

วารสาร วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2565

Vol. 12 No. 3
September - December 2022

ISSN 2229-0931 (Print)

ISSN 2408-1019 (Online)

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

Valaya Alongkorn Review

วัตถุประสงค์

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา การศึกษา สังคมศาสตร์ทั่วไป จิตวิทยาทั่วไป ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี ศิลปะทั่วไป และมนุษยศาสตร์ ของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และองค์ความรู้ทางวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

นโยบาย

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์มีนโยบายในการจัดทำ ดังนี้

1. จัดทำวารสารวิชาการโดยมีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)
2. บทความวิชาการหรือบทความวิจัย ที่จัดพิมพ์ในวารสารทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาถ้อยแถลง และได้รับการยอมรับการตีพิมพ์บทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง จากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน และได้รับการยอมรับการตีพิมพ์บทความ จำนวน 2 ใน 3 ท่านต่อบทความ (Double-blinded Review)
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นบทความจากทั้งบุคลากรภายในและบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่า มีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์และสำนักพิมพ์ร่วม
4. บทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบที่ลงพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้พิมพ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นตามเสมอไป และไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์และสำนักพิมพ์ร่วม
5. บทความที่ต้องการรับพิจารณาตีพิมพ์ เป็นบทความภาษาไทย รูปแบบต้องเป็นไปตามที่วารสารกำหนดเท่านั้น

เจ้าของ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 0836074907 0-2529-3598, 0-2909-1432 กด 15 โทรสาร กด 33

เว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/index> ID Line 0836074907

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ Valaya Alongkorn Review

ISSN 2229-0931 (Print)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2565

Volume 12 Number 3 January-April 2022

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	ทรายแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ศศินันท์	เศรษฐวัฒน์บตี	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร	จันทมฤก	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
-----------------------------	---------	---

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก	ปัทมสิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ	นัยพัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ	วงศ์อินทร์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์	พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา	เลาหนันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ	พริกบุญจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ผดุง	พรมมูล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อาจารย์ ดร.วิสัณห์	จิโรจพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้จัดทำวารสาร

นางสาวสุมาลี	ธรรมนิธา	นางสาวพวงเพชร	พลทอง
นายฉัตรชัย	กาสี	นายวาที	ทองมาก

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน) มกราคม-เมษายน; พฤษภาคม-สิงหาคม; กันยายน-ธันวาคม จำนวน 200 เล่ม และเผยแพร่ทางเว็บไซต์

บทบรรณาธิการ

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการ เปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา ธุรกิจทั่วไป ศิลปทั่วไปและมนุษยศาสตร์ การจัดการและการบัญชี และจิตวิทยาทั่วไป) จากบุคลากรทั้งของมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป ซึ่งวารสารปีที่ 12 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2564 ฉบับนี้ได้รับการจัดพิมพ์ทั้งสิ้น 19 บทความ เป็นบทความวิจัย 14 บทความ และบทความ วิชาการ 5 บทความ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่อง และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยทุกบทความได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผล 3 ท่าน และมีผลการประเมินผ่าน อย่างน้อย 2 ใน 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนการเห็นควรให้จัดพิมพ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการวารสารนี้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องชัดเจน โดยผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ในโอกาสนี้ กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ส่งบทความตีพิมพ์และให้การสนับสนุนวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ด้วยดีตลอดมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทุกท่าน และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูผู้สอน ด้วยกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds เสริมสร้าง ผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดี ในสังคมอนาคตสำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี	
เลอลักษณ์ โอทยานนท์ สุพจน์ ทรายแก้ว และนารี คูหาเรืองรอง.....	1-16
การศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบจำนวนนับ โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลและการสอนแบบปกติ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ จังหวัดราชบุรี	
อนุสรณ์ กิจพงศ์พาณิชย์ ศิริลักษณ์ ก้าวฟู มุธิตา ชุนชา และพงษ์พัฒน์ วรรณประภา.....	17-27
ความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี	
ทศพล ศิลลา เสริมทรัพย์ วรปัญญา และภูวดล จุลสุคนธ์.....	28-39
แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร	
พลกฤต โสลาพากุล และจิตาภรณ์ สิ้นจรรย์ศักดิ์.....	40-49
สมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน	
เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล.....	50-62
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลระดับขั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่	
พิชิตาถ กุมภวรรณ หยอกแก้ว กมลวรรณ และสุกัญญา รุจิเมธาภาส.....	63-76
การวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยันของความพึงพอใจการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์	
ปริยากร สว่างศรี ฉันทะ จันทะเสนา และศิริพร จิระชัยประสิทธิ์.....	77-89
ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1	
ฐิติพรญา โพธิ์ทอง เสริมทรัพย์ วรปัญญา และภูวดล จุลสุคนธ์.....	90-102
การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยใช้สถานการณ์จำลอง	
อัญชัน เพ็งสุข.....	103-114

สารบัญ

หน้า

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วรรณธิษา แฉ่งงุด วารินทร์พร ฟินเฟื่องฟู และภาอร แก้วสว่าง.....	115-127
การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารจากภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ จังหวัดปทุมธานี อัจฉรวรรณ สุขเกิด และวรุณี เขาวนัสสุขม.....	128-141
การพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน และวรรณลดา กันต์โถม.....	142-154
แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง : กรณีศึกษา บ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว หรรษา เวียงวะลัย อิงอร วงษ์ศรีรักษา และศศินันท์ เศรษฐวัฒน์บดี.....	155-167
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร กับการบริหารสถานศึกษา สำหรับวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี อัครพร อังกิ้นันท์ และประสิทธิ์ อังกิ้นันท์.....	168-180
บทความวิชาการ	
กิจกรรมเสริมทักษะและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ สู่ “ต้นแบบโรงเรียน อาชีพ” : ข้อเสนอแนะจากประสบการณ์เชิงพื้นที่โรงเรียนบ้านไทรทอง จังหวัดสระแก้ว ฤทัย สำเนียงเสนาะ ปิยงกูร ตันวิเชียร และอรรถพร ธนุเพ็ชร.....	181-195
การคิดอย่างมีจริยธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า รังสรรค์ ลิเปี้ยว.....	196-210
การจัดป้ายนิเทศสำหรับเด็กปฐมวัย พนิดา ขาตยาภา นันทิยา รักตประจิต และศศิธร จันทมฤก.....	211-228
การพัฒนาทักษะการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยหลักการสอนอ่าน แบบโฟนิกส์สังเคราะห์ โดยใช้วิธีการสอน Jolly Phonics กัญญาเลข พุตระกูล.....	229-244
การออกแบบธีมเพื่อสร้างประสบการณ์อีเวนต์ จิตสุภา เมืองแมน เกติศิริ เจริญวิศาล และจิตพนธ์ ชุมเกต.....	249-256
ภาคผนวก.....	257-281

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูผู้สอน
ด้วยกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds เสริมสร้าง
ผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดี
ในสังคมอนาคต สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครรังสิต
จังหวัดปทุมธานี

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN TEACHER DEVELOPMENT BY
VALUE CHAIN STRATEGY TO ACCOMPLISH THE SUCCESS OF 3DS
CLASSROOMS TO ENHANCE LEARNERS VALUE OF COMMUNITY
DEVELOPMENT TO SUPPORT GOOD CITIZENSHIP IN THE FUTURE
SOCIETY FOR SCHOOLS UNDER THE RANGSIT MUNICIPALITY
PATHUM THANI PROVINCE

สุพจน์ ทรายแก้ว¹, นารี คูหาเรืองรอง², และ เลอลักษณ์ โอทยานนท์^{3*}
Supot Saikaew¹, Naree Kuharueangrong², and Lerlak Othakanon^{3*}

Received : 6 March 2022

Revised : 17 August 2022

Accepted : 2 September 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของ
ห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) พัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะการจัดการ
เรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน และ 3) เสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความ
เป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานชุมชน จำนวน 66 คน ผู้บริหาร
สถานศึกษา จำนวน 19 คน ครูผู้สอน จำนวน 80 คน นักเรียนจำนวน 235 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน
400 คน ในสังกัดเทศบาลนครรังสิต ปีงบประมาณ 2564 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือ

¹วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

²โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹College of Innovative Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

²Valaya Alongkorn Rajabhat University Demonstration School under the Royal Patronage

³Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: lerlak@vru.ac.th

ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่า สู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบบประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.83 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่า สู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.35-0.62 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.32-0.81 ค่าความเชื่อมั่น 0.82 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน มีผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่ามีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก และระดับความสำเร็จการพัฒนารูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.48) ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำ การอบรมปฏิบัติการ ประกอบด้วย 5 โมดูล ระยะกลางน้ำ การนิเทศกำกับติดตามผ่านกระบวนการสอนแนะโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานนำไปสู่ห้องเรียน 3Ds ได้แก่ แผนการสอนดี ครูสอนดี และเด็กคุณภาพดี และระยะปลายน้ำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนคิด

2. ผลการพัฒนาศรผู้สอนให้มีทักษะการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน พบว่า 1) ครูมีความสามารถออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52) 2) ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) และผลการทดสอบความรู้หลังการใช้รูปแบบ ครูร้อยละ 78.75 มีผลการทดสอบอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการเสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตจากการประเมินผลงานวรรณกรรมพลเมืองดีของผู้เรียน พบว่า โดยรวมผู้เรียนเห็นคุณค่าอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีทุกด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 0.38) ด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.41) และด้านทักษะในสังคมอนาคต ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = 0.40) และผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.47) ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.45)

คำสำคัญ: วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่า ห้องเรียน 3Ds
การพัฒนาชุมชน ความเป็นพลเมืองดี

ABSTRACT

This research aimed to 1) develop model of value chain strategy to accomplish the success of 3Ds classrooms with participatory action research 2) develop teachers had Learning management skills with an emphasis on community development and 3) enhance learners value of community development to support good citizenship in the future society. The sample was total 400 samples with 66 community presidents, 19 school administrators, 80 teachers and 235 students of Rangsit municipality, budget year 2021 by using simple sampling random. The research instruments were an evaluation form of the model development of value chain strategy to accomplish the success of 3Ds classrooms with participatory action research, a knowledge test of the model development of value chain strategy to accomplish the success of 3Ds classrooms with participatory action and a questionnaire on the opinions of students towards learning management with an emphasis on community development of teachers.

The data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation. The evaluation form's IOC ranged from 0.78-1.00. The test difficulty ranged between 0.35 – 0.62, the item discrimination ranged between 0.32 – 0.81, and the reliability value was 0.82. The questionnaire form's IOC ranged from 0.78-1.00.

The research results showed that:

1. The consistency of value chain strategy to accomplish the success of 3Ds classrooms with participatory action research model at high level and the overall model development success was at the highest level ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.48). This model had 3 phases: upstream phase, operational training consists of 5 modules, midstream phase, supervision, and follow-up through a classroom-based instructional process leading to a 3Ds classroom; good lesson plans, good teachers, and good quality learners and downstream phase, reflective learning.

2. The result of teacher's development had Learning management skills with an emphasis on community development showed that 1) teachers had ability to design a learning plan at the highest level ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52) 2) teachers had ability to manage learning at a high level ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) and results of knowledge test after using the model, teachers 78.75% had a very good test result.

3. The result of enhance learners had value of community development to support good citizenship in the future society from the evaluation of the learner's good citizen literature overall the value at a good level ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.40). When considering each aspect, it was found that it was at a good level in all aspects; the aspect of being a community developer ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 0.38); the aspect of appreciating community development ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.41) and skills in the future

society ($\bar{X}$ = 2.61, S.D. = 0.40). The grade 6 and 12 learners were satisfied the teachers' learning management focused on community development overall was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.47) ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.45).

Keywords: Participatory Action Research, Value Chain Strategy, 3Ds Classrooms, Community Development, Good Citizenship Society

บทนำ

วิวัฒนาการความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสมัยใหม่เป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการพัฒนาทุกรูปแบบ ส่งผลต่อสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคตที่มีทั้งการแข่งขันและความร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น ทำให้แต่ละประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ เกิดการรวมตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งในด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม แต่ยิ่งมีการพัฒนามากขึ้นเท่าใด ประเด็นความชอบธรรมทางสังคมที่กระทบต่อสิทธิความเสมอภาคและความเท่าเทียม (Social Legitimacy) ตลอดจนเรื่องของจิตสำนึกที่ถูกที่ควรในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบส่วนรวมของสมาชิกในสังคม (Civic Virtue) กลายเป็นประเด็นที่อ่อนไหวและอ่อนด้อยมากขึ้นในสังคม แนวคิดการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและนำพาให้สังคมก้าวหน้าไปได้อย่างสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเตรียมพลเมืองให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงผ่านระบบการศึกษาอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน ดังนั้นการที่จะพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญมั่นคง สิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะต้องพัฒนาก่อนคือคุณภาพของพลเมืองเป็นสำคัญ (จันทนา บุญญานวัตร, 2549: 1-2) ซึ่งลักษณะสำคัญที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศก็คือการเสริมสร้างพลเมืองในชาติให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีรู้จักสร้างตนเองให้มีคุณสมบัติพอเพียงสำหรับการเป็นพลเมืองดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554: 13-15) การเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับการใช้ชีวิตในอนาคต ครูผู้สอนต้องมีความตื่นตัว และเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกสังคมอนาคต ที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการกำหนดหลักสูตรชัดเจนในแต่ละระดับการศึกษาแต่ก็ยังไม่สามารถทำให้นักเรียนประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเท่าที่ควร โดยเฉพาะความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นและการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและสังคมโดยเฉพาะปัญหา ทั้งนี้ยังคงมีจุดเด่นที่มีการกำหนดหลักสูตรและวิชาเรียนไว้ชัดเจนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ แต่ก็มีข้อจำกัดที่ยังขาดการติดตามประเมินผลความเป็นพลเมืองของผู้เรียนชัดเจน โดยเฉพาะการประพฤติปฏิบัติในฐานะของความเป็นพลเมือง ของนักเรียนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมอนาคต (สุทธิรักษ์ ไรจนหัสตินเรชา, 2560: 207-217)

เทศบาลนครรังสิตมีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครและอยู่ในเขตปริมณฑล มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และภาคบริการ ทดแทนภาคเกษตรกรรมความเจริญเติบโตจึงแผ่ขยายเข้ามายังพื้นที่เขตเทศบาลนครรังสิตอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ

เอกชน และประชาชนในพื้นที่ต้องร่วมมือกันแก้ไข ซึ่งต้องอาศัยความเป็นพลเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนครรังสิต ที่จะต้องตระหนักและเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นสมาชิก หรือเป็นพลเมืองที่ต้องมีส่วนร่วมในการรักษา ปรับปรุง พัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้ปลอดภัย และความสุข (สำนักงานเทศบาลนครรังสิต, 2563: 5-10) จากการลงพื้นที่ของทีมผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลนครรังสิต ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 28 คนระหว่างวันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2563 ถึงวันที่ 30 เดือนพฤศจิกายน 2563 พบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมสอดคล้องกันในเรื่องการมองเห็นสภาพปัญหา การขยายตัวของชุมชนและประชากรความเจริญของชุมชนที่มาพร้อมกับปัญหาชุมชน โดยทุกฝ่าย แสดงแนวคิดชุมชนน่าอยู่ที่เกิดจากความเป็นพลเมืองของประชากรที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จากการบ่มเพาะหล่อหลอมเด็กและเยาวชนในชุมชนให้ตระหนัก ในความเป็นชุมชนน่าอยู่ มีโอกาสมีส่วนร่วมปฏิบัติการจริงในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน ในฐานะพลเมืองของชุมชน โดยเริ่มที่บ้าน ชุมชน โรงเรียนเป็นเบื้องต้นและเห็นพ้องต้องกันว่า ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญที่สุดต่อการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียน ได้แสดงออกถึง การเป็นพลเมืองประการหนึ่ง คือ การพัฒนาชุมชน

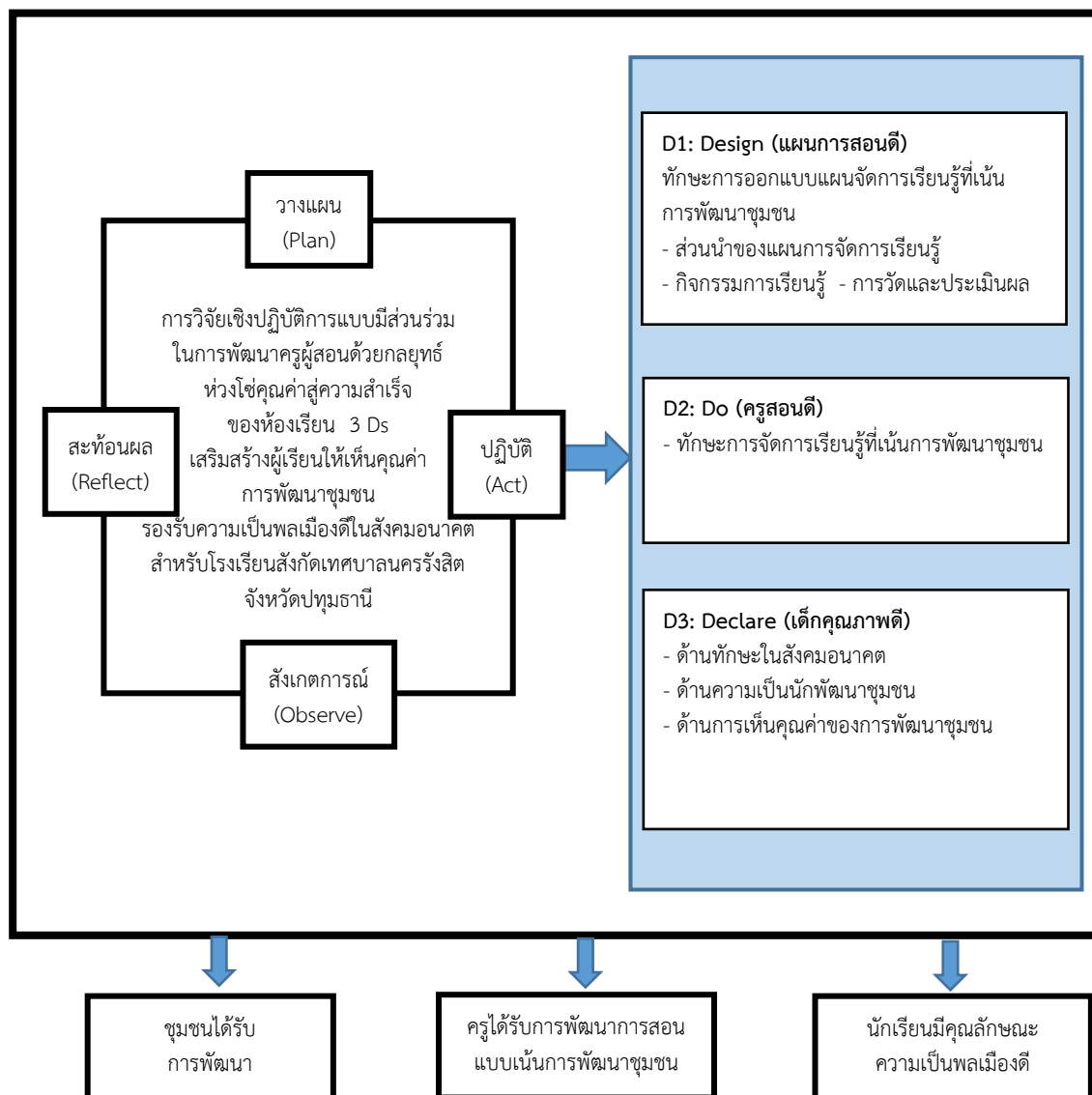
จากปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของเทศบาลนครรังสิต ที่เล็งเห็นว่าการพัฒนาชุมชนเป็นการแสดงออกของประชากรในฐานะพลเมืองของชุมชน โดยเริ่มจาก การจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนต้องได้รับการพัฒนาให้ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนโดยเน้น กระบวนการเพื่อให้โอกาสนักเรียนได้คิด ได้ลงมือทำและสรุปสะท้อนคิด ซึ่งวิทยากร เชียงกูล (2559: 76) ได้เสนอว่าแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไทยให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 ต้องปฏิรูปครูใหม่ให้มี ความรู้ทักษะ คุณสมบัตินวัตกรรมแบบใหม่ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนแปลง ครูเปลี่ยนจากผู้บรรยายเป็นโค้ช เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้เป็น ฝึกภาคปฏิบัติ วิจัย ทำโครงการแก้ปัญหา การฝึกทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555: 20) เสนอว่า ครูต้องเปลี่ยน บทบาทจากครูสอนมาเป็นครูฝึกหรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนให้นักเรียน เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ ทีมผู้วิจัยจึงสนใจวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนา ครูผู้สอนด้วยกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds เสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่า การพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน
3. เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1998) ที่มีวงรอบการปฏิบัติกิจกรรม 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) แสดงได้ดังแผนภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประธานชุมชน จำนวน 81 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน ครูผู้สอน จำนวน 102 คน นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 186 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 155 คน ในสังกัดเทศบาลนครรังสิต ปีงบประมาณ 2564 รวมทั้งสิ้นจำนวน 886 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประธานชุมชน จำนวน 66 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน ครูผู้สอน จำนวน 80 คน นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 127 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 400 คน ในสังกัดเทศบาลนครรังสิต ปีงบประมาณ 2564 ได้มาโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. แบบประเมิน D: Design (แผนการสอนดี) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านส่วนนำของแผนการสอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล
3. แบบประเมิน D: Do (ครูสอนดี) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ
4. แบบประเมิน D: Declare (เด็กคุณภาพดี) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะในสังคมอนาคต 2) ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชน
5. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่า สู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน
6. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล และคำถามปลายเปิด รวมจำนวน 14 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างแบบประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนของรูปแบบ ได้แก่ ขั้นตอนวางแผน (Plan) ขั้นตอนปฏิบัติ (Act) ขั้นตอนสังเกตการณ์ (Observe) และขั้นตอนสะท้อนผล (Reflect) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00 ทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.83

2. สร้างแบบประเมิน D: Design (แผนการสอนดี) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

3. สร้างแบบประเมิน D: Do (ครูสอนดี) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอนโดยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จำนวน 10 รายการ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

4. สร้างแบบประเมิน D: Declare (เด็กคุณภาพดี) การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียนครอบคลุม ประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะในสังคมอนาคต ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน และด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชน มีลักษณะการให้คะแนนแบบรูปรีค นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

5. สร้างแบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้วยกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าห้องเรียนคุณภาพ การพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดี ทักษะสังคมอนาคต และสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคือตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยมีเกณฑ์ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพความรู้

คะแนน	26-30	ระดับคุณภาพดีมาก
คะแนน	21-25	ระดับคุณภาพดี
คะแนน	15- 20	ระดับคุณภาพพอใช้
คะแนน	ต่ำกว่า 15	ระดับคุณภาพปรับปรุง

5.2 นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบ (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00 ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ได้

5.3 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือกับครูโรงเรียนคลองหนึ่งแควนิมิตร อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.35 -0.62 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.32 -0.81ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82

6. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน มีขั้นตอนดังนี้

6.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสอบถามความคิดเห็นการเรียนการสอน สรุปประเด็นการประเมินองค์ประกอบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาชุมชน

6.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนตามการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครู ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล และคำถามปลายเปิด จำนวน 14 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วางแผน (Plan)

รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบองค์ประกอบของรูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับความสอดคล้อง (Congruity) ความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility)

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติ (Act)

ผู้วิจัยนำรูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ลงพื้นที่ในเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ตามองค์ประกอบ กิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุน ระหว่างเดือน เมษายน - เดือนกันยายน 2564 จากนั้นประเมินความสำเร็จการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 80 คน ประธานชุมชน จำนวน 66 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน รวม จำนวนทั้งสิ้น 165 คน ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 165 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ และผู้วิจัยได้จัดการทดสอบหลังการนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้ในวันที่ 28 สิงหาคม 2564 ณ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยให้ครูทำแบบทดสอบ Online ผ่านระบบ Google Form จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

ขั้นตอนที่ 3 สังเกตการณ์ (Observe)

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ประเมิน D: Design ความสามารถในการออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน โดยผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู 1 หน่วยการเรียนรู้ ก่อนที่ครูจะนำไปใช้สอนจริงอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 1-30 มิถุนายน 2564 ก่อนรับการประเมินครูผู้สอนจะส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างน้อย 1 ชุด และให้คำแนะนำผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Line E-Mail Facebook และ Google Classroom เป็นต้น 2) ประเมิน D: Do ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน โดยการเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และทำการประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของครูตามหน่วยการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมิน ระหว่างวันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2564 3) ประเมิน D: Declare การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับ

ความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียน ด้านทักษะในสังคมอนาคต ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน และด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดี โดยครูผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมินผลงานวรรณกรรมพลเมืองดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยนักเรียนนำเสนอผลงานนวัตกรรมพลเมืองดี ระหว่างวันที่ 1 - 15 สิงหาคม 2564 ที่โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี 4) สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตหลังจากประเมินผลงานวรรณกรรมพลเมืองดีของนักเรียนแล้ว 1 เดือน ระหว่างวันที่ 1 - 15 กันยายน 2564 ที่โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี และ 5) สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของครูผู้สอน โดยใช้แบบสอบถามสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 235 คน ได้รับกลับคืนจำนวน 235 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดการศึกษาเอกชน จำนวน 9 คน เพื่อตรวจสอบให้ข้อสังเกตข้อเสนอแนะ ยืนยันความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำหรับการขยายผลและนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในวันที่ 20 กันยายน 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ด้วยเทคนิคการวัดทัศนคติของลิเคิร์ต โดยแบ่งคะแนน 5 ช่วงเท่า ๆ กัน ดังนี้ (สิน พันธุ์พินิจ, 2553: 152-155)

ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จมากที่สุด	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จมาก	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จปานกลาง	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จน้อย	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จน้อยมาก	1	คะแนน

เกณฑ์ในการพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละระดับความคิดเห็น ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตามแนวของ Best (1981: 179 - 187) ดังนี้

4.50 – 5.00	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จมากที่สุด
3.50 – 4.49	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จมาก
2.50 – 3.49	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จปานกลาง
1.50 – 2.49	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จน้อย
1.00 – 1.49	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จน้อยมาก

2. การวิเคราะห์ข้อมูล D: Design (แผนการสอนดี) D: Do (ครูสอนดี) และ D: Declare (เด็กคุณภาพดี) ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของ D: Design (แผนการสอนดี) และ D: Do (ครูสอนดี) ใช้เกณฑ์เดียวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ส่วนเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของ D: Declare (เด็กคุณภาพดี) ตามแนวของ Best (1981: 179-187) ดังนี้

2.50 – 3.00 หมายถึง	การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียนอยู่ในระดับดี
1.50 – 2.49 หมายถึง	การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้
0.50 – 1.49 หมายถึง	การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียนอยู่ในระดับปรับปรุง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบความรู้ของครูผู้สอนหลังการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ร้อยละ (Percentage) เกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนทดสอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ระดับคุณภาพตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 56)

คะแนน	26-30	ระดับคุณภาพดีมาก
คะแนน	21-25	ระดับคุณภาพดี
คะแนน	15- 20	ระดับคุณภาพพอใช้
คะแนน	ต่ำกว่า 15	ระดับคุณภาพปรับปรุง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลใช้ร้อยละ (Percentage)

แบบประเมินตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของครูผู้สอน 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล โดยใช้ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเดียวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. รูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำ การอบรมปฏิบัติการเรื่องการสร้างความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds เสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต ประกอบด้วย 5 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 แนะนำโครงการวิจัย โมดูลที่ 2 Active Learning โมดูลที่ 3 การจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดขั้นสูงเชิงระบบ (Higher Order Thinking) แบบ GPAS 5 Steps โมดูลที่ 4 สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) และโมดูลที่ 5 นวัตกรรมนักเรียน: วรรณกรรมพลเมืองดี ระยะกลางน้ำ การนิเทศกำกับติดตามผ่านกระบวนการสอนแนะ (Coaching and Mentoring) นำไปสู่ห้องเรียน 3Ds ได้แก่ ออกแบบแผนการสอนดี (Design) ครูสอนดี (Do) และเด็กคุณภาพดี (Declare) โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยกิจกรรมสนับสนุน คือ 1) การนิเทศโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน 2) การติดตามการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์และลงพื้นที่จริง 3) การถอดบทเรียนการพัฒนาชุมชนของนักเรียน ถ่ายทอดเป็นนวัตกรรมวรรณกรรมพลเมืองดี และระยะปลายน้ำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนคิด (Reflect Check Share) ประกอบด้วยกิจกรรมสนับสนุน คือ 1) นิทรรศการ 2) เวทีวิชาการ

ผลการประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอน ประธานชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อระดับความสำเร็จการพัฒนาในรูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยรวมทุกกลุ่มเห็นว่ามีความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่เห็นว่ามีความสำเร็จระดับมากที่สุด ได้แก่ ประธานชุมชน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) และผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) กลุ่มที่เห็นว่ามีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.47)

2. ผลการพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน พบว่า 1) ครูมีความสามารถออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52) 2) ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) และผลการทดสอบความรู้หลังการใช้รูปแบบ ครูร้อยละ 78.75 มีผลการทดสอบอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการเสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตจากการประเมินผลงานวรรณกรรมพลเมืองดีของนักเรียน พบว่า โดยรวมนักเรียนเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตอยู่ในระดับดีทุกด้าน ดังนี้ ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 0.38) ด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.41) และด้านทักษะในสังคมอนาคต ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = 0.40) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.47) ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ขั้นตอนวางแผน (Plan) ได้รูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องระดับมาก ประกอบด้วย 3 ระยะ เนื่องมาจากการวางแผนการวิจัยอยู่ในรูปแบบเปิดโอกาส เปิดเวทีให้ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมข้อมูล การเตรียมชุมชน การจัดกลุ่มสนทนา การประชุมปฏิบัติการ การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ จากกลไกการมีส่วนร่วมนี้ นับว่าเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนร่วมทุกคนได้ร่วมกันระบุปัญหา การสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล การลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Smith, 1997) เช่นเดียวกับกระบวนการวิจัยส่งเสริมให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกัน (Stringer, 2007) ทำให้กิจกรรมหลัก กิจกรรมสนับสนุนในแต่ละระยะขององค์ประกอบการพัฒนา มีความหมายกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การสร้างพลเมืองเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย จากฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม (ศราวดี วิสาพรหม วชิรวัตต์ อาริยะสิริโชติ และวนิดา เสาสิมมา, 2561) ที่พบว่าการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไม่ใช่เพียงแค่เสริมสร้างความรู้ให้แก่ประชาชนและไม่ใช่เพื่อจรรโลงระบบการเมืองแต่ยังส่งผลที่เป็นรูปธรรมโดยตรงต่อประชาชนให้ประชาชนกลายเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizen) และให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพกติกาในสังคม จึงเป็นรูปแบบการวิจัยที่สนองต่อวิถีชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย

2. ขั้นตอนปฏิบัติ (Act) จากการนำรูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่เป้าหมายแล้วมีผลการประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอน ประธานชุมชนและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อระดับความสำเร็จการพัฒนา รูปแบบ โดยรวมมีความสำเร็จระดับมากที่สุด รวมทั้งมีผลการทดสอบความรู้ของครูผู้สอนหลังการใช้รูปแบบ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 78.75 เนื่องจากประเด็นในการพัฒนาชุมชนได้มาจากการประเมินของสถานศึกษาและชุมชนในเทศบาลนครรังสิต รวมถึงกระบวนการสร้างความ เป็นพลเมืองตามรูปแบบการวิจัย ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาตั้งแต่ระยะต้นน้ำที่มีการอบรมปฏิบัติการที่ได้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวม มีความกระชับ พร้อมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่สำคัญครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรด้วยจึงตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรที่ดีนั้นจะต้องรู้ถึงปัญหา สภาพของปัญหา ก่อนแล้วจึงระดมความคิดในการแก้ไข ปัญหา หลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564) ในระยะกลางน้ำมีการนิเทศกำกับ ติดตามผ่านกระบวนการ Coaching and Mentoring ด้วยวิธีการที่หลากหลายนำไปสู่การได้พัฒนาครูที่มีแผนการสอนดี มีการสอนที่ดีและนักเรียนมีคุณภาพดี และระยะปลายน้ำได้เก็บเกี่ยวความรู้ใหม่ นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศ การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู ให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11, 2562)

3. ขั้นตอนสังเกตการณ์ (Observe) จากการสังเกตเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินความสามารถของครูผู้สอนประกอบด้วย ผลการประเมิน D: Design ความสามารถออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน โดยรวมครูผู้สอนมีความสามารถระดับมากที่สุด ผลการประเมิน D: Do ความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน โดยรวมครูผู้สอนมีความสามารถในระดับมาก ผลการประเมิน D: Declare การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียน โดยรวมนักเรียนเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตในระดับดี รวมทั้งผลการสัมภาษณ์นักเรียนหลังการพัฒนาแบบ 1 เดือนนักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมสอดคล้องกัน คือ การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต โดยมีการปฏิบัติต่อเนื่องในชีวิตประจำวันระดับมากที่สุด และผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอนโดยรวมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจมากที่สุด เห็นได้ว่าผลการประเมินมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ การมีแผนการสอนดี ครูสอนดี นักเรียนมีคุณภาพดีเยี่ยมนำมาซึ่งความพึงพอใจของนักเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูได้รับการพัฒนาให้ความรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาต่อเนื่อง ในระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำ และระยะปลายน้ำ เป็นห่วงโซ่คุณค่าโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานที่มีโค้ชช่วยสอนแนะและติดตามความก้าวหน้าทำให้ครูมีกำลังใจและมีพลังในการสร้างสรรค์การสอนโดยความร่วมมือกับชุมชนนำนักเรียนปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นผลงานจากการเล่าเรื่องของนักเรียนเป็นวรรณกรรมพลเมืองดีแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครู สู่การพัฒนานักเรียนที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับตามแนวความคิดของ Porter (1985) ที่มองธุรกิจว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์คุณค่าต่อเนื่องสัมพันธ์กันเหมือนกับลูกโซ่เพื่อส่งมอบคุณค่าทั้งหมดให้กับลูกค้า โดยแต่ละกิจกรรมจะมีส่วนช่วยก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทุกช่วงของกิจกรรม และที่น่าสนใจ คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนำไปสู่การพัฒนาชุมชนร่วมกับคนในชุมชนเกิดนวัตกรรมจากการเรียนรู้เป็น “บทเรียน” สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนให้ได้มาตรฐานตามที่ต้องการโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ การพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรู้และความพร้อมในการพัฒนา (พระหมื่น ธิรจิตโต (สีทน), 2561: 12-14) และผลการวิจัยของบุญส่ง นาแสง (2560) ที่พบว่า กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้นำชุมชนที่มีหน้าที่จัดการศึกษาควรกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพนักเรียน คุณภาพชุมชนโดยพัฒนากลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าให้ครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่ระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำและระยะปลายน้ำตามบริบทและสภาพการณ์ที่เป็นจริง
2. กระบวนการสร้างความเป็นพลเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญของการพัฒนาประกอบด้วยระยะต้นน้ำควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยกระบวนการเรียนรู้

แบบองค์รวม มีความกระชับพร้อมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่สำคัญครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรการอบรม ในระยะกลางน้ำ ควรมีการนิเทศกำกับติดตามผ่านกระบวนการ Coaching and Mentoring ด้วยวิธีการที่หลากหลายนำไปสู่การได้พัฒนาครูที่มีแผนการสอนดี มีการสอนที่ดี และนักเรียนมีคุณภาพดี และระยะปลายน้ำควรเก็บเกี่ยวความรู้ใหม่โดยนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ

3. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้นำหน่วยงานชุมชนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนเพื่อการอยู่ร่วมกันในวิถีชีวิตชุมชนอย่างเป็นสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การใช้ห้องเรียนเป็นฐานการพัฒนาโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์จากบุคลากรในสถานศึกษาหรือในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดเป็นผู้นำวิชาการในพื้นที่เนื่องจากการพัฒนาครูที่ผ่านมาเป็นการนำครูออกจากสถานศึกษาทำให้เกิดปัญหาครูทิ้งชั้นเรียนและขาดความคล่องตัว

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเป็นระบบต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำที่ส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงคุณภาพนักเรียน โดยใช้เทคนิคการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทสภาพปัญหาความต้องการของพื้นที่โดยสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์จากมหาวิทยาลัย และชุมชน

3. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาครู การพัฒนานักเรียน การพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของแต่ละหน่วยงานการศึกษาที่ประสบความสำเร็จหรือเป็นแบบอย่าง การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ สมรรถนะ คุณลักษณะของนักเรียนรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เนื่องจากความแตกต่างของศักยภาพผู้บริหาร ครู นักเรียนและชุมชน ที่หน่วยงานการศึกษาแต่ละพื้นที่จะต้องดูแล

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา บุญญานวัตร. (2549). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บุญส่ง นาแสง. (2560). การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- พระหมื่น ถิรจิตโต (สีทน). (2561). การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านหนองเอาะ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วารินทร์ แก้วอุไร. (2564). การพัฒนาหลักสูตร: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2559). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557-2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: ดีการพิมพ์.
- ศราวดี วิสาพรหม, วชิรวัตร อาริยะสิริโชติ และวนิดา เสาสิมมา. (2562). การวิเคราะห์การสร้างพลเมืองเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม. วารสารการเมืองการปกครอง. 9(3), 1-23.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. (2562). คู่มือนิเทศภายในโรงเรียน. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=c2Vjb25kYXJ5MTEuZ28udGh8d3d3fGd4OjU1OWY5MGZhMWU3YmRkYzE> (2564, 25 ธันวาคม)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเทศบาลนครรังสิต. (2563). แผนการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2564. ปทุมธานี: ฝ่ายแผนและงบประมาณ สำนักงานเทศบาลนครรังสิต.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองในช่วง พ.ศ. 2552-2554. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สุทธิรักษ์ ไรจน์หัตถิน เรา ชูสุวรรณ และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2560). หลักคิดสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 28(1), 207-217.
- Best, J. W. (1981). **Research in Education**. New Jersey: Prentice - Hall.
- Kemmis, S., & R. McTaggart. (1998). **The Action Research Planner**. Geelong: Deakin University Press.
- Porter, M. E. (1985). **Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance**. New York: Free Press.
- Smith, M. E. (1997). Understanding Sustainability Through the Lens of Egocentric Radical-Reflexivity: Implications for Management Education. February. 2019. **Journal of Business Ethics**, 154(3) DOI:10.1007/s10551-016-3420-3.
- Stringer, E. T. (2007). **Action Research**. (3th ed.). London: Sage Publications Asia-Pacific.
-

การศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบจำนวนนับ โดยใช้กลยุทธ์ STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล และการสอนแบบปกติ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ จังหวัดราชบุรี

STUDY THE COMPARISON OF LEARNING MANAGEMENT ACHIEVEMENT
OF SOLVING ADDITION AND SUBTRACTION COUNT NUMBER PROBLEMS
USING STAR STRATEGY TOGETHER WITH BAR MODEL TECHNIQUES AND
REGULAR TEACHING FOR GRADE 3 STUDENTS AT CHUMCHON BANBO
SCHOOL RATCHABURI

อนุสรณ์ กิจพงศ์พาณิชย์^{1*} ศิริลักษณ์ ก้าวฟู¹ มุติตา ชุนชา¹ และ พงษ์พัฒน์ วรรณประภา¹
Anusara Kitpongpanich^{1*} Sirilak Kuapoo¹ Mutita Sunsa¹ and Pongpat Vanaparpa¹

Received : 30 April 2022

Revised : 31 August 2022

Accepted : 15 November 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์ STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์ STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลกับการสอนแบบปกติ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก-ลบจำนวนนับ จำนวน 2 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก-ลบจำนวนนับ ซึ่งคุณภาพของเครื่องมือ ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.45-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.15-0.70 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ Paired sample t-test และ Independent sample t-test และ 3) แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานเรื่อง จำนวนนับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

¹Bachelor of Education Program in Mathematics, Faculty of Science and Technology,
Muban Chombueng Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: anusarakit@mcru.ac.th

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบ จำนวนนับ โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลวิธี STAR บาร์โมเดล โจทย์ปัญหาการบวกและการลบ

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) compare the learning achievement of the students learning under the STAR strategy merged with the bar model technique based on the difference between the pre-test and post-test results and 2) compare the learning achievement of the students learning under the STAR strategy merged with the bar model technique to that of the students learning under the general teaching method. The samples were 30 Grade 3-primary school students, specifically selected from Chumchon Banbo School, Suan Phueng District, Ratchaburi Province, in 2021. There are three data collection and research tools used in this study: 1) two learning management plans for cardinal number addition and subtraction problem solving, 2) the academic exam, and 3) the basic knowledge test. The academic examination test on cardinal number addition and subtraction used in this study had level of difficulty values between 0.45 and 0.78, values of discrimination power between 0.15 and 0.70, and a reliability value of 0.81. The statistical analysis employed in this study was mean, standard deviation, paired sample t-test and independent sample t-test. The basic knowledge test about the cardinal number had a reliability value of 0.85.

The results showed that the post-test score of cardinal number addition and subtraction problem solving after learning under the STAR strategy merged with the bar model technique was significantly higher than the pre-test score ($p\text{-value} < 0.05$), demonstrating that statistically, student's learning achievement was improved with the STAR strategy merged with the bar model technique. In addition, the statistical results indicated that the students, who learned under the STAR strategy merged with the bar model technique had significantly higher learning achievement than the students learning under the general teaching method ($p\text{-value} < 0.05$).

Keywords: Learning Achievement, STAR Strategy, Bar Model, Addition and Subtraction Problems

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ทักษะความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมายังคงมีข้อจำกัดในหลายมิติ จากผลการประเมินการศึกษาในภาพรวมทั้งระดับชาติและนานาชาติยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง และควรได้รับการพัฒนาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ยังคงเน้นเนื้อหาสาระและความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนในภาพรวมยังมีความเหลื่อมล้ำทางด้านการศึกษาสูง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564: ออนไลน์)

ในปัจจุบันแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนมีการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ให้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นหลัก แต่จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O - NET) ระหว่างปีการศึกษา 2561 - 2563 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศรายวิชาคณิตศาสตร์ของชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 มีผู้เข้าสอบ 701,402 คน คะแนนเฉลี่ย 37.50 ปีการศึกษา 2562 มีผู้เข้าสอบ 692,673 คน คะแนนเฉลี่ย 32.90 และปีการศึกษา 2563 มีผู้เข้าสอบ 495,206 คน คะแนนเฉลี่ย 29.99 พบว่า มีแนวโน้มที่ลดลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2564: ออนไลน์) อาจกล่าวได้ว่ามีผลมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาและขาดทักษะกระบวนการคิด การแก้ปัญหา รวมถึงการนำมาประยุกต์ใช้ และผลจากการทดสอบยังแสดงให้เห็นอีกว่า ผู้เรียนขาดทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นอย่างมาก ซึ่งโจทย์ปัญหาลือว่าเป็นหัวใจหลักของวิชาคณิตศาสตร์ นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะกระบวนการคิด คิดอย่างมีวิจารณญาณ รอบคอบ มีเหตุผล และสามารถนำไปแก้ปัญหาได้

เทคนิคการสอนแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้กลวิธี STAR เป็นกลวิธีการสอนให้นักเรียนแก้ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้กลวิธีการจำตัวอักษรตัวแรกของลำดับขั้นของการแก้ปัญหา ประกอบไปด้วย 4 ขั้น 1) การศึกษาโจทย์ (S : Search the word problem) 2) การแปลงข้อมูลสู่ประโยคสัญลักษณ์ (T : Translate the problem) 3) ดำเนินการหาคำตอบ (A : Answer the problem) และ 4) การตรวจสอบคำตอบ (R : Review the solution) Polya, G. (1957) อีกหนึ่งวิธีคือ บาร์โมเดล (Bar Model) เป็นวิธีการทำโจทย์ปัญหาโดยอาศัยการวาดรูปบาร์โมเดล ซึ่งเป็นการใช้รูปภาพแท่งสี่เหลี่ยมผืนผ้า เป็นสัญลักษณ์แทนข้อมูลจากการแปลงจากโจทย์ปัญหา โดยลักษณะสำคัญของบาร์โมเดลคือการวาด โดยวิเคราะห์หรือตีความจากโจทย์ปัญหา นำมาเชื่อมโยงกับความคิดและหลักการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งมีนักวิจัยหลายคนได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคเหล่านี้ อาทิ อรษา เกมกาแมน (2559) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD)

ผसान กลวิธี STAR พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อมา กันต์กนิษฐ์ พลพิพัฒน์ (2560) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้กลวิธี STAR พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีผล การทดสอบหลังเรียนเฉลี่ย 22.00 คะแนน สูงกว่าผลการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 14.03 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อมา พรเพ็ญ ศรีเกษม (2562) ได้ศึกษาการแก้โจทย์ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ร่วมกับบาร์โมเดลของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ร่วมกับบาร์โมเดลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา คณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อมา ฅนอมวงศ์ มาศรักษา (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์บาร์โมเดล ร่วมกับแนวความคิดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์บาร์โมเดลร่วมกับแนวความคิดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสามารถ ในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบ การเรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ นภสร ยั่งยืน (2563) ได้ศึกษาการพัฒนา การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการโพลยาพร้อมกับเทคนิคบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้โจทย์ ปัญหา เรื่องการบวกและการลบเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีทักษะ ในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

จากที่กล่าวมาข้างต้นการสอนและเทคนิคการสอนเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียน การสอนที่จะช่วยในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ แต่ละวิธีการสอนและเทคนิคการสอนนั้น มีความหลากหลาย ซึ่งผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้ เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก – ลบ จำนวนนับ โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล กับ การสอนแบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ จังหวัดราชบุรี โดยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลกับการสอนแบบปกติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลกับการสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่ออำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 99 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่ออำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบจำนวนนับ โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล จำนวน 1 แผน และการสอนแบบปกติ จำนวน 1 แผน รวมทั้งสิ้น 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบจำนวนนับแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ
3. แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน เรื่อง จำนวนนับ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก-ลบจำนวนนับ โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล และแผนการจัดการเรียนรู้ การสอนแบบปกติ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบไปด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ (KPA) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และบันทึกผลหลังการสอนโดยจัดสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา กระบวนการเรียนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 3 ท่าน แล้วปรับปรุงตามคำแนะนำ และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจากนั้นจัดทำให้สมบูรณ์
2. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก-ลบจำนวนนับ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการพิจารณาได้ค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 พร้อมทั้งปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน (try-out) โดยนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อพบว่า ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.45 - 0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.15 - 0.70 และคัดเลือกข้อสอบ จำนวน

10 ข้อ นำไปใช้จริงโดยที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR - 20) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81

3. สร้างแบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานเรื่องจำนวนนับแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ด้วยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 - 1.00 พร้อมทั้งปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองให้กับกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน (try-out) โดยนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อพบว่า ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.25 - 0.81 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.18 - 0.75 และคัดเลือกข้อสอบจำนวน 20 ข้อ นำไปใช้จริงโดยที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 ขึ้นไป หลังจากนั้นนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR - 20) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
2. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบวัดระดับความรู้พื้นฐาน เพื่อแบ่งตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน เรื่อง จำนวนนับ จำนวน 20 ข้อ
3. ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างจำนวน 30 คน จากการเลือกแบบแบ่งสัดส่วน (กลุ่มต่ำ) และแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มละ 15 คน หลังจากเลือกตัวอย่างสำเร็จ ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้
4. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) กับตัวอย่างแต่ละกลุ่ม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบ จำนวนนับ จำนวน 10 ข้อ
5. ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ให้กับตัวอย่าง
6. หลังจากจัดการเรียนรู้ตามแผนสำเร็จ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post - test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบจำนวนนับ จำนวน 10 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ทำการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับก่อนเรียน โดยการจัดการเรียนรู้โดยกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล สถิติที่ใช้คือ paired sample t-test วิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. ทำการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล กับการสอนแบบปกติ สถิติที่ใช้คือ Independent sample t-test วิเคราะห์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig
หลังเรียน	15	4.93	1.792	4.895*	14	.000
ก่อนเรียน	15	3.13	1.506			

*ที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล กับการสอนแบบปกติ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลกับการสอนแบบปกติ

วิธีการจัดการเรียนรู้	N	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig
กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล	15	4.93	1.792	2.685*	28	.012
การสอนแบบปกติ	15	3.47	1.125			

*ที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของการสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลสูงกว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนรู้เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบ จำนวนนับ โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล และการสอนแบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อ จังหวัดราชบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวก - ลบของจำนวนนับ โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล พบว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะว่า การจัดการเรียนรู้เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้กลวิธี STAR เป็นกระบวนการแก้โจทย์ที่มีลักษณะเป็นลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยมีหลักการจำตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกในแต่ละขั้นตอนที่ช่วยให้สามารถจดจำได้ในแต่ละขั้นตอนต้องทำอะไร ซึ่งจะเริ่มต้นหา 1) การศึกษาโจทย์ (S : Search the word problem) 2) การแปลงข้อมูลสู่ประโยคสัญลักษณ์ (T : Translate the problem) 3) ดำเนินการหาคำตอบ (A : Answer the problem) และ 4) การตรวจสอบคำตอบ (R : Review the solution) ซึ่งสอดคล้องกับ Polya, G. (1957) ซึ่งเสนอกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาที่มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจโจทย์ (Understanding the problem) ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา (Devising a plan) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติตามแผน (Carrying out the plan) และขั้นที่ 4 ตรวจสอบ (Looking back) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีลักษณะคล้ายกัน และยังมีเทคนิคบาร์โมเดล ซึ่งเป็นยุทธวิธีการทำโจทย์ปัญหาอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนต้องวิเคราะห์ข้อความจากโจทย์ปัญหา แล้วนำมาวาดรูปเป็นแท่งสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีความสัมพันธ์กับโจทย์ปัญหา ซึ่งเทคนิคบาร์โมเดลจะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพและเปรียบเทียบข้อมูลได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ซึ่งนำไปสู่การเขียนประโยคสัญลักษณ์ได้ถูกต้อง ดังนั้น วิธีการแก้โจทย์ปัญหาด้วยกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์หาคำตอบของโจทย์ปัญหา การเลือกใช้วิธีการแก้โจทย์ปัญหาการตัดสินใจในการหาคำตอบ และวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสม และการที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนเป็นประจำ ส่งผลให้สามารถแก้โจทย์ปัญหาและหาคำตอบได้ถูกต้อง แม่นยำ รวมถึงเป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผลของตนเองให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พรเพ็ญ ศรีเกษม (2562) ได้ศึกษาการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ร่วมกับบาร์โมเดลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ร่วมกับบาร์โมเดลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ กันตักนิษฐ์ พลพิพัฒน์ (2560) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้กลวิธี STAR พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีผลการทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย 22.00 คะแนน สูงกว่าผลการทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 14.03 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

สอดคล้องกับ นกสร ยั่งยืน (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการโพลยา ร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหา เรื่องการบวกและการลบเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสรุปได้ว่ากระบวนการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้ กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลกับการสอนแบบปกติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรียนของการสอนแบบปกติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล มีความแตกต่างกับการสอนแบบปกติ ซึ่งจากการจัดการเรียนรู้ พบว่า เมื่อผู้เรียนได้ใช้กลวิธี STAR ครบทั้ง 4 ขั้นร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลแล้วสามารถแก้โจทย์ปัญหาตามขั้นตอนได้ชัดเจน ซึ่งขั้นที่ 1 ผู้เรียนความสามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหา สามารถตีความ และแปลความจากข้อมูลของโจทย์ได้ และยังสามารถระบุได้ว่า โจทย์บอกระไร โจทย์ถามหาอะไร ซึ่งลักษณะการบอก คือ การพูด การตอบคำถาม กับขีดเส้นใต้ข้อความ ส่วนในขั้นที่ 2 นักเรียนเข้าใจหลักการวาดรูปแท่งสี่เหลี่ยมผืนผ้า และสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปวาดกับข้อมูลของโจทย์ได้ ทำให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และเชื่อมโยงไปสู่การเขียนประโยคสัญลักษณ์ได้ถูกต้อง ในขั้นที่ 3 หาคำตอบของโจทย์ปัญหาจากประโยคสัญลักษณ์ พบว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานในการแก้ปัญหการบวก และการลบที่ดี เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้จากชั้นเรียน และได้ทบทวนหลักการบวก และลบมาแล้ว ทำให้นักเรียนสามารถหาคำตอบของโจทย์ปัญหาได้ถูกต้อง และขั้นสุดท้ายขั้นที่ 4 ผู้เรียนได้ทบทวนคำตอบของตนเอง โดยใช้ความสัมพันธ์การบวก การลบจำนวนนับ และแลกเปลี่ยนวิธีการหาคำตอบซึ่งกันและกัน โดยการอภิปรายกับเพื่อน ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาไปยังผู้เรียน เน้นการบรรยายเนื้อหา และยกตัวอย่างประกอบโดยไม่ได้มุ่งเน้นที่ผู้เรียนให้เป็นหลักแต่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาให้ได้มากที่สุด มีการมอบหมายงานให้ทำและแบ่งกลุ่มการทำงานได้อย่างอิสระ โดยไม่ได้คำนึงถึงระดับความสามารถของผู้เรียน จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ การแก้โจทย์ปัญหการบวก - ลบจำนวนนับ ด้วยกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งสามารถนำวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลไปใช้สอนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ครูผู้สอนควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลไปใช้ร่วมกับเนื้อหาอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบตามกลวิธี STAR ครบทั้ง 4 ขั้นร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล แล้วสามารถแก้โจทย์ปัญหาตามขั้นตอนได้ชัดเจนขึ้น

2. ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกันมากขึ้น และให้กำลังใจแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออก ทั้งภายในกลุ่มของตนเอง และภายในชั้นเรียน

3. ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความรู้พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียน ความเข้าใจในกลวิธี STAR และเทคนิคบาร์โมเดลอย่างถ่องแท้ก่อนที่จะนำไปจัดการเรียนการสอน

4. ครูผู้สอนควรเตรียมความพร้อมและสร้างความคุ้นชินให้กับผู้เรียน และอธิบายหลักการวาดรูปของเทคนิคบาร์โมเดลให้กับนักเรียนก่อนจะนำไปสู่การเรียนการสอนแก้โจทย์ปัญหา

5. ควรมีสื่อการสอนหรืออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพเป็นรูปธรรม เห็นได้อย่างชัดเจน และเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น และควรระมัดระวังขนาดของสื่อต้องเหมาะสมกับรูปแบบของกิจกรรมกลุ่ม

6. ควรมีชุดแบบฝึกทักษะในการแก้โจทย์ปัญหาที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลวิธี STAR ผสานการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในการจัดการเรียนสอนโดยใช้กลวิธี STAR ผู้เรียนจะได้กระบวนการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน หากนำมาผสมกับการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นผู้เรียนเป็นหลัก มีรูปแบบกิจกรรมกลุ่มให้มีความเป็นผู้นำและผู้ตาม และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในกลุ่ม เมื่อนำกลวิธี STAR มาผสมเข้าด้วยกันน่าจะช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีขึ้นในการเรียน และอาจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

2. ควรศึกษากลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดล ในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ จากงานวิจัยที่ศึกษามา นักวิจัยได้ศึกษาการใช้กลวิธี STAR หรือ เทคนิคบาร์โมเดล กับสาระการเรียนรู้จำนวนและพีชคณิต เช่น การดำเนินการของจำนวน การแก้โจทย์ปัญหาของระบบจำนวน เป็นต้น หากผู้วิจัยสามารถนำกลวิธี STAR ผสานเทคนิคบาร์โมเดลมาจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้อื่นที่นักเรียนยังขาดความเข้าใจ เช่น การแก้โจทย์ปัญหาของสาระการเรียนรู้การวัดและเรขาคณิต จะเป็นผลดีต่อผู้เรียนและผู้ที่มาศึกษางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กันต์กนิษฐ์ พลพิพัฒน์. (2560). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยใช้กลวิธี STAR. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/allfile-268-file01-2019-02-13-09-39-11.pdf>. (2564, 8 พฤศจิกายน).

- ถนอมวงศ์ มาศรักษา. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์บาร์โมเดลร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน การประชุมระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา. ครั้งที่ 6. 30 มีนาคม 2562. (530-541). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2562Vol9No1_60.pdf.
(2564, 8 พฤศจิกายน).
- นภสร ยั่งยืน. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการโพลยาพร้อมกับเทคนิคบาร์โมเดลเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้โจทย์ปัญหา เรื่อง การบวกและการลบเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินทางการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://dcms.lib.nu.ac.th/dcms/TDC2563/NapasornYangyeun.pdf>.
(2564, 8 พฤศจิกายน).
- พรเพ็ญ ศรีเกษม. (2562). การแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี STAR ร่วมกับบาร์โมเดลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารราชชนกปริทัศน์. 16(1):109-117.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564). รายงานผล O-NET ด้วยแผนที่ ประเทศไทย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://backoffice.niets.or.th/th/catalog/view/3121>. (2564, 15 พฤศจิกายน).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนปฏิรูปประเทศ ด้านที่ 12 การศึกษา. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://nscr.nesdb.go.th/cr/>.
(2564, 15 พฤศจิกายน).
- อรษา เกมกาแมน. (2559). ผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ผสาน กลวิธี STAR. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Polya, G. (1957). *How to solve it: A New Aspect of Mathematics Method*. New York: Doubleday and Company Garden City. [Online], Available: <http://www.im.ufrj.br/~monica/funcoes/Polya.pdf>. (2021, 8 November).

ความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร วิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี

NEEDS ASSESSMENT IN APPLYING INFORMATION TECHNOLOGY FOR COLLEGE ADMINISTRATION UNDER THE LOPBURI OFFICE OF VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION

ทศพล ศิลลา¹ เสริมทรัพย์ วรปัญญา¹ และ ภูวดล จุลสุคนธ์¹
Thotsapon Sinlar¹, Sermsap Vorapanya¹, and Phuwadon Chulasukhont¹

Received : 24 June 2022

Revised : 15 August 2022

Accepted : 23 August 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพจริงที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย 2) หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย และ 3) เปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประเภทของวิทยาลัย และประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครูในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี จำนวน 279 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น มีค่าความเชื่อมั่น 0.979 วิเคราะห์ข้อมูลรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีเรียงลำดับความต้องการจำเป็น การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพจริงที่เป็นอยู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย อยู่ในระดับมากทุกด้านคือ 1) ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.66) 2) ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.66) 3) ด้านฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.60) และ 4) ด้านฝ่ายวิชาการ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.61) ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านฝ่ายวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุดคือ 1) ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.48) 2) ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.51) 3) ด้านฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.52) และ 4) ด้านฝ่ายวิชาการ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.70)

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

¹Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education,

Thepsatri Rajabhat University, Lopburi

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: ajthot@gmail.com

2. จัดลำดับความต้องการจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย
ได้ดังนี้ 1) ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ($PNI_{modified}=0.0898$) 2) ด้านฝ่ายวิชาการ
($PNI_{modified}=0.0804$) 3) ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร ($PNI_{modified}=0.0782$) และ 4) ด้านฝ่ายพัฒนา
กิจการนักเรียนนักศึกษา ($PNI_{modified}=0.0550$)

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ในภาพรวมแตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม เพศ
ประเภทวิทยาลัย ประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัย

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาลัยอาชีวศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the actual and expected condition in using information technology for school administration 2) to study the needs assessment in using Information technology for school administrators and 3) to compare to the needs in using information technology for school administrators, classified by gender, educational level, work experience and college type. The research samples used in this study were 279 school administrators, and teachers under the Office of Vocational Education Commission, Lop Buri Province. The samples were obtained by using Cluster Random Sampling. The research instrument was a set of rating scale questionnaires with reliability coefficient of 0.979. The statistics used for analyzed opinion $PNI_{Modified}$, percentage, mean, standard deviation, t-test and the one way by analysis of variance.

The research results showed that:

1. The overall actual condition of using information technology for school administration were rated at a high degree covering: 1) Resource Management ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.66) 2) Planning and Cooperation ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.66) 3) Resource Management ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.60) and 4) Academic Affairs ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.61). The overall expected condition was rated at a high degree except Academic Affairs was rated the highest covering: 1) Resource Management ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.48) 2) Planning and Cooperation ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.51) 3) Resource Management ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.52) and 4) Academic Affairs ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.70),

2. Needs assessment of using information technology for school administrators by ranking orderly Planning and Cooperation ($PNI_{modified}=0.0898$), Academic Affairs ($PNI_{modified}=0.0804$), Resource Management ($PNI_{modified}=0.0782$) and Student Affairs Development ($PNI_{modified}=0.0550$).

3. The comparison of needs assessment classified by gender, experience and school type were statistical different at .05 level.

Keywords: Needs Assessment, Application of Information Technology,
Vocational College

บทนำ

ประเทศไทยได้ประกาศใช้กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2539 (IT2000) โดยกำหนดภารกิจที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติ ที่เสมอภาค 2) การลงทุนในด้านการศึกษาที่ดีของพลเมืองและบุคลากรด้านสารสนเทศ 3) การปรับปรุง บทบาทภาครัฐ เพื่อบริการที่ดีขึ้นและสร้างรากฐานอุตสาหกรรมสารสนเทศที่แข็งแกร่ง จากการประเมินผล นโยบาย IT2000 พบว่า การใช้บริการโทรคมนาคม โดยเฉพาะในชนบทสะดวกขึ้นมาก คนไทยมีความรู้และ ทักษะทางคอมพิวเตอร์ดีขึ้น และหน่วยงานของรัฐเริ่มให้บริการประชาชนด้วยคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การประเมินผลไม่สามารถหาข้อยุติว่า ผลลัพธ์ที่กล่าวข้างต้นนั้นเป็นผลจากการใช้นโยบาย IT2000 โดยตรง หรือเป็นผลที่เกิดจากแผนงานที่ ทำต่อเนื่องของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และที่สำคัญ ภาคเอกชนที่ร่วมให้ความเห็นในการประเมินได้ แสดงความเป็นกังวลถึงระดับความสามารถทางเทคโนโลยีของประเทศไทย ณ ขณะนั้นว่านอกจาก ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรแล้วยังอาจล้าหลังมากขึ้นเมื่อเทียบกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นและ ก้าวหน้าไปอย่างมากในช่วงระยะเวลาเดียวกัน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2554)

ระบบบริหารจัดการอาชีวศึกษา ได้ถูกคิดค้นและพัฒนาเพื่อช่วยในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ของอาชีวศึกษา อันได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การกำกับ ติดตาม ดูแลผู้เรียน การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลผู้เรียนอย่างใกล้ชิด การอำนวยความสะดวกให้กับ ครูที่ปรึกษาในการติดตามผลการเรียนและพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อย่าง ทันทีทันใด อีกทั้งระบบบริหารจัดการอาชีวศึกษายังช่วยในการส่งข้อมูลติดต่อสื่อสารภายใน หน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งเป็นการประหยัดเวลาและทรัพยากรที่นำมาใช้จัดทำเอกสารต่าง ๆ ได้อีก รวมถึงสามารถผลิตสารสนเทศอันมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการดำเนินงานของผู้บริหารระดับต่าง ๆ เพื่อปรับกลยุทธ์ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) ในปัจจุบันระบบบริหารจัดการอาชีวศึกษาได้ถูกนำมาใช้ในสถานศึกษา ส่งกีดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทุกแห่งโดยผู้ใช้งานส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อใช้งานนั้น องค์กรต้องศึกษาลักษณะขององค์กร หน้าที่ ความรับผิดชอบขั้นตอนการดำเนินงานศึกษาความเป็นไปได้และขั้นตอนอื่น ๆ ตามกระบวนการ วิเคราะห์ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศ ดังนั้นในการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศ ในสถานศึกษา จึงควรศึกษาทำความเข้าใจกับขั้นตอนและกระบวนการในการพัฒนาระบบเพื่อ นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบสารสนเทศในสถานศึกษา (ชนิดา เรืองศิริวัฒนกุล, 2554) จากผลการประเมินสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าด้านการบริหารจัดการและการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษายังไม่เป็นแหล่งบริการทาง

วิชาการ และมีการใช้ฐานข้อมูลและระบบเทคโนโลยีในการบริหารจัดการของสถานศึกษาถือว่ายังมีน้อยและสิ่งที่จะต้องปรับปรุงคือการใช้ระบบบริหารแบบใหม่โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนาการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562)

จากการศึกษาแนวคิด ความสำคัญของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำไปใช้ในการบริหารจัดการของวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ศึกษาจึงศึกษาความต้องการจำเป็นในใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพจริงที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี
2. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรีจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประเภทของวิทยาลัยและประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารวิทยาลัยและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2564 ทั้งหมด 14 วิทยาลัย จำนวนทั้งสิ้น 921 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2564 เนื่องจากจำนวนประชากรมีจำนวนที่แน่นอน สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมรับให้มีค่าความคลาดเคลื่อน .05 ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 279 คน โดยผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยจำแนกตามสถานศึกษาและใช้สัดส่วนของประชากรแต่ละสถานศึกษาเป็นตัวแบ่งกลุ่มตัวอย่างในแต่ละวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามประเภทคำถามปลายปิด ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำมาใช้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารวิทยาลัย ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย เป็นรูปแบบประมาณค่า 5 ระดับ อยู่ในรูปแบบการตอบสนองคู่

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากหนังสือ เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นประเด็นในการตั้งคำถาม
2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือในการวิจัยนำกรอบโครงสร้างการบริหารตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2522 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ด้านฝ่ายพัฒนาการเรียนการสอน และด้านฝ่ายวิชาการ และเนื้อหาของข้อคำถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไข
3. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดการวิจัยทั้ง 4 ด้าน เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เสร็จแล้วนำเสนอคณะกรรมการควบคุมการวิจัยเพื่อตรวจสอบแก้ไข
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำและดำเนินการหาคุณภาพได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.979

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารวิทยาลัยและครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยจัดเตรียมเครื่องมือให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละวิทยาลัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารวิทยาลัยในการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครู จำนวน 279 คน โดยการนำส่งและเก็บคืนด้วยตนเองได้รับคืนครบ 279 ชุด ในช่วงเดือนมีนาคม 2565
3. นำแบบสอบถามที่ความคิดเห็น ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้บริหารโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบโดยใช้วิธี Priority need index (PNI) ซึ่งเป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ตั้งเดิมโดย นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีการหาค่าผลต่างของ (I-D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพจริงที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) การแปลความหมายการให้คะแนนจากค่าเฉลี่ย (mean) ของคำตอบทั้งหมดตามขอบเขตของคะแนนเฉลี่ย

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์สถิติทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบสภาพความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา โดยการทดสอบที (t-test) เมื่อจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประเภทของวิทยาลัย ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบรายคู่โดยการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe's test)

ผลการวิจัย

สภาพจริงที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี สรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพจริงที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย

การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา	สภาพจริงที่เป็นอยู่		สภาพที่ควรจะเป็น	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.
1. ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร	4.09	0.66	4.41	0.48
2. ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ	4.12	0.66	4.49	0.51
3. ด้านฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา	4.18	0.60	4.41	0.52
4. ด้านฝ่ายวิชาการ	4.23	0.61	4.57	0.42

1. สภาพที่เป็นจริงที่เป็นอยู่โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และข้อมูลมีการกระจายตัวน้อยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านเรียงลำดับได้ดังนี้

1.1 ด้านฝ่ายวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.61) เมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า 1) กำกับ ดูแลการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษาเป็นใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ด้านฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.60) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า 1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดทำ จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลประวัติ พฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาอยู่เสมอ 2) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการประสานงานครูที่ปรึกษาให้คำปรึกษาแนะนำแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนนักศึกษอยู่เสมอ

1.3 ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.66) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า 1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริม การหารายได้ระหว่างเรียนร่วมกับ ชุมชน สถานประกอบการต่าง ๆ อยู่เสมอ 2) ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอยู่เสมอ

1.4 ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.66) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า 1) ปฏิบัติงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย งานสารบรรณโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่เป็นประจำ 2) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแนะนำ เผยแพร่ และดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษาอยู่เป็นประจำ

2. สภาพที่ควรจะเป็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และข้อมูลมีการกระจายตัวน้อยมาก เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 4 ด้านเรียงลำดับได้ดังนี้

2.1 ด้านฝ่ายวิชาการ ภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.42) เมื่อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า 1) สถานศึกษาจัดหารวบรวมวัสดุ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บริการอยู่เสมอ 2) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัด การศึกษาวิชาชีพโดยร่วมมือกับสถานประกอบการและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอยู่เสมอ

2.2 ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.51) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า 1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรวบรวม และเผยแพร่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาและการประกอบอาชีพอยู่เสมอ 2) ประสานงาน และให้ความร่วมมือและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่เสมอ

2.3 ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.48) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า 1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศแนะนำ เผยแพร่และ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษาอยู่เป็นประจำ 2) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปฏิบัติงานจัดทำเอกสารหลักฐาน การรับ เบิกจ่าย ตรวจสอบ รายงานเงินงบประมาณอยู่เป็นประจำ

2.4 ด้านฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.52) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยพบว่า 1) จัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ สถานศึกษา สังคม ชุมชนและกิจกรรมในวันสำคัญของชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์โดยใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่เสมอ 2) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดทำ จัดเก็บ รวบรวมข้อมูลประวัติ พฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาอยู่เสมอ

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี

การบริหารสถานวิทยาลัยอาชีวศึกษา	สภาพจริง ที่เป็นอยู่	สภาพ ที่ควรจะเป็น	PNI _{modified}	ลำดับ ความต้องการ จำเป็น
	D	I		
ฝ่ายบริหารทรัพยากร	4.09	4.41	0.0782	3
ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ	4.12	4.49	0.0898	1
ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา	4.18	4.41	0.0550	4
ฝ่ายวิชาการ	4.23	4.57	0.0804	2
โดยรวม	4.15	4.47	0.0758	

ผลการเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประเภทของวิทยาลัยและประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัย มีดังนี้

1. การเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ จำแนกตามเพศชายสูงกว่าเพศหญิง ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
2. การเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ จำแนกตามระดับการศึกษาปริญญาโทและสูงกว่าปริญญาโท ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05
3. การเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ จำแนกตามประเภทของสถานศึกษาภาครัฐ สูงกว่าสถานศึกษาภาคเอกชน ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีเพียงด้านฝ่ายวิชาการ ด้านเดียวที่ไม่แตกต่างกัน
4. การเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงานของผู้บริหารวิทยาลัย น้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ พบว่าด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และด้านฝ่ายวิชาการ ประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัยน้อยกว่า 5 ปี มีค่าต่ำกว่าผู้บริหารวิทยาลัยมากกว่า 10 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพจริงที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรี สภาพจริงที่เป็นอยู่ ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า วิทยาลัย

มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานด้านฝ่ายวิชาการ ด้านฝ่ายพัฒนานักเรียน นักศึกษา ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร ตามลำดับ เมื่อพิจารณา ในด้านฝ่ายวิชาการ พบว่า ลำดับแรกสุดคือการกำกับ ดูแลการจัดการเรียนการสอน การวัด ประเมินผลในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการศึกษาในภาพรวมมีความสำคัญ สอดคล้องกับ เรณู จันทพันธ์ (2557) ได้สรุปว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร สถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน หากมีการวางแผนในการบริหาร จัดการที่ดีจะทำให้บริหารงานโรงเรียนเป็นระบบ สะดวก รวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือในการนำข้อมูล ไปใช้ สอดคล้องกับ พงศ์ศิวพิศ โนรี (2556) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารงานเทคโนโลยี สารสนเทศในสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบ การบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการสำรวจความต้องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และศึกษา สภาพและแนวทางการบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี และ ผู้บริหารสถาบันและผู้อำนวยการสถานศึกษามีความเห็นว่าการนำรูปแบบการบริหารงานเทคโนโลยี สารสนเทศในสถาบันอาชีวศึกษาไปใช้มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยได้ ศึกษาสภาพที่ควรจะเป็นของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรีผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่า สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน ด้านฝ่ายวิชาการ ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือและด้านฝ่ายพัฒนานักเรียน นักศึกษา ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านฝ่ายวิชาการ ลำดับแรกสุดคือ สถานศึกษาจัดหารวบรวมวัสดุ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บริการอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูและ ผู้บริหารมีความคาดหวังให้สถานศึกษาได้จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ ต่าง ๆ เพื่อให้บริการในสถานศึกษาสอดคล้องกับ ครรชิต มัลลียงส์ (2543) ได้กล่าวถึงแนวทางการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาไว้ว่าประกอบด้วย ด้านการเรียนการสอน การใช้คอมพิวเตอร์ ช่วยสอน การเรียนทางไกล การใช้ห้องปฏิบัติการโดยใช้ร่วมกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการใช้งาน ประจำและงานบริหาร

ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร วิทยาลัย ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ก่อนปัญหาอื่น ผลการวิจัยพบว่าลำดับความต้องการจำเป็นอันดับ 1 ด้านฝ่ายแผนงานและ ความร่วมมือ อันดับ 2 ด้านฝ่ายวิชาการ อันดับ 3 ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร และอันดับ 4 ฝ่ายพัฒนา กิจกรรมนักเรียน นักศึกษา เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ พบว่า ภารกิจและความรับผิดชอบของงานในฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ นั้น มีความสำคัญกับ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยงานวางแผนและงานงบประมาณ งานศูนย์ข้อมูล สารสนเทศ งานความร่วมมือ งานวิจัยพัฒนานวัตกรรม งานประกันคุณภาพ และงานส่งเสริมผลิตผล การค้าและประกอบธุรกิจ ผู้วิจัยพบว่า การประสานงานและให้ความร่วมมือและดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่เสมอ เป็นอันดับแรกๆที่ควรได้รับการแก้ไข อย่างเร่งด่วน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ

มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับ ฌ็องฌูว์น็องท์ เซอร์นันท (2551) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะช่วยสร้าง ประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กรไว้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึง สารสนเทศที่ต้องการอย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ ทำให้ผู้ใช้กำหนดเป้าประสงค์ กลยุทธ์และ การวางแผนปฏิบัติการ สามารถตรวจสอบผลการดำเนินงาน โดยนำข้อมูลบางส่วนมาประมวลผล ประเมินสารสนเทศที่ได้จะแสดงให้เห็นผลการดำเนินงาน

ผลการเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร วิทยาลัย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดลพบุรีจำแนกตาม เพศ ระดับ การศึกษา ประเภทของวิทยาลัย และประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัย

1. การเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ โดยจำแนกตามเพศของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่ามีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับ สมมุติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารูปแบบการบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาพิเศษ ซึ่งหมายถึง การเรียนวิชาเฉพาะเน้นการสร้างอาชีพ (Heller, 1982 อ้างถึงใน พิรญาณ์ บุญญสถิตย์, 2553) ได้ศึกษาในเรื่อง “Women and men as Leaders” พบว่า ผู้หญิงสามารถเป็นผู้นำ ทางการบริหารได้เช่นเดียวกับผู้ชาย แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันตามธรรมชาติของเพศ ตัวอย่างเช่น ผู้ชายจะเป็นผู้ห่างเหินกับผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่มีความละเอียดลึกซึ้งในการแก้ปัญหาให้ตรงจุด แต่จะยึดมั่นอยู่กับนโยบายหลัก ส่วนผู้หญิงจะมีความเข้าใจและสนใจเข้าถึงจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชา ใกล้ชิดกว่าผู้ชาย

2. การเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ โดยจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้บริหาร วิทยาลัย เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่ามีค่าแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารวิทยาลัยจะต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา ซึ่งถูกกำหนดให้ ผู้ที่จะเป็นผู้บริหารวิทยาลัยศึกษาต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ซึ่งผู้บริหารทุกคนจะได้รับความรู้ในเรื่องของการบริหารวิทยาลัย ส่วนผู้ที่จบสูงกว่าระดับ ปริญญาโทเพื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ หรือเรียนเพื่อให้ถ่องแท้ในศาสตร์ความรู้ หรือเพื่อสร้าง โอกาสที่มากขึ้น

3. การเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ โดยจำแนกตามประเภทของวิทยาลัย เมื่อพิจารณา ในภาพรวมพบว่ามีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัย ทั้งนี้จากการที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีคำสั่งที่ 8/2559 ลงวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2559 เรื่อง การบริหารจัดการรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาและ การบริหารราชการในกระทรวงศึกษาธิการเกิดประสิทธิภาพ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบาย อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตลอดจนมีความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งเป็นผลให้มีการรวมสถานศึกษา ของทั้งรัฐและเอกชนเข้าด้วยกัน ทำให้อาชีวศึกษาเอกชนย้ายมาอยู่ในการดูแลของ สอศ. ซึ่งปัจจุบัน ยังไม่มีกฎหมายที่ดูแลเป็นการเฉพาะ อาศัยเพียงการอ้างอิงกับ พ.ร.บ.โรงเรียนเอกชน ที่กำลัง มีการปรับปรุง และได้ตัดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาเอกชนออกไป อติสร สีนประสงค์ (2561) ได้กล่าวว่า ควรสร้างความเสมอภาคและเท่าเทียมระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาครัฐและ ภาคเอกชนในทุกด้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ส่งเสริมให้มีกองทุนเงิน

กู้ยืมเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในสังกัด สอศ. สามารถกู้ยืมเพื่อนำไปใช้ในการก่อสร้างอาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ครุภัณฑ์ สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

4. การเปรียบเทียบสภาพจริงที่เป็นอยู่ โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารวิทยาลัย เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี สูงกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อการ ตัดสินใจ วางแผน กำหนดนโยบายการวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านฝ่ายบริหารทรัพยากร พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยควบคุม ดูแล ปรับปรุง ซ่อมแซมพัฒนาอาคารสถานที่ของวิทยาลัย ดังนั้นผู้บริหารวิทยาลัยควรประชุม วางแผนงานเพื่อปรับปรุงนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อให้สามารถตรวจสอบ ควบคุมดูแล อาคารสถานที่ของวิทยาลัย

2. ด้านฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ การประสานงานและให้ความร่วมมือและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวิทยาลัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการประสานงานและช่วยสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร

3. ด้านฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียนนักศึกษา พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในงานปกครองดูแล นักเรียนนักศึกษาให้อยู่ในระเบียบวินัยตามที่กำหนด ดังนั้นผู้บริหารวิทยาลัยควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้เห็นประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4. ด้านฝ่ายวิชาการ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ พัฒนางองค์ความรู้ให้แก่ครูในการใช้และผลิตสื่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นผู้บริหารวิทยาลัยควรทำความเข้าใจเป็นผู้นำในการจัดการศึกษา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมการดำเนินงานในวิทยาลัย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารวิทยาลัยของฝ่ายแผนงานและความร่วมมือเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษา

2. ควรทำการศึกษารูปแบบหรือแนวทางการบริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารวิทยาลัยโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2554). **กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554-2563 ของประเทศไทย ICT2020**. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- ครุฑชิต มัลลียงศ์. (2543). **ทักษะไอที**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- ชนิดา เรืองศิริวัฒนกุล. (2554). **การพัฒนาระบบประเมินการสอนออนไลน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยใช้เทคโนโลยีเว็บเซอร์วิส**. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนันท์. (2542). **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ Management information systems**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- พมศศิริพิศ โนรี. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ ในสถาบันการอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 15(2), 16.
- พิชญารณ บุญญสถิตย์. (2553). **ทัศนคติของผู้ได้บังคับบัญชาต่อผู้บังคับบัญชาที่เป็นสตรี**. **วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์**. 32(126), 85.
- เรณู จันทพันธ์. (2557). **การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนแสนสุขสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). **รายงานประจำปี 2562 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิสร สีนประสงค์. (2561). **อาชีพะเอกชนขอสิทธิจัดการศึกษาเท่ารัฐ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://d.dailynews.co.th/education/624040>. (2565, 7 เมษายน).
- Heller, T. (1982). **Women and Men as Leaders: in Business, Educational and Social Service Organizations**. New York: Praeger.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

GUIDELINES FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF ACCOUNTING FOR SMEs IN BANGKOK

พลกฤต โสลาพากุล¹ และ จิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์²
Phonkrit Solaphakul¹ and Titaporn Sincharoonsak²

Received : 5 July 2022

Revised : 31 July 2022

Accepted : 31 July 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของธุรกิจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2) ศึกษากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้จัดการด้านบัญชีและการเงินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ มีค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.952 และความน่าเชื่อถือ เท่ากับ 0.864 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนทั้งสิ้น 7 ราย ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ และทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านความทันเวลา รองลงมาได้แก่ ด้านความเข้าใจได้ ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ด้านความเชื่อถือได้ และด้านความครบถ้วน ตามลำดับ สำหรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี 2) การส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย และให้ความรู้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับเรื่องบัญชี ภาษี ภาครัฐช่วยสนับสนุนให้มีที่ปรึกษาทางบัญชีให้กับผู้ประกอบการ

¹หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม

²อาจารย์ประจำ คณะบัญชี ผู้อำนวยการหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

¹Master of Accounting Program, Faculty of Accounting, Sripatum University

²Faculty of Accounting, Director of the Master of Accounting Program

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: coachphonkrit@gmail.com

3) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีความเชี่ยวชาญทางการบัญชีอย่างมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง
4) จัดหาแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการในการปรับปรุง พัฒนาโปรแกรม เพื่อให้ผู้ประกอบการ
มาปรับปรุง พัฒนาโปรแกรม และระบบบัญชีในกิจการ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประเพณีของ
ธุรกิจแตกต่างกันมี ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขต
กรุงเทพมหานคร ด้านความทันเวลาที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ การจัดทำบัญชี ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ABSTRACT

The objectives of this study are: 1) To study the characteristics of businesses that affect the efficiency of bookkeeping of small and medium-sized businesses in Bangkok and 2) To study strategies for increasing the efficiency of accounting for small and medium-sized businesses in Bangkok. It is a combination of quantitative and qualitative research. Quantitative research, the sample group includes 400 small and medium-sized business accounting and finance managers in Bangkok by using the questionnaire as a tool. The accuracy was 0.952 and the reliability was 0.864. The statistics used were percentage, frequency, mean, standard deviation. and one-way analysis of variance. Qualitative research key informant a total of 7 people used the interview form as a tool. and analyzed by analyzing the content.

The results of the study found that accounting efficiency of SMEs in Bangkok as a whole, it was found that the opinion level was at a high level. Can be sorted in descending order as follows timeliness followed by understanding Relevance to decision making reliability and completeness, respectively. Guidelines for increasing the efficiency of accounting for small and medium-sized businesses in Bangkok are as follows: 1) Application of innovation and modern accounting practice technology. Continuing knowledge development in the accounting profession 2) Promoting compliance with the law and educate entrepreneurs about accounting and tax; the government helps support the establishment of accounting consultants for entrepreneurs. 3) Continuing development of professional accounting knowledge and professional accounting expertise 4) Provide funding sources for entrepreneurs to improve and develop programs for entrepreneurs to improve and develop programs and accounting systems in their businesses. The hypothesis testing results found that respondents with different types of businesses have accounting efficiency of SMEs in Bangkok different timeliness statistically significant at 0.01 level.

Keywords: Efficiency, Accounting, Small and Medium Business

บทนำ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Business) มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะการขยายตัวของอัตราการเติบโตของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) โดย SMEs เป็นธุรกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างมหาศาล ทั้งในแง่ของการสร้างงาน การสร้างรายได้ เป็นทั้งผู้ผลิต และผู้ให้บริการ ก่อให้เกิดรายได้กับชุมชน และประเทศ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2562) และยังเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ ซึ่งมีสัดส่วนสูงถึง 43% ของ GDP ทั้งประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ตั้งแต่ปี 2557 จนถึง 2561 มูลค่า SMEs ของไทยเติบโตจาก 5.2 ล้านล้านบาท เป็น 7 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการเติบโต 35% โดยมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยถึง 7% ต่อปี นอกจากนี้ อัตราส่วนของ SMEs ต่อ GDP ในประเทศก็เพิ่มขึ้นจาก 39.8% ในปี 2557 เป็น 43% ในปี 2561 รวมถึงอัตราส่วนของ SMEs นั้นมีความสำคัญที่มีการเติบโตจนมีขนาดใกล้เคียงกับขนาดวิสาหกิจขนาดใหญ่ ซึ่งมีสัดส่วน 43.1% ของ GDP ทั้งประเทศ

สำหรับแนวโน้มการเติบโตของธุรกิจ SMEs ในพื้นที่กรุงเทพมหานครมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากบางกลุ่มเป็นธุรกิจเกิดใหม่ที่กำลังเติบโต ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ได้สำรวจข้อมูลธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในช่วงไตรมาส 3 ปี 2562 พบหลายธุรกิจมีแนวโน้มการเติบโตที่น่าสนใจ สำหรับสาขาธุรกิจ SMEs ในช่วงไตรมาส 3 ที่ขยายตัวได้ดีกว่าไตรมาสที่แล้ว ปัจจุบันการดำเนินงานที่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีเป็นจำนวนมาก และการบริหารงานของกิจการต้องมีความคล่องตัว มีความเป็นอิสระ และมีต้นทุนการดำเนินงานต่ำกว่าขนาดใหญ่ จึงมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จะเจริญเติบโตเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ได้นั้นต้องอาศัยการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ในปัจจุบันธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ยังประสบปัญหาและข้อจำกัดประกอบธุรกิจหลายประการไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านแรงงาน ด้านเทคโนโลยีการผลิต รวมถึงการเงินและบัญชี โดยเฉพาะปัญหาทางด้านบัญชี ยังมีการจัดทำบัญชีที่ไม่สมบูรณ์ และไม่สามารถนำตัวเลขที่ได้มาใช้ในการวางแผนและตัดสินใจ โดยเฉพาะธุรกิจที่จดทะเบียนในรูปแบบหุ้นส่วนและบริษัทยังมีการดำเนินการเป็นแบบครอบครัว นอกจากนี้ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการยังไม่เห็นถึงความสำคัญของตนเองที่มีการบริหารจัดการด้านบัญชี บุคลากรที่ใช้ยังมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอ จึงไม่สามารถดำเนินงานตามขั้นตอนของการข้อมูลทางการเงินได้อย่างถูกต้อง (อภิญา วิเศษสิงห์, 2556) และปัญหาที่สำคัญเกิดจาก SMEs วางแผนบัญชีผิด เนื่องจากไม่ทราบสถานการณ์ทางธุรกิจที่แท้จริง มีการวางแผนทำบัญชีที่ไม่ถูกต้องตั้งแต่แรก มีคุณภาพข้อมูลทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการตัดสินใจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมๆ การจัดทำบัญชีหลายบัญชีเพื่อหลบเลี่ยงภาษี ทำให้เกิดความสับสนในการสรุปกำไรจนส่งผลกระทบต่อหุ้นส่วนในการเกิดความขัดแย้งในองค์กรและส่งผลกระทบต่อเงินทุนไม่เพียงพอกับความต้องการขยายธุรกิจ (KrungthaiSME Focus, 2562)

ดังนั้น จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีซึ่งจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงเป็นข้อมูลในการพัฒนาส่งเสริม และสนับสนุนการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของธุรกิจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ ผู้จัดการด้านบัญชีและการเงินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวน 574,879 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2563) โดยผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก สามารถคำนวณได้จากสูตร การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน คือ 400 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คุณลักษณะของธุรกิจมีลักษณะคำถามปลายเปิด ได้แก่ 1) ประเภทของธุรกิจ 2) ทุนจดทะเบียน และ 3) ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ด้านความเข้าใจได้ 2) ด้านความเชื่อถือได้ 3) ด้านความครบถ้วน 4) ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และ 5) ด้านความทันเวลา โดยแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงตรง (Validity) เท่ากับ 0.952 และความน่าเชื่อถือ (Reliability) เท่ากับ 0.864 การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยแบบสอบถามออนไลน์จากนักบัญชี จนได้จำนวนครบทั้ง 400 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญการจัดทำบัญชี จำนวน 4 ท่าน รวมทั้งสิ้น 7 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตอนที่ 2 ปัญหาการประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวม

ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านความเข้าใจได้	3.70	1.09	มาก
2. ด้านความเชื่อถือได้	3.47	1.07	มาก
3. ด้านความครบถ้วน	3.25	1.09	ปานกลาง
4. ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ	3.51	1.06	มาก
5. ด้านความทันเวลา	3.94	1.10	มาก
ภาพรวม	3.57	1.08	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ ด้านความทันเวลา (ค่าเฉลี่ย = 3.94) รองลงมาได้แก่ ด้านความเข้าใจได้ (ค่าเฉลี่ย = 3.70) ด้านความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.51) ด้านความเชื่อถือได้ (ค่าเฉลี่ย = 3.47) และด้านความครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย = 3.25) ตามลำดับ

โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประเภทของธุรกิจแตกต่างกันมี ประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านความทันเวลาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และจากการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประเภทธุรกิจด้านการผลิตสินค้า มีประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ด้านความทันเวลา แตกต่างจากผู้ประกอบการที่มีประเภทธุรกิจด้านการค้า และด้านการให้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีทุนจดทะเบียน และระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกันมีประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานครไม่ที่แตกต่างกัน

2. กลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

2.1 สภาพการการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

การดำเนินกิจการในลักษณะธุรกิจครอบครัว ซึ่งมีความคล่องตัวสูง ในขณะเดียวกันก็ส่งผลให้ระบบการควบคุม การเก็บข้อมูล การรายงาน รวมถึงระบบการบริหารงานโดยรวมขึ้นอยู่กับคน ๆ เดียว เมื่อต้องการขยายกิจการจะทำได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจการเหล่านี้มักไม่มีระบบบัญชีที่เหมาะสม โดยส่วนใหญ่จะบันทึกเพียงการรับ - การจ่ายเงินเท่านั้น เมื่อต้องการนำข้อมูลไปใช้ในงานจะทำได้ยาก ดังนั้น ในการจัดทำบัญชีควรส่งเสริมให้บุคลากรขององค์กรธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมค้นคว้าหาความรู้โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ มีการส่งพนักงานไปฝึกอบรมการจัดทำบัญชีกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความรู้และหาแหล่งความรู้เพิ่มเติมจากบทความ วารสาร และสิ่งพิมพ์ องค์กรธุรกิจส่งเสริมให้พนักงานทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มงาน เพื่อให้พนักงานการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ด้านประสิทธิภาพการทำงาน และมีการแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มงาน ตลอดจนส่งเสริมให้พนักงานมีนิสัยรักการอ่านเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ นอกจากนี้องค์กรควรปรับปรุงระบบการให้ข้อมูลความรู้แก่พนักงาน เช่น การส่งข้อมูลผ่านเว็บไซต์ อีเมลต่างๆ เมื่อพิจารณาสภาพปัญหาการจ่ายภาษีของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีความน่าจะเป็นที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ยังไม่ได้เข้าสู่ระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีมูลค่าเพิ่ม จึงยังมีอยู่อีกเป็นจำนวนมาก อีกทั้งผู้ประกอบการขนาดเล็กโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ยังมีต้นทุนในการดำเนินธุรกิจที่สูง เนื่องจากต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีมักมีลักษณะที่เป็นต้นทุนคงที่ และมีลักษณะถดถอย

ในปัจจุบัน พบว่า ด้านการทำบัญชี ระบบบัญชีและเอกสารที่ต้องใช้ในการประกอบกิจการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ยังไม่มีความพร้อมมากนัก บุคลากรมีความรู้ความสามารถด้านบัญชียังไม่เพียงพอ รวมถึงมีปัญหาด้านกิจการยังไม่พร้อมในการลงทุนด้านระบบบัญชี โดยเฉพาะกิจการบริการพบว่ายังประสบปัญหาปัญหาในการจัดเก็บและรวบรวมเอกสารอย่างเป็นระบบยังไม่เพียงพอในระดับมากอีกด้วย นอกจากนี้ ด้านคุณภาพข้อมูลสารสนเทศทางการบัญชี พบว่าทุกประเภทไม่สามารถนำข้อมูลทางบัญชีมาใช้ในการวางแผนภาษีอากรได้ อีกทั้งกิจการบริการ ยังมีปัญหาในด้านผู้บริหารของกิจการไม่สามารถนำข้อมูลทางบัญชีมาใช้ในการวางแผนการแข่งขันได้ รวมทั้งขาดการควบคุมภายในที่ดี ระบบบัญชีของตนประสบปัญหาความไม่น่าเชื่อถือในการจัดทำงบการเงิน งบการเงินไม่สอดคล้อง และสะท้อนสภาพความเป็นจริงเชิงเศรษฐกิจ ระบบบัญชีขาดการควบคุมภายใน และไม่สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ในการวางแผนธุรกิจเพื่อเสียภาษีอย่างถูกต้องตามกฎหมายได้

2.2 ปัญหาการประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร

โดยมีรายละเอียดของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ดังสรุปรายละเอียดไว้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การพัฒนาระบบบัญชีหรือโปรแกรมเพื่อนำมาใช้ในการ การจัดทำ บัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นควรมี ฐานข้อมูล สรุปข้อมูลแสดงผลเป็นรายวัน รายเดือน รายปี และมีบริการหลังการขายที่ดี สามารถแจ้ง ปัญหา หรือปรึกษาปัญหาได้ตลอดเวลาเพื่อเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน หากมีการซื้อขายโปรแกรม การใช้งาน ควรมีการบริการหลังการขายของโปรแกรมหรือระบบ ควรติดต่อฝ่ายสามารถแจ้งปัญหา หรือปรึกษาได้ตลอดเวลา

ประเด็นที่ 2 การฝึกอบรมพนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้จริง เน้นการฝึกอบรม เชิงลึกเพื่อให้ผู้ประกอบการ สามารถนำมาปฏิบัติงานได้จริง รวมถึงมีการติดตาม คอยดูแลให้กิจการ โดยการฝึกให้ได้ลองปฏิบัติงานจริง เป็นได้ทั้งผู้ปฏิบัติและ สามารถวางแผน วิเคราะห์ระบบได้ รวมถึง การให้ความรู้กับผู้ประกอบการ เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำบัญชีเล่มเดียวได้แล้ว การจัดอบรม องค์ความรู้ผู้ประกอบการในต่างจังหวัด

ประเด็นที่ 3 ควรมีการส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยภาครัฐ มีกฎระเบียบ ที่ทุกอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งหมด เวลาซื้อหรือขายทุกอย่างต้องได้รับใบเสร็จ/ ใบกำกับครบถ้วนถูกต้องทุกอย่าง และให้ความรู้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับเรื่องบัญชี ภาษี ภาครัฐช่วย สนับสนุนให้มีที่ปรึกษาทางบัญชีให้กับผู้ประกอบการที่เพิ่งเริ่มทำธุรกิจ รวมไปถึงการบังคับใช้ กฎหมายของประเทศเรา ที่ไม่เสมอภาคกันในทุก ๆ คน มีผู้ประกอบการธุรกิจบางราย หลีกเลี่ยง หลบหลีกที่จะไม่ทำธุรกิจให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้ผู้ประกอบการที่ทำทุกอย่างถูกต้อง เหมือน เสียเปรียบ รวมถึงมีต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

ประเด็นที่ 4 ควรมีแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการในการปรับปรุง พัฒนา โปรแกรม เพื่อให้ผู้ประกอบการมาปรับปรุง พัฒนาโปรแกรม และระบบบัญชีในกิจการ สินเชื่อ เพื่อพัฒนาระบบบัญชี

2.3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตกรุงเทพมหานคร

1. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ การพัฒนา ความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ความเชี่ยวชาญทางการบัญชีอย่างมืออาชีพ เมื่อนักบัญชีมีความคิด สร้างสรรค์ และสามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ จะทำให้งบการเงินที่จัดทำขึ้น มีความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน สมบูรณ์สามารถทำให้การปฏิบัติงานรวดเร็วทันเวลาตามกำหนด การตัดสินใจถูกต้องคุ้มค่าต่อทรัพยากรที่ใช้ไป และสามารถทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความประหยัด คุ้มค่าให้บรรลุเป้าหมายสู่จุดหมาย

2. การส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยภาครัฐ มีกฎระเบียบ ที่ทุกอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งหมด เวลาซื้อหรือขายทุกอย่างต้องได้รับใบเสร็จ/ ใบกำกับครบถ้วน ถูกต้องทุกอย่าง และให้ความรู้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับเรื่องบัญชี ภาษี ภาครัฐช่วยสนับสนุนให้มี ที่ปรึกษาทางบัญชีให้กับผู้ประกอบการที่เพิ่งเริ่มทำธุรกิจ รวมไปถึงการบังคับใช้กฎหมายของประเทศ เสมอภาคกันในทุก ๆ คน

3. การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีความเชี่ยวชาญทางการบัญชีอย่างมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยทำให้การปฏิบัติงาน การตัดสินใจในเรื่องการปฏิบัติที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพบัญชีง่ายขึ้น และสามารถทำให้การปฏิบัติงานได้รวดเร็วตามเวลาที่กำหนดสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายสู่จุดหมายสำเร็จ

4. จัดหาแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการในการปรับปรุง พัฒนาโปรแกรม เพื่อให้ผู้ประกอบการมาปรับปรุง พัฒนาโปรแกรม และระบบบัญชีในกิจการ สินเชื่อเพื่อพัฒนาระบบบัญชี

อภิปรายผลการวิจัย

คุณลักษณะทางธุรกิจด้านประเภทของธุรกิจแตกต่างกันมีประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานครที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพาภรณ์ พึ่งบุญพานิชย์ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง ลักษณะของธุรกิจที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สอบบัญชีรายงานการสอบบัญชี และรายงานการเงิน พบว่า ลักษณะของธุรกิจ (ประเภทของธุรกิจ รูปแบบการประกอบธุรกิจ และจำนวนปีของการดำเนินงานของธุรกิจ) ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะของผู้สอบบัญชี รายงานการสอบบัญชี และรายงานการเงิน โดยได้ค่า p-value มากกว่า 0.000 ทุกค่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เช่นเดียวกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การทบทวนวรรณกรรม ผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สามารถนำเสนอเป็นแนวทางประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีความเชี่ยวชาญทางการบัญชีอย่างมืออาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติกานต์ ประสมทรัพย์ (2562) ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีในมุมมองของพนักงานบัญชีในกรุงเทพมหานคร ความรู้ด้านวิชาชีพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการวิเคราะห์และแก้ปัญหา มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชี โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับ ได้แก่ ด้านความถูกต้องของงบการเงิน ด้านความทันเวลา และด้านคุณภาพงาน 2) การส่งเสริมการปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยภาครัฐ มีกฎระเบียบ ที่ทุกอย่างถูกต้องตามกฎหมายทั้งหมด เวลาซื้อหรือขายทุกอย่างต้องได้รับใบเสร็จ/ ใบกำกับครบถ้วนถูกต้องทุกอย่าง และให้ความรู้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับเรื่องบัญชี ภาษี ภาครัฐช่วยสนับสนุนให้มีที่ปรึกษาทางบัญชีให้กับผู้ประกอบการที่เพิ่งเริ่มทำธุรกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยรัตน์ คำผั่น และจิราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนะ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง วิสัยทัศน์ทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ของธุรกิจโรงแรมในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ควรให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ทางบัญชีด้านความถูกต้องในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ด้านการทำบัญชีที่สอดคล้องกับมาตรฐานทางด้านบัญชี และมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ด้านระบบบัญชีคุณภาพ และด้านการรายงานแบบบูรณาการ เพื่อให้การปฏิบัติงานของฝ่ายบัญชีมีประสิทธิภาพ 3) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีความเชี่ยวชาญทางการบัญชีอย่างมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสุตา นาดี (2564) ทำการศึกษา เรื่อง สมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล: ทักษะการปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลง

ผลจากการศึกษา พบว่า ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ทักษะด้านการเป็นคู่คิดผู้บริหาร ทักษะด้านการเรียนรู้เชิงพลวัต และทักษะด้านการบริหารจัดการอารมณ์ และความคิดและพบว่าทักษะการปรับตัวทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับสมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการปรับปรุงหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะบัญชีขององค์กรวิชาชีพ 4) จัดหาแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ประกอบการในการปรับปรุงพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้ผู้ประกอบการมาปรับปรุง พัฒนาโปรแกรม และระบบบัญชีในกิจการ สินเชื่อเพื่อพัฒนาระบบบัญชี สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรลดา ศรีแก้ว (2563) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาศักยภาพในการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในเขตนิคมและในเขตประกอบการอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพในการปฏิบัติงานทางการบัญชีด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภาษาต่างประเทศ ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนักบัญชีด้านการแก้ไขปัญหา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีปฏิบัติงานบัญชีสมัยใหม่ การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ความเชี่ยวชาญทางการบัญชีอย่างมืออาชีพ เมื่อนักบัญชีมีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ จะทำให้งบการเงินที่จัดทำนั้นมีความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน สมบูรณ์สามารถทำให้การปฏิบัติงานรวดเร็วทันเวลาตามกำหนดการตัดสินใจถูกต้องคุ้มค่าต่อทรัพยากรที่ใช้ไป และสามารถทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความประหยัดคุ้มค่าให้บรรลุเป้าหมายสู่จุดหมาย

2. การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีความเชี่ยวชาญทางการบัญชีอย่างมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การปฏิบัติงาน การตัดสินใจในเรื่องการปฏิบัติที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพบัญชีง่ายขึ้น และสามารถทำให้การปฏิบัติงานได้รวดเร็วตามเวลาที่กำหนดสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายสู่จุดหมายสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในอนาคต ผู้วิจัยที่สนใจควรศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี เพื่อนำมาพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของผู้จัดทำบัญชีได้ดียิ่งขึ้น และศึกษาความสำคัญของปัจจัยในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมที่สามารถนำมาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในธุรกิจต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จิตรลดา ศรีแก้ว. (2563). ศักยภาพในการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีที่มีผลต่อ

ประสิทธิภาพการทำงานในเขตนิคม และในเขตประกอบการอุตสาหกรรม.

เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7. วิทยาลัยนครราชสีมา,
187-198.

ประสุตา นาดี. (2564). สมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัล: ทักษะการปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลง.

วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 8(2): 19-32.

พิมพ์ภรณ์ พึ่งบุญพานิชย์. (2564). ลักษณะของธุรกิจที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สอบบัญชี

รายงานการสอบบัญชี และรายงานการเงิน. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 12 (1): 245-267.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2562). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี

2562. ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580.**

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.

หทัยรัตน์ คำฟั่น และจิราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนะ. (2560). วิสัยทัศน์ทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ
ในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของธุรกิจโรงแรมในเขตภาคเหนือของประเทศไทย.

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูล

สงคราม. 11(2): 4-10.

อภิญา วิเศษสิงห์. (2556). รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดทำบัญชีของธุรกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อมในเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

อดิกันต์ ประสมทรัพย์. (2562). ประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชี ในมุมมองของพนักงาน

บัญชีในกรุงเทพมหานคร. สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

KrungthaiSME Focus. (2562). **มาตรการภาครัฐสนับสนุนเอสเอ็มอีไทย. ฉบับที่ 25 มกราคม-
กุมภาพันธ์ 2562.**

สมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

KEY COMPETENCY OF UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO THE BASIC EDUCATION CURRICULUM FRAMEWORK

เมษา นวลศรี¹ และ กุลชาติ พันธุ์วรกุล^{1*}
Mesa Nuansri¹ and Kullachat Pantuworakul^{1*}

Received : 30 May 2022

Revised : 20 July 2022

Accepted : 5 August 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญ of นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตัวแปรเพศ กลุ่มสายการเรียน และระดับชั้น ตัวอย่างการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 473 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงโดยคำนวณจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ t-test for independent sample และ F-test ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีสมรรถนะสำคัญโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูงเช่นกัน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม และด้านการจัดการตนเอง ตามลำดับ 2) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสมรรถนะสำคัญไม่แตกต่างกันตามเพศ และระดับชั้น แต่นักเรียนที่เรียนสายการเรียนวิทยาศาสตร์มีสมรรถนะสำคัญสูงกว่ากลุ่มสายการเรียนศิลปศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: สมรรถนะสำคัญ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Faculty of Education, Valaya Alongkorn University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Kullachat@vru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the current state of the key competency of upper secondary school students according to the basic education curriculum framework, and 2) compare the average scores of the key competency of upper secondary school students according to the basic education curriculum framework of different genders, majors, and grade level. The samples were 473 upper secondary school students under the Office of the Basic Education Commission who were enrolling in the first semester of academic year 2022, selected by stratified random sampling. The data were collected by using a 5-point rating scale with Cronbach's alpha reliability of 0.98. Data were analyzed by descriptive statistics methods including frequency, percentage, means, standard deviation, as well as by inferential statistical methods including the independent samples t-test and F-test for one-way ANOVA.

The research findings showed that: 1) The upper secondary school students had the overall key competency at a high level. When considering each component separately, it was found that all components were at a high level as well. The components with the highest average to the lowest were strong citizenship, integration of teamwork and self management, respectively. 2) The upper secondary school students had no difference in the key competency by gender and grade level. However, the upper secondary school students majoring in science had significantly higher key competency than those majoring in art at a statistically significant level of 0.05.

Keywords: Key Competency, Upper Secondary School Students, Basic Education

บทนำ

“สมรรถนะ” เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน คนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) ภายใน ซึ่งเป็นความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล แต่ละคนมีศักยภาพในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านแฝงอยู่แล้ว แต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษา หรือเรียนรู้ที่เหมาะสมกับภาวะแฝงนั้น และเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมา หากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้น การได้เรียนรู้สาระความรู้ (Knowledge) และได้รับการฝึกทักษะ (Skills) ต่าง ๆ รวมทั้งการได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Attributes) เหล่านั้น สามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ว่า การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาโดยได้กำหนดไว้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ บูรณาการผสมผสานหลายสมรรถนะ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยการนำสมรรถนะหลักหลายสมรรถนะเป็นกรอบแนวทางหลัก และวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง แล้วออกแบบ โครงสร้างรายวิชาที่ประกอบด้วยหน่วยบูรณาการ จากนั้นกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ ด้วยการออกแบบ สถานการณ์ หรือ งาน (Task) แล้วดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางพัฒนาสมรรถนะเชิงรุก โดยปรับให้เหมาะสมกับการเรียนการสอนในรายวิชา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

การจัดการเรียนรู้แบบเน้นฐานสมรรถนะ เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการวัดผลแบบสมรรถนะแทนการท่องจำเนื้อหาเพียงเพื่อนำมาใช้สอบแบบเดิม หรือ วัดผลจากการจำความรู้เท่านั้น แต่ฐานสมรรถนะเน้นการวัดผลจากการนำความรู้มาใช้งาน ที่นำมาใช้แทนที่หลักสูตรในปัจจุบัน โดยฐานคิดของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นฐานสมรรถนะ มีดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล (Personalization) การเป็นเจ้าของการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสุขภาวะ (Well-being) ทั้งในด้านสุขภาพ ความฉลาดรู้ สังคมและอารมณ์อย่างสมดุล รอบด้าน และเป็นองค์รวม โดยยึดหลักความเสมอภาค 3) พัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และการสร้างประโยชน์ต่อสังคม และ 4) พัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาการ ทั้งนี้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสมรรถนะหลัก (Core Competency) ไว้ 6 ประการ เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาความสามารถที่จำเป็นของผู้เรียนต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบันและอนาคต โดยนิยามและองค์ประกอบของ 6 สมรรถนะที่เด็กไทยควรมีในการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) สมรรถนะการจัดการตนเอง 2) สมรรถนะการสื่อสาร 3) สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม 4) สมรรถนะการคิดขั้นสูง 5) สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และ 6) การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน โดยด้านที่ 6 ได้มีการเพิ่มเข้าไปในภายหลังเพื่อให้เด็กไทยมีสมรรถนะทั้งด้านวิทยาศาสตร์ รู้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล และอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา นครปฐม เขต 2, 2563) ดังนั้น สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนจึงเป็นประเด็นที่ประเทศทั่วโลกต่างให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญที่จะพัฒนาคนที่จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งสถานประกอบการต่าง ๆ ก็ต้องการรับคนทำงานที่มีคุณภาพโดยไม่ได้วัดที่ตัวความรู้ แต่วัดที่ความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และค่านิยมที่จะช่วยให้การทำงานประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ความสามารถดังกล่าวมานั้นก็คือ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนนั่นเอง

(เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2553) นอกจากนี้ หากพิจารณากรอบหลักสูตรซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดจำนวนมากที่อิงเนื้อหา และกำหนดให้ครูต้องสอบตามตัวชี้วัดทุกตัว ทำให้ครูมุ่งสอนเนื้อหาเป็นสำคัญและต้องเร่งสอน เพื่อให้สามารถสอบผู้เรียนได้ตามที่หลักสูตรกำหนด ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้แต่ขาดสมรรถนะในการใช้ความรู้ ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้ จึงต้องปรับหลักสูตรให้สามารถพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. ม.ป.ป.: ออนไลน์)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและก้าวสู่การประกอบอาชีพที่หลากหลายในอนาคต อีกทั้งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่จำเป็นต้องศึกษาวิจัย เรื่อง สมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถสะท้อนสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันเกี่ยวกับระดับสมรรถนะสำคัญที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำเป็นต้องมี และสามารถนำไปอ้างอิงประกอบการตัดสินใจเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย หรือจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีสมรรถนะสำคัญต่าง ๆ อยู่ในระดับที่ควรจะเป็น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตัวแปรเพศ กลุ่มสายการเรียน และระดับชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 1,043,257 คน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 473 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ได้รับการยอมรับสำหรับการวิจัยในปัจจุบัน ที่สร้างจากสูตรของ Cohen และผ่านการตรวจสอบ/รับรองคุณภาพโดยนักวิจัยหลายคน สามารถกำหนดตัวอย่างได้อย่างถูกต้อง และทันสมัย เหมาะสมกับการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับสากล (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555) โดยผู้วิจัยกำหนดข้อมูลนำเข้า (Input) ในโปรแกรม ได้แก่ เลือกลักษณะการทดสอบเป็น F-test เนื่องจากในการวิจัยนี้ต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวอย่าง 3 กลุ่ม กำหนดค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) ในระดับปานกลาง (ค่า .25) (Cohen, 1992) ค่าระดับนัยสำคัญเป็น 0.05 ค่าอำนาจ

การทดสอบ (Power) เป็น 0.95 จากผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างทั้งหมด (Total Sample Size) จำนวน 252 คน แต่เพื่อเป็นการชดเชยแบบสอบถามที่อาจไม่สมบูรณ์ หรือ การสูญหายของแบบสอบถามระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงปรับขนาดตัวอย่างเป็น 510 คน หลังจากกำหนดขนาดตัวอย่างได้แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดกรอบการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นเป็นตัวแบ่ง (ม.4, ม.5 และ ม.6) ได้ระดับชั้นละ 170 คน รวมทั้งสิ้น 510 คน แต่จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง พบว่า ได้แบบสอบถามจากตัวอย่างจำนวน 473 คน ซึ่งมีความเพียงพอและเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถามสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 60 ข้อ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC: Index of Item-Objective Congruence) หรือดัชนี IOC โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อรายการที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียาค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 0.80 จำนวน 5 ข้อ และค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 55 ข้อ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 ทุกข้อ จึงสรุปได้ว่า ข้อคำถามทุกข้อมีความตรงเชิงเนื้อหา

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) ไปทดลองใช้โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน (เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองใช้เครื่องมือวิจัย) เพื่อทำการตรวจสอบหาคุณภาพของรายข้อ ด้วยการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกด้วยการวิเคราะห์หาค่า Item-Total Correlation ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านสังคมศาสตร์ โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อที่มีคุณภาพคือ มีค่ามากกว่า 0.30 (Nunnally & Bernstein, 1994; Cristobal, Flavián, & Guinaliu, 2007) ผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่า r_i อยู่ระหว่าง 0.35 - 0.84 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.30 ทุกข้อ

3. การตรวจสอบค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) กับกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือจำนวน 30 คน พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และมีค่าความเที่ยงรายด้านอยู่ระหว่าง 0.90 - 0.96 นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 473 คน พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และมีค่าความเที่ยงของรายด้านอยู่ระหว่าง 0.90 - 0.97 ซึ่งสูง

กว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ ตามเกณฑ์ของ Nunnally (1967) ที่กำหนดให้มีความมากกว่า 0.70 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยฉบับนี้มีค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในอยู่ในเกณฑ์สูงมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือราชการออกจากหน่วยงานที่ผู้วิจัยสังกัด ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยสุ่มได้ เพื่อขอทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยส่งเอกสารทางไปรษณีย์พร้อมแนบคิวอาร์โค้ดเพื่อให้ตัวอย่างสแกนทำแบบสอบถามผ่าน Google Form ด้วยระบบออนไลน์ โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 20 วัน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากตัวอย่างกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 473 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.75 เป็นจำนวนที่ยอมรับได้ ซึ่งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (วรณิ แกมเกตุ, 2555) จากนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิงร้อยละ 75.90 กระจายตามระดับชั้น ม.4 - ม.6 ในร้อยละที่ใกล้เคียงกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 32.77 - 34.04 และกระจายตามสายการเรียนระหว่างสายการเรียนวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์โดยคิดเป็นสายการเรียนละประมาณร้อยละ 50.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์การแปลผลระดับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดช่วงชั้นค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Best & Kahn, 2006)

- 4.50 - 5.00 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญอยู่ในระดับสูงมาก
- 3.50 - 4.49 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญอยู่ในระดับสูง
- 2.50 - 3.49 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50 - 2.49 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญอยู่ในระดับต้น
- 1.00 - 1.49 นักเรียนมีสมรรถนะสำคัญอยู่ในระดับควรพัฒนา

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตาม ตัวแปรเพศ กลุ่มสายการเรียน และระดับชั้น โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบทีแบบสองกลุ่มที่อิสระจากกัน (t-Test for Independent Sample) สำหรับการเปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อจำแนกตาม เพศ และกลุ่มสายการเรียน และใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะสำคัญ จำแนกตามระดับชั้น ซึ่งแบ่งเป็น

3 ระดับ ได้แก่ ม.4, ม.5 และ ม.6 และหากพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จะทำการทดสอบรายคู่ ภายหลัง โดยใช้วิธีของ Scheffe ในกรณีที่พบว่าความแปรปรวนของตัวอย่างเท่ากัน และ ใช้วิธีของ Dunnett T3 ในกรณีที่พบว่าความแปรปรวนของตัวอย่างไม่เท่ากัน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายมีสมรรถนะสำคัญ อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.49) และเมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะสำคัญอยู่ระหว่าง 3.70 - 4.11 โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.56) ด้านการรวมพลัง ทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.60) และ ด้านการจัดการตนเอง ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม (n = 473)

สมรรถนะสำคัญ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับสมรรถนะ
ด้านการจัดการตนเอง	3.85	0.52	สูง
ด้านการคิดขั้นสูง	3.70	0.56	สูง
ด้านการสื่อสาร	3.81	0.54	สูง
ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม	4.01	0.60	สูง
ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง	4.11	0.56	สูง
ด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทย์การอย่างยั่งยืน	3.84	0.58	สูง
ภาพรวม	3.89	0.49	สูง

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตัวแปรเพศ กลุ่มสายการเรียน และระดับชั้น

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตัวแปรเพศ โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t-Test for Independent Sample) เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพศชาย ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.54) และเพศหญิง ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.48) มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะสำคัญไม่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตาม

กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตัวแปรเพศ

สมรรถนะสำคัญ	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p	ผลการเปรียบเทียบ
โดยภาพรวม	ชาย	114	3.86	0.54	0.56	0.57	ไม่แตกต่างกัน
	หญิง	359	3.89	0.48			
	Levene's Test for Equality of Variances F= 4.23, p = 0.04						

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามกลุ่มสายการเรียน เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในกลุ่มสายการเรียนวิทยาศาสตร์ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.79) มีคะแนนสมรรถนะสำคัญสูงกว่านักเรียนในกลุ่มสายการเรียนศิลปศาสตร์ ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.90) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามกลุ่มสายการเรียน

สมรรถนะสำคัญ	กลุ่มสาขา	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p	ผลการเปรียบเทียบ
โดยภาพรวม	วิทย์	238	4.02	0.47	6.34*	0.00	วิทย์ > ศิลป์
	ศิลป์	235	3.75	0.46			
	Levene's Test for Equality of Variances F= 0.51, p= 0.48						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับชั้น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ม.4, ม.5 และ ม.6 โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไม่แตกต่างกัน โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตาม

กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับชั้น

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p	ผลการทดสอบรายคู่
สมรรถนะสำคัญ						
ระหว่างกลุ่ม	1.02	2	0.51	2.12	0.12	ไม่แตกต่างกัน
ภายในกลุ่ม	112.74	470	0.24			
รวม	113.76	472				
Test of Homogeneity of Variances						
Levene Statistic = 2.34, df ₁ = 2, df ₂ = 470, p = 0.09						

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า อยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะสำคัญอยู่ระหว่าง 3.70 - 4.11 โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม และด้านการจัดการตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยค่อนข้างให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระ ซึ่งปัจจุบันครอบคลุม 8 สาระการเรียนรู้ และในระหว่างการศึกษา มีกิจกรรมรายวิชา กิจกรรมเสริมทักษะ กิจกรรมอื่น ๆ ตลอดจนมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม และทักษะชีวิต ซึ่งการส่งเสริมความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะดังกล่าว อาจส่งผลให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีสมรรถนะสำคัญทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับสูง อันได้แก่ ด้านการจัดการตนเอง ด้านการคิดขั้นสูง ด้านการสื่อสาร ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่ปรากฏออกมา พบว่า ยังมีช่องว่างของการพัฒนาสมรรถนะสำคัญดังกล่าวให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้อีก โดยอาจเลือกพิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ โดยเฉพาะด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 4.00 ได้แก่ ด้านการจัดการตนเอง ด้านการคิดขั้นสูง ด้านการสื่อสาร และด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและครูผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหาวิชา กิจกรรม และภาระงานที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะสำคัญเหล่านี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2547) ที่กล่าวว่า ระดับของสมรรถนะ หรือความสามารถ (Proficiency Level) เป็นการบ่งบอกถึงพฤติกรรมที่คาดหวังหรือต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งจะแยกตามระดับที่แตกต่างกันไป โดยจะแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) ขั้นเรียนรู้ (Basic Level) หมายถึง การเริ่มต้นฝึกหัด ซึ่งสามารถปฏิบัติงานได้โดยต้องอยู่ภายใต้กรอบหรือแนวทางที่กำหนดขึ้น หรือเป็นสถานการณ์ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนได้ 2) ขั้นปฏิบัติ (Doing Level) เป็นการแสดงพฤติกรรมที่กำหนดขึ้นได้ด้วยตนเอง หรือช่วยเหลือสมาชิกในทีมให้สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย 3) ขั้นพัฒนา (Developing Level) หมายถึง ความสามารถในการนำสมาชิกในทีม รวมถึงการออกแบบ

และคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์และเป้าหมายของทีมงาน 4) ขั้นก้าวหน้า (Advanced Level) หมายถึง การคิดวิเคราะห์และนำสิ่งใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานและความสามารถในการสอนผู้อื่นให้สามารถแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ตามที่กำหนด 5) ขั้นผู้เชี่ยวชาญ (Expert Level) หมายถึง การมุ่งเน้นกลยุทธ์และแผนงานในระดับองค์กร รวมถึงความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้อื่นถึงแนวทางหรือขั้นตอนการทำงานและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2. จากการเปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตัวแปรเพศ เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะสำคัญไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนที่มีความเป็นเอกภาพ และค่อนข้างเท่าเทียมกันมาโดยตลอด ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมาเหมือนกัน และผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบเดียวกัน ดังนั้น ในภาพรวมจึงอาจส่งผลให้สมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไม่แตกต่างกันตามเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยา ภาวะบุตร (2559) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของนักเรียนจำแนกตามเพศพบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิง

3. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามกลุ่มสายการเรียน เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในกลุ่มสายการเรียนวิทยาศาสตร์ มีคะแนนสมรรถนะสำคัญสูงกว่านักเรียนในกลุ่มสายการเรียนศิลปศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการศึกษาสมรรถนะสำคัญในครั้งนี้ มีหลายองค์ประกอบที่เอื้อต่อธรรมชาตินักเรียนสายการเรียนทางด้านวิทยาศาสตร์ เช่น ด้านการจัดการตนเอง ด้านการคิดขั้นสูง และด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ซึ่งนักเรียนสายวิทยาศาสตร์อาจมีความถนัดทางด้านการใช้เหตุผล การคิดที่เป็นระบบ และการเข้าใจถึงปรากฏการณ์ตามธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนในสายการเรียนศิลปศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แววดา เตชาทวิวรรณ และอัจฉรา ประเสริฐสิน (2559) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านการสื่อสาร ซึ่งส่วนหนึ่งของผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการรู้ดิจิทัลสูงกว่านักศึกษาที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษาที่เรียนในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นศาสตร์ที่มีความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการตลอดเวลา ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องติดตามศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง

4. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับชั้น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ม.4, ม.5 และ ม.6 พบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลักสูตรในระดับช่วงชั้นที่ 4 ซึ่งครอบคลุมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีลักษณะเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกัน การจัดการเรียนการสอนมีการยืดหยุ่นภายในช่วงชั้น อีกทั้งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ยึดองค์ประกอบของสมรรถนะสำคัญของการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีลักษณะเป็นสมรรถนะแบบองค์รวม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564)

ที่ได้อธิบายว่า ในการออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะได้ยึดหลักความเป็นเอกภาพของชาติ ในประชาคมโลก บนความแตกต่างบริบทเชิงพื้นที่ เน้นการพัฒนาผู้เรียนเฉพาะบุคคลอย่างเป็นองค์รวมที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถฟื้นคืนสภาวะสมดุลได้ ด้วยหลักการสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ได้แก่ เป็นหลักสูตรที่มีเป้าหมายในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัย เน้นการพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลอย่างเป็นองค์รวม (Holistic Development) เพื่อการเป็นเจ้าของการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Life-Long Learning) และเป็นหลักสูตรที่เชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะในการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและการทำงาน เป็นหลักสูตรที่จัดสภาพแวดล้อมและเส้นทางการเรียนรู้ (Learning Pathway) ที่หลากหลาย และระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปัญหาและธรรมชาติของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้จากการวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีระดับของสมรรถนะสำคัญอยู่ในระดับใด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญทั้งหกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการตนเอง ด้านการคิดขั้นสูง ด้านการสื่อสาร ด้านการรวมพลังทำงานเป็นทีม ด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และด้านการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืนให้กับนักเรียนได้ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดกิจกรรม/โครงการของโรงเรียน ทั้งกิจกรรมในรายวิชาตามหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในสายการเรียนวิทยาศาสตร์มีสมรรถนะสำคัญสูงกว่านักเรียนสายการเรียนศิลปศาสตร์ ดังนั้น จึงเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อใช้สำหรับพัฒนาสมรรถนะสำคัญเหล่านี้ให้กับนักเรียนสายการเรียนศิลปศาสตร์มากยิ่งขึ้น โดยอาจสอดแทรกในกิจกรรมรายวิชา หรือกิจกรรมเสริมสมรรถนะเฉพาะให้กับนักเรียนที่เรียนสายศิลปศาสตร์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในภาพกว้าง และได้ข้อมูลพื้นฐานสำคัญ ซึ่งจะประโยชน์ในการศึกษาต่อยอดในเชิงลึกต่อไป ดังนั้น หากมีการศึกษาในประเด็นเดียวกันนี้ ผู้ที่สนใจอาจศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบด้วย และเก็บข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญที่สูงขึ้นต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะสำคัญของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเปรียบเทียบตามขนาดของ

โรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อให้ได้สารสนเทศเชิงเปรียบเทียบที่เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการออกแบบการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). **จำนวนนักเรียนทั้งหมดแบ่งตามระดับชั้น**. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก:
<https://isee.eef.or.th/screen/studentdata/student.html>. (2565, 21 กุมภาพันธ์).
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (ม.ป.ป.). **รายงานพันธกิจด้านการปฏิรูปการศึกษาผ่านหลักสูตรและการเรียนการสอนฐานสมรรถนะ**. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก:
https://www.thaiedreform.org/wp-content/uploads/2019/08/Core_competency_11.pdf. (2565, 20 กรกฎาคม).
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2553). สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน สำคัญอย่างไร. **วารสารวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. 13(5): 51-57.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการการศึกษาของประเทศบนเส้นทางระเบียงเศรษฐกิจ ตะวันออก-ตะวันตก: ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศไทย. **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 4(16): 23-34.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). **การกำหนดขนาดตัวอย่าง และสถิติวิเคราะห์ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ**. เอกสารประกอบการบรรยาย ‘Twilight Program’ การนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2555 (Thailand Research EXPO 2012) ณ ศูนย์ประชุมบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ ราชประสงค์ กรุงเทพมหานคร วันเสาร์ที่ 25 สิงหาคม 2555.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แววตา เตหาทวิวรรณ และอัศรา ประเสริฐสิน. (2559). การประเมินการรู้ดิจิทัลของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. **วารสารสารสนเทศศาสตร์**. 34(4): 1-28.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2. (2563). **หลักสูตรฐานสมรรถนะ**. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: <http://chaisri-nites.hi-supervisory5.net/home/smrthna>. (2565, 25 พฤษภาคม).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หลักสูตรฐานสมรรถนะ)**. (ออนไลน์), เข้าถึงได้จาก: <https://cbethailand.com/>. (2565, 26 พฤษภาคม).

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก**. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2547). **Career development in practice**. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). **Research in education**. (10th ed.). New Delhi: PHI Learning Private.
- Cohen, J. (1992). Quantitative methods in psychology: a power primer. **Psychological Bulletin**. 112(1): 155-159.
- Cristobal, E., Flavián, C., & Guinaliu, M. (2007). Perceived e-service quality (PeSQ) Measurement validation and effects on consumer satisfaction and web site loyalty. **Managing service quality: An international journal**. 17(3): 317-340.
- Nunnally, J. C. (1967). **Psychometric theory**. New York: McGraw-Hill.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). **Psychometric theory**. (3rd ed.). New York: McGraw Hill.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรักชันของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่

RELATIONSHIP BETWEEN ACADEMIC LEADERSHIP AND THE EFFECTIVENESS OF SCHOOL ADMINISTRATION IN DIGITAL DISRUPTION ERA OF SECONDARY SCHOOLS UNDER THE PHRAE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

พิชินาท กุมภารณ^{1*}, หยกแก้ว กมลวรเดช¹, และสุกัญญา รุจิเมธธาส¹
Pichinart Kumpawan^{1*}, Yokkaew Kamolvoradej¹, and Sukunya Rujimethabhas¹

Received : 20 June 2022

Revised : 18 August 2022

Accepted : 23 August 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรักชัน 2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรักชัน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรักชันของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ประชากรในการวิจัยคือผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 16 โรงเรียน จำนวน 719 คน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครู โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เก็บข้อมูลได้ จำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรักชันมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรักชันมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าเฉลี่ยภาพรวมทั้ง 6 ด้านของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรักชันของผู้บริหารและครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D.) 2) ค่าเฉลี่ยภาพรวมทั้ง 5 ด้านของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรักชันของผู้บริหารและครูอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.66) และ 3) ภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรักชันของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก ($r = 0.907$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

¹Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: pichinart.k@gmail.com

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัลดิสรัปชัน

ABSTRACT

This research was aimed at: 1) examining the level of academic leadership of school administrators and teachers, 2) examining the level of the effectiveness of school administration, and 3) investigating the relationship between academic leadership and the effectiveness of school administration in the digital disruption era of secondary schools under the Phrae Secondary Educational Service Area. The population of the study was 719 school administrators and teachers from all 16 schools. The participants of the study were 217 school administrators and teachers. The sample size was determined through the table of Krejcie and Morgan and the participants were drawn by using proportional stratified random sampling design. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire on academic leadership, with the reliability of .98 and the effectiveness of school administration in the digital disruption era of the secondary schools, with the reliability of .98. The data were analyzed by mean, standard deviation, and Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient.

The results revealed as follows. 1) The overall academic leadership of school administrators and teachers was at a high level ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.65). 2) The overall effectiveness of school administration in the digital disruption era was at a high level ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.66). 3) Academic leadership and the effectiveness of school administration in the digital disruption era was correlated at a very high level ($r = 0.907$) at a statistical significance level of 0.01.

Keywords: Academic Leadership, Effectiveness of School Administration,
Digital Disruption Era

บทนำ

โลกยุคดิสรัปชัน (Disruption) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงของโลกที่สิ่งหนึ่งมาแทนที่สิ่งหนึ่ง และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี (พัชรภรณ์ ดวงชื่น, 2561) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมวลชน และการศึกษา แต่แท้จริงแล้วดิสรัปชันไม่จำเป็นต้องมาจากหรือเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเลยก็ได้ เช่น วิกฤตการณ์โรคระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในช่วงแรกจะไม่รวดเร็วและรุนแรง แต่การเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหลังจากนั้นจะทวีความรุนแรงขึ้นอย่าง

รวดเร็วจนกลายเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วรุนแรงกว่าที่คาดคิด หรือที่เรียกว่า “ดิสรัปชัน” (สันติธาร เสถียรไทย, 2563)

วิกฤตการณ์โรคระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันได้สร้างผลกระทบเป็นวงกว้างและความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงให้แก่โลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษา สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวงการศึกษาคือการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนต้องปรับกระบวนการเรียนจากเรียนที่โรงเรียนกลายเป็นการเรียนที่บ้านแทน ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนในยุคนี้ต้องตระหนักถึงการสอนที่จะมีทั้งทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพ และทักษะวิชาชีพชีวิตในยุคโควิด-19 การออกแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป การประเมินเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) รวมถึงทักษะด้านดิจิทัล (Digital Literacy) และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ (Adaptability) อันเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัลนี้ (สมพร ปานดำ, 2563)

ประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวนับได้ว่าเป็นความสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของชาติที่มุ่งพัฒนาหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์และการเรียนเชิงรุก พัฒนาคู่มือให้มีความรู้ที่เป็นวิทยากรมืออาชีพ และเน้นการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นไปที่ทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของนักเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนให้ประสบผลสำเร็จ กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นผู้อำนวยความสะดวก สนับสนุน ส่งเสริมการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) (ชีวิน อ่อนลออ และคณะ, 2563) ผลการวิจัยของ สุภวัช เขาวนเกษม และคณะ (2563) ยืนยันว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบในมิติวิสัยทัศน์ การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพจะต้องไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ได้ ต้องเป็นพลวัต (Dynamic) ต้องมีสมรรถนะทางการบริหารที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ต้องมีทักษะของการเป็นนวัตกรรม มีสมรรถนะตามมาตรฐานด้านเทคโนโลยีของผู้บริหาร(ต้องลักษณะ บัญธรรม, 2559)

อย่างไรก็ดีจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่พบงานวิจัยที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรัปชัน รวมทั้งไม่มีการศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรัปชันของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ซึ่งยังขาดการประเมินภาวะผู้นำทางวิชาการและระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ของทั้งสองประเด็นนี้ เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศ และเพื่อกำหนดนโยบาย วางแนวทางพัฒนาสถานศึกษา และพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของยุคดิจิทัลดิสรัปชันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งหมด 16 แห่ง รวมทั้งสิ้น 719 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ในปีการศึกษา 2564 ทั้งหมด 16 แห่ง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ไพศาล วรคำ, 2564: 467) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 248 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ซึ่งมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย 2) ด้านบุคลิกความเป็นผู้นำ 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบนพื้นฐานความเข้าใจและไว้วางใจกัน 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรทั้งวิชาชีพและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 6) ด้านการบริการองค์กรแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการสอน 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านทรัพยากรบุคคล 4) ด้านการบริหาร

จัดการทรัพยากรอื่นๆและเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษา และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายทางการศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ ระดับมากที่สุด ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย และระดับน้อยที่สุด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรปชั้นเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปรที่ศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามด้วยตนเองโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จำนวน 6 ด้าน คำถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรปชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จำนวน 5 ด้าน

3. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาด้านวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน ตรวจสอบ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ 1 คน ศึกษาานิเทศก์สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดแพร่ 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ 1 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย 2 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทั้งความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้านรูปแบบของแบบสอบถาม (Format) ด้านการใช้ภาษา (Wording) ของข้อคำถามแต่ละข้อ และหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไปมาใช้ ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง .60-1.00

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - out) กับผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's α -Coefficient) แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรปชั้นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และแบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรปชั้นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการใช้แบบสอบถามกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 248 คน ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมจากผู้บริหารและครูในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปดำเนินการเก็บข้อมูลผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน โดยได้ดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน 2565 และได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87 ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน โดยการแจกแจงความถี่ (f) และหาร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จำนวน 6 ด้าน และ ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จำนวน 5 ด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ด้วยการกำหนดเกณฑ์และความหมายของข้อมูลจากค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ตามแนวความคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 133) กำหนดการแปลผล ดังนี้ 4.51 - 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด, 3.51 - 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก, 2.51 - 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง, 1.51 - 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และ 1.00 - 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product - Moment Correlation Coefficient)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

2.1 การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามแต่ละข้อและหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรพ์ชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product -

Moment Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2552: 314)

- ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81-1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก
- ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61-0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง
- ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41-0.60 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง
- ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21-0.40 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ
- ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00-0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมากหรือไม่สัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรุปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ แสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรุปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่

ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ ในยุคดิจิทัลดิสรุปชั้น	ค่าสถิติ		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย	4.34	0.68	ระดับมาก
2. ด้านบุคลิกความเป็นผู้นำ	4.25	0.67	ระดับมาก
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบนพื้นฐานความเข้าใจและไว้วางใจกันในองค์กร	4.24	0.74	ระดับมาก
4. ด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.32	0.67	ระดับมาก
5. ด้านการพัฒนาบุคลากรทั้งวิชาชีพและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.29	0.70	ระดับมาก
6. ด้านการบริการองค์กรแบบมีส่วนร่วม	4.20	0.72	ระดับมาก
รวม	4.27	0.65	ระดับมาก

ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดิสรุปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่จำนวน 6 ด้าน โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.32$) ลำดับถัดมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรทั้งวิชาชีพและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.29$) ด้านบุคลิกความเป็นผู้นำ

($\bar{X} = 4.25$) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบนพื้นฐานความเข้าใจและไว้วางใจกันในองค์กร ($\bar{X} = 4.24$) และด้านการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.20$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตีสรรปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตีสรรปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่

ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลตีสรรปชั้น	ค่าสถิติ		การแปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านหลักสูตรและการสอน	4.31	0.68	ระดับมาก
2. ด้านงบประมาณ	4.32	0.72	ระดับมาก
3. ด้านทรัพยากรบุคคล	4.27	0.69	ระดับมาก
4. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรอื่น ๆ และเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษา	4.27	0.68	ระดับมาก
5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายทางการศึกษา	4.28	0.74	ระดับมาก
รวม	4.29	0.66	ระดับมาก

ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตีสรรปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จำนวน 5 ด้านโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.31$) ลำดับถัดมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.28$) ด้านทรัพยากรบุคคล ($\bar{X} = 4.27$) และด้านการบริหารจัดการทรัพยากรอื่น ๆ และเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตีสรรปชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ วิเคราะห์โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) แสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา
ในยุคดิจิทัลระดับชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาแพร่

ภาวะผู้นำทาง วิชาการในยุค ดิจิทัลระดับชั้น	ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลระดับชั้น					ytot
	ด้าน หลักสูตร และการสอน (y1)	ด้าน งบประมาณ (y2)	ด้าน ทรัพยากร บุคคล (y3)	ด้านการบริหาร จัดการ ทรัพยากรอื่น ๆ และเทคโนโลยี ดิจิทัล ทางการศึกษา (y4)	ด้านการมี ส่วนร่วมของ ชุมชนและ เครือข่ายทาง การศึกษา (y5)	
ด้านการกำหนด วิสัยทัศน์และ เป้าหมาย (x1)	.865**	.814**	.799**	.807**	.767**	.864**
ด้านบุคลิก ความเป็นผู้นำ (x2)	.850**	.790**	.779**	.807**	.768**	.853**
ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลบน พื้นฐานความเข้าใจ และไว้วางใจกัน ในองค์กร (x3)	.770**	.732**	.720**	.778**	.773**	.802**
ด้านการจัดการเรียน การสอน การสร้าง และใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยี ทางการศึกษา (x4)	.881**	.838**	.826**	.833**	.796**	.889**
ด้านการพัฒนาบุคคล ทั้งวิชาชีพและ การใช้เทคโนโลยี ดิจิทัล (x5)	.841**	.798**	.790**	.805**	.794**	.856**
ด้านการบริการ องค์กรแบบมีส่วน ร่วม (x6)	.816**	.801**	.760**	.805**	.784**	.843**
xtot	.893**	.848**	.831**	.859**	.830**	
รวม	.907**					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลระดับชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ในภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันระดับสูงมากในทิศทางบวก ($r = 0.907$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่าง .720 - .881 คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (x_4) กับ ด้านหลักสูตรและการสอน (y_1) ($r = 0.881$) รองลงมา คือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย (x_1) กับ ด้านหลักสูตรและการสอน (y_1) ($r = 0.865$) ถัดไปคือ คู่ของ ด้านบุคลิกความเป็นผู้นำ (x_2) กับ ด้านหลักสูตรและการสอน (y_1) ($r = 0.850$) ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำที่สุด ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลบนพื้นฐานความเข้าใจและไว้วางใจกันในองค์กร (x_3) กับ ด้านทรัพยากรบุคคล (y_3) ($r = 0.720$) แต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลระดับชั้นของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาบุคลากรทั้งวิชาชีพและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อาจจะเพราะหัวใจสำคัญของการเป็นผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลระดับชั้นก็คือการที่สามารถมองเห็นปัญหา สามารถวางแผนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทินกร บัวชู และทิพภาพร บัวชู (2562) ที่เห็นว่าผู้บริหารยุคใหม่ต้องสามารถออกแบบสถานศึกษาร่วมกับครูผู้สอน ผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมาย ปรับโครงสร้างองค์กรและวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับโรงเรียนดิจิทัล ส่งเสริมบุคคลให้มีความรู้ ทักษะความสามารถด้านดิจิทัล และสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือเพื่อการพัฒนาสู่โรงเรียนดิจิทัล สอดคล้องกับทัศนะของ สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, ศิรินทิพย์ กุลจิตรตรี, และโกวิท จันทะपालะ (2563) ที่เชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนทัศนคติต่อเทคโนโลยี ต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และปรับแนวคิด การบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์ ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศ และยังสัมพันธ์กับการศึกษาของปทุมพร เปียถนอม (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษายุคการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ (Disruption) ได้ให้ทัศนะว่าหัวใจสำคัญของการสร้างภาวะผู้นำทางการศึกษายุคการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ คือการสร้างนวัตกรรม (Innovation) เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่อง มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ยืดหยุ่นเพื่อให้องค์กรเติบโตและอยู่รอด ดังนั้นในการกำหนดนโยบาย หรือวางแผนปฏิบัติการประจำปี ผู้บริหารและครูต้องร่วมเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ช่วยกันการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่เป็นไปได้ ยืดหยุ่น ทันสมัย สอดคล้องกับ

นโยบายด้านการจัดการเรียนการสอน เน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา และต้องส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถเป็นทั้งผู้ใช้และผู้ผลิตนวัตกรรมทางการศึกษาได้ เพราะเป้าหมายที่ชัดเจนย่อมนำมาซึ่งแนวปฏิบัติชัดเจนและมันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารงาน

2. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลระดับขั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ จากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยที่คะแนนเฉลี่ยด้านงบประมาณสูงสุดเป็นอันดับหนึ่ง อาจเป็นเพราะมองว่าในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคระบาดโควิด-19 และในยุคดิจิทัลระดับขั้นนี้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการองค์กรด้านงบประมาณได้ดีและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นเนื่องจากสถานการณ์เป็นตัวกำหนดให้แต่ละโรงเรียนต้องพิจารณาการใช้งบประมาณอย่างเคร่งครัดพิจารณาตามความจำเป็นเร่งด่วน หากมองในภาพกว้างคือโรงเรียนมีความสามารถในการบริหารจัดการปัญหาและปรับเปลี่ยนการบริหารภายในองค์กรได้ตามสถานการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิมาลย์ ลีทอง (2563) ที่ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร พบว่าปัจจัยการบริหารที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลโรงเรียนได้หนึ่งในนั้น คือ โครงสร้างองค์กร การพัฒนาบุคลากร และงบประมาณ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิพวรรณ สำเภาแก้ว (2560) ที่พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ และหลักสูตรการสอนในสถานการณ์ที่วิกฤต

จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลระดับขั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ความสัมพันธ์กันระดับสูงมากในทิศทางบวก ($r = 0.907$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ยังมีระดับภาวะผู้นำทางวิชาการสูงก็ยิ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลระดับขั้นของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวษ์ เขาวนเกษม, วิสุทธิ วิจิตรพัชรารมณ์ และสุภารัตน์ สารสว่าง (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารที่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบถึงงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาก็นำมาทำให้เกิดการบริหารสถานศึกษาที่ประสิทธิผลสูงสุด โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำและการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์และส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการจัดการศึกษา (กันตพัฒน์ มณฑา, 2561; วิมาลย์ ลีทอง, 2563) และยิ่งในยุคดิจิทัลระดับขั้นนี้หากผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า และมีความเข้าใจ สามารถประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาเข้ากับการพัฒนาหลักสูตร ร่วมกับการคำนึงถึงปัจจัยแห่งความสำเร็จในยุคดิจิทัลระดับขั้น 4M ได้แก่ Man (ทรัพยากรบุคคล) Money (งบประมาณ) Material (วัสดุ) and Management (การจัดการ) (Supising et al., 2020) ก็ยิ่งจะเป็นเครื่องรับประกันถึงความสำเร็จในการเป็นผู้นำทาง

วิชาการและนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นแล้วสถานศึกษาใดที่มีผู้บริหารและบุคลากรที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการสูงก็ย่อมมีโอกาสแห่งความสำเร็จได้มากกว่าสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการน้อย ทั้งนี้ความสำเร็จขององค์กรจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้านประกอบกันด้วย เช่น ทักษะการบริหารงานที่เน้นความมีส่วนร่วมของชุมชน และความสามารถทางด้านบริหารทรัพยากรทั้งคน เงิน และสิ่งของ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดีศรีปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีบทบาทในการบริหารสถานศึกษามากขึ้น เพื่อเชื่อมโยงแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับเครือข่ายในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

2. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดีศรีปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการบริหารจัดการทรัพยากรอื่นๆและเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาควรเร่งพัฒนาและปรับปรุงและบริหารทรัพยากร โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลทางการศึกษา ไปควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรทั้งในชุมชนและระหว่างประเทศ และต้องเน้นที่การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการการศึกษาระดับความแปรปรวนระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดีศรีปชั้นและความแปรปรวนระหว่างประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดีศรีปชั้นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแพร่ ระหว่างขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน

2. ควรมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดีศรีปชั้นหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

3. ควรศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลดีศรีปชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลดีศรีปชั้นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ หรือโรงเรียนในสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564**. ออนไลน์:
<http://www.ops.moe.go.th/ops2017/attachments/article/5669/Image030120090930.pdf>, สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2564
- กันตพัฒน์ มณฑา. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. **วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา**. 8(2): 289-296.
- ชีวิน อ่อนละอ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา, และสวิตา อ่อนละอ. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับนักบริหารการศึกษา. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**. 10(1): 108-119.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2552). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย ฉบับปรับปรุง**. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ต้องลักษณะ บุญธรรม. (2559). การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา. **วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. 7(1): 217-225.
- ทินกร บัวชู และทิพาพร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. **วารสารครุศาสตร์สารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา**. 13(2): 285-294.
- ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปทุมพร เปียถนอม. (2563). ภาวะผู้นำทางการศึกษายุคการแทนที่ด้วยสิ่งใหม่กับทิศทางการศึกษาไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม**. 10(3): 115-123.
- พัชรารณ ดวงชื่น. (2561). เปลี่ยนมุมมองการบริหารองค์กรการศึกษาในโลก Disruptive. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 8(2): 248-256.
- ไพศาล วรคำ. (2564). **การวิจัยทางการศึกษา (Educational Research)**. (พิมพ์ครั้งที่ 12). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- วิมาลย์ ลิทอง. (2563). **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมพร ปานดำ. (2563). พลิกวิกฤตสู่โอกาสของอาชีวศึกษาไทยบนความปกติใหม่. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ**. 5(7): 1-13.

สันติธาร เสถียรไทย. (2563). **ดิสรรัปชัน คือเสียงที่เราไม่ได้ยิน**. ออนไลน์:

<https://thestandard.co/disruption-sounds-that-we-cant-hear/>,
(2564, 8 มิถุนายน).

สุภวัช เชาว์เกษม, วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์ และสุตารัตน์ สารสว่าง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่าง
ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. **วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา**.
3(3): 85-99.

สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, ศิรินทิพย์ กุลจิตตรตรี และโกวิท จันทะपालะ. (2563). แนวทางการบริหาร
การศึกษาในยุคดิจิทัลดิสรรัปชัน. **Journal of Modern Learning Development**.
5(3): 245-259.

Supising, J., Puthaprasert, C., Musikanon, C., Pongkaew, P., & Kosanpipat, S. (2020).
COVID-19 and Disruption in Management and Education Academics.
Interdisciplinary Research Review. 16(2): 19-25.

การวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยันของความพึงพอใจการเรียนรู้ออนไลน์ ของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

CONFIRMATORY COMPOSITE ANALYSIS OF UNDERGRADUATE ACCOUNTING STUDENT SATISFACTION WITH ONLINE LEARNING AT VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ปริยากร สว่างศรี^{1*} ฉันทะ จันทะเสนา² และ ศิริพร จิระชัยประสิทธิ์³
Pariyakorn Sawangsri¹ Chata Jhantasana² and Siriporn Jirachaiprasiti³

Received : 31 January 2022

Revised : 29 September 2022

Accepted : 15 November 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาอิทธิพลปัจจัยด้านคณาจารย์ เทคโนโลยี ระบบ การปฏิสัมพันธ์ และผลลัพธ์ของการเรียนที่มีต่อความพึงพอใจโดยรวมของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต ในการเรียนออนไลน์โดยใช้แบบสอบถาม โดยใช้แบบจำลองการวิเคราะห์ คอมโพสิตเชิงยืนยัน หลักสูตรบัญชีบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์มีนักศึกษา จำนวน 245 คน และเก็บตัวอย่างจำนวน 153 คน ผลการศึกษพบว่านักศึกษาที่มีความพึงพอใจทางด้าน เทคโนโลยี ระบบ และผลลัพธ์ การศึกษานี้เสนอให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้ นักศึกษาที่มีความพึงพอใจด้านคณาจารย์และการปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการปฏิสัมพันธ์เป็น ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนออนไลน์

คำสำคัญ: การวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยัน ความพึงพอใจ การเรียนออนไลน์
นักศึกษาหลักสูตรบัญชี

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Faculty of Management Sciences, Valaya Alongkorn University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: pariyakorn@vru.ac.th

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the determinants affecting accounting students' satisfaction, namely lectures, technology, system interaction, and outputs for online learning. The study used a questionnaire and a confirmatory composite analysis. The sample consisted of 153 accounting students selected from a population of 245. The outcome indicates that the students were pleased with the technology, system, and outputs. Thus, this study aimed to increase student satisfaction regarding lecturers and interaction. However, interaction concerns were found but are common in online education.

Keywords: Confirmatory Composite Analysis, Satisfaction, Learning Online, Accounting students

บทนำ

การเรียนรู้ออนไลน์ (E – Learning) ในสถานการณ์ปัจจุบันทวีความสำคัญขึ้น เมื่อมีการระบาดของเชื้อโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID-19) แต่สิ่งคงกังวลกับคุณภาพการศึกษา (Carnaghan & Webb, 2007) การเรียนการสอนออนไลน์ หมายถึงการเรียนทางไกล เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีเรียนเดิมโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กซ์ทราเน็ต และดาวเทียม การเรียนออนไลน์เป็นเรื่องใหม่ และนิยมใช้มากเมื่อเกิดโรคระบาด COVID-19 ซึ่งยังต้องมีการพัฒนาปรับปรุงอีกมาก ทศนคติต่อการรับรู้ของนักศึกษาที่มีประสบการณ์เรียนออนไลน์อาจช่วยให้เข้าใจถึงความพึงพอใจและความต้องการของผู้เรียนได้ดี (Arbaugh, 2001; Bolliger, 2004) เพราะข้อมูลจากมุมมองของผู้เรียนช่วยสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาได้ (Dziuban et al., 2013) การพัฒนาของเทคโนโลยีจึงนับว่ามีความสำคัญมากที่ทำให้ห้องเรียนหายไป (Shirky, 2008) เพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้สอน และคนอื่น ๆ ได้หลายรูปแบบ หลากหลายช่องทาง การจัดการศึกษา และการประเมินผลการศึกษาอาจต้องมีการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งส่วนหนึ่งได้จากทัศนคติความพึงพอใจหรือเสียงสะท้อนจากผู้เรียนให้การประเมินผลการศึกษา น่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษาความคาดหวัง และความพึงพอใจของผู้เรียนอาจเป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้หลักสูตรบัญชีบัณฑิตปรับปรุงการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งความพึงพอใจและทัศนคติของผู้เรียนนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้ (Topala & Tomozii, 2014) ซึ่งสร้างผลกระทบต่อความพึงพอใจและไม่พึงพอใจแก่ผู้เรียนได้ ความพึงพอใจของการเรียนออนไลน์เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความต่อเนื่องของการเรียนรู้ออนไลน์ (Parahoo et al., 2016) นอกจากนั้น ความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของความสำเร็จในการเรียนรู้ และความสำเร็จของการใช้ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ (Ke & Kwak, 2013a) ความพึงพอใจต่อระบบการเรียนออนไลน์จึงช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยันของความพึงพอใจการเรียนออนไลน์ของ

นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิตเพื่อให้ถึงความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร และจะได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไปซึ่งสามารถใช้ได้กับตัวแปรแฝง (Latent) และตัวแปรอนุพันธ์ใหม่ ซึ่งต่างจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ที่ใช้กับตัวแปรแฝงเท่านั้น

การวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยัน (Confirmatory composite analysis: CCA) เสนอแนวคิด โดย Henseler et al (2014) แต่ Hair et al (2020) ได้เสนอแนวคิด CCA เช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกัน คือ CCA ของกลุ่ม Henseler ตัวแปรเป็นตัวแปรปฏิบัติใหม่ (Emergent variable) เท่านั้น คือ ตัวแปรวัดเกี่ยวกับ ความสามารถ (Capabilities) มูลค่า (Value) ดัชนี (Indexes) จำนวนครั้งของการรักษา (Therapies) เป็นต้น ขณะที่ตัวแปรแฝงวัดเกี่ยวกับทัศนคติ และพฤติกรรม แต่ Hubona et al (2021) เสนอว่าทัศนคติและพฤติกรรมนั้นสามารถนำมาสร้างเป็นตัวแปรปฏิบัติใหม่ได้ หรือนำตัวแปรแฝงมาสร้างเป็นตัวแปรปฏิบัติใหม่ได้ แต่ตัวแปรปฏิบัติใหม่ไม่สามารถสร้างเป็นตัวแปรแฝงได้ (Henseler & Schuberth, 2020) ตัวแปรปฏิบัติใหม่มีการวัดแบบรวมตัว (Formative) เป็นตัวแปรที่นักวิจัยสามารถออกแบบได้ตามใจตนเอง แม้เป็นตัวแปรชนิดเดียวกันแต่อาจแตกต่างกันไปตามงานวิจัยแต่ละเรื่อง หรือวัดไปตามงานวิจัยแต่ละเรื่องว่าจะนิยามให้มีความหมายเช่นไร ตัวแปรปฏิบัติใหม่ไม่มีค่าความคลาดเคลื่อนทั้งที่ดัชนีวัดและตัวแปรสร้าง แนวคิด CCA ของ Hari แตกต่างจากนี้ ที่สามารถใช้ตัวแปรได้ทั้งที่มีการวัดแบบสะท้อน (Reflective) และแบบรวมตัวเชิงเหตุผล (Causal Formative) การวิจัยนี้ใช้แนวคิด CCA ของ Henseler การวัดคุณภาพแบบจำลอง การวัดพิจารณาจาก Nomological network นัยสำคัญค่า Weight ซึ่งถ้าไม่มีนัยสำคัญให้พิจารณาจากค่า Loading ที่ควรเกิน 0.5 นอกจากนั้นควรพิจารณาสัมพันธ์ระหว่างดัชนี (Multicollinearity) ที่พิจารณาจากค่า VIF (Variance Inflation Factor) ที่ควรต่ำกว่า 5 และถ้าต่ำกว่า 3 นับว่ามีคุณภาพดีมาก แต่อย่างไรก็ตาม แบบจำลองแบบรวมตัวดัชนีวัดค่อนข้างที่มีความสัมพันธ์กันสูง ซึ่งแบบจำลองกรณีเช่นนี้สามารถใช้ mode A ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ แต่ถ้านักวิจัยคำนึงหรือให้ความสำคัญกับกรณีดังกล่าวควรใช้ mode B ในการวิเคราะห์ ซึ่งถ้านักวิจัยต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวให้ตัดดัชนีวัดที่มีค่า VIF สูงกว่า 5 ออกโดยเฉพาะตัวที่สูงที่สุด การดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้การวัดคุณภาพของแบบจำลองโดยรวม (Total model fit indexes) หรือการสมนัยของข้อมูลกับแบบจำลองจะแนบสนิท และส่งผลให้ Nomological validity หรือความเที่ยงตรงตามทฤษฎีคือ ขนาด (Size) เครื่องหมาย (Sign) ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เป็นไปตามทฤษฎี

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ ศึกษาอิทธิพลปัจจัยด้านผู้สอน ด้านเทคโนโลยี ด้านระบบการปฏิสัมพันธ์ ด้านผลลัพธ์ ที่มีต่อความพึงพอใจโดยรวมของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ข้อคำถามของ Elshami et al. (2021) สอบถามทัศนคติของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต โดยปรับปรุงแบบสอบถามของ และใช้แบบจำลองการวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยัน (Jhantasana, 2022) ในการเรียนออนไลน์ โดยแบ่งเป็นด้านผู้สอน ด้านเทคโนโลยี

ด้านระบบ การปฏิสัมพันธ์ ด้านผลลัพธ์ ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจโดยรวม ซึ่งมีกรอบแนวคิดและสมมติฐานดังนี้

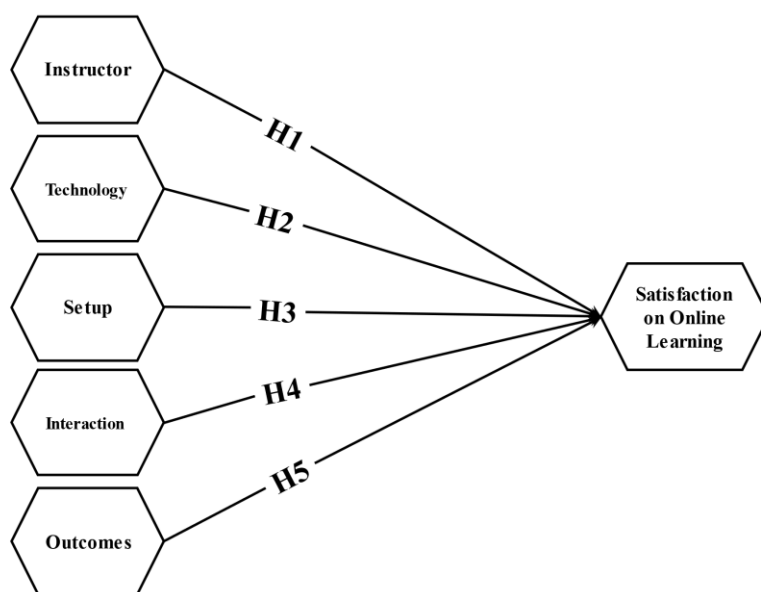
สมมติฐานที่ 1 ทักษะติดต่อผู้สอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจการเรียนรู้โดยรวม

สมมติฐานที่ 2 ทักษะติดต่อเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจการเรียนรู้โดยรวม

สมมติฐานที่ 3 ทักษะติดต่อระบบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจการเรียนรู้โดยรวม

สมมติฐานที่ 4 ทักษะติดต่อการปฏิสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจการเรียนรู้โดยรวม

สมมติฐานที่ 5 ทักษะติดต่อผลลัพธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจการเรียนรู้โดยรวม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต ทั้งภาคเต็มเวลา จันทร-ศุภร์ และภาคเต็มเวลา เสาร์-อาทิตย์ จำนวน 245 คน ส่งแบบสอบถามให้กับทุกคน และเก็บข้อมูลได้ 153 คน ขนาดตัวอย่างเมื่อคำนวณด้วยเว็บไซต์ของ Soper (2022) ซึ่งมีปัจจัย คือ ขาดผลกระทบ 0.15 อำนาจการทดสอบทางสถิติ 0.80 ตัวแปรสร้าง (หรือตัวแปรแฝง หรือตัวแปรปฏิบัติใหม่) จำนวน 6 ตัวและดัชนีวัด 23 ตัว และระดับความน่าจะเป็น 0.05 คำนวณได้ขนาดตัวอย่าง 110 ซึ่งขนาดตัวอย่างที่เก็บได้ 153 จึงครอบคลุมขนาดตัวอย่างขั้นต่ำจากการคำนวณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คุณภาพของแบบจำลองโดยรวม พิจารณาจากค่า SRMR d_G และ d_{ULS} ที่ต้องมีค่าต่ำกว่าค่าการทดสอบจากสถิติ Bootstrap ที่ระดับร้อยละ 99 หรือค่า SRMR น้อยกว่า 0.08

คุณภาพแบบจำลองการวัดพิจารณาจาก Nomological network นัยสำคัญของ Weight และสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพิจารณาค่า VIF โดยคุณภาพได้อภิปรายไว้ในหัวข้อ 2.2 แล้ว

แบบจำลองโครงสร้างพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่มีนัยสำคัญพิจารณาจากค่าสถิติที่มีค่าตั้งแต่ 1.96 ขึ้นไปรวมถึง ขนาดของผลกระทบ (f^2) ที่ควรมีค่า 0.15 ขึ้นไป และสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ที่ควรมีขนาดระดับกลาง หรือ 0.50 ขึ้นไป

การศึกษานี้ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจการเรียนรู้ออนไลน์ของ การศึกษานี้ใช้ข้อคำถามของ Elshami et al. (2021) ที่สอบถามนักศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบสอบถาม

ความพึงพอใจต่ออาจารย์
Teacher1: อาจารย์สื่อสารชัดเจนเกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้ทำ
Teacher2: อาจารย์ประเมินผล การทดสอบ และการให้คำแนะนำที่ตรงเวลา
Teacher3: ฉันรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียนออนไลน์
Teacher4: ฉันพึงพอใจคุณอาจารย์ในกิจกรรมการสอนออนไลน์
ความพึงพอใจต่อเทคโนโลยี
TECH1: ฉันพึงพอใจการเรียนรู้ผ่านระบบ Google Classroom
TECH2: ฉันพึงพอใจการเรียนรู้ผ่านระบบ Google meeting
TECH3: ฉันพึงพอใจการเรียนรู้ผ่านระบบ Line
TECH4: ฉันพึงพอใจการเรียนรู้ผ่านระบบ Facebook
ความพึงพอใจต่อระบบ
SYST1: ฉันพึงพอใจกับจำนวนชั่วโมงออนไลน์ของแต่ละวิชา
SYST2: การเรียนแต่ละวิชาทางออนไลน์มีความยืดหยุ่น
SYST3: ฉันพึงพอใจกับความรับผิดชอบของตนเองในการเรียนออนไลน์
SYST4: ฉันรู้สึกสนุกสนานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนออนไลน์
ความพึงพอใจต่อการมีปฏิสัมพันธ์
INTER1: ฉันพึงพอใจในคุณภาพการปฏิสัมพันธ์กับคุณอาจารย์และเพื่อนๆในการเรียนออนไลน์
INTER2: ฉันพึงพอใจในการทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ในการเรียนออนไลน์
INTER3: ฉันสามารถสอบถาม แบ่งปัน แลกเปลี่ยน การทำความเข้าใจการเรียนออนไลน์กับเพื่อน ๆ ได้ดี
INTER4: ฉันรู้สึกสะดวกสบายในการเข้าร่วมสอบถามถกปัญหาการเรียนออนไลน์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ความพึงพอใจต่อผลลัพธ์
OUTP1: ฉันพึงพอใจกับผลลัพธ์ที่ได้ใช้ความพยายามในการเรียนออนไลน์
OUTP2: ฉันพึงพอใจกับสมรรถนะของตนในการเรียนออนไลน์
OUTP3: ฉันจะพึงพอใจกับเกรดหรือผลการเรียนที่ได้รับ
OUTP4: ฉันสามารถประยุกต์ใช้สิ่งที่ฉันได้เรียนรู้ในหลักสูตรออนไลน์นี้
ความพึงพอใจโดยรวม
SATIS1: ฉันพึงพอใจกับการเรียนแบบออนไลน์มากกว่าการเรียนในชั้นเรียน
SATIS2: ฉันพึงพอใจการเรียนออนไลน์จนต้องการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ด้านอื่น ๆ

ที่มา: ปรับปรุงจาก Elshame et al. (2021) ที่

การวิเคราะห์คอมโพสิต

การวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยัน (Confirmatory composite analysis: CCA) เสนอแนวคิดโดย Henseler et al (2014) แต่ Hair et al (2020) ได้เสนอแนวคิด CCA เช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างกัน คือ CCA ของกลุ่ม Henseler ตัวแปรเป็นตัวแปรปฏิบัติใหม่ (Emergent variable) เท่านั้น คือ ตัวแปรวัดเกี่ยวกับ ความสามารถ (Capabilities) มูลค่า (Value) ดัชนี (Indexes) จำนวนครั้งของการรักษา (Therapies) เป็นต้น ขณะที่ตัวแปรแฝงวัดเกี่ยวกับทัศนคติ และพฤติกรรม แต่ Hubona, Schubert & Henseler (2021) เสนอว่าทัศนคติและพฤติกรรมนั้นสามารถนำมาสร้างเป็นตัวแปรปฏิบัติใหม่ได้ หรือนำตัวแปรแฝงมาสร้างเป็นตัวแปรปฏิบัติใหม่ได้ แต่ตัวแปรปฏิบัติใหม่ไม่สามารถสร้างเป็นตัวแปรแฝงได้ (Henseler & Schubert, 2020) ตัวแปรปฏิบัติใหม่มีการวัดแบบรวมตัว (Formative) เป็นตัวแปรที่นักวิจัยสามารถออกแบบได้ตามใจตนเอง แม้เป็นตัวแปรชนิดเดียวกันแต่อาจแตกต่างกันไปตามงานวิจัยแต่ละเรื่อง หรือปฏิบัติไปตามงานวิจัยแต่ละเรื่องว่าจะนิยามให้มีความหมายเช่นไร ตัวแปรปฏิบัติใหม่ไม่มีค่าความคลาดเคลื่อนทั้งที่ดัชนีวัดและตัวแปรสร้าง แนวคิด CCA ของ Henseler แตกต่างจากนี้ ที่สามารถใช้ตัวแปรได้ทั้งที่มีการวัดแบบสะท้อน (Reflective) และแบบรวมตัวเชิงเหตุผล (Causal Formative) การวิจัยนี้ใช้แนวคิด CCA ของ Henseler การวัดคุณภาพแบบจำลอง การวัดพิจารณาจาก Nomological network นัยสำคัญค่า Weight ซึ่งถ้าไม่มีนัยสำคัญให้พิจารณาจากค่า Loading ที่ควรเกิน 0.5 นอกจากนั้นควรพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างดัชนี (Multicollinearity) ที่พิจารณาจากค่า VIF (Variance Inflation Factor) ที่ควรต่ำกว่า 5 และถ้าต่ำกว่า 3 นับว่ามีคุณภาพดีมาก แต่อย่างไรก็ตาม แบบจำลองแบบรวมตัวดัชนีวัดค่อนข้างที่มีความสัมพันธ์กันสูง ซึ่งแบบจำลองกรณีเช่นนี้สามารถใช้ mode A ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ แต่ถ้านักวิจัยคำนึงหรือให้ความสำคัญกับกรณีดังกล่าวควรใช้ mode B ในการวิเคราะห์ ซึ่งถ้านักวิจัยต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวให้ตัดดัชนีวัดที่มีค่า VIF สูงกว่า 5 ออกโดยเฉพาะตัวที่สูงที่สุด การดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้การวัดคุณภาพของแบบจำลองโดยรวม (Total model fit indexes) หรือการสมนัย

ของข้อมูลกับแบบจำลองจะแนบสนิท และส่งผลให้ Nomological validity หรือความเที่ยงตรงตามทฤษฎีคือ ขนาด (Size) เครื่องหมาย (Sign) ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ เป็นไปตามทฤษฎี

การศึกษานี้กำหนดแบบจำลองเป็น CCA โดยใช้แบบสอบถามที่ปรับปรุงจาก Elshami et al. (2021) ที่กำหนดปัจจัยที่มีอิทธิพลของความพึงพอใจเป็นด้านผู้สอน ด้านเทคโนโลยี ด้านระบบการปฏิสัมพันธ์ ด้านผลลัพธ์ ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจโดยรวม การศึกษานี้ใช้แบบจำลองการวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยัน ซึ่ง Jhantasana (2022) พบว่า การสร้างตัวแปรอุบัติใหม่ (Emergent variable) จากตัวแปรแฝง (Latent) มีคุณภาพดี Hubona, Schuberth & Henseler (2021) เสนอว่าการสร้างตัวแปรอุบัติใหม่จากตัวแปรทัศนคติ พฤติกรรมที่สมควรสร้างเป็นตัวแปรแฝง แต่สร้างเป็นตัวแปรอุบัติใหม่เพื่อการวิเคราะห์คอมโพสิตเชิงยืนยัน (CCA) Jhantasana (2022) พบว่า มีคุณภาพที่ดีกว่าการนำไปสร้างเป็นตัวแปรแฝง ปัจจุบันการวิเคราะห์สมการโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (PLS-SEM: Partial least square structural equation model) สามารถวิเคราะห์ได้ทั้งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis: CFA) เมื่อตัวแปรสร้าง (Construct) ทุกตัวในแบบจำลองเป็นตัวแปรแฝง และถ้าตัวแปรสร้างทุกตัวเป็นตัวแปรอุบัติใหม่การวิเคราะห์เป็น CCA การศึกษานี้ใช้โปรแกรม ADANCO 2.3 เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป เมื่อกำหนดแบบจำลอง ผลการวิเคราะห์ที่ได้จัดเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิเคราะห์ CCA ข้อดีของ PLS-SEM คือใช้ข้อมูลขนาดเล็ก ข้อมูลไม่จำเป็นต้องมีการกระจายแบบปกติ และได้รับคำตอบได้ง่ายไม่ต้องปรับแบบจำลอง เหนือกว่าการวิเคราะห์สมการโครงสร้างแบบมีองค์ประกอบร่วม (Covariance-based structural equation model)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าค่าพารามิเตอร์ทั้ง SRMR d_{ULS} d_G มีค่าน้อยกว่าการทดสอบด้วยสถิติบูทสแตรปที่ร้อยละ 95 แสดงว่าข้อมูลและแบบจำลองสมนัยกันดีมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2: แบบจำลองคุณภาพโดยรวม

	Value	HI95	HI99
SRMR	0.041	0.051	0.059
d_{ULS}	0.315	0.489	0.668
d_G	0.293	0.413	0.473

แบบจำลองการวัด

จากคุณภาพแบบจำลองโดยรวมซึ่งข้อมูล ค่าพารามิเตอร์แสดงว่าแบบจำลองแนบสนิทดี แสดงว่ามีความเที่ยงตรงเชิงทฤษฎี (Nomological validity) ค่าพารามิเตอร์ Weight แสดงว่า มีนัยสำคัญสังเกตได้จากค่าสถิติทีที่ใหญ่กว่า 1.96 แต่ถ้าต่ำกว่าให้พิจารณาค่า Loading มากกว่า 0.5 ซึ่งดัชนีวัดที่ไม่เป็นตามเกณฑ์นี้ต้องตัดออกจากสมการ คือ TEACHER1, TEACHER2, TECH2 การตัดดัชนีวัดที่ไม่พึงประสงค์ออกจากสมการทำให้คุณภาพแบบจำลองโดยรวมดีขึ้นมาก

ตารางที่ 3 คุณภาพแบบจำลองการวัด

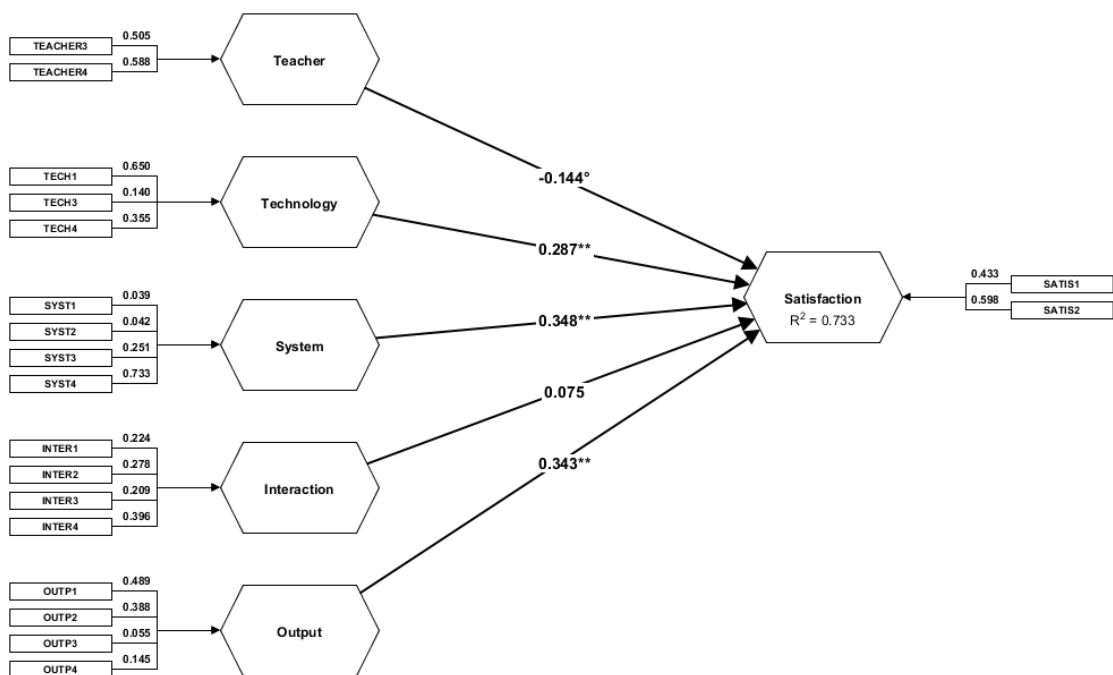
Indicators	Loading	Weight	t statistic of Weight	VIF
TEACHER3	0.901	0.505	2.910	1.831
TEACHER4	0.928	0.588	3.655	1.831
TECH1	0.926	0.650	5.433	1.829
TECH3	0.839	0.140	0.875	2.938
TECH4	0.789	0.355	3.070	2.171
SYST1	0.744	0.039	0.384	2.513
SYST2	0.626	0.042	0.398	1.879
SYST3	0.887	0.251	1.811	2.909
SYST4	0.986	0.733	6.021	3.597
INTER1	0.847	0.244	1.409	2.778
INTER2	0.917	0.278	1.728	4.159
INTER3	0.910	0.209	1.247	4.089
INTER4	0.921	0.396	2.736	3.317
OUTP1	0.950	0.489	3.898	3.375
OUTP2	0.936	0.388	2.637	3.956
OUTP3	0.831	0.055	0.354	3.033
OUTP4	0.880	0.145	1.023	3.694
SATIS1	0.958	0.433	3.424	4.392
SATIS2	0.978	0.598	4.818	4.392

แบบจำลองโครงสร้าง

คุณภาพแบบจำลองโครงสร้างแสดงโดยพบว่านักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิตมีทัศนคติความพึงพอใจโดยรวมกับผู้สอนเป็นไปในทิศทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญ และต้องตัดดัชนีวัดออกสองตัวเพื่อให้คุณภาพแบบจำลองโดยรวมมีคุณภาพดีขึ้น คือ อาจารย์สื่อสารชัดเจนเกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้ทำ (Teacher1) และ อาจารย์ประเมินผล การทดสอบ และการให้คำแนะนำที่ตรงเวลา (Teacher2) และในเรื่องเทคโนโลยีพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความพึงพอใจโดยรวม โดยพบว่า ทัศนคติที่มีต่อการเรียนผ่านระบบ Google meeting (TECH2) นั้นไม่มีน้ำหนักที่จะคงตัวแปรไว้ในแบบจำลอง โดยความพึงพอใจด้านระบบและผลลัพธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจโดยรวม ส่งผลให้ยอมรับสมมติฐานสามด้าน คือ ทัศนคติที่มีต่อเทคโนโลยีการสอนออนไลน์ ระบบการสอนออนไลน์ และผลผลิตการสอนออนไลน์ ดังตารางที่ 4 และภาพที่ 2

ตารางที่ 4 : คุณภาพแบบจำลองโครงสร้าง

The effect	Beta	t-value	p-value	Cohen's f ²	R ²	Hypothesis
Teacher -> Satisfaction	-0.144	-1.778	0.075	0.025	0.733	ไม่ยอมรับ
Technology -> Satisfaction	0.287	2.796	0.005	0.115	0.733	ยอมรับ
System -> Satisfaction	0.348	2.975	0.003	0.091	0.733	ยอมรับ
Interaction -> Satisfaction	0.075	0.619	0.536	0.003	0.733	ไม่ยอมรับ
Output -> Satisfaction	0.343	3.003	0.003	0.083	0.733	ยอมรับ

ภาพที่ 2 คุณภาพแบบจำลองโครงสร้าง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิตในการเรียนออนไลน์ พบว่า นักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิตมีความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญกับเทคโนโลยีการสอนผ่านระบบ Google class room ทางระบบไลน์ และเฟสบุ๊ค ขณะที่ความพึงพอใจต่อการเรียนผ่านระบบ Google meeting นั้นไม่มีความสำคัญพอที่จะกำหนดเป็นดัชนีวัดของแบบจำลองการวัดได้ โดยความพึงพอใจที่มีต่อระบบนั้นพบว่านักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิต พึงพอใจกับจำนวนชั่วโมงออนไลน์ของแต่ละวิชา มีความเห็นถึงการเรียนแต่ละวิชาทางออนไลน์มีความยืดหยุ่นดี โดยพึงพอใจกับความรับผิดชอบของตนเองในการเรียนออนไลน์ และสนุกกับการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ โดยมีความพึงพอใจในผลลัพธ์การเรียน คือ ด้าน การใช้ความพยายามในการเรียนออนไลน์ สมรรถนะของตนในการเรียนออนไลน์ รวมถึงเกรดหรือผลการเรียนที่ได้รับ และการประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้

ในหลักสูตรออนไลน์นี้ ซึ่งนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิตมีความพึงพอใจอย่างไม่มีนัยสำคัญต่อผู้สอน ในด้านรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียนออนไลน์ความพึงพอใจคณาจารย์ในกิจกรรมการสอนออนไลน์ ซึ่งพบว่าความชัดเจนการสื่อสารของอาจารย์ในการมอบหมายให้ทำ และการกำหนดเกณฑ์ประเมินผล การทดสอบ และการให้คำแนะนำนั้นไม่ค่อยดีนักจนดัชนีวัดไม่มีคุณภาพที่ควรกำหนดไว้ในสมการ แบบจำลองการวัด รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ ทั้งทางด้าน ปฏิสัมพันธ์กับคณาจารย์และเพื่อน ๆ ในการเรียนออนไลน์ การทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ในการเรียนออนไลน์ การสอบถาม แบ่งปัน แลกเปลี่ยน การทำความเข้าใจการเรียนออนไลน์กับเพื่อน ๆ และความรู้สึกสะดวกสบายในการเข้าร่วมสอบถามถกปัญหาการเรียนออนไลน์ ในด้านเทคโนโลยี พบว่า นักศึกษาพึงพอใจต่อเทคโนโลยี ระบบการสอน และผลลัพธ์การสอน แต่ไม่พึงพอใจกับวิธีการสอนของอาจารย์ และการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเป็นปัญหาของการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อโรชา ทองลาว และคณะ (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ ช่วงเวลาเรียน และ รูปแบบของการจัดการเรียน การสอน 2) ช่วงเวลาที่นิสิตคิดว่าเหมาะสมต่อการเรียนออนไลน์ ได้แก่ช่วงเวลาย่ำ ตั้งแต่ 13.00-16.00 น. 3) ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการเรียนออนไลน์ 1.5 ชั่วโมงต่อรายวิชา 4) โปรแกรม ที่เหมาะสม สะดวกต่อการเรียนการสอน มากที่สุดได้แก่ โปรแกรม Google Classroom 5) รูปแบบ ที่เหมาะสม ได้แก่ การเรียนผ่าน Clip Video ร่วมกับการสอนสดในรูปแบบออนไลน์ (Live) และ บันทึก Video ไว้ดูย้อนหลัง โดยนิสิตส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook Computer) สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัชพงศ์ เศรษฐบุตร และอัครเดช เกตุฉำ (2564) พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีความสอดคล้องกับ ข้อมูลประจักษ์เป็นอย่างดี ($\chi^2 = 291$, $df = 109$, $CFI = 0.99$, $RMSEA = 0.04$, $SRMR = 0.03$, $CN = 301$) สมรรถนะทางคอมพิวเตอร์ การรับรู้ความง่ายในการใช้งานและการรับรู้ประโยชน์เป็น ปัจจัยสำคัญที่ให้นักศึกษามีความตั้งใจใช้การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์และสอดคล้องกับแนวคิด ของ อีสันย์ เหมกระศรี (2561) พบว่า 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียน บทเรียน ออนไลน์บทปฏิบัติการชีววิทยา มีความพึงพอใจด้านสื่อบทเรียนออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้าน คือ ส่วนบทเรียนออนไลน์ ส่วนเนื้อหา ส่วนแบบทดสอบ และ ส่วนภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) นักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียนออนไลน์ บทปฏิบัติการชีววิทยา มีความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนบทเรียน ออนไลน์ในระดับมาก 3) นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียนออนไลน์บทปฏิบัติการชีววิทยามีพฤติกรรม ในการเรียนรู้ในระดับมาก แนวทางการพัฒนา นักศึกษามีระดับความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน นักศึกษาบางส่วนไม่สามารถ บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในเวลาที่กำหนด ควรกระตุ้นให้นักศึกษา ศึกษาค้นคว้าทบทวนบทเรียนเพิ่มเติมตามความสนใจ เกี่ยวกับบทเรียนที่เรียนไปแล้ว เพื่อทำให้เกิด การพัฒนาความรู้อยู่เสมอ และควรเพิ่มการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และ นักศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพึงพอใจต่อเทคโนโลยี ระบบการสอน และผลลัพธ์การสอน แต่ยังไม่พึงพอใจกับวิธีการสอน ของอาจารย์ และการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเป็นปัญหาของการเรียนการสอน พบปัญหาในเรื่องการปฏิสัมพันธ์

ของการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งหลักสูตรบัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ควรมีการพัฒนากระบวนการเทคโนโลยีการสอนและวิธีการสอน ให้นักศึกษาได้ปฏิสัมพันธ์กับคณาจารย์ หรือระหว่างนักศึกษาด้วยกันเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกับนักศึกษาหลักสูตรบัญชีบัณฑิตเท่านั้น ซึ่งอาจมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากการเรียนในลักษณะอื่น ๆ ดังนั้นควรเพิ่มการศึกษา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ของหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุง การเรียนการสอนต่อไป
2. ควรมีการเพิ่มช่องทางการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของออนไลน์ในลักษณะอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น ZOOM Microsoft team เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและ เพิ่มความน่าสนใจในการเรียน
3. ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณเพื่อให้รับข้อมูลเชิงลึกของ การศึกษาครั้งนี้
4. ควรให้ผู้สอนพัฒนาบทเรียนออนไลน์ให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น มีการเพิ่มเทคนิคต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น
5. ควรพัฒนาเทคนิคการสอนออนไลน์โดยการเข้าร่วมอบรมการจัดการเรียนการสอนใน รูปแบบสื่อออนไลน์และวิธีการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนในรูปแบบใหม่ ๆ นำมาปรับกับผู้เรียนโดย ผสมผสานกับการเรียนในรูปแบบออนไซต์ เพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้เรียนและการมีส่วนร่วมระหว่าง ผู้สอนและผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้โปรแกรม ZOOM และ Google Meet ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเรียนของนักศึกษาในหลักสูตรบัญชี
2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ในรูปแบบออนไลน์ของหลักสูตร
3. ควรทำการศึกษาการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เรื่องการพัฒนากระบวนการเรียน การสอนของผู้สอนในรูปแบบออนไลน์โดยใช้โปรแกรม ZOOM และ Google Meet กับผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และมีการประเมินประสิทธิผลของ การเรียนรูปแบบออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- รัชพงศ์ เศรษฐบุตร และอัครเดช เกตุฉำ. (2564). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจ
ใช้การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาในช่วงการระบาดของโรคโควิด 19:
การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง. **วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล**. 7(2): 155-166.
- อโรชา ทองลาว พัลลภ สุวรรณฤทธิ์ สมเกียรติ ไทยปรีชา และศศิน เทียนดี. (2563). การศึกษา
ความพึงพอใจของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพง ต่อการจัดการเรียน
การสอนรูปแบบออนไลน์ ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2563. **วารสารศิลปศาสตร์และ
อุตสาหกรรมบริการ**. 4(2): 617-632.
- อัสนีย์ เหมกระศรี. (2561) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนบทเรียนออนไลน์บทปฏิบัติการ
ชีววิทยาภาคชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. การประชุมวิชาการ
ระดับชาติ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ครั้งที่ 6 ประจำปี 2561.
- Arbaugh, J. B. (2001). How instructor immediacy behaviors affect student satisfaction
and learning in web-based courses. **Business Communication
Quarterly**. 64(4), 42-54.
- Bolliger, D. U. (2004). Key factors for determining student satisfaction in online
courses. **International Journal on E-learning**. 3(1), 61-67.
- Carnaghan, C., & Webb, A. (2007). Investigating the effects of group response systems
on student satisfaction, learning, and engagement in accounting
education. **Issues in Accounting Education**. 22(3), 391-409.
- Dahlstrom, E., Walker, J. D., & Dziuban, C. (2013). **ECAR study of undergraduate
students and information technology**. (p. 2013). 2013.
- Elshami, W., Taha, M. H., Abuzaid, M., Saravanan, C., Al Kawas, S., & Abdalla, M. E.
(2021). Satisfaction with online learning in the new normal: perspective of
students and faculty at medical and health sciences colleges. **Medical
Education Online**, 26(1), 1920090.
- Hair Jr, J. F., Howard, M. C., & Nitzl, C. (2020). Assessing measurement model quality
in PLS-SEM using confirmatory composite analysis. **Journal of Business
Research**. 109, 101-110.
- Henseler, J., Dijkstra, T. K., Sarstedt, M., Ringle, C. M., Diamantopoulos, A., Straub, D.
W. & Calantone, R. J. (2014). Common beliefs and reality about PLS:
Comments on Rönkkö and Evermann (2013). **Organizational research
methods**. 17(2), 182-209.
- Henseler, J., & Schuberth, F. (2020). Using confirmatory composite analysis to assess
emergent variables in business research. **Journal of Business
Research**, 120, 147-156.
-

- Hubona, G. S., Schuberth, F., & Henseler, J. (2021). A clarification of confirmatory composite analysis (CCA). **International Journal of Information Management**, 61, 102399.
- Jhantasana, C. (2022). Intrinsic and Extrinsic Motivation for University Staff Satisfaction: Confirmatory Composite Analysis and Confirmatory Factor Analysis. **Asia Social Issues**. 15(2), 249810-249810.
- Ke, F., & Kwak, D. (2013a). Constructs of student-centered online learning on learning satisfaction of a diverse online student body: A structural equation modeling approach. **Journal of Educational Computing Research**. 48(1), 97-122.
- Ke, F., & Kwak, D. (2013b). Online learning across ethnicity and age: A study on learning interaction participation, perception, and learning satisfaction. **Computers & education**. 61, 43-51.
- Parahoo, S. K., Santally, M. I., Rajabalee, Y., & Harvey, H. L. (2016). Designing a predictive model of student satisfaction in online learning. **Journal of Marketing for Higher Education**. 26(1), 1-19.
- Shirky, C. (2008). **Here comes everybody: The power of organizing without organizations**. Penguin.
- Soper, S. C. (2022, February). International Sympathy for Political Prisoners: Historical Roots in Europe's Long Age of Revolution, 1789–1848. In **AHA22 Online**. AHA.
- Topala, I., & Tomozii, S. (2014). Learning satisfaction: validity and reliability testing for students' learning satisfaction questionnaire (SLSQ). **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 128, 380-386.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

THE SKILLS OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21st CENTURY UNDER LOPBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ฐิติพิรญา โพธิ์ทอง¹ เสริมทรัพย์ วรปัญญา¹ และภูวดล จุลสุคนธ์¹
Thitipiraya Phothong¹ Sermsap Vorapanya¹ and Phuwadon Chulasukhont¹

Received : 26 June 2022

Revised : 29 August 2022

Accepted : 17 October 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 311 คน ปีการศึกษา 2564 โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.99 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหรร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ด้านความเป็นผู้นำทางการศึกษา และด้านการสื่อสาร

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตาม เพศ ขนาดสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษา

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี

¹Program in Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Thitipiraya.nun@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the skills of school administrators in the 21st century under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office1 and 2) to compare the skills of school administrators in the 21st century under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office1, classified by gender, working experience and school size. The samples were 311 administrators and teachers in the academic year of 2021, selected by stratified random sampling. The research instruments used in this study was a set of questionnaires with reliability value of 0.99, questionnaire with the IOC index between 0.80 - 1.00. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way Anova and Scheffe' method.

The results of the study were

1. the skills of school administrators in the 21st century by overall and each aspect were at high level, ranked from the highest to the lowest accordingly- Developing Self and Others, Resolving Complex Problems, Educational Leadership and Communication.

2. the comparison of the skills of school administrators in the 21st century classified by gender and school size, were not different, but it was different when classified by working experience at .05 statistical significance level.

Keywords: School Administrators' skills, 21st Century, School Administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) ส่วนที่กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งปัจจุบันเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งสาระสำคัญที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นการกำหนดทิศทางใหม่ของการจัดการศึกษาในอนาคตของไทยได้เป็นอย่างดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21” จึงเป็นความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ ที่สามารถสร้างเสริมทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นจุดเชื่อมโยงของนโยบายกับการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด จึงจะต้องเป็นผู้มีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ วิสัยทัศน์ เพื่อการบรรลุเป้าประสงค์ของสถานศึกษา

(บุญมา แพ่งศรีสาร, 2561) เพราะฉะนั้นในปัจจุบันการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ด้วยตัวแปรที่สำคัญที่สุด ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (กรรณิกา เรตมอนด์, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจะต้องตัดสินใจดำเนินการให้แผนยุทธศาสตร์และภารกิจของสถานศึกษาที่ตนรับผิดชอบ มีการสร้างคุณภาพสำหรับอนาคตบนพื้นฐานของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และติดตามกำกับดูแลให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจัง (รสสุคนธ์ มกรมณี, 2555) ผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของตน และแสดงบทบาทความเป็นผู้นำและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามภารกิจของสถานศึกษา (ศศิธดา แพงไทย, 2559) ทำให้เห็นว่าผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาตนเองโดยคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ มาปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติงานในองค์กร และต้องนำทักษะ เทคโนโลยีมาใช้พัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับ National Association of Secondary School Principals (2015) ที่ได้ให้ทรรศนะว่าทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการดำเนินงานต้องมีทักษะ ดังนี้ ความเป็นผู้นำทางการศึกษา การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การสื่อสาร และการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลที่ดี สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงของบนพื้นฐานของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 มีการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีการดำเนินการตามเป้าประสงค์ปฏิรูปจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพจะเป็นผู้บริหารที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดยุทธศาสตร์นโยบายการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งยังมีปัญหาผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการศึกษา โดยผู้วิจัยมีเป้าประสงค์ให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1, 2560) จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวนทั้งสิ้น 1,388 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 149 คน และ ครู 1,239 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2563 เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอนจึงใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้ความคลาดเคลื่อน .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 311 คน แบ่งเป็นผู้บริหารร้อยละ 40 จำนวน 124 คน และครุร้อยละ 60 จำนวน 187 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามสัดส่วนของประชากร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 53 ข้อ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำแนกตามตำแหน่งตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความเป็นผู้นำทางการศึกษา 2) การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน 3) การสื่อสาร และ 4) การพัฒนาตนเองและผู้อื่น มีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน (class Interval) 5 ระดับ ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทำการตรวจสอบเบื้องต้น และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Conceptual Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถามลงความเห็นและให้คะแนน และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามและเนื้อหา โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00
2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 12 คน และครู จำนวน 18 คน
3. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ทุกฉบับมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตแนะนำตัวผู้วิจัยและขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาจาก คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
2. ขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครู
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกคน โดยผู้ศึกษาส่งด้วยตนเองและแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถาม
4. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมด มาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้
- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
 - ตอนที่ 2 สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
 - ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 - ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามเพศ และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one - way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีความแปรปรวนเท่ากัน จึงเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อในแต่ละด้านของแบบสอบถาม โดยใช้ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป
3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าสถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one - way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีความแปรปรวนเท่ากัน จึงเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

1. ระดับผลการศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาดตนเองและผู้อื่น ด้านการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ด้านความเป็นผู้นำทางการศึกษา และด้านการสื่อสาร (ดังตารางที่ 1)
2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตาม เพศ ขนาดสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน (ดังตารางที่ 2 3 และ 4)

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรีเขต 1	การนำทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ไปปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ความเป็นผู้นำทางการศึกษา	4.39	0.53	มาก	3
2. การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน	4.40	0.56	มาก	2
3. การสื่อสาร	4.35	0.56	มาก	4
4. การพัฒนาดตนเองและผู้อื่น	4.41	0.55	มาก	1
รวม	4.39	0.53	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.56) และความเป็นผู้นำทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสื่อสาร ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.56)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามเพศ

ทักษะการบริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความเป็นผู้นำทางการศึกษา	4.37	0.61	4.41	0.47	-0.586	0.559
2. การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน	4.36	0.64	4.42	0.49	-0.894	0.372
3. การสื่อสาร	4.30	0.62	4.39	0.52	-1.336	0.183
4. การพัฒนาตนเองและผู้อื่น	4.36	0.64	4.45	0.48	-1.325	0.187
รวม	4.35	0.61	4.42	0.46	-1.054	0.293

* มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (* $p \leq .05$)

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิงมีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์

ทักษะการบริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ความเป็นผู้นำทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.167	2	1.084	3.852	.022*
	ภายในกลุ่ม	86.652	308	.281		
	รวม	88.820	310			
2. การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน	ระหว่างกลุ่ม	1.728	2	.864	2.787	.063
	ภายในกลุ่ม	95.499	308	.310		
	รวม	97.227	310			

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ทักษะการบริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
3. การสื่อสาร	ระหว่างกลุ่ม	2.863	2	1.431	4.591	.011*
	ภายในกลุ่ม	96.029	308	.312		
	รวม	98.891	310			
4. การพัฒนาตนเองและผู้อื่น	ระหว่างกลุ่ม	3.766	2	1.883	6.326	.002*
	ภายในกลุ่ม	91.682	308			
	รวม	95.449	310	.298		
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.478	2	1.239	4.452	.012*
	ภายในกลุ่ม	85.729	308	.278		
	รวม	88.207	310			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p \leq .05$)

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน มีทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ยกเว้น ด้านการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่ผู้บริหารปฏิบัติงานอยู่

ทักษะการบริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ขนาดสถานศึกษา				t	p
	เล็ก		กลางและใหญ่			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความเป็นผู้นำทางการศึกษา	4.35	0.54	4.43	0.52	-1.234	0.218
2. การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน	4.40	0.54	4.39	0.57	0.183	0.855
3. การสื่อสาร	4.34	0.53	4.36	0.59	-0.220	0.826
4. การพัฒนาตนเองและผู้อื่น	4.34	0.56	4.46	0.53	-1.967	0.050*
ภาพรวม	4.36	0.52	4.41	0.53	-0.759	0.449

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p \leq .05$)

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่ผู้บริหารปฏิบัติงานอยู่พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาตนเองและผู้อื่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ตอบวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ดังนี้

1. ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนนโยบายที่ได้กำหนดมาไว้แล้วตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยรายด้านมีประเด็นสำคัญที่อภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาตนเองและผู้อื่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัว ปรับวิสัยทัศน์ เพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา รอดระกำ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทผู้บริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิดนักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

1.2 ด้านการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาตนเองและบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคิดนอกกรอบและกระบวนการแก้ไขปัญหาการทำงานที่มีความซับซ้อนเป็นการพัฒนาวิธีการคิด การแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อให้สถานศึกษาสำเร็จตามเป้าประสงค์ได้อย่างรอบด้าน สอดคล้องกับทฤษฎีของวิทวัส เพ็ญภู (2562) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการปัญหา ทักษะในแก้ปัญหาที่ซับซ้อนช่วยในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นกลยุทธ์ที่ชัดเจนที่จะนำมาใช้ในสถานศึกษา

1.3 ด้านความเป็นผู้นำทางการศึกษา พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารต้องมีความสามารถและความชำนาญ การวางแผนการจัดองค์กร การใช้ทรัพยากรในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ มีการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นผู้นำโดยใช้ทักษะและสมรรถนะทางการบริหารที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างและจุดประกายให้การดำเนินการเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูงสุดตามศักยภาพขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับไกรสร เจียมทอง (2561) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารมีการพัฒนาความเป็นผู้นำนำเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มาประยุกต์ใช้ในการเจรจาต่อรองโน้มน้าวและประชาสัมพันธ์ผลงานของสถานศึกษาไปสู่ชุมชนจะส่งผลดีในการปฏิบัติงาน

1.4 ด้านการสื่อสาร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร ผู้บริหารจำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้สามารถใช้ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนเลือกใช้ภาษาและวิธีการสื่อสารได้เหมาะสม เพื่อลดปัญหาในองค์กร ตลอดจนเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เกิดความร่วมมืออย่างแข็งขันในการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มั่นคงต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ Hommes, & Van der Molen (2012) ศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกทักษะการสื่อสารด้วยตนเอง ความสามารถของตนเอง แรงจูงใจ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร พบว่า การฝึกทักษะการสื่อสารเท่านั้นที่จะเกิดประสิทธิภาพในการทำงาน การใช้ทักษะการสื่อสารและความคาดหวังในผลที่มีต่อการใช้ทักษะการสื่อสาร

2. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยจำแนกตามเพศ ตำแหน่งผู้บริหาร ประสิทธิภาพในการทำงานผู้บริหาร และขนาดสถานศึกษาที่ผู้บริหารปฏิบัติงานอยู่ พบว่า

2.1 ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยจำแนกตามเพศ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องผ่านการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะการบริหาร วิสัยทัศน์และพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเพศชายหรือผู้บริหารสถานศึกษาเพศหญิง ต่างก็ต้องมีทักษะการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เป็นบุคคลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรเพ็ญ ณะฤกษ์ (2555) พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า ผู้บริหารมีทักษะทุกด้านอยู่ในระดับมาก จำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยจำแนกตามตำแหน่งผู้บริหาร พบว่า ผู้อำนวยการชำนาญการ แตกต่างจากผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ แตกต่างจากผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้บริหารเข้าใจในหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสามารถประยุกต์และบริหารตามสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารงานทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบ และเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โชคชัย นาไชย (2559) ทำวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก เมื่อจำแนก ตามเพศ วุฒิ การศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และ ประสบการณ์ในตำแหน่ง แตกต่างกัน

2.3 ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผู้บริหาร พบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา น้อยกว่า 5 ปี แตกต่างจาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา มากกว่า 10 ปี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับงานวิจัย ของวรารักษ์ ทรัพย์รวงทอง (2563) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 แตกต่างกัน

2.4 ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่ผู้บริหารปฏิบัติงานอยู่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีการนำนโยบายตามเป้าประสงค์การจัดการศึกษาชาติสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัย แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิตา เพลินจิต (2558) ทำวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ สื่อสารข้อมูลข่าวสารให้บุคลากรในโรงเรียนทราบเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อมุ่งเน้นพัฒนางานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ถูกต้องและทันสมัย
2. ด้านความเป็นผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนแนวปฏิบัติต่อบุคลากรที่ชัดเจน เป็นเป้าประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง
3. ด้านการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความศรัทธาในการบริหารงาน โดยใช้วิธีการร่วมมือในสถานการณ์ที่ความขัดแย้งเกิดจากความแตกต่างและหลากหลายทางความคิด ผู้บริหารจะต้องใช้กลยุทธ์ในการทำให้คู่ขัดแย้งเกิดการยอมรับซึ่งกันและกันในเชิงเหตุผล
4. ด้านการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าใจบริบทของสถานศึกษา จุดแข็งของสถานศึกษาที่ต้องส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น จุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคของการบริหารงานที่ต้องแก้ไข และมีการกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าประสงค์ และภารกิจที่ชัดเจน เพื่อบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์ของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยควรทำการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา เรตมอนด์. (2559). **ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ไกรสร เลี่ยมทอง. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จันทร์เพ็ญ ธนะฤกษ์. (2555). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- โชคชัย นาไชย. (2559). **ทักษะการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญมา แฝงศรีสาร. (2561). **บทบาทกระทรวงศึกษาธิการกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รสสุคนธ์ มกรมณี. (2555). **การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา**. **วารสารการศึกษาไทย**. 3(1), 30.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). **ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก**. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- วรารณ ทรัพย์รวงทอง. (2563). **การศึกษาปัญหาการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1**. **วารสารรัชต์ภาคย์**. (15)40, 292.
- วิทวัส เพ็ญภู. (2562). **การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน: ทักษะที่สำคัญอันดับแรกของศักยภาพมนุษย์ในศตวรรษที่ 21**. **วารสารครุศาสตร์สาร**. 14(1), 255.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ศศิรา แฝงไทย. (2559). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21**. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**. 6(1), 7.

- สุกัญญา รอดระกำ. (2561). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0. ใน **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 1 (หน้า 579)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. (2560). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560**. ลพบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2550-2554)**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing**. (5th ed). New York: Harper & Row.
- National Association of Secondary School Principals (NASSP). (2015). **Breaking Ranks: 10 Skills for Successful School Leaders**. United States of America: Boston.
- Hommel, Mark A. & Van der Molen, Henk T. (2012). **Effects of a Self-instruction Communication Skills Training on Skills, Self-efficacy, Motivation, and Transfer**. European Journal of Open, Distance and E-Learning.

การพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลอง

THE DEVELOPMENT OF PROBLEM SOLVING SKILL FOR PROFESSIONAL TEACHING STUDENTS THROUGH THE SIMULATION METHOD

อัญชัน เพ็งสุข^{1*}
Anchan Pengsook^{1*}

Received : 8 December 2021

Revised : 8 September 2022

Accepted : 18 October 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลองเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 2) ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สถานการณ์จำลอง และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของ นักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 1/1 วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากห้องเรียนและใช้ทุกคนในห้องเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง 2) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมในช่วงดำเนินการระหว่างก่อนเรียน-หลังเรียน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษาภายหลังผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เทียบเท่ากับคะแนนมาตรฐานที่กำหนด ไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.93 2) นักศึกษามีทักษะในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$)

คำสำคัญ: สถานการณ์จำลอง ทักษะการแก้ปัญหา นักศึกษาวิชาชีพครู

¹ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹Department of General, Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: anchan2508@gmail.com

ABSTRACT

This research was aimed: 1) to study developed result of problem solving skill of professional teaching student through simulation compared to 70 percentage criteria 2) to study developed result of problem solving skill of professional teaching student through pre-test and post-test simulation 3) to study attitude of student learning through simulation. Through the random sampling, 30 first year undergraduate students in 1st semester, 2021 academic year were drawn for the study. Research tools are 1) activity learning simulated plan, 2) solving problem skill test, 3) attitude questionnaire towards learning management through simulation. Data gathering during pretest-posttest were then analyzed by percentage, average, standard deviation and t-test. The results found that 1) students' post-test score equaled 70 % criterion which was statistical significance at $\alpha .01$ were the average score was 25.93, 2) students' problem solving posttest score was higher than pretest at $\alpha .01$ statistical significance and 3) students' satisfaction was at the highest level with 4.56 average ($\bar{X} = 4.56$)

Keywords: Simulation, Problem Solving Skill, Professional Teaching student

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนา การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาลักษณะของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาสมรรถนะและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และ แรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการ เปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวไปสู่วิสัยทัศน์ 4.0 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 กำหนดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนและยกระดับ

คุณภาพการศึกษาภายใต้บริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความเป็นพลวัตภายใต้สังคมแห่งปัญญา สังคมแห่งการเรียนรู้และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 ซึ่งเน้นให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (4 ปี) จึงต้องพัฒนาผู้เรียนให้ตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยสร้างความรอบรู้ทางศาสตร์อย่างลุ่มลึก พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความใฝ่รู้และเรียนรู้ในทักษะที่หลากหลาย จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการอ่าน การเขียน การพูดโต้ตอบ การฟังและจับประเด็น ทั้งมีส่วนร่วม ในการคิดวิเคราะห์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และจากการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาจะได้คิดเป็น แก้ปัญหาได้ สามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม มีทักษะการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทั้งมีความคิดริเริ่มในการสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ มีพันธกิจที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อให้เป็นผู้นำด้านนาฏศิลป์และดนตรี ในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตในมิติใหม่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีศักดิ์ศรีความเป็นครูตามมาตรฐานวิชาชีพให้เป็นครูดี ครูเก่ง ที่มีความรู้ ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรอบรู้ สามารถบูรณาการศาสตร์การสอนด้านทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีพัฒนาการอย่างยั่งยืน (วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี, 2562)

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูต้องเรียนรู้ทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสม แก่วัยหรือพัฒนาการของศิษย์สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็น การเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C ดังนี้ 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) และ Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) (วิจารณ์ พานิช, 2555)

วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง คือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลงไปในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกติกากการเล่น ที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น โดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง จุดเด่นของการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง จุดเด่นของการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง มีดังนี้ 1) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนได้อย่างเข้าใจ 2) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงมาก ผู้เรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน 3) เป็นวิธีสอนที่ผู้เรียนมีโอกาสดูฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น กระบวนการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กระบวนการสื่อสาร กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการแก้ปัญหา และกระบวนการคิด เป็นต้น (ทศนา แหมมณี, 2562)

จากการสอนนักศึกษาวิชาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษายังขาดทักษะในการแก้ปัญหาและยังแก้ปัญหาได้ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งในอนาคตนักศึกษาวิชาวิชาชีพครูจำเป็นต้องนำความสามารถในการแก้ปัญหาไปใช้ในการประกอบวิชาชีพครู เพื่อให้เป็นครูมืออาชีพได้อย่างภาคภูมิใจ และจากการศึกษาการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาวิชาชีพครู ทุกคนสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้ทั้งโดยตนเองและรับการฝึกฝนจากผู้อื่น นักคิดแก้ปัญหาจึงควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ตั้งใจค้นหาความจริง กระตือรือร้น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สนใจสิ่งรอบด้านเปิดใจรับความคิดใหม่ มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ กล้าหาญ กล้าเผชิญความจริงมีความคิดหลากหลายและคิดยืดหยุ่น มั่นใจในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และใจเย็น สุขุม รอบคอบ ทักษะการแก้ปัญหาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนไทย เพื่อสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้มิใช่เพิกเฉยต่อปัญหาหนึ่งปัญหา หรือแก้ปัญหาด้วยวิธีการไม่เหมาะสมจนเกิดผลเสียต่อตนเองหรือส่วนรวมได้และอาจพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมส่วนรวมได้ ดังนั้นนักศึกษาครูจึงควรมีทักษะในการแก้ปัญหา และการแก้ปัญหานั้นควรเป็น การแก้ปัญหาที่เหมาะสมไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา ซึ่งการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ก่อให้เกิดแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิต ประจำวันได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2556)

ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556 จรรยาบรรณวิชาชีพครู ประกอบด้วย จรรยาบรรณ 5 ด้าน 9 ข้อ ดังนี้ ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ได้แก่ ข้อ 1 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ได้แก่ ข้อ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ได้แก่ ข้อ 3 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ข้อ 4 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจข้อ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติตน

เป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ข้อ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ ข้อ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์ จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ได้แก่ ข้อ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ได้แก่ ข้อ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2556) ซึ่งการปลูกฝังให้นักศึกษาเกิดความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นสิ่งที่ทำได้ค่อนข้างยาก ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะนำวิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองมาจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอสถานการณ์จำลอง ขั้นที่ 2 ผู้เรียนศึกษาปัญหาและหาแนวทางที่จะแก้ปัญหา และขั้นที่ 3 ผู้เรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหา เพื่อให้นักศึกษาเกิดพฤติกรรมพึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลองเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครูก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถานการณ์จำลอง
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถานการณ์จำลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 57 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 1/1 วิทยาลัยนาฏศิลปพบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากสุ่มห้องเรียนและใช้ทุกคนในห้องเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะในการแก้ปัญหา
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง โดยศึกษาคำอธิบายรายวิชา แผนบริหารการสอน วิเคราะห์เนื้อหา วิชาความเป็นครูวิชาชีพ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (4 ปี) (ปรับปรุง พ.ศ. 2562) วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยเนื้อหาที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ จรรยาบรรณวิชาชีพครู ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำแผนการจัดการการเรียนรู้ และสร้างเครื่องมือตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม ซึ่งในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอสถานการณ์จำลอง ขั้นที่ 2 ผู้เรียนศึกษาปัญหาและหาแนวทางที่จะแก้ปัญหา และขั้นที่ 3 ผู้เรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหา นำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง พิจารณาคำดัชนี ความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์ (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นนำไปทำการทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดทักษะในการแก้ปัญหา โดยศึกษาทักษะในการแก้ปัญหาที่ต้องการวัด ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหา 2) ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย และ 3) เสนอแนวทางแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม จัดทำตารางวิเคราะห์แบบทดสอบ ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบ วัดทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพ สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบ คำถาม ตัวเลือก ความสอดคล้องกับทักษะที่ต้องการวัด การใช้ภาษา และความตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณาคำดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นนำไปทำการทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี ที่เคยเรียนรายวิชานี้มาแล้ว จำนวน 30 คน โดยใช้ google form เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ เพื่อหาค่าความยากง่ายโดยข้อที่ผ่านเกณฑ์มาเป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยมีค่าความยากง่ายระหว่าง .34 - .79 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่คัดเลือกและปรับปรุง จำนวน 30 ข้อ หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับได้เท่ากับ .71 นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง โดยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้

สถานการณ์จำลอง สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ ดังนี้

คุณภาพระดับ 5 ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

คุณภาพระดับ 4 ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มาก

คุณภาพระดับ 3 ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

คุณภาพระดับ 2 ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง น้อย

คุณภาพระดับ 1 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

นำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาค่า ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้กับจุดประสงค์ (IOC) ค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นนำไปทำการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีกระบวนการและขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทำการทดสอบกับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 วิทยาลัยนาฏศิลปบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และบันทึกไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน (Pretest)

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง กล่าวคือ ผู้สอนจะใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้นให้ความสนใจของผู้เรียน แสวงหาความรู้ และทำกิจกรรมโดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอนประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอสถานการณ์จำลอง ขั้นที่ 2 ผู้เรียนศึกษาปัญหาและหาแนวทางที่จะแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 ผู้เรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหา ทั้งนี้ผู้วิจัยมีการกำหนดสถานการณ์จำลอง ตามความเหมาะสมของเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงที่มีการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง จำนวน 5 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 30 สิงหาคม - 30 กันยายน 2564 รวม 12 ชั่วโมง

3. เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบตามกำหนด ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง จรรยาบรรณวิชาชีพ ไปทำการทดสอบกับผู้เรียน และบันทึกไว้เป็นคะแนนหลังเรียน (Posttest)

4. ตรวจสอบคะแนน และนำคะแนนมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้กระบวนการทางสถิติ แบ่งออกเป็น

4.1 การดำเนินการทดสอบคะแนนเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 โดยผู้วิจัยกำหนดให้ผู้เรียนควรมีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับดีขึ้นไป

4.2 ดำเนินการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ Pretest-Posttest

5. ดำเนินการวัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองโดยให้ผู้เรียนตอบแบบประเมิน

6. ตรวจสอบคะแนน และนำคะแนนมาวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้กระบวนการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลองเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 โดยใช้สถิติ t - test แบบ One Sample t - test

2. การทดสอบเปรียบเทียบคะแนน Pretest กับคะแนน Posttest โดยใช้สถิติ t - test แบบ Dependent Sample

3. การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง นำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t-test แบบ One Sample t-test และ t-test แบบ Dependent Samples

ผลการวิจัย

จากการวิจัยสรุปผลการได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบคะแนนเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig (2-tailed)
คะแนนสอบหลังเรียน	30	25.93	.37	-16.78	29	.00

$P < .01$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลอง ผลการทดสอบหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.93

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน(pretest) กับคะแนนหลังเรียน (Posttest)

การทดสอบ	จำนวน (คน)	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig (2-tailed)
คะแนนสอบก่อนเรียน	30	20.23	.29	13.07	29	0.00*
คะแนนสอบหลังเรียน	30	25.93	.37			

* $P < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลอง นักศึกษามีทักษะในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์การประเมิน
1	ความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง	4.57	0.57	มากที่สุด
2	ความพึงพอใจในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์จำลอง	4.60	0.56	มากที่สุด
3	ความพึงพอใจการทำกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน	4.33	0.55	มาก
4	การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น	4.40	0.56	มาก
5	การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองสร้างโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นให้กับผู้เรียน	4.63	0.56	มากที่สุด
6	การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองสร้างประสบการณ์ในการวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน	4.63	0.56	มากที่สุด
7	การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองสร้างประสบการณ์ในการสังเคราะห์ให้กับผู้เรียน	4.60	0.56	มากที่สุด
8	การเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลองช่วยทำให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหา	4.67	0.55	มากที่สุด
9	ความพึงพอใจที่มีต่อการวัดและประเมินผล	4.60	0.56	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.56	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง พิจารณารายข้อ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 4.60 4.33 4.40 4.63 4.63 4.60 4.67 และ 4.60 ตามลำดับ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.57 0.56 0.55 0.56 0.56 0.56 0.56 0.55 และ 0.56 ตามลำดับ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลอง สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากการศึกษ พบว่า 1) ผลการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้สถานการณ์จำลองเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ผลการพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาโดยใช้สถานการณ์จำลอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสร้างสถานการณ์มีการกำหนดกติกาหรือเงื่อนไข ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการเผชิญกับปัญหา ซึ่งจะต้องมีการตัดสินใจและใช้ไหวพริบ รู้จักแก้ปัญหาในปัจจุบันและที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักศึกษาสามารถกำหนดปัญหาได้ชัดเจนและเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ระบุสาเหตุของปัญหา สามารถเสนอแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย และสามารถเลือกเสนอแนวทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ระบุขั้นตอนวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจนและผลลัพธ์ที่ได้จากแนวทางการแก้ปัญหาสอดคล้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2562) กล่าวถึงข้อดีของวิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองว่าเป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เรื่องที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนได้อย่างเข้าใจ เกิดความเข้าใจ เนื่องจากได้มีประสบการณ์ ที่เห็นประจักษ์ชัดด้วยตนเอง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูงมาก ผู้เรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน การเรียนรู้มีความหมายต่อตัวผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น กระบวนการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กระบวนการสื่อสาร กระบวนการตัดสินใจกระบวนการแก้ปัญหา และกระบวนการคิด เป็นต้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของ โจนส์ (Jones,1982) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ Simulation in Language Teaching พบว่า การสร้างกิจกรรมสถานการณ์จำลองมีความมุ่งหมาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะภาษา การคิดวิเคราะห์รวมทั้งการฝึกบูรณาการต่าง ๆ จาก สถานการณ์จำลองเข้าด้วยกัน เนื่องจาก สถานการณ์จำลองมีความใกล้เคียงกับสถานการณ์ ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการแก้ปัญหาใน สถานการณ์ดังกล่าวได้จริง นอกจากนี้ สถานการณ์จำลองยังมีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม รู้จักแสดงความคิดเห็นของตนเองและยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับอัสซญา วุฒิวิรัช (2557) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจดทะเบียน กิจการห้างหุ้นส่วน และบริษัทจำกัด รายวิชา กระบวนการจัดทำบัญชีของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 สาขาการบัญชี โดยการเรียนรู้แบบ สถานการณ์จำลองวิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ในพระอุปถัมภ์ฯ พบว่า การสอนโดยใช้วิธีการสอน แบบสถานการณ์จำลองนั้น สามารถช่วยให้ผู้สอนมีบรรยากาศของการปฏิบัติงานจริง และนักศึกษา สามารถแก้ไขปัญหาการเรียนในรายวิชาการบัญชีธุรกิจอาหาร ซึ่งทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และนักศึกษามีความพึงพอใจ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 39.10 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์จำลอง อยู่ใน ระดับ มากที่สุด อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาของนักศึกษา วิชาชีพครูโดยใช้สถานการณ์จำลองนั้น เป็นรูปแบบที่เปลี่ยนไปจากการนั่งฟังบรรยายเพียงอย่างเดียว

ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นทีม ในการกำหนดปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ หาแนวทางแก้ไข และเลือกแนวทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมในการอภิปรายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนด้วยกันภายในกลุ่มและในชั้นเรียนรวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูได้ด้วย ซึ่งผู้เรียนจะชอบมากกว่าการนั่งคิดหรือทำงานด้วยตนเองเพียงคนเดียว ดังทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow, 1970 อ้างใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2552) กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ชู้เชื้อ บังคับ จากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง และยังมีความต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่ เช่นเดียวกับงานวิจัยของปภาพิศ ศรีสว่างวงศ์ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อรายวิชาการบัญชีสำหรับธุรกิจอาหาร เรื่อง หลักการบัญชีที่นำมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจอาหารของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาธุรกิจอาหารและโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยใช้สถานการณ์จำลอง ผู้สอนต้องกำหนดสถานการณ์จำลองให้เหมาะสม กระตุ้นความสนใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความพึงพอใจในเชิงคุณภาพประกอบการวิจัย เพื่อให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). การคิดเชิงสร้างสรรค์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556, 4 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง หน้า 73-74.
- ทิตนา แคมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ปภาพิศ ศรีสว่างวงศ์. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อรายวิชาการบัญชีสำหรับธุรกิจอาหาร เรื่อง หลักการบัญชีที่นำมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจอาหารของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาธุรกิจอาหารและโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง. วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ. 5(1): 10.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.

- วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี. (2562). หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี)
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562). วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี.
- วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี. (2562). หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา (4 ปี)
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562). วิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2552). จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2574.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค.
- อชัญญา วุฒิวิรัช. (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การจดทะเบียน
กิจการห้างหุ้นส่วน และบริษัทจำกัด รายวิชา กระบวนการจัดทำบัญชีของนักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 2 สาขาการบัญชี โดยการเรียนรู้
แบบสถานการณ์จำลอง วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ในพระอุปถัมภ์ฯ. [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก: https://siba.ac.th/wp-content/uploads/2016/01/re_005.pdf
(2564, 15 ตุลาคม)
- Jones, K. (1982). *Simulation in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University
Press.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

THE STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT ON THAI MUSIC NOTATION READING BY USING LEARNING ACTIVITY PACKAGE OF PRATHOMSUKSA 3 STUDENTS

วรรณนิษา แจ่มจตุ^{1*} วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู^{2*} และ ปภาอร แก้วสว่าง^{3*}
Wannisa Jangngud^{1*}, Varinporn Funfuengfu^{2*}, and Papar-on Kaewsawang^{3*}

Received : 17 October 2022

Revised : 21 December 2022

Accepted : 27 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 2) ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง สังกัดสำนักงานเขตประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 24 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) (2) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาศิลปะ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$) (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ผลการประเมินค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 ค่าความยากง่าย (p) 0.58 - 0.96 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 - 0.56 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82 (4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผลการประเมินได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.87 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X} = 7.63$, S.D. = 2.24) และคะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 14.50$, S.D. = 3.71) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (2) ความพึงพอใจของนักเรียน

¹วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: J.wannisa19@gmail.com

ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$,
S.D. = 0.25)

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่านโน้ตดนตรีไทย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the learning achievement on Thai music notation reading by using learning activity package of Prathomsuksa 3 students before and after learning and to study the satisfaction of learning management on Thai music notation reading by using learning activity package of Prathomsuksa 3 students. The population used in this research were Prathomsuksa 3 students in the first semester of the 2022 academic year, Tha Wung Kindergarten School under the Lopburi Primary Education Service Area office 1, the number of 24 students were selected by purposive sampling. The instrument included: (1) Learning activity packages on Thai music notation reading, The result of appropriate assessment was at the highest level with an average of 4.67, (2) A learning management plan for art courses 3, Prathomsuksa 3 students, 10 plans, 1 hour per plan, The result of appropriate assessment was at the highest level with an average of 4.71, (3) A test of learning achievement on Thai music notation reading, It was a multiple choice type. The assessment result of the IOC value was between 0.66-1.00, the difficulty (p) 0.58-0.96, the discrimination power (r) 0.20 - 0.56, the reliability was 0.82, (4) The satisfaction assessment form for learning management on Thai music notation reading by using learning activity package, It was a 5-level estimation scale. The assessment result of the IOC value was between 0.66-1.00, the reliability was 0.87. The statistics used in the research were Percentage, Mean and Standard Deviation.

The results of the research found that: (1) the learning achievement of the learners, the mean score before learning was 7.63 points, the standard deviation was 2.24 points, and the mean score after learning was 14.50 points, and the standard deviation was 3.71 points. When comparing scores before and after learning, It was found that the scores after learning were higher than before. (2) Student's satisfaction towards learning management on Thai music notation reading by using the learning activities of Prathomsuksa 3 students, overall, the students' satisfaction was at the highest level ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.25).

Keywords: Learning Achievement, Thai Music Notation Reading, Learning Activity Package

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้นักเรียนทุกคนเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาคือ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ในการจัดการเรียนการสอนต้องเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมีการจัดการเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เน้นคุณธรรมและจริยธรรม มีความเป็นปัจเจกบุคคล ซึ่งการเป็นปัจเจกบุคคล ย่อมอาศัยการพัฒนาในทุกด้านไปพร้อม ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม รวมไปถึงความมีสุนทรียภาพ ดังนั้นหลักสูตรแกนกลางจึงกำหนดให้นักเรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระที่สามารถช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพความมีคุณค่า ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะนั้นจะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนสามารถนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ แบ่งออกเป็น 3 สาระ ได้แก่ สาระทัศนศิลป์ สาระนี้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบศิลป์ สามารถทำงานทางทัศนศิลป์ เห็นคุณค่าในงานศิลปะที่เป็นมรดกวัฒนธรรมของไทย สาระดนตรี มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบดนตรี สามารถแสดงออกทางดนตรีได้อย่างสร้างสรรค์และสารถนาฏศิลป์ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์และแสดงออกทางนาฏศิลป์ได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้ง 3 สาระนี้ ล้วนแล้วแต่เป็นศาสตร์ที่จะทำให้นักเรียนสามารถแสดงออกทางด้านศิลปะได้อย่างสร้างสรรค์ เน้นให้นักเรียนเข้าใจองค์ประกอบของแต่ละศาสตร์สามารถแสดงออกได้อย่างถูกต้องและพัฒนางานศิลปะอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนั้นยังมุ่งเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยอีกด้วย

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด ทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระ ดนตรี มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และได้แสดงออกอย่างอิสระให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิเคราะห์คุณค่าทางดนตรีถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นไปตามที่กำหนดนี้ต้องใช้สื่อในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อประเภทหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายได้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้

ของผู้เรียน ซึ่งชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมการสอน ที่ประกอบด้วยคู่มือครู คู่มือนักเรียน เนื้อหา กิจกรรม สื่อประสมหลายอย่างมาสัมพันธ์กันและเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจัดเป็น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียน ตามความถนัด และความสนใจของตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพและผู้เรียน เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการเรียน โดยได้จากประสบการณ์ หรือการฝึกหัดโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และ ประสบการณ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดการจัดการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ช่อผกา สุขุมทอง, 2562) ชุดกิจกรรมเป็นสื่อประสมที่ใช้ประกอบการเรียนหรือการสอนชนิดหนึ่ง ในการสร้างชุด กิจกรรมและการนำสื่อการสอนมาใช้ต้องสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้นักเรียน สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ซึ่งชุดกิจกรรมมีการจัดแบ่งออกเป็นหน่วยการเรียนรู้หรือหน่วยการสอน (อมราวดี บุตรเสมียน, 2563)

จากการศึกษาผลการเรียนปีที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง มีปัญหาเรื่องการอ่านโน้ตดนตรีไทย ผู้เรียนคิดว่าการอ่านโน้ตเป็นเรื่องที่ยาก ซึ่งการอ่านโน้ตดนตรีไทยนี้เป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนดนตรีไทย สามารถนำมาต่อยอดไปถึง การเรียนรู้ในภาคปฏิบัติหรือการบรรเลงเครื่องดนตรีได้ นักเรียนบางคนสามารถอ่านโน้ตได้ รู้ว่าโน้ต ตัวนี้คือโน้ตเสียงอะไร แต่ไม่เข้าใจจังหวะนักเรียนบางคนไม่สามารถเข้าใจการอ่านโน้ตหรือนักเรียน บางคนไม่สามารถอ่านให้ถูกต้องตามจังหวะของตัวโน้ตได้ ส่งผลให้การเรียนการสอนเป็นไป อย่างไม่ราบรื่นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง จึงเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้นักเรียน สามารถอ่านโน้ตได้อย่างถูกต้อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านโน้ตดนตรีไทยจึงต้อง มีการใช้กลวิธีต่าง ๆ ที่สามารถดึงดูดความสนใจนักเรียนได้ดี ไม่น่าเบื่อ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ทักษะการอ่านโน้ต มีสื่อ ใบงาน ใบความรู้ต่าง ๆ ที่จะช่วยทำให้นักเรียนสนใจ และสามารถทำ ความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนี้ได้เพราะในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ สื่อการสอน รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ต้องอาศัยการฝึกบ่อยๆอย่างสม่ำเสมอ จึงจะทำให้ เกิดความชำนาญ และความคล่องแคล่วในการอ่าน สามารถนำความรู้และทักษะจากการเรียนไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ยังเน้นการอ่านเสริมความรู้ และความเข้าใจ ให้แก่นักเรียนอีกด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่าน โน้ตดนตรีไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง ที่มีปัญหาด้านการอ่าน โน้ตดนตรีไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสื่อการสอนที่ผู้วิจัยสนใจ เนื่องจากเป็น การจัดกิจกรรมที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้นักเรียนดีขึ้นตามลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 ชุด
2. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาศิลปะ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
4. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 12 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 ชุด ดังนี้
 - ชุดที่ 1 ระดับเสียงของโน้ตดนตรีไทย (1 ชั่วโมง)
 - 1) ความหมายของระดับเสียงตัวโน้ตดนตรีไทย
 - 2) ระดับเสียงตัวโน้ตดนตรีไทยทั้ง 7 เสียง
 - ชุดที่ 2 สัญลักษณ์โน้ตดนตรีไทย (2 ชั่วโมง)
 - 1) สัญลักษณ์โน้ตดนตรีไทยทั้ง 7 เสียง
 - 2) สัญลักษณ์เสียงสูง-ต่ำ ของโน้ตดนตรีไทย

ชุดที่ 3 การฝึกใช้สัญลักษณ์แทนการเคาะจังหวะ (2 ชั่วโมง)

- 1) การนับจังหวะด้วยการปรบมือ
- 2) การนับจังหวะด้วยการใช้สัญลักษณ์โน้ต

ชุดที่ 4 การฝึกอ่านโน้ตดนตรีไทยเบื้องต้น (2 ชั่วโมง)

- 1) อัตราจังหวะ 3 ชั้น 2 ชั้น และชั้นเดียว
- 2) การแบ่งห้องโน้ตดนตรีไทย
- 3) ฝึกอ่านโน้ตด้วยสัญลักษณ์โน้ตดนตรีไทย

ชุดที่ 5 การฝึกอ่านโน้ตเพลงแมงมุมลาย (3 ชั่วโมง)

- 1) ฝึกอ่านตัวโน้ตเพลงแมงมุมลาย
- 2) ฝึกร้องบทเพลงแมงมุมลาย

1.3 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม ในด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา รูปแบบการนำเสนอและการประเมินผลและข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข โดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์พิจารณาความเหมาะสม 3.50 ขึ้นไป ผลการประเมินชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.67

1.4 ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปใช้กับประชากร

2. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการอ่านโน้ตดนตรีไทย วิชาศิลปะ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อกำหนดเป้าหมายในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง แต่ละแผนจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม และขั้นสรุป แต่ละขั้นจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสม ครอบคลุม เนื้อหาถูกต้องและชัดเจน ตามแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์พิจารณาความเหมาะสม 3.50 ขึ้นไป ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.71

2.4 ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำไปใช้กับประชากร

3. การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเลือกวิธีการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

3.2 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย และวางแผนการออกข้อสอบให้สอดคล้อง

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย เป็นแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดค่า IOC เท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ผลการประเมินได้ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.66-1.00

3.5 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยเรียนเรื่องนี้แล้ว จำนวน 33 คน

3.6 นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายข้อ โดยกำหนดค่าความยากง่าย (p) 0.20 ถึง 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR 20) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) กำหนดไว้ 0.70 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความยากง่าย (p) 0.58 - 0.96 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 - 0.56 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.82

3.7 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.58 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ

3.8 ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์เป็นฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

4.2 วิเคราะห์และกำหนดประเด็นและรายการที่ต้องการวัดให้ชัดเจน ได้แก่ ด้านรูปแบบของชุดกิจกรรม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านผลที่ได้จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 12 ข้อ

4.4 ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมิน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบข้อคำถามและการใช้ภาษา เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างรายการข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการวัด โดยกำหนดค่า IOC เท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ผลการประเมินได้ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.66-1.00

4.5 ปรับปรุงแบบประเมินความพึงพอใจ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เคยเรียนเรื่องนี้แล้ว จำนวน 33 คน นำผลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับ ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความพึงพอใจทั้งฉบับ เท่ากับ 0.87 และนำไปใช้กับประชากร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2565 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสารการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ และทบทวนลำดับขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2. ผู้วิจัยแจ้งข้อตกลงให้นักเรียนทราบก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล

3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 10 แผน ๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง โดยมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ เพื่อเก็บข้อมูลความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ จำนวน 10 แผน ใช้เวลา 10 ชั่วโมง

3.3 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ที่เป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน แต่สลับข้อและสลับตัวเลือก

3.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ

3.5 นำข้อมูลหรือคะแนนที่ได้ ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

4.51–5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51–4.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.51–3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.51–2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00–1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	7.63	2.24
หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้	14.50	3.71

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีคะแนนก่อนเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 7.63 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.24 คะแนน และมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 14.50 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.71 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความพึงพอใจของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง
การอ่านโน้ตดนตรีไทย

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านรูปแบบของชุดกิจกรรม			
1. คำชี้แจงของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านโน้ตดนตรีไทย ทำให้ฉันเข้าใจง่าย	4.67	0.22	มากที่สุด
2. รูปแบบ เนื้อหา เหมาะสมและน่าสนใจสำหรับฉัน	4.54	0.25	มากที่สุด
3. สื่อในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านโน้ตดนตรีไทย มีความหลากหลายและน่าสนใจ ทำให้ฉันอยากเรียน	4.38	0.23	มาก
4. เนื้อหาที่เรียนมีความเหมาะสมกับฉัน	4.67	0.22	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.56	0.25	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			
5. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านโน้ตดนตรีไทย ทำให้ฉันเข้าใจเรื่องที่เรียนง่ายขึ้น	4.58	0.24	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับความสามารถของฉัน	4.42	0.24	มาก
7. ฉันมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม	4.63	0.23	มากที่สุด
8. ฉันฝึกปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้จากง่ายไปยาก	4.67	0.22	มากที่สุด
9. หลังจากเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอ่านโน้ตดนตรีไทย มีความรู้เพิ่มมากขึ้น	4.38	0.23	มาก
รวมเฉลี่ย	4.53	0.25	มากที่สุด
ด้านผลที่ได้จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้			
10. ฉันได้รับทราบความก้าวหน้าของตนเองและของกลุ่มจากการเข้าร่วมกิจกรรม	4.58	0.24	มากที่สุด
11. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ฉันประสบผลสำเร็จในการเรียน	4.54	0.25	มากที่สุด
12. การเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.42	0.24	มาก
รวมเฉลี่ย	4.51	0.25	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.54	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณารายการประเมินแต่ละด้านพบว่ารายการประเมินที่มีคะแนนประเมินสูงสุด ได้แก่ ด้านรูปแบบของชุดกิจกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.25) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.25) และในทุกข้อของรายการประเมิน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกรายการประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X} = 7.63$, S.D. = 2.24) และคะแนนหลังเรียน ($\bar{X} = 14.50$, S.D. = 3.71) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจนมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน ทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุผลตามเป้าหมาย สอดคล้องกับ วาสนา ปันทอง (2563) ที่ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เปลี่ยนการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นหลัก เป็นการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ในรูปแบบของกิจกรรมการเรียนรู้และแนวคิดด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ชุดกิจกรรมคือการนำสื่อประสมที่มีการวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบและมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาวิชามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยเพื่อเกิดความสะดวกต่อการเรียนการสอน และทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมายของการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้และด้านทักษะการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ ดาเรศ เทวโรทร (2563) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสุนทรียภาพโดยรองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ที่พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจนมีคุณภาพ มีความเหมาะสม นอกจากนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เมื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเรื่องที่เรียนมากขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ สอดคล้องกับ เชษฐพงศ์ รอดฤดี และคณะ (2563) ที่ได้

ศึกษา เรื่อง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีตามแนวการสอนของออร์ฟ และดาลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนรุ่งอรุณ ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการใช้ชุดกิจกรรมนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และยังส่งผลให้นักเรียนสนุกสนานกับการร่วมกิจกรรม เข้าใจในกติกาและสามารถปฏิบัติตามได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทาริกา สมพงษ์ (2563) เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการกำกับตนเอง ที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างดี มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้ที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้จึงต้องเตรียมพร้อมดังนี้

1. ในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม ให้เข้าใจเสียก่อน แล้วจึงชี้แนะนักเรียนให้ปฏิบัติตามขั้นตอนของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างถูกต้อง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
2. ในการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจและเตรียมสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านโน้ตดนตรีไทย ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังนี้

1. ควรนำแนวทางการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้งเทคนิควิธีการที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องอื่น ๆ และรายวิชาอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษากิจการการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้วิธีต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตร**

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- ช่อผกา สุขุมทอง. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับ
เกมวิทยาศาสตร์ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงของโลกระดับประถมศึกษา.
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เชษฐพงศ์ รอดฤดี และคณะ. (2563). ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านดนตรี
ตามแนวการสอนของออร์ฟและดัลโครซ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนรุ่งอรุณ. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. 7(1) (มกราคม-เมษายน). 133-144.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ดาเรศ เทวโรทร. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอน เรื่อง การอ่าน
โน้ตดนตรีไทยตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ โดยรองศาสตราจารย์
ดร.สุกรี เจริญสุข ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทาริกา สมพงษ์. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง เรื่อง ชนิดและ
หน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.
ปริญญาศรีศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วาสนา ปันทอง. (2563). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี STAR วิชาคณิตศาสตร์
เรื่อง ลำดับ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6. ปริญญาศรีศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อมราวดี บุตรเสมียน. (2563). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เรายังกระยองโดยใช้รูปแบบ
ร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิตยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารจากภูมิปัญญาและทุน วัฒนธรรมมอญ จังหวัดปทุมธานี

PRODUCT DEVELOPMENT AND VALUE ADDITION OF FOOD FROM MON, THE WISDOM AND CULTURAL CAPITAL OF PATHUM THANI PROVINCE

อัจฉราวรรณ สุขเกิด^{1*} และ วรณี เชาวนสุขุม¹
Ajcharawan Sujkird^{1*} and Warunee chouwasukum¹

Received : 7 June 2022

Revised : 18 August 2022

Accepted : 23 August 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ ในจังหวัดปทุมธานี และ 2) ศึกษาการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารมอญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนบทไทย และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลฝักขี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ การสัมภาษณ์ (Interview) และเทคนิค A-I-C ระดมระดมความคิดเห็นจากประธานกรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6- 12 คน ประกอบด้วย นักวิจัย 2 คน ผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน ประธานกลุ่ม 1 คน สมาชิกกลุ่ม 6 และประชาชน 2 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การทำอาหารหรือขนมอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติ มีความเหนียวแน่นช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน ส่งผลให้เกิดความสามัคคี มีการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมและพัฒนาชุมชน
2. การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารมอญ พบว่า การคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่าให้ใช้โทนสีแดงและส้ม ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์จะได้รับความสนใจทั้งรูปแบบผลิตภัณฑ์และรสชาติ

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การเพิ่มมูลค่าอาหารมอญ ทุนวัฒนธรรมมอญ

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Faculty of Management Sciences, Valaya Alongkorn University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Ajcharawan@vru.ac.th

ABSTRACT

The objective of this research is 1) to Study the Wisdom and Capital of Mon culture in Pathum Thani Province and 2) to study about brand and packaging development to add value to Mon food. The selected groups involved in this study were the Thai dessert community enterprise group, the community enterprise group, and the coriander liver farmer's housewife group. Interviewing and AIC procedures were the tools employed in participatory operational research: two researchers, one research assistant, one group chairman, six group members, and two persons make up the community enterprise group, which has between six to twelve members.

1. Wisdom and Capital of Mon Culture in Pathum Thani Province research found that making or cooking desserts is a belief that has been commenced from the past and up to this present time. In addition, they believe that the presence of kinship unity and mutual support among people leads to harmonious activities and community development

2. In order to add value to Mon food, Brand and packaging development discovered that using red and orange tones makes it more creative. Unique products with good quality and flavor will definitely attract the attention of people/consumers.

Keywords: Product development, Adding value to Mon food, Culture Capital of Mon

บทนำ

จังหวัดปทุมธานีเดิมชื่อ “เมืองสามโคก” เป็นเมืองที่ตั้งมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ช่วงปลายแผ่นดินพระบรมไตรโลกนาถมาถึงแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พ.ศ. 2112 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เมืองสามโคกจึงร้างไป มีหลักฐานในกฎหมายเก่าลักษณะพระธรรมนูญว่าด้วยการใช้ตราราชการ พ.ศ. 2179 ในแผ่นดินของ สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง แห่งกรุงศรีอยุธยา ระบุว่า สามโคก เป็นหัวเมืองขึ้นกับกรมพระกลาโหม จึงแสดงให้เห็นว่าเมืองสามโคก มีฐานะเป็นเมืองมาก่อนแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. 2202 ขวามอญเมืองเมาะตะมะพากันอพยพหนีพม่าเข้ามาสวามิภักดิ์สมเด็จพระนารายณ์มหาราช จึงทรงโปรดเกล้าให้ครอบครัวมอญมาตั้งบ้านเรือนอยู่ตำบลสามโคกใกล้วัดสิงห์ สามโคกจึงเป็นที่ตั้งชุมชนมอญ และต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี มีขวามอญอพยพหนีพม่ามาอีก เรียกว่า ครัวมอญ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี, 2559)

ขวามอญสร้างบ้านเรือนและวัดในชุมชนริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา รุ่งหลังที่อพยพมาเรียกว่า “มอญใหม่” มีการตั้งบ้านเรือนกระจัดกระจายออกจากบ้านสามโคกอยู่ทั้งสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา รวมกันเป็นชุมชนหมู่บ้าน วัฒนธรรมยังคงชัดเจนเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะด้านอาหารที่ขวามอญนำติดตัวมาด้วยทำให้เกิดพิธีกรรม เช่น กระยาสารท เป็นขนมที่แสดงถึงผลผลิตแห่งความอุดมสมบูรณ์ของธัญญาหาร น้ำอ้อย ข้าวตอก ข้าวเม่า ถั่ว งา กวนให้เข้ากันกลายเป็นขนม

โบราณที่มีชื่อเรียกตามฤดูกาลของการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรว่าขนม “กระยาสารท” ในประเทศไทยเราไม่ปรากฏที่มาของขนมชนิดนี้ มีปรากฏในประเพณี 12 เดือน คือ ประเพณีสารทเดือน 10 ขนมกระยาสารทนิยมทำกันในราวเดือน กันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน พบในเขตภาคกลางมากกว่าภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ยังมีอาหารอื่นอีก เช่น การทำข้าวแช่และการกวนข้าวทิพย์ เป็นต้น ในปัจจุบันยังคงถือปฏิบัติกันอยู่ตามความเชื่อและความศรัทธา ถึงแม้จะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคและสมัยแต่ยังคงปรับวิถีให้เข้ากับปัจจุบัน (วรุณี เขาวนัสสุม และคณะ, 2561)

สินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์สามารถดึงดูดความสนใจทำให้สินค้าชุมชนเกิดการพัฒนาลักษณะให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ การศึกษาของ วงศ์ธีรา สุวรรณ (2563) พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเพิ่มมูลค่าสินค้าเป็นแนวทางการพัฒนาในลักษณะคู่ขนานที่เริ่มจากฐานคิดภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมามีผลเป็นเชิงรูปธรรม คือ สินค้ามีฐานจากภูมิปัญญาและมีการผสมผสานกับศาสตร์สมัยใหม่ได้อย่างลงตัว Tsung Huang & Chu (2010) พบว่า ความสามารถในการพัฒนาสินค้าเกิดจากการเพิ่มมูลค่าสินค้า หรือ การสร้างอัตลักษณ์ให้ได้รับความสนใจมากขึ้น วิศรดา สมเกียรติกุล และกมล เรืองเดช (2564) มีการศึกษาเพิ่มเติมว่าการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ผนวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการผลิต เพื่อแปรรูปให้เป็นผลผลิตใหม่ ๆ เป็นทางเลือกในการเพิ่มโอกาสช่องทางการตลาด การปรับตัวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้เหมาะสมสอดคล้องกับยุคสมัยและวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นหัวใจสำคัญของการดำรงอยู่ การศึกษาวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น เช่น การผลิต การบริโภค กฎเกณฑ์ของชุมชน เอกลักษณ์ของชุมชน ถือเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่สร้างระบบความหมายของชุมชนท้องถิ่นนั้น การทำความเข้าใจประเด็นดั้งเดิมเพื่อให้ชุมชนหรือท้องถิ่นปรับเปลี่ยนประเพณี วัฒนธรรม โดยการประยุกต์ให้เข้ากับสภาพสังคมและวิถีชีวิตในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมคนรุ่นใหม่ให้มีส่วนร่วมในการปรับและฟื้นฟูสืบสานวัฒนธรรมต่อไป

ด้วยความสำคัญของการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าอาหารมอญในการบริโภคอาหารแสดงให้เห็นถึงมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างมูลค่าวิถีการทำอาหารและพัฒนาองค์ความรู้ของอาหารมอญ การสร้างตราสินค้าและการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านอาหารให้เป็นที่รู้จัก และสามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ การพัฒนาลักษณะแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งเสริมให้เกิดแหล่งอาหารมอญในจังหวัดปทุมธานีในรูปแบบของธุรกิจชุมชน ให้เกิดการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคงให้กับธุรกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ ในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารมอญ ในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มวิสาหกิจที่มีเชื้อสายมอญในจังหวัดปทุมธานี อำเภอเมืองสามโคก ลาดหลุมแก้ว คลองหลวง ลำลูกกา ธัญบุรี และหนองเสือ ครอบคลุมพื้นที่ 7 อำเภอ โดยเลือกเฉพาะชุมชนที่มีชาวมอญอยู่จำนวนมาก การดำเนินการคัดเลือกร่วมกับพัฒนาการจังหวัดปทุมธานี เนื่องจากมีข้อมูลที่แท้จริง

กลุ่มตัวอย่าง

1. จากผลการคัดเลือกร่วมกับพัฒนาการจังหวัดปทุมธานี เป็นการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เนื่องจากเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่มีเชื้อสายมอญได้จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย จัดตั้งพื้นที่ บ้านเลขที่ 3 หมู่ที่ 6 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตำบลผักชี หมู่ 12 ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

2. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 สันทนากลุ่มและประชุมระดมความคิดเห็นจากประธานกรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 6-12 คน ประกอบด้วย นักวิจัย 2 คน ผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน ประธานกลุ่ม 1 คน สมาชิกกลุ่ม 6 และประชาชน 2 คน

2.2 สัมภาษณ์ พัฒนาการจังหวัดปทุมธานี นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ พัฒนาชุมชน และ บุคลากรสำนักส่งเสริมการเกษตร จำนวน 6-12 คน ประกอบด้วย นักวิจัย 2 คน ผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน ประธานกลุ่ม 1 คน สมาชิกกลุ่ม 6 และประชาชน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา เครื่องมือวิจัยที่สำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต การสำรวจ และเทคนิค AIC

เทคนิคที่ใช้ในกระบวนการวิจัย

ใช้กระบวนการ A-I-C เป็นเทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ที่การระดมสมองทำให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหาหรือข้อจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่าง ๆ งานที่ได้จากการประชุมมาจากความคิดของทุกคน มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ นำเสนอข้อมูลที่ทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหา ความต้องการและข้อจำกัดเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนา กระบวนการ A-I-C ดำเนินการดังนี้ (ปริญญช อุทัยศรี, 2562)

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ (Appreciation: A)

วิเคราะห์สภาพของวิสาหกิจ โดยการให้ผู้เข้าร่วมประชุมช่วยกันคิดวิเคราะห์ เป็นการเปิดโอกาสให้พูดคุยแลกเปลี่ยนและกระตุ้นให้ช่วยกันคิด สร้างบรรยากาศการประชุมให้มีความสุขและเป็นกันเอง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence: I)

ค้นหาทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control: C)

การสร้างแนวทางการปฏิบัติและยอมรับการทำงานร่วมกัน โดยการนำกิจกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติ จัดกลุ่มผู้รับผิดชอบ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและจัดทำแผนปฏิบัติ ดำเนินการ ดังนี้

1. แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบชัดเจน ตามความสามารถที่ถนัด
2. การกำหนดวิธีการหรือแผนการปฏิบัติอย่างละเอียด นำไปสู่การปฏิบัติและการติดตามผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตลอดการดำเนินงานในชุมชนระหว่างเดือนเมษายน 2563 ถึงเดือนพฤษภาคม 2564 โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในดังนี้

การศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าอาหารจากภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยค้นคว้าจากเอกสาร บทความ รวมทั้งงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งศึกษานำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

การสำรวจข้อมูล และคัดเลือกวิสาหกิจชุมชน ทำการสอบถามข้อมูลวิสาหกิจชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญ จากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจังหวัดปทุมธานี และสมาพันธ์ชาวมอญจังหวัดปทุมธานี ได้กลุ่มเป้าหมาย คือ 1) วิสาหกิจชุมชนขนมไทย หมู่ 6 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี 2) วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรตำบลผักชี ตำบลระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

จากนั้นทำการติดต่อกับวิสาหกิจชุมชน นัดหมายเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เลือกสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน แล้วทำการการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. การกำหนดกรอบความคิดและประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร มีประเด็นการสนทนา ประวัติความเป็นมาของวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การตลาด ปัญหาการประกอบกิจการ และตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาตลอดจนถูกต้องของภาษาในการสื่อความหมาย

2. นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดำเนินการสำรวจ และการสัมภาษณ์จากเครื่องมือที่สร้างขึ้น และรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่จัดทำไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัยครั้งนี้จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method) จากผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ผลไปใช้ในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และตราสินค้าต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัย ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การประชุมแบบมีส่วนร่วม และการระดมความคิด เพื่อแสดงความคิดเห็นด้วยเทคนิค AIC การวิเคราะห์ SWOT ซึ่งการรวบรวมข้อมูล เชิงคุณภาพ ทำให้ข้อมูล

ที่ได้มามีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้อง โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Method) ดังภาพประกอบ หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้ว บรรยายเชิงพรรณนาตามสภาพความเป็นจริงและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อ 1 ศึกษาภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ ในจังหวัดปทุมธานี

ผลการศึกษาพบว่า ทุนทางวัฒนธรรม คือ ทุนหรือมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วย ภาษา วรรณกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดง แนวทางปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล งานช่างฝีมือดั้งเดิม ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติ ตลอดจนภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ที่มีความสำคัญในปัจจุบัน โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อสร้างประโยชน์ด้านเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนและประชาชนต้องเป็นความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่มีความสนใจสร้างผลิตภัณฑ์ ให้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำอย่างจริงจัง โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

อาหารพื้นถิ่นมอญ จะเกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ศาสนา ชีวิตประจำวัน การรับประทานอาหาร และโอกาสพิเศษ ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นเป็นการปฏิบัติของกลุ่มคนใดคนหนึ่งโดยทำเป็นแบบแผนสืบต่อกันมา ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ข้าวแช่ เป็นต้น สำหรับข้าวแช่จะนำไปถวายที่วัด หรือส่งตามญาติผู้ใหญ่ที่นับถือ ประเพณีตักบาตรพระร้อย ประเพณีทำบุญกลางบ้าน ชาวมอญจะมีอาหารประเภท ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว กุ้งพล่า ปลาอ่า ไก่ เหล้า ไปวางไว้ที่ทางสามแพร่ง ถือว่าเป็นการทำบุญให้ผีญาติ เป็นต้น วัฒนธรรมอาหารพื้นถิ่นมอญ ประเภทอาหารคาวจะมีความคล้ายคลึงกับคนไทย ที่มีข้าวเป็นอาหารหลักและรับประทานกับแกงชนิดต่าง ๆ เช่น แกงมะตาด แกงส้มกระเจี๊ยบ แกงบอน ปลาธำรงเครื่อง แกงขี้เหล็ก แกงกล้วย เป็นต้น สำหรับอาหารหวาน เช่น ลอดช่องน้ำกะทิ ขนมกล้วย ขนมเม็ดย่น ข้าวยาคุ เป็นต้น ดังนั้นจึงขอยกตัวอย่างอาหารที่มีการใช้ภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรม ดังนี้

แกงมะตาด เป็นอาหารพื้นบ้าน โดยนำผลไม้มาประกอบอาหารได้ด้วยการนำผลอ่อนมาแกงคั่ว เมื่อที่ผลไม้มีลักษณะเป็นวัน ช่วยเคลือบแผลในกระเพาะ แก้อาการกระเพาะ ขับถ่ายสะดวก นอกจากนี้ต้นมะตาดจะปลูกไว้เพื่ออาศัยร่มเงา ไม้จากต้นมะตาดสามารถนำมาทำฝืนได้ เปลือกและใบของมะตาดมีรสฝาดใช้เป็นยาสมานแผลได้ดี มะตาดถือเป็นยาสมุนไพร รากใช้เป็นยาถอนพิษแก้แมลงกัดต่อย

แกงบอน เป็นอาหารพื้นบ้าน ลักษณะเป็นไม้ล้มลุก ประโยชน์ทางโภชนาการของแกงบอน จะมีส่วนประกอบทั้งในส่วนคั่วของน้ำพริกแกง และส่วนของเครื่องแกงบอนมีส่วนช่วยลดอาการไอและขับเสมหะ คุณสมบัติของบอนมีน้อยกว่าผักชนิดอื่น แต่บางท้องถิ่นได้นำลำต้นใต้ดินของบอน (หัว เหง้า) เป็นส่วนประกอบของยาพอกหัวฝีฝีตาม

แกงกระเจี๊ยบ เป็นอาหารพื้นบ้าน มีลักษณะเป็นพืชล้มลุกมีอายุประมาณ 1 ปี เป็นพืชที่นำมาเป็นสมุนไพร มีสรรพคุณทางยาที่ช่วยรักษาเกี่ยวกับโรคกระเพาะอาหารและลำไส้ เป็นพืชที่อุดมด้วยวิตามินซี มีแคลเซียมสูง ผักกระเจี๊ยบมีสารช่วยเคลือบแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้ไม่ให้ลุกลาม รักษาความดันให้เป็นปกติ เป็นยาบำรุงสมอง สรรพคุณเป็นยาระบายและสามารถแก้อาการพยาธิตัวจิ๊ดได้ด้วยแต่ต้องรับประทานติดต่อกันอย่างน้อย 15 วัน

แกงขี้เหล็ก เป็นอาหารพื้นบ้าน ลักษณะต้นขี้เหล็กเป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็กถึงปานกลาง ส่วนของดอกและใบขี้เหล็กใช้เป็นอาหารในหลายประเทศ เช่น ไทย พม่า อินเดีย และมาเลเซีย เป็นต้น ขี้เหล็กมีประโยชน์หลายด้าน เช่น ใช้แก้อาการท้องผูก อาการนอนไม่หลับ ทำความสะอาดเส้นผมทำให้ผมชุ่มชื้นเป็นเงางาม ไม่มีรังแค และยังช่วยเจริญอาหาร สามารถขับพิษร้ายจากร่างกาย บำรุงน้ำดี และบำรุงโลหิต เป็นต้น นอกจากนี้ขี้เหล็กยังมีสารเบต้าแคโรทีนที่ร่างกายจะนำไปสร้างวิตามินเอ บำรุงสายตา มีวิตามินซีสูง แกงขี้เหล็กใช้ในการประกอบในงานพิธีกรรมต่าง ๆ จัดทำและเลี้ยงกันในงานอวมงคล เช่น งานศพ เป็นต้น

ปลาร้าทรงเครื่อง มีส่วนผสมอาหารหลายอย่าง นักโภชนาการยอมรับว่า เมื่อเปรียบเทียบกับอาหารหมักดองประเภทอื่น เช่น ปลาจ่อม ปลาต้มผัก ประโยชน์ของปลาร้าให้คุณค่าด้านสารอาหารค่อนข้างสูง คือ ให้โปรตีน ไขมัน เกลือแร่ โดยเฉพาะปลาร้าที่ทำมาจากปลาช่อน ส่วนรสชาติสีและกลิ่น นั้น ขึ้นอยู่กับปลาร้าที่ได้สัดส่วนระหว่างปลากับเกลือ และอุณหภูมิ ปลาร้าหมักต่างจากปลาร้าแบบอีสาน คนมอญนิยมนำปลาร้ากระดี่ มาเคล้ากับเกลือแล้วผึ่งให้แห้ง นำมาโขลกกับเกลือและข้าวสุกให้เกลือเข้าเนื้อแล้วหมักในไห ใช้เวลาหมักเป็นปี ไม่นิยมใส่ข้าวคั่วแบบปลาร้าอีสานและใช้เวลาหมักที่นานกว่า ชาวมอญนิยมไปทำปลาร้าทรงเครื่องหรือกะเซียง มีลักษณะคล้ายปลาร้าหลน

น้ำพริกแกงเผ็ด การผลิตคงมีปัญหาดังเดิม ใช้ส่วนผสมจากเครื่องเทศและสมุนไพรชนิดต่าง ๆ เช่น พริกสด พริกแห้ง หัวหอม กระเทียม ข่า ตะไคร้ ผิวมะกรูด บดผสมให้เข้ากัน และมีส่วนประกอบอื่น เช่น กะปิ น้ำตาล น้ำปลา และเกลือ ซึ่งมีสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน แกงเผ็ดมีลักษณะเด่นตรงที่น้ำแกงเป็นสีแดงจากการใช้พริกแห้ง ผิวของพริกชนิดนี้มีคุณสมบัติเป็นสีแดงเมื่อนำเอาเครื่องแกงละลายในน้ำกะทิจะทำน้ำแกง น้ำแกงจะเป็นสีแดงเรียกว่า แกงแดง แกงแดงอาจจะแกงด้วยเนื้อ วัว หมู ไก่ เป็ด นก ปลา เป็นต้น ผักที่ใส่เป็นส่วนประกอบของแกงแดงจะมี มะเขือพวง มะเขืออ่อน หน่อไม้สด ฟักทอง เป็นต้น ประุงรสให้มีรสเผ็ดนำ รสเค็ม และโรยหน้าด้วยใบโหระพา พริกชี้ฟ้าแดง

ขนมลอดช่อง เป็นขนมของชาวมอญโดยเฉพาะ ถือเป็นขนมมงคล รับประทานได้ตลอดทั้งปี เชื่อว่าสิ่งไม่ดีไม่งามและไม่เป็นมงคล จะรอดพ้นไปจากตัว นิยมขายทั่วไป มีประโยชน์ทางโภชนาการให้พลังงานสูง เพราะมีส่วนประกอบแป้งและน้ำตาล

ขนมเมตขุน เป็นอาหารพื้นบ้าน นิยมทำกันในหมู่เพื่อนฝูงเครือญาติโดยเฉพาะในพิธีมงคล ไหว้บรรพบุรุษ หรืองานพิธีกรรมต่าง ๆ ไม่นิยมทำขาย ให้ประโยชน์ทางโภชนาการ รับประทานแล้วให้พลังงาน ประกอบด้วยแป้งและน้ำตาล

ข้าวยาคุ มีลักษณะชุ่มชื้นคล้ายกับแป้งเปียก มีสีเขียวยาวอ่อน ๆ ประโยชน์มากมาย เช่น ทำให้ลมในร่างกายนั่งสะดวก ล้างลำไส้ ช่วยย่อยอาหาร มีความเชื่อว่า ผู้ที่ให้ข้าวยาคุแก่ผู้อื่น คือ ผู้ที่ให้ อายุ วรรณะ สุข กำลัง และปฏิภาณ ผู้มีปัญหาให้อายุย่อมได้อายุ ให้กำลังย่อมได้กำลัง ให้วรรณะย่อมได้วรรณะ ให้ปฏิภาณย่อมได้ปฏิภาณ ให้สุขย่อมได้สุข ให้อายุ กำลัง วรรณะ สุข และปฏิภาณ แล้วจะเกิดที่ใด ๆ ย่อมเป็นผู้มีอายุยืน มียศในนั้น ๆ

กระยาสารทมอญ ในช่วงวันสารทมอญตรงกับวันออกพรรษา ช่วงเดือนตุลาคม ตรงกับขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 จะมีการทำบุญตักบาตรถวายอาหารคาวหวานแด่พระภิกษุที่วัด เหมือนทำบุญที่วัดปกติแต่ในวันนั้นอาหารที่จัดถวายพระ จะมีกระยาสารทเป็นส่วนมาก กระยาสารทเป็นขนมประจำวัน

สารท โดยมีความเชื่อว่า ถ้าไม่ได้ทำบุญด้วยขนมกระยาสารท ญาติผู้ล่วงลับก็จะได้ไม่ได้รับบุญส่วนกุศลที่กระทำในวันนั้น ขนมกระยาสารทมีส่วนประกอบ คือ ข้าวตอก ข้าวเม่า ถั่ว งา และน้ำตาล โดยนำทั้งหมดมากรนเข้าด้วยกัน การทำขนมกระยาสารทนั้นต้องใช้ระยะเวลาและแรงงานคนหลายคน จึงทำเสร็จได้ ดังนั้น การกวนกระยาสารทจึงต้องอาศัยความสามัคคีของคนในครอบครัว เมื่อกวนขนมกระยาสารทชาวบ้านจะนำไปถวายพระและแจกจ่ายให้เพื่อนบ้าน

การวิจัยพบว่า การทำอาหารหรือขนมจะมีความเชื่อในการทำหรือการประกอบอาหารที่มีการยึดถือปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้จะเห็นถึงการสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติ สร้างความเหนียวแน่น มีการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน ส่งผลให้เกิดความสามัคคี มีการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมและพัฒนาชุมชน และแฝงไปด้วยการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกครอบครัวและชุมชนให้อยู่ในพฤติกรรมที่ดีงาม สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดของคนมอญ คือ ภาษามอญ ภูมิปัญญาที่ยังคงรักษาไว้ คือ การประกอบอาหารต่าง ๆ ปัจจัยที่ส่งผลให้ภูมิปัญญายังคงอยู่ คือ ความศรัทธา ความเป็นเครือญาติ ประเพณี และบุคคล รวมถึงหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนด้วย

การพัฒนาทุนทางอาหารมอญในการวิเคราะห์ข้อมูลการแปรรูปอาหารทั้งคาวและหวานพบว่า อาหารคาวที่นิยมทำในครัวเรือน คือ แกงมะตาด ข้าวแช่ แกงบอน แกงกระเจียบ สำหรับอาหารหวานที่นิยมทำในครัวเรือน คือ ขนมกระยาสารท ขนมกง เพื่อสนับสนุนวัตถุดิบในชุมชนและนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน วัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อเป็นการยึดอายุอาหาร เพราะวัตถุดิบบางอย่างมีเฉพาะฤดู ต่อมาจึงกลายเป็นวัตถุดิบที่ชุมชนสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจชุมชนมอญ

วัตถุประสงค์ข้อ 2 ศึกษาการพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารมอญ

ผลการศึกษาข้อมูลทุนทางวัฒนธรรม เพื่อนำมาสู่การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารมอญ พบว่า ตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ยังไม่ทันสมัย และใช้ถุงพลาสติกใส่ ทำให้บรรจุภัณฑ์ยังไม่เป็นที่ดึงดูดผู้บริโภคจึงนำมาสู่การพัฒนา ผลของการพัฒนาพบว่า การคิดสร้างสรรค์ในการเพิ่มมูลค่า และความต้องการของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ต้องได้รับความสนใจ ทั้งรูปแบบผลิตภัณฑ์และรสชาติ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภค กระบวนการผลิตที่ปลอดภัย มีสุขอนามัย จากการศึกษาพบว่าปัญหาและความต้องการผลิตภัณฑ์นั้น คือ การขาดความรู้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างความแปลกใหม่ นักวิจัยจึงเริ่มจากการให้องค์ความรู้ในเรื่องการออกแบบที่น่าสนใจ มีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน เพื่อสร้างคุณค่าให้มีลักษณะที่โดดเด่นมากขึ้น รวมถึงกระบวนการผลิต วัตถุดิบต่าง ๆ การตั้งราคาและการจัดจำหน่าย

ผู้วิจัยและกลุ่มวิสาหกิจที่มีเชื้อสายมอญได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ และดำเนินการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยมีกลุ่มที่นักวิจัยเข้าไปร่วมระดมความคิดเห็น 2 กลุ่ม คือ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตบฝักชี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาเป็นดังนี้ โดยใช้กระบวนการ A-I-C ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation: A) ดำเนินการดังนี้

วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ทำการทบทวนสถานการณ์ เหตุการณ์ เป็นการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม และกำหนดอนาคตหรือเป้าหมาย โดยการกำหนดทิศทางการพัฒนา รวมกันเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ของกลุ่มดังนี้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนมไทย

จุดแข็ง คือ กระบวนการผลิตสะอาดปลอดภัย ได้รับมาตรฐานการรับรองจากหน่วยงานต่าง ๆ และได้รับรางวัลการันตี ของดีเมืองปทุมธานี

จุดอ่อน คือ การผลิตสินค้าใช้ระยะเวลาในการผลิตนาน และสมาชิกที่รับผิดชอบฝ่ายผลิตเป็นผู้สูงอายุทำให้กำลังการผลิตไม่สามารถผลิตได้มาก

โอกาส คือ ปัจจุบันยังมีกลุ่มที่ต้องการรับประทานชนมไทยเพิ่มมากขึ้น

อุปสรรค คือ กระบวนการผลิตยังใช้คน และยังเป็นกลุ่มผู้สูงอายุในการผลิต

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรดับผักชี

จุดแข็ง คือ ผู้รับผิดชอบฝ่ายผลิตมีความชำนาญสูง และสถานที่ผลิตได้รับการรับรองจากหน่วยงานภายนอก

จุดอ่อน คือ สมาชิกของกลุ่มส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร และเป็นผู้สูงอายุ หากเป็นช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะขาดแคลนกำลังคนในการผลิต

โอกาส คือ เครื่องแกงยังคงเป็นที่ต้องการของทุกครัวเรือน

อุปสรรค คือ กระบวนการผลิตยังใช้คนในการผลิตเป็นหลัก หากเป็นช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวจะขาดแรงงานในการผลิต

ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence: I)

ค้นหาทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม ดำเนินการโดยการนำความคิดมาต่อยอด กำหนดกิจกรรมให้เป็นทิศทางเดียวกัน จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ผู้วิจัยได้ดำเนินการแลกเปลี่ยนกับกลุ่ม สรุปว่า กลุ่มต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยและต้องการเพิ่มมูลค่าของสินค้าในการสร้างตราสินค้าให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับผู้บริโภคได้สามารถเข้าถึงได้มากขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control: C)

ดำเนินการทำแผนปฏิบัติ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิก มีการดำเนินการดังนี้

ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีการจัดโครงสร้างกลุ่มอย่างชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจนทั้ง 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ประธานกลุ่ม รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ปฏิคม และการตลาด

ด้านการตลาดของกลุ่ม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนชนมไทย การจัดซื้อวัตถุดิบมาจากในชุมชน และตลาดไท วัตถุดิบที่ใช้ทำการผลิตจะทำการซื้อเป็นจำนวนครั้งละมาก ๆ จัดจำหน่ายตามตลาดนัด ศูนย์ราชการจังหวัดปทุมธานี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรดับผักชี ทำการจัดจำหน่ายให้กับประชาชน ในพื้นที่ตามร้านค้าปลีก ตลาดนัด และรถที่เร่ขายตามชุมชน

ด้านบรรจุภัณฑ์

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย ขนมกระยาสารทจะบรรจุลงในถุง ขนาด 140 กรัม ราคา 40 บาท และทำการปิดผนึกถุงด้วยเครื่องซีล เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรดับผักชี บรรจุน้ำพริกกลงในถุง และแบ่งเป็นขนาดต่าง ๆ ขายส่งในราคากิโลกรัมละ 90 บาท หรือขายเป็นซีต ซีตละ 10 บาท ครึ่งกิโลกรัมจะราคา 50 บาท

ด้านตราสินค้า

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย ตราสินค้าแบบเดิมเกิดจากการออกแบบร่วมกันของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนขนมไทยและหน่วยงานของรัฐบาลในขณะนั้น ซึ่งตราสินค้าประกอบด้วย ป้ายชื่อ “อำนวยการขนมไทย” และมีสัญลักษณ์เป็นรูปคน 2 คนถือไม้พายกวานขนมในกระทะ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรดับผักชี ตราสินค้าใช้เป็นแบบเดิมเกิดจากการออกแบบร่วมกันของสมาชิกและหน่วยงานของรัฐบาลในขณะนั้น ซึ่งตราสินค้าประกอบด้วย ป้ายชื่อ และมีสัญลักษณ์ หรือบางครั้ง ขายโดยไม่ได้ติดตราสินค้า

ก่อนการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย	หลังการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนขนมไทย
	
	

ก่อนการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรตำบลผักชี	หลังการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรตำบลผักชี
	

ภาพที่ 2 การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์
ที่มา : ผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษครั้งนี้เน้นการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าอาหารจากภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ภูมิปัญญาและทุนวัฒนธรรมมอญ ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของทุนทางสังคมที่มีความสำคัญต่อชุมชน ผู้มีความรู้ด้านภูมิปัญญาสามารถใช้ประโยชน์ในการคิดต่อยอด เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน วิสาหกิจทั้งสองได้นำทุนทางวัฒนธรรมด้านอาหาร ความเชื่อ ประเพณี สามารถสร้างคุณค่าให้กับวิสาหกิจ โดยการนำมาสร้างสรรค์ให้

กลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของวิสาหกิจ สามารถสร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจและคนในชุมชน จากการนำวัตถุดิบที่มีอยู่มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่า สอดคล้องกับ อัญธิชา มั่นคง (2560) พบว่า บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะการรวมกลุ่มผลิตสินค้า ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สอดคล้องกับ ณัฐชา ลิ้มปัญญาพร (2563) พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้งมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดเป็นของตนเอง ทุนทางวัฒนธรรมเป็นมรดกตกทอด เป็นภูมิปัญญา มีเอกลักษณ์ที่เป็นวิถีที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น นอกจากนี้ ขวดี โกศล (2561) พบว่า การนำวัฒนธรรมไทลื้อมาเป็นแนวทางการต่อยอดสามารถยึดเป็นอาชีพหลักและเสริมขยายเรื่องเศรษฐกิจสร้างให้เป็นเมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่งเสริมทั้งอาชีพและรายได้ ทำให้คนสนใจวัฒนธรรมมากขึ้น

2. การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าอาหารมอญ พบว่า การคิดสร้างสรรค์สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า โดยใช้โทนสีแดงและส้ม ทำให้ตราสินค้ามีเอกลักษณ์มากขึ้น สำหรับบรรจุภัณฑ์ใช้ถุงฟรอย์ซิปล็อค ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความคงทนเห็นชัดเจน มีการปกป้องสินค้าได้เป็นอย่างดี เหมาะสมกับการนำไปใช้เป็นของฝาก สอดคล้องกับ ฉัตรชัย อินทสังข์ และคณะ (2564) พบว่า ตราสินค้าสั้นกะทัดรัด อ่านง่าย จดจำได้ สามารถสร้างคุณค่าการใช้ให้แก่ลูกค้าผ่าน การสร้างความหมายเชิงสัญลักษณ์ได้ดี สอดคล้องกับ อนันต์ สุนทราเมธากุล และคณะ (2564) พบว่า บรรจุภัณฑ์ต้องมีความคงทน ตั้งโชว์ให้เห็นชัดเจน สะดวกในการเปิดปิด ขนส่งได้ง่าย ไม่เสื่อมสภาพเร็ว สอดคล้องกับ กุลชลี พวงเพชร และคณะ (2564) พบว่า ด้านตราสินค้า ลูกค้าน่ามีความคาดหวังในด้านตราสินค้าในระดับมาก การพัฒนาตราสินค้าต้องเป็นที่สนใจและง่ายต่อการจดจำ และมีสไตล์กัน เพื่อให้ผู้บริโภคประทับใจ สำหรับบรรจุภัณฑ์ควรเปิด - ปิด ง่ายและสะดวกในการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้า ควรให้มีความแตกต่างและมีความทันสมัย ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มยอดขาย สามารถสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ดังนั้นกลุ่มวิสาหกิจควรตระหนักถึงการพัฒนตราสินค้าที่สะท้อนให้เห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์ และควรพิจารณาถึงการใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ได้มาตรฐานการผลิต

2. กระบวนการผลิต ควรศึกษาเรื่องการค้าต้นทุนการผลิตให้เหมาะสม

3. กลุ่มวิสาหกิจควรทำการทดลองการวางตลาดในห้างสรรพสินค้าหรือการส่งออก เพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลิตภัณฑ์ของชุมชนสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้นการนำแนวคิดไปพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้ที่เชื่อมโยงเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมพัฒนาอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน

2. ควรศึกษาปัจจัยหรือองค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. ควรวิจัย และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์สู่เยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี พวงเพชร และคณะ. (2564). การพัฒนาตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ และป้ายฉลาก ผลิตภัณฑ์
ซอสกระเทียมแบบมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านจิวราย อำเภอเมือง
ลพบุรี จังหวัดลพบุรี. **วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่**. 22(2), 211-228.
- ฉัตรชัย อินทสังข์ และคณะ. (2564). การออกแบบตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
ข้าว: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มข้าวฮางอกโพธิ์กลาง จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. 8(2), 63-75.
- ชวดี โกศล. (2561). การบริหารจัดการทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ
ของประเทศไทย. **วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลรัตนโกสินทร์**. 6(2), 64-73.
- ณัฐชา ลีปัญญาพร. (2563). การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั้ง ในมิติการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน บ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม
จังหวัดนครปฐม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปริญญ์ อุทัยศรี. (2562). ผลของกระบวนการระดมพลังสร้างสรรค์ชุมชน (AIC) ต่อทัศนคติและ
ความตั้งใจในการไม่สูบบุหรี่ของวัยรุ่นชายในสถานสงเคราะห์.
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิศรา สมเกียรติกุล และกมล เรืองเดช. (2564). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับข้าวหอมไชยา
พันธุ์พื้นเมือง ในอำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**. 16(56), 31-42.
- วรุณี เขาวนสุขุม และคณะ. (2561). งานวิจัย เรื่อง ทุนวัฒนธรรมด้านอาหารมอญ
จังหวัดปทุมธานี เพื่อพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วงศ์ธีรา สุวรรณิน. (2563). แนวทางการเพิ่มมูลค่าสินค้าชุมชนบนรากฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น
อย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนต้นแบบในจังหวัดหนองคาย. **วารสาร BU ACADEMIC
REVIEW มหาวิทยาลัยกรุงเทพ**. 19(1), 109-127.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. (2559). **ประวัติความเป็นมา**. [ออนไลน์],
เข้าถึงได้จาก: <https://district.cdd.go.th/samkhok/>. (2564, 25 ธันวาคม)
- อัญธิชา มั่นคง. (2560). บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนกรณีศึกษาชุมชน
ในตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. **วารสารวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**. 12(39), 90-100.
- อนันต์ สุนทราเมธากุล ภิรมย์วิมล ปรมัตถ์วรโชติ วิฑิตพร อุ่นใจ และวันวิสา มากดี. (2564).
การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มผู้สูงอายุชุมชนคำครดา อำเภอทรายมูล
จังหวัดยโสธร เพื่อเพิ่มความสามารถทางเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์. **วารสารการจัดการและ
การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**. 8(1), 1-13.

Tsung Huang, Y., & Chu, W. (2010). Enhancement of product development capabilities of OEM suppliers: Inter- and intra-organizational learning. **Journal of Business & Industrial Marketing**. 25(2), 147-158.

การพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

THE DEVELOPMENT OF PARTNERSHIP NETWORK FOR SEARCH OF THE AREA BASED SYSTEM INTEGRATOR IN KRACHAENG, SAM KHOK, PATHUM THANI

วรรณลดา กันต์โฉม¹ และ ชัชพันธ์ ยิมอ่อน^{1*}
Wanlada Kanchom¹ and Chatchaphanu Yimaon^{1*}

Received : 3 March 2022

Revised : 9 November 2022

Accepted : 15 November 2022

บทคัดย่อ

การพัฒนาภาคีเครือข่ายมีความสำคัญในการส่งเสริมการกระจายอำนาจ และความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับงานพัฒนา บทความวิจัยจึงมีจุดประสงค์ในการพัฒนาภาคีเครือข่ายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีโดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน และวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในตำบลกระแซง วิธีการดำเนินงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากภาคส่วนต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยประสานภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ฟื้นฟูชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ผู้วิจัยพบว่า การร่วมรับทราบข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในตำบลกระแซง

คำสำคัญ: ภาคีเครือข่าย

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Faculty of Humanities and Social Sciences,

Valaya Alongkorn University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: chatchapun@vru.ac.th

ABSTRACT

The development of partnership networks was important for decentralization and accountability in development projects. This research article aims to develop the partnership network for search of the area-based system integrator operating in Krachaeng, Sam Khok, Pathum Thani as a case study and to analysis of the level, form, method and nature of participation in that area. The research methodology was participatory action research that used purposive sampling from various sectors in the community.

As a result, the university cooperated various sectors to revitalize OTOP Tourism Community. The researcher found that Sharing information was the key factor to restore the economy and society in Krachaeng.

Keywords: Partnership Network, Area Based System Integrator, Social Innovation
“Cloud Krachaeng”

บทนำ

สภาพบริบทพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนหมู่บ้าน 3 หมู่ ได้แก่ หมู่ 1 บ้านลุ่ม หมู่ 2 บ้านท่าลาน ซึ่งเป็นชุมชนที่ประชาชนอาศัยอยู่เดิม และหมู่ที่ 3 บ้านกระแซง ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝงที่ย้ายถิ่นเข้ามาในพื้นที่ ประชาชนในตำบลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 72 ลำดับรองลงมาคือ การค้าขายร้อยละ 21 ร้อยละ 5 คือ รับราชการและวิสาหกิจ และร้อยละ 2 เกษตรกร ดังนั้นผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่า ชุมชนกระแซงเป็นชุมชนเมือง ซึ่งมีพื้นที่สนับสนุนระบบทุนนิยมและสังคมบริโภคนิยม อาทิ โรงงานอุตสาหกรรม ร้านสะดวกซื้อ สถานที่ราชการ และตลาดภายในชุมชน (ชัยพันธุ์ ยิ้มอ่อน และคณะ, 2564)

พื้นที่ตำบลกระแซงดังกล่าวเป็นพื้นที่เป้าหมายของการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งมหาวิทยาลัย ซึ่งจุดประสงค์สำคัญของโครงการ คือ การยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ มหาวิทยาลัยต้องทำหน้าที่เป็นองค์กรประสานสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในชุมชนเนื่องจากการพัฒนาภาคีเครือข่ายจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาในทุกภาคส่วนของสังคม และได้รับการส่งเสริมอย่างมากจากรัฐบาลเพื่อกระจายอำนาจความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมไปยังภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นต้องประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพใหม่ (การยกระดับสินค้า OTOP/อาชีพอื่น ๆ) 2) การสร้างและพัฒนา Creative Economy (การยกระดับการท่องเที่ยว) 3) การนำองค์ความรู้ไปช่วยบริการชุมชน (Health Care/เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ) และ 4) การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม Circular Economy (การเพิ่มรายได้หมุนเวียนให้แก่ชุมชน) ตามรูปแบบกิจกรรมที่จะเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ดังนั้น โจทย์การวิจัย คือ พื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีมีการพัฒนาภาคีเครือข่ายภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสานอย่างไร? และการพัฒนาภาคีเครือข่ายดังกล่าวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไร?

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาภาคีเครือข่ายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน
2. วิเคราะห์ระดับ รูปแบบ วิธีการและลักษณะการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (อมาวสี อัมพันศิริรัตน์ และพิมพ์ล วงศ์ไชยา, 2560), จีระศักดิ์ เจริญพันธ์ และสุนทร เดชชัย, 2554) เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดการพัฒนาภาคีเครือข่ายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน การดำเนินการวิจัยมีวงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

1. การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเพื่อนำข้อมูลมากำหนด ระบุปัญหา สะท้อนคิดและการวางแผน การปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม
2. การสะท้อนคิด คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพัฒนาความคิดโดยการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
3. การวางแผน การพัฒนาแผนปฏิบัติการและระบุกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมตามปัญหาและความต้องการของชุมชนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพใหม่ 2) การสร้างและพัฒนา Creative Economy (การยกระดับการท่องเที่ยว) 3) การนำองค์ความรู้ไปช่วยบริการชุมชน และ 4) การส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม Circular Economy
4. การปฏิบัติ คือ การดำเนินตามที่วางแผนไว้อย่างเป็นระบบโดยการจัดกิจกรรมเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมรายตำบล ได้แก่ 1) กิจกรรมการฟื้นฟูการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร 2) การทำแผนที่การท่องเที่ยวชุมชนตำบลกระแซง 3) การพัฒนาระบบนวัตกรรมชุมชน “คลาวด์ กระแซง” 4) การทำปุ๋ยไข่ไก่สมุนไพร
5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือ การนำผลจากการลงมือปฏิบัติมาพิจารณาเพื่อวางแผนเข้าสู่วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมต่อไป

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจะใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) การเลือกแบบเจาะจงจากตัวแทนของภาครัฐ เอกชน ชุมชน 2) ความสำคัญทางการเมือง เช่น ผู้นำชุมชน นายกองค์การ

บริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 3) การเลือกตามคำแนะนำและบอกต่อ เช่น ผู้ประกอบการร้านค้าที่เป็นที่รู้จักในชุมชน ดังแสดงให้เห็นเป็นตารางสรุปต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การแสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยโดยการเลือกแบบเจาะจง

การเลือกแบบ เจาะจง	ภาครัฐ	ชุมชน	ภาคเอกชน
ตัวแทนจากภาคส่วน	- อาสาสมัครโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 1 คน - ครูโรงเรียนชุมชนวัดไก่อ๊ต้อย จำนวน 3 คน	- คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน จำนวน 7 คน	
	- ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนชัยสิทธิवास “พัฒน สายบำรุง” 3 คน - ครูโรงเรียนวัดบางนา จำนวน 3 คน		
ความสำคัญทางการเมือง	- นายกองค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง จำนวน 1 คน - ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 จำนวน 1 คน - ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน	- ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านแสงตะวัน จำนวน 1 คน - เจ้าอาวาสวัดไก่อ๊ต้อย - เจ้าอาวาสวัดชัยสิทธิवास	
เลือกตามคำแนะนำ			- ผู้จัดการ Pumpkin art town แหล่งเรียนรู้ของคนในครอบครัว จำนวน 1 คน - ผู้ประกอบการ G-farm แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 2 คน - ผู้ประกอบการครัวบ้านตานิดผู้ประกอบการ จำนวน 1 คน - ผู้ประกอบการบ้านกระแซงมอญ จำนวน 1 คน - ร้านค้าชุมชน จำนวน 20 ร้าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานตำบล (Tombon Profile)
2. การจัดเวทีประชาคมที่หมู่ 2 บ้านท่าลาน ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานีนอกจากนี้ยังใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานตำบล และข้อมูลที่ได้มาจากการจัดเวทีประชาคม การสนทนากลุ่ม การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่อง การมีส่วนร่วมสาธารณะ (Public Participation) สำหรับการพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในตำบลกระแซง

แนวคิดพื้นฐานเรื่องการมีส่วนร่วมสาธารณะ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง และอ้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจอย่างเสมอภาคในบริบทของการถ่วงดุลอำนาจ และการตรวจสอบระหว่างกัน การพัฒนาการมีส่วนร่วมสามารถปฏิบัติได้ 6 ระดับ ได้ดังต่อไปนี้ ร่วมรับทราบข้อมูล ร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ร่วมระดมทรัพยากร ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ และตัดสินใจด้วยตนเอง (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2561)

ตารางที่ 1 ระดับ รูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบและวิธีการ	ลักษณะการมีส่วนร่วม
1. ร่วมรับทราบข้อมูล	แถลงข่าว แผ่นพับ จดหมายข่าว วีดิทัศน์ ยื่นจดหมาย บอร์ด บรรยาย อภิปราย หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรศัพท์ ทักษะศึกษา	เป็นการให้ข้อมูล ให้ความรู้ ธารรงค์
2. ร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น	สัมมนา กลุ่มศึกษา เสวนา จัดประชุม โพล รับข้อเรียกร้อง ข้อร้องเรียน เว็บไซต์ สายด่วน ไปรษณีย์รับฟังความคิดเห็น	รับฟังข้อมูลจากประชาชน
3. ร่วมระดมทรัพยากร	ระดมแรงงาน บริจาคเงิน ออกวัสดุ	ประชาชนในฐานะผู้รับประโยชน์ ควรมีส่วนร่วมแบกรับต้นทุนบาง ระดับ
4. ร่วมปรึกษาหารือ	คณะกรรมการปรึกษาหารือร่วม ประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็น คณะกรรมการที่ปรึกษา	สื่อสาร 2 ทาง โดยผลสรุป จะนำเสนอต่อผู้มีอำนาจ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ
5. ร่วมตัดสินใจ	การเจรจาต่อรองร่วม กรรมการภาคีที่มีอำนาจตัดสินใจ	ประชาชนเข้าร่วมประชุม และ มติของที่ประชุมมีผลผูกพันต่อ การตัดสินใจ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบและวิธีการ	ลักษณะการมีส่วนร่วม
6. การตัดสินใจด้วยตนเอง	ประชาคมตี การจัดการตนเอง	ประชาชนมีอำนาจเต็ม ในการตัดสินใจด้วยตนเอง

จากตารางผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และจัดประเภทเพื่อตอบจุดประสงค์ของการวิจัยในเรื่องของการพัฒนาภาคีเครือข่ายเนื่องจากในตารางมีการระบุถึงระดับการมีส่วนร่วม ลักษณะการมีส่วนร่วม และที่สำคัญคือ รูปแบบกับวิธีการพัฒนาภาคีเครือข่าย รูปแบบกับวิธีการพัฒนาดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาและออกแบบกิจกรรมเพื่อลงมือปฏิบัติในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาภาคีเครือข่ายการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อจัดทำข้อมูลพื้นฐานตำบล ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้จัดเวทีประชาคมเพื่อการสะท้อนคิดในเรื่องของการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแซง กลุ่มตัวอย่างได้ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อค้นหาพื้นที่สำหรับการพัฒนา และพบว่า พื้นที่ซึ่งสมควรได้รับการฟื้นฟู คือ กลุ่มชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน กลุ่มตัวอย่างเห็นตรงกันว่า ปัจจุบันชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลานได้รับการจัดอยู่ในระดับ “D” หรือ ระดับที่มีสินค้าออกขายเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากตำบลกระแซงในครั้งอดีต บ้านท่าลานมีกิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่โดยมีผู้นำชุมชน นั่นคือ กำนันสมาน สวัสดิ์เฉลิมและคณะกรรมการหมู่บ้านได้ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ อาทิ การเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร การทำคลินิกคลายทุกข์ การทำกิจกรรมตำบลปลอดภัย การรณรงค์เที่ยวแม่น้ำเจ้าพระยา การให้บริการที่พักโฮมสเตย์ (คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี, 2564)

ปัจจุบันผลผลิตจากการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพรลดลงอย่างมากเนื่องจากอายุของไก่ ดังนั้นการวางแผนฟื้นฟูจึงจำเป็นต้องหาพันธุ์แม่ไก่มาทดแทน ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในฐานะเป็นหน่วยงานประสานได้ให้ผู้จัดการพื้นที่ติดต่อหาพันธุ์ไก่ไข่และจัดหาผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงไข่สมุนไพรมาให้ความรู้กับชุมชน ต่อจากนั้นจะดำเนินการสร้างการรับรู้ด้วยการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนเพราะสถานที่ตั้งของกลุ่มอยู่ใกล้เคียงกับร้านค้าที่เป็นที่รู้จักในชุมชนและคนกรุงเทพฯ อาทิ ครีwb้านตาดิน Pumpkin art town และ G-farm แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

แผนการสร้างการรับรู้ลำดับต่อมา คือ การสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ (Online) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงอิทธิพลของสังคมออนไลน์ที่มีต่อชุมชนในเรื่องการขายสินค้าและการบริการผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ อาทิ เฟสบุ๊ก (Facebook) ร้านขายสินค้าออนไลน์ และการให้บริการขนส่งสินค้า ดังนั้นการนำศักยภาพของชุมชนเข้าสู่สังคมออนไลน์จึงเป็นแผนการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นทั้งในและนอกชุมชน

การลงมือปฏิบัติเป็นการลงมือดำเนินการตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ได้แก่ การจัดหาพันธุ์แม่ไก่ไข่ และผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงไก่ไข่สมุนไพรมาให้ความรู้กับชุมชน ต่อจากนั้นเป็นการพัฒนานวัตกรรมชุมชน “คลาวด์ กระแซง” และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างการรับรู้ในสังคมออนไลน์ สุดท้ายคือ การเก็บไข่ไก่มาทำเป็นปุ๋ยสำหรับขายและบำรุงสมุนไพรในบริเวณโรงเรียนต้นแบบ

การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่กลุ่มตัวอย่างร่วมแลกเปลี่ยนและเห็นตรงกันว่า ควรมีการขยายผลการเลี้ยงไก่ไข่สมุนไพรเป็นเครือข่ายการเลี้ยงไก่ไข่ในครัวเรือน

2. วิเคราะห์ระดับ รูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสาน

จากการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาดังกล่าว ผู้วิจัยพบระดับ รูปแบบ วิธีการ และลักษณะภาคีเครือข่ายพื้นที่ตำบลกระแซง ดังต่อไปนี้

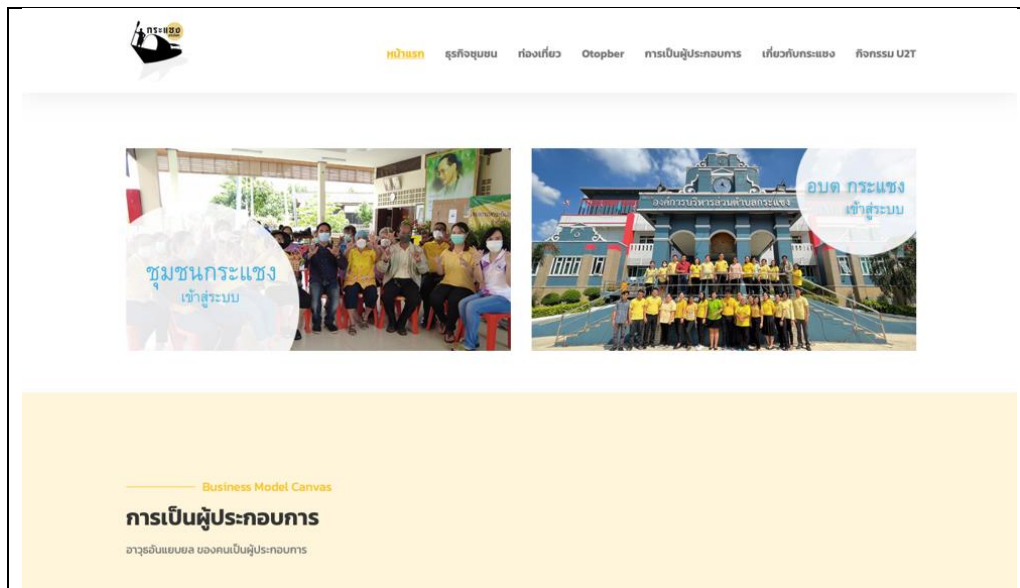
ตารางที่ 2 ระดับ รูปแบบ วิธีการ และลักษณะการมีส่วนร่วมสาธารณะพื้นที่ตำบลกระแซง

ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบและวิธีการ	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ภาคีเครือข่าย
1. ร่วมรับทราบข้อมูล	- เว็บไซต์คลาวด์ กระแซง ไลน์ และเฟสบุ๊คคลาวด์ กระแซง	- การให้ข้อมูล ให้ความรู้ แจ้งเตือนการดำเนิน กิจกรรม การตลาด ออนไลน์	- องค์กรและทุกภาค ส่วนในตำบลกระแซง สามโคก จังหวัด ปทุมธานี
2. ร่วมให้ข้อมูลและแสดง ความคิดเห็น	- เสวนา จัดประชุม	- เส้นทางท่องเที่ยว ตำบลกระแซง - การพัฒนาโรงเรียน ต้นแบบ - การจัดการของเสียใน โรงเรียน	- มรภ.วไลยอลงกรณ์ - องค์การบริหาร ส่วนตำบลกระแซง - ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน - ร้านค้าชุมชน
3. ร่วมระดมทรัพยากร	- ระดมแรงงาน ออกวัสดุ	- แม่พันธุ์ไก่ไข่ - ค่าไฟฟ้า - ค่าประปา - อาหาร	- มรภ.วไลยอลงกรณ์ - ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน
4. ร่วมปรึกษาหารือ	- ปรึกษาหารือร่วม ในตำบลกระแซง	- เลี้ยงไก่สมุนไพร - จัดการของเสียใน โรงเรียน - นำผลผลิตออกขาย และบริหารจัดการ รายได้เพื่อให้เกิดการ หมุนเวียนในกลุ่ม - ขยายเครือข่ายโรงเรียน ต้นแบบในบ้าน - เส้นทางท่องเที่ยว	- มรภ.วไลยอลงกรณ์ - องค์การบริหาร ส่วนตำบลกระแซง - ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

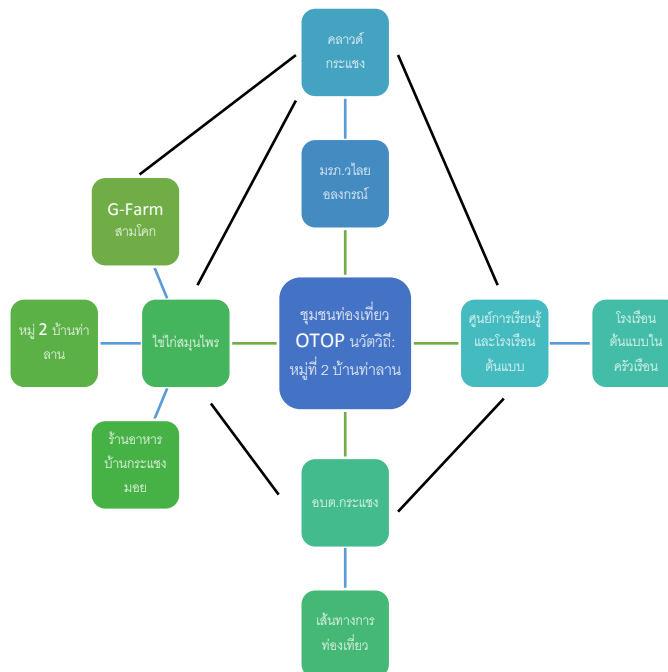
ระดับการมีส่วนร่วม	รูปแบบและวิธีการ	ลักษณะการมีส่วนร่วม	ภาคีเครือข่าย
5. ร่วมตัดสินใจ	- การเจรจาต่อรอง ร่วมกรรมการภาคี ที่มีอำนาจตัดสินใจ	- เลี้ยงไก่สมุนไพร - จัดการของเสีย ในโรงเรือน - นำผลผลิตออกขาย และบริหารจัดการ รายได้เพื่อให้เกิดการ หมุนเวียนในกลุ่ม - ขยายเครือข่ายโรงเรือน ต้นแบบในบ้าน	- มรภ.วไลยอลงกรณ์ - ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน
6. การตัดสินใจด้วยตนเอง	- การจัดการตนเอง	- เลี้ยงไก่สมุนไพร - จัดการของเสียใน โรงเรือน - นำผลผลิตออกขาย และบริหารจัดการ รายได้เพื่อให้เกิดการ หมุนเวียนในกลุ่ม - ขยายเครือข่ายการเลี้ยง ไก่สมุนไพรใน ครัวเรือน	- ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน

ภาคีเครือข่ายเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมตำบลกระแซงสามารถสร้างพัฒนาให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด คือ ระดับ “การร่วมรับทราบข้อมูล” โดยใช้รูปแบบและวิธีการสร้างนวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” ลักษณะการมีส่วนร่วมในการร่วมรับทราบข้อมูล ผู้วิจัยพบว่ามีประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาภาคีเครือข่ายเพราะการร่วมรับทราบข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างการรับรู้ในตำบลกระแซงมีศักยภาพในด้านใดบ้าง รวมไปถึงมีบุคคล กลุ่ม และองค์กรใดบ้างที่มีศักยภาพสามารถแก้ไขปัญหา และฟื้นฟู “การเลี้ยงไก่สมุนไพร” ให้กับชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลานเพราะกิจกรรมการร่วมรับทราบข้อมูลเพื่อพัฒนานวัตกรรมชุมชนเป็นการนำบุคคล กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจากคนในและนอกชุมชนรวมถึงผู้ทำหน้าที่ประสานงานเครือข่ายพัฒนาตำบลที่จำลองจากสถานที่จริงให้คนในและนอกตำบลรับรู้ รับทราบและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อแสวงหาภาคีเครือข่ายฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่

ภาพที่ 1 นวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแ่ง”
ที่มา: คลาวด์ กระแ่ง (2565)

ลำดับต่อมาเป็นการประชุมปรึกษาหารือเพื่อร่วมกันวางแผนกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งทางตรงและทางอ้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลานโดยนำเสนอให้เห็นเป็นแผนภาพภาคีเครือข่ายดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ภาคีเครือข่ายเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแ่ง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

จากแผนภาพที่ 2 จะพบว่า จุดเริ่มต้นการฟื้นฟู ภาคีเครือข่ายได้แก่ ผู้จัดการพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง คณะกรรมการหมู่ 2 บ้านท่าลาน ภาคีเครือข่ายได้ระดมทรัพยากรเพื่อเปลี่ยนแม่พันธุ์ไก่ไข่ใหม่เพื่อเพิ่มผลผลิตรวมไปถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้มีจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ในการเลี้ยงไก่ไข่สมุนไพร และการจัดการของเสียในโรงเรือนแก่ คณะกรรมการหมู่บ้านชุดใหม่ และประชาชนผู้สนใจ ต่อจากนั้นเป็นการนำเรื่องราว และกิจกรรมต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ลงบนสื่อออนไลน์ ได้แก่ นวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” โลก และเฟสบุ๊คเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมการพัฒนา และการทำการตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ไข่ไก่สมุนไพร และที่สำคัญความรู้ที่ได้จากกิจกรรมนี้ คณะกรรมการหมู่ที่ 2 บ้านท่าลานได้เสนอให้เป็นศูนย์การเรียนรู้แล้ว และขยายผลไปสู่การเป็นโรงเรือนต้นแบบที่เลี้ยงไว้สำหรับบริโภคในครัวเรือน สุดท้ายผลผลิตจากไข่ไก่สมุนไพรมีแผนการขายให้กับชุมชนหมู่ที่ 2 และร้านอาหารบ้านกระแซงมอญ รวมไปถึงเครือข่ายสินค้าทางการเกษตรภายในชุมชน นั่นคือ ร้าน G-farm สามโคก (กลุ่มตัวแทนภาคีเครือข่ายภาครัฐ เอกชน ชุมชน, 2564)

ต่อมาผู้จัดการพื้นที่ พร้อมด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลกระแซง คณะกรรมการหมู่ 2 บ้านท่าลาน ได้ร่วมปรึกษาหารือเพื่อฟื้นฟูการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลาน โดยการใช้วิธีการเชื่อมโยงพื้นที่การท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม: หมู่ที่ 2 บ้านท่าลานเข้ากับกลุ่มเครือข่ายที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของตำบลกระแซง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างภาคีเครือข่าย และสร้างการรับรู้ในพื้นที่ที่มีจุดให้บริการเรื่องการท่องเที่ยวทั้งคนในพื้นที่ และคนเมือง

ผลการจากการปรึกษาหารือเพื่อจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยวในตำบลกระแซง ผู้วิจัยสามารถพัฒนาเครือข่ายการส่งผลผลิตจากการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพรให้กับคนเมืองที่เข้ามาท่องเที่ยวในตำบลกระแซงได้ 3 ประเภท ได้แก่ 1) การส่งผลผลิตที่ร้าน G-farm สามโคก ซึ่งเป็นร้านอาหารที่เน้นให้คนเมืองเข้ามาเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) การจำหน่ายให้ร้านอาหารกระแซงมอญ ซึ่งเป็นร้านอาหารที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 3) การจำหน่ายให้กับคนในพื้นที่ในราคาต่ำกว่าท้องตลาดเพื่อช่วยเหลือชุมชน

สุดท้ายคือ ภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันตัดสินใจและมีฉันทามติร่วมกันให้คณะกรรมการหมู่ที่ 2 บ้านท่าลานในการจัดการตนเองในเรื่องการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร การจัดการของเสียในโรงเรือน การนำผลผลิตออกขาย การบริหารจัดการรายได้เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนในกลุ่ม และขยายเครือข่ายโรงเรือนต้นแบบเพื่อเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพรสู่การเลี้ยงภายในครัวเรือน

อภิปรายผลการวิจัย

มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรประสานภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนกระแซงเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร และการกำจัดของเสียจากโรงเรือนเป็นปุ๋ยไข่ไก่ จากนั้นเป็นการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมต่อกับกลุ่ม OTOP นวัตกรรมหมู่ 2 บ้านท่าลาน และสร้างการรับรู้สู่สังคมออนไลน์ผ่านนวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” กับ 2.พื้นที่เป้าหมายสามารถพัฒนาภาคีเครือข่ายได้ 6 ระดับ ได้แก่ การร่วมรับทราบข้อมูลผ่านนวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” ร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น ร่วมระดมทรัพยากร ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ และสร้างการมีส่วนร่วมในตัดสินใจด้วยตนเองภายในกลุ่มในเรื่องการเลี้ยงไข่ไก่สมุนไพร การจัดการของเสีย

ในโรงเรียน การนำผลผลิตออกขาย กับการบริหารจัดการรายได้เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนภายในกลุ่ม และการขยายเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบเพื่อเลี้ยงชีพเกษตรกรในครัวเรือน

มหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นองค์กรประสานภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนกระแซงเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม ผู้วิจัยพบงานวิจัยเรื่องภาคีเครือข่ายที่ได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้เสียเผชิญกับความเสี่ยงเรื่อง Partnership Networks for Urban Development: How Structure is Shaped by Risk ไรอัน (Ryan R. J) และคณะพบว่า ในสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้เสียจะสร้างเครือข่าย ความเสี่ยงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อลักษณะความร่วมมือ กล่าวคือ ผู้มีส่วนได้เสียต้องเสียประโยชน์จากการไม่ให้ความร่วมมือสูงจะเรียกว่าเครือข่ายความร่วมมือ (Cooperation) แต่ผู้มีส่วนได้เสียประสานงานเพื่อเป้าหมายร่วมกันและสูญเสียประโยชน์จากผลตอบแทนจากการไม่ประสานงานน้อย เราจะเรียกว่าเครือข่ายประสานงาน (Coordination) (Ryan R. J. McAllister, Bruce M. Taylor, Ben P. Harman: 2015) ดังนั้นในกรณีพื้นที่ของตำบลกระแซงแสดงให้เห็นว่า ความเสี่ยงการสูญเสีย OTOP นวัตกรรมหมู่บ้านท่าลานเป็นปัจจัยสำคัญให้ชุมชนร่วมมือ (Cooperation) มิฉะนั้นจะเสียผลประโยชน์สูง

การพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อการพัฒนาชุมชน การพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม “คลาวด์ กระแซง” มีนัยสำคัญในการวิจัยเพื่อการพัฒนาภาคีเครือข่ายกับผลการวิจัยเรื่อง “Platform for partnership: emerging good practice to systematically engage business as a partner in development” ซึ่งเป็นการวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อาทิ ในประเทศฮอลแลนด์มีการพัฒนาแพลตฟอร์มเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภาวะทุโภชนาการ (Malnutrition) ในงานวิจัยมีการนำเสนอเป็นวงจรการพัฒนา ได้แก่ การกำหนดกรอบ (Scoping) การพัฒนาภาคีเครือข่าย (Building) การนำไปปฏิบัติ (Implementation) และการพัฒนาความมั่นคงให้กับเครือข่าย (Consolidation) ในวงจรการพัฒนาดังกล่าวมีภาครัฐเป็นองค์กรหลักในการประสานความร่วมมือ และให้ความสำคัญกับขั้นตอนในการระดมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสนับสนุนให้กลุ่มดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อบรรลุเป้าหมาย (Reid, S., Hayes, J., & Stibbe, D: 2015)

อย่างไรก็ดีในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อบูรณาการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาเครือข่าย ในบริบทประเทศไทยมีความเหมือนและความแตกต่างกับบริบทต่างประเทศ 1) องค์กรประสานเป็นปัจจัยจำเป็นในการพัฒนาภาคีเครือข่ายเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมเช่นเดียวกับต่างประเทศ เนื่องจากองค์กรในท้องถิ่นมีภารกิจหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน แต่บางครั้งโครงการพัฒนาที่มาจากส่วนกลางอาจเกิดความซ้ำซ้อน การมีองค์กรประสานและพัฒนาเครือข่ายมีส่วนสำคัญในการสื่อสารเพื่อกลั่นกรองไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินโครงการ อีกทั้งตัวกลางจากภายนอกยังช่วยในการประสานความร่วมมือให้เกิดขึ้นภายในตำบล อย่างไรก็ตาม 2) ระดับการมีส่วนร่วมในการร่วมรับทราบข้อมูลมีความสำคัญมากที่สุดในการพัฒนาเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นภายในตำบลกระแซงเนื่องจากในบริบทพื้นที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ และผลงานที่ได้เผยแพร่สู่สาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย คือ การพัฒนาภาคีเครือข่ายให้เกิดการมีส่วนร่วมขั้นตอนการร่วมรับทราบข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนการใช้นวัตกรรมเพื่อชุมชน “คลาวด์ กระแซง” ในโรงเรียนเพื่อให้เยาวชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ และการเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนกระแซง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มตัวแทนภาคีเครือข่ายภาครัฐ เอกชน ชุมชน. (2564). การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม
ตำบลกระแซง. [ซีซีพังก์ อิมมูโน, ผู้สัมภาษณ์].
- คณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี. (2564). การฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม
ตำบลกระแซง. [ซีซีพังก์ อิมมูโน, ผู้สัมภาษณ์].
- คลาวด์ กระแซง. (2565). ชุมชนกระแซง. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://cloudkrachaeng.vru.ac.th>
- ซีซีพังก์ อิมมูโน และคณะ. (2564). โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลสร้างรากแก้ว
ให้ประเทศแบบบูรณาการ 1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก
จังหวัดปทุมธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- จีระศักดิ์ เจริญพันธ์ และสุนทร เดชชัย. (2554). การพัฒนาภาคีเครือข่ายการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ
ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข.
การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประจำปี 2554 “การพัฒนานาคตชนบทไทย:
ฐานรากที่มั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน”. 27-29 มกราคม 2554
ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (หน้า 280 - 285).
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2561). ธรรมชาติและความรับผิดชอบทางสังคม. กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อมวสี อัมพันศิริรัตน์ และพิมพ์มล วงศ์ไชยา. (2560). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม:
ลักษณะสำคัญและการประยุกต์ใช้ในชุมชน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 36(6), 192-202.
- Reid, S., Hayes, J., & Stibbe, D. (2015). Platforms for partnership: Emerging good
practice to systematically engage business as a partner in
development. The Partnering Initiative, Oxford, 2015

Ryan, R. J. McAllister, Bruce, M. Taylor, Ben, P. Harman. (2015). Partnership Networks for Urban Development: How Structure is Shaped by Risk. **The Policy Studies Journal**. 43(3), 379-398.

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง : กรณีศึกษากองคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

GUIDELINES TO PROMOTING LOCAL WISDOM ON CRISPY RICE PRODUCTION : A CASE STUDY OF KLONGSAI VILLAGE, NONGTAKHIANBON SUB-DISTRICT, WATHANA-NAKON DISTRICT, SA KAEO PROVINCE

พรรษา เวียงวะลัย¹ อิงอร วงษ์ศรีรักษา^{2*} และ ศศินันท์ เศรษฐวัฒน์บดี^{3*}
Hansa Wiangwalai¹ Ing-orn Wongsiruksa^{2*} and Sasinan Setthawatbodee^{3*}

Received : 18 September 2022

Revised : 15 December 2021

Accepted : 21 December 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) ศึกษากระบวนการผลิตข้าวโป่งแบบดั้งเดิม 2) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในการผลิตข้าวโป่ง และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง โดยมี
การเก็บข้อมูลกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ที่ทำการเลือกแบบเจาะจง
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง การหาคุณภาพของเครื่องมือ
โดยการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง
0.60-1.00 ในทุกองค์ประกอบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) การผลิตข้าวโป่งแบบดั้งเดิมจะมีส่วนผสม คือข้าวเหนียว
น้ำตาลทราย และรากกระพังโหม 2) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง แบ่งออกเป็น
2 รูปแบบ คือ (1) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (2) การถ่ายทอดโดยการบอกเล่าเรื่องราว
และ 3) แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง คือ (1) องค์การบริหารส่วนตำบล
ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนของหมู่บ้านเพื่อให้
เกิดการภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (3) ให้ชุมชนมีบทบาทในการส่งเสริม
การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้าวโป่ง การผลิตข้าวโป่ง

¹คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

²คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Faculty of Agricultural Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

²Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

³Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: sasinan@vru.ac.th

ABSTRACT

The purposes of this qualitative research were to 1) study the processing of the original crispy rice production 2) study the transferring of local wisdom on crispy rice production and 3) study the guidelines to promoting local wisdom on crispy rice production. The sample consisted of housewife group 10 and elderly 5 by purposive sampling. The data collecting tool was the structured interview. The instrument quality was found by an analysis of content validity from 3 experts and the correspondence index value was between 0.60- 1.00 in all factors. The collected data was analyzed using content analysis. The study results were as follows: 1) the ingredients of the original crispy rice production were sticky rice, brown sugar, and skunk vine. 2) the transferring of local wisdom on crispy rice production is divided into two forms; (1) Action Learning and (2) Storytelling 3) the approaches to promoting local wisdom on crispy rice production were (1) sub-district administrative organizations should take part in promoting local wisdom 2) establishing a local community enterprise to create local wisdom and commercial use and (3) the community itself should take part in promoting the use of local wisdom.

Keywords: Local Wisdom, Guidelines to Promoting Local Wisdom, Crispy Rice, Crispy Rice Production

บทนำ

ข้าวโป่งหรือข้าวเกรียบว่าว เกิดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) เป็นขนมที่รู้จักกันดีในภาคอีสานเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำข้าวเหนียวมาแปรรูปเป็นอาหารว่างรับประทานในครัวเรือน “ข้าวโป่ง” หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการนำข้าวเหนียวมานึ่งให้สุก โขลก หรือบดให้ละเอียดหรืออาจใช้แบ่งข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้วเติมส่วนผสมอื่น เช่น น้ำอ้อย น้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลทราย น้ำสมุนไพร ผสมเข้ากัน ทำเป็นแผ่นบาง ๆ ทาด้วยน้ำมัน หรือผสมไข่แดงที่ตีสุกเพื่อไม่ให้ติดภาชนะ หลังจากนั้นทำให้แห้งโดยใช้ความร้อนจากแสงอาทิตย์ และนำไปทำให้ร้อนก่อนรับประทาน (วัฒนาภรณ์ โชครัตนชัย และคณะ, 2561)

ข้าวโป่งนอกจากจะนิยมทำกินในครัวเรือนแล้ว ชาวบ้านยังทำข้าวโป่งกันเป็นประจำในประเพณีงานบุญข้าวจี กระบวนการทำข้าวโป่งต้องอาศัยภูมิปัญญา และต้องอาศัยทักษะในการทำ เพราะขั้นตอนในการทำข้าวโป่งให้เป็นแผ่น หรือการขึ้นรูปแผ่นข้าวโป่ง เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ เพราะการทำให้แผ่นข้าวโป่งสวยงามหรือเป็นแผ่นบางต้องใช้ทักษะฝีมือในการทำ ภาคอีสานถือว่าข้าวโป่งเป็นขนมโบราณพื้นบ้านซึ่งในปัจจุบันชาวอีสานยังคงทำข้าวโป่งอยู่แต่กระบวนการผลิตนั้นไม่ได้พัฒนาไปจากอดีตมากนัก อุปสรรคในการทำข้าวโป่งก็ยังไม่ถูกพัฒนาเพื่อให้ผลิตได้ทันต่อความต้องการ (ฤทธิรงค์ แจ่มอัม, 2562) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่งเป็นการถ่ายทอด

ในครอบครัว ไม่ได้มีการถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่น ดังนั้น ในแต่ละครอบครัวก็จะมีเคล็ดลับในการดำเนินการหรือสูตรการผลิตข้าวโป่ง ไม่เหมือนกัน

จากการลงพื้นที่ชุมชน อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่า มีชุมชนกลุ่มทำข้าวโป่งบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว มีการทำข้าวโป่งเพื่อจำหน่ายโดยจะทำในช่วงหลังจากการทำไร่ ทำนา ประชาชนในหมู่บ้านรวมกลุ่มทำข้าวโป่งเป็นอาชีพเสริม จากการสำรวจกลุ่มทำข้าวโป่งบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่า ในกระบวนการทำข้าวโป่งมีการใส่รากกระพังโหม ต้นกระพังโหม จัดเป็นพรรณไม้เถาเลื้อยประเภทล้มลุก เลื้อยพาดพันไปตามพื้นดินหรือเลื้อยพันต้นไม้อื่น ลำต้นมีขนาดเล็ก ลำต้นและใบมียางสี เมื่อขยี้ดมจะมีกลิ่นเหม็น (เกษตร ทุเคย์, 2565) การทำข้าวโป่งที่นำเอารากของต้นกระพังโหมมาเป็นส่วนผสมเพราะรากกระพังโหมจะช่วยเพิ่มความหวาน ทำให้แป้งมีความละเอียดนุ่มหยุ่น ไม่คืนตัว และทำให้ข้าวโป่งเกิดการพองตัว โดยได้มีงานวิจัยของ (กรिता สำภาทอง และอังคณา จันทรพลพันธ์, 2561) พบว่า น้ำรากกระพังโหมสดและรากกระพังโหมที่ผ่านการอบแห้งด้วยลมร้อนความเข้มข้น จะมีผลต่อคุณสมบัติการเปลี่ยนแปลงความหนืดขณะให้ความร้อนของแป้งข้าวเหนียว

การนำรากกระพังโหมมาเป็นส่วนผสมในการทำข้าวโป่งของบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว นับว่าเป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการผลิตข้าวโป่ง แต่กระบวนการผลิตข้าวโป่งมีขั้นตอนที่ย่างยากซับซ้อนต้องอาศัยแรงงานคนในการทำข้าวโป่ง และเมื่อผลิตได้ก็นำมาจำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำ เนื่องจากความนิยมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป ประกอบกับมีขนมหรืออาหารว่างชนิดอื่น ๆ เข้ามาแทนที่ จึงทำให้กลุ่มทำข้าวโป่งเหลือจำนวนคนทำน้อยลง ส่งผลให้มีการผลิตข้าวโป่งไม่ต่อเนื่อง คณะผู้วิจัยได้มอบหมายจากมหาวิทยาลัยลงพื้นที่ทำโครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ (U2T) ประจำปีงบประมาณ 2563 ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ มหาวิทยาลัยได้สามารถใช้องค์ความรู้ งานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม และทรัพยากรของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนาพื้นที่ พัฒนาประเทศ ในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะนำโจทย์หรือปัญหาของประเทศ มาสู่การพัฒนาศักยภาพกำลังคน พัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อขับเคลื่อนประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์

- 1) ยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการโดยมหาวิทยาลัยเป็น (System Integrator)
- 2) การจัดทำข้อมูลขนาดใหญ่ของชุมชน (Community Big Data)
- 3) ให้เกิดการจ้างงานประชาชนทั่วไปบัณฑิตใหม่ และนักศึกษา ให้มีงานทำและฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน
- 4) ให้เกิดการพัฒนาตามปัญหาและความต้องการของชุมชน สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (2564) ทีมคณะผู้วิจัยได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัยดำเนินการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชนบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับการพัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพใหม่ ซึ่งพบว่า ประชาชนมีความต้องการการยกระดับสินค้าในชุมชนคือข้าวโป่งให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน สามารถจำหน่ายได้ในปริมาณที่มากขึ้น และต้องการให้ชาวบ้านรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว ประกอบกับการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย การศึกษารากกระพังโหม และผลของไมเคียวต่อการพองตัวข้าวโป่ง ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และ

นวัตกรรม ประจำปี พ.ศ. 2564 อีกทั้งเป็นความต้องการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ต้องการช่วยประชาชนในการส่งเสริม และสร้างอาชีพ สร้างรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการนำวัสดุในท้องถิ่น หรือวัตถุดิบในท้องถิ่นมาสร้างรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประชาชน ตลอดจนการหาแนวทางให้กลุ่มผลิตข้าวโป่ง สามารถพัฒนาตนเอง และมีความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวโป่งเพื่อให้เกิดความมั่นคง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. กระบวนการผลิตข้าวโป่งแบบดั้งเดิม
2. กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง
3. แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ และเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยไว้ ดังนี้ 1) การศึกษาเอกสารและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตข้าวโป่ง 2) การวิจัยภาคสนาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลงพื้นที่สำรวจชุมชน และทำการการสัมภาษณ์เชิงลึก และเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observation participatory) โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมการทำข้าวโป่งกับกลุ่มแม่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มแม่บ้านที่ทำข้าวโป่ง จำนวน 10 คน และผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ที่เป็นแกนนำในบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอดงนาคร จังหวัดสระแก้ว ที่มีบทบาทสำคัญในการทำข้าวโป่ง

กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน จากกลุ่มแม่บ้าน จำนวน 10 คน และผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ที่เป็นแกนนำในหมู่บ้านที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มแม่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านว่าเป็นผู้มีความรู้เรื่องการทำข้าวโป่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Semi-structured interviews) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มซึ่งคำถามของแบบสัมภาษณ์ได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งโครงสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ประวัติและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 2) การผลิตข้าวโป่งและสูตรในการผลิต 3) เกี่ยวกับสภาพปัญหา การผลิต และแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง

การหาคุณภาพของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างโดยประเมินความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านคหกรรมศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีการอาหาร จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 6 เดือน ระหว่างเดือนเมษายน - เดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอดงนาคร จังหวัดสระแก้ว จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะเคียนบอน และลงพื้นที่สำรวจชุมชนโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observation participatory) โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมการทำข้าวโป่งกับกลุ่มแม่บ้าน

2. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) ประกอบด้วย กลุ่มแม่บ้านที่ทำข้าวโป่ง จำนวน 10 คน และผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล การผลิตข้าวโป่งและสูตรในการผลิต สภาพปัญหา การผลิต และแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง การทำข้าวโป่ง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 50 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้ข้อมูล การสัมภาษณ์จะดำเนินการจนกว่าจะได้ข้อมูลครบถ้วนจึงหยุดการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อสรุปเชื่อมโยงความสัมพันธ์และเหตุผลในประเด็น ดังต่อไปนี้ ประวัติและข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 2) การผลิตข้าวโป่งและสูตรในการผลิต 3) เกี่ยวกับสภาพปัญหา การผลิต และแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่งและจัดกลุ่มประเภทของข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำกลับไปตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ข้อมูล และจัดกลุ่มประชุมกับชุมชนอีกครั้งเพื่อนำเสนอข้อมูล และปรับแก้ไขข้อมูลร่วมกัน และนำมาสรุปเรียบเรียงประเด็นต่าง ๆ และนำเสนอโดยการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. จากการสัมภาษณ์และเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตข้าวโป่งแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยพบว่า การทำข้าวโป่งแบบดั้งเดิม จะใช้ข้าวเหนียวที่นึ่งสุกมาเป็นวัตถุดิบหลักหรือส่วนประกอบหลัก โดยนำมาตำหรือโขลกด้วยครกมือ เพื่อให้ข้าวเหนียวละเอียดหลังจากนั้นจึงใส่น้ำตาลและเกลือป่น และผสมให้เข้ากันและทำการโขกหรือตำจนข้าวเหนียวมีลักษณะเป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อให้แป้งข้าวเหนียวที่ตำสามารถปั้นเป็นก้อนได้ จากนั้นทำการปั้นเป็นก้อนกลมโดยใช้ไข่แดง ต้มสุก ผสมน้ำมันพืช ทามือและ

พลาสติกขึ้นรูป กดก้อนข้าวเหนียวที่ปั้นให้เป็นแผ่นบางๆ แล้ววางบนเสื่อ ตากแดดให้แห้ง เมื่อต้องการรับประทานนำมาปิ้งด้วยไฟปานกลางให้สุกเหลือง มีกลิ่นหอมชวนรับประทาน นางโยธกา กอสมานชัยกิจ ประธานกลุ่มทำข้าวโป่งได้กล่าวว่า “การใช้เครื่องตดหมา หรือรากกระพังโหม เป็นส่วนที่สำคัญจะขาดไม่ได้เพราะเป็นส่วนผสมที่จะทำให้รสชาติของข้าวโป่งอร่อย อีกทั้งมีฤทธิ์เป็นยาแก้ตาฟาง ตาแฉะ ตามัวได้”

ภาพที่ 1 นางโยธกา กอสมานชัยกิจ ประธานกลุ่มทำข้าวโป่งบ้านคลองทราย สาธิตการย่างหรือปิ้งข้าวโป่ง

ภาพที่ 2 ภาพคณะผู้วิจัย และกลุ่มแม่บ้าน ร่วมกันคิดสูตร และผลิตข้าวโป่ง

นางโยธกา กอสมานชัยกิจ ผู้นำชุมชนกลุ่มทำข้าวโป่งบ้านคลองทราย ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการทำข้าวโป่งของหมู่บ้านคลองทรายว่า มีการสืบทอดการทำข้าวโป่งมาตั้งแต่สมัยรุ่นพ่อรุ่นแม่ที่อพยพมาจากจังหวัดนครราชสีมา และการทำข้าวโป่งของบ้านคลองทรายเป็นสูตรเดียวกันกับจังหวัดนครราชสีมา ในการทำข้าวโป่งแบบดั้งเดิมจะใช้ข้าวเหนียวที่นึ่งสุกมาเป็นวัตถุดิบหลัก หรือส่วนประกอบหลัก เพื่อเพิ่มรสชาติให้ข้าวโป่ง จึงมีการเติมน้ำตาล และเกลือป่นผสมลงไป และ

ที่จะขาดไม่ได้ คือ “การใช้เครื่องตดหมา หรือรากกระพังโหม เป็นส่วนที่สำคัญจะขาดไม่ได้เพราะเป็นส่วนผสมที่จะทำให้รสชาติของข้าวโป่งอร่อย อีกทั้งมีฤทธิ์เป็นยาแก้ตาฟาง ตาแฉะ ตามัวได้” นางวิธีการทำข้าวโป่งจะนำข้าวเหนียวมาโขก ผสมกับรากกระพังโหม ให้ละเอียด หลังจากนั้นเติมน้ำตาลและเกลือเพื่อปรุงรสชาติของข้าวโป่ง ซึ่งไม่มีสูตร หรือส่วนผสมที่แน่นอนเพราะฉะนั้นในแต่ละครั้งจึงได้ผลผลิตข้าวโป่งจึงมีรสชาติที่แตกต่างกัน หรือมีเนื้อสัมผัสที่แตกต่างกันออกไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฝีมือของคนทำดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงร่วมกับกลุ่มแม่บ้านทำการทดลอง และพัฒนาสูตรข้าวโป่งร่วมกันเพื่อให้ได้สูตรมาตรฐาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สูตรทำข้าวโป่งของชุมชนกลุ่มทำข้าวโป่งบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอดงหลวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนผสม	ปริมาณ (กรัม)
ข้าวเหนียวหนึ่งสุก	1,000
น้ำตาลทรายขาว	350
รากกระพังโหม	36
น้ำขาวข้าว	770
เกลือป่น	15
น้ำมันพืช	30
ไข่แดงต้มสุก	30

จากตารางที่ 1 ส่วนผสมหลักของข้าวโป่ง คือข้าวเหนียวหนึ่งสุก น้ำตาลทรายขาวรากกระพังโหม และน้ำขาวข้าว เกลือป่น น้ำมันพืช และไข่แดงต้มสุก

ในส่วนของรากกระพังโหมหรือชาวบ้านเรียกว่ารากเครื่องตดหมา ที่เป็นชื่อที่ใช้เรียกในพื้นถิ่นอีสาน ซึ่งในอดีตจะเข้าไปในป่าหรือโคกตามหมู่บ้าน เนื่องจากสามารถเกิดได้ทั่วไป แต่ปัจจุบันมีการปลูกมันสำปะหลัง ปลูกต้นยูคาลิปตัส ทำให้เครื่องรากกระพังโหมถูกรังไถไถหน้าดินและทำลายเครื่องของกระพังโหมไปด้วย และรากที่จะสามารถนำมาแช่เพื่อใช้ในการทำข้าวโป่ง จะต้องเป็นรากที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งต้องมีอายุหลายปีจึงจะสามารถมีรากขนาดใหญ่ได้ ซึ่งในการไปขุดรากกระพังโหมต้องเข้าไปหาตามบริเวณที่ปลูกมันสำปะหลัง หรือปลูกต้นยูคาลิปตัส ดังภาพที่ 3

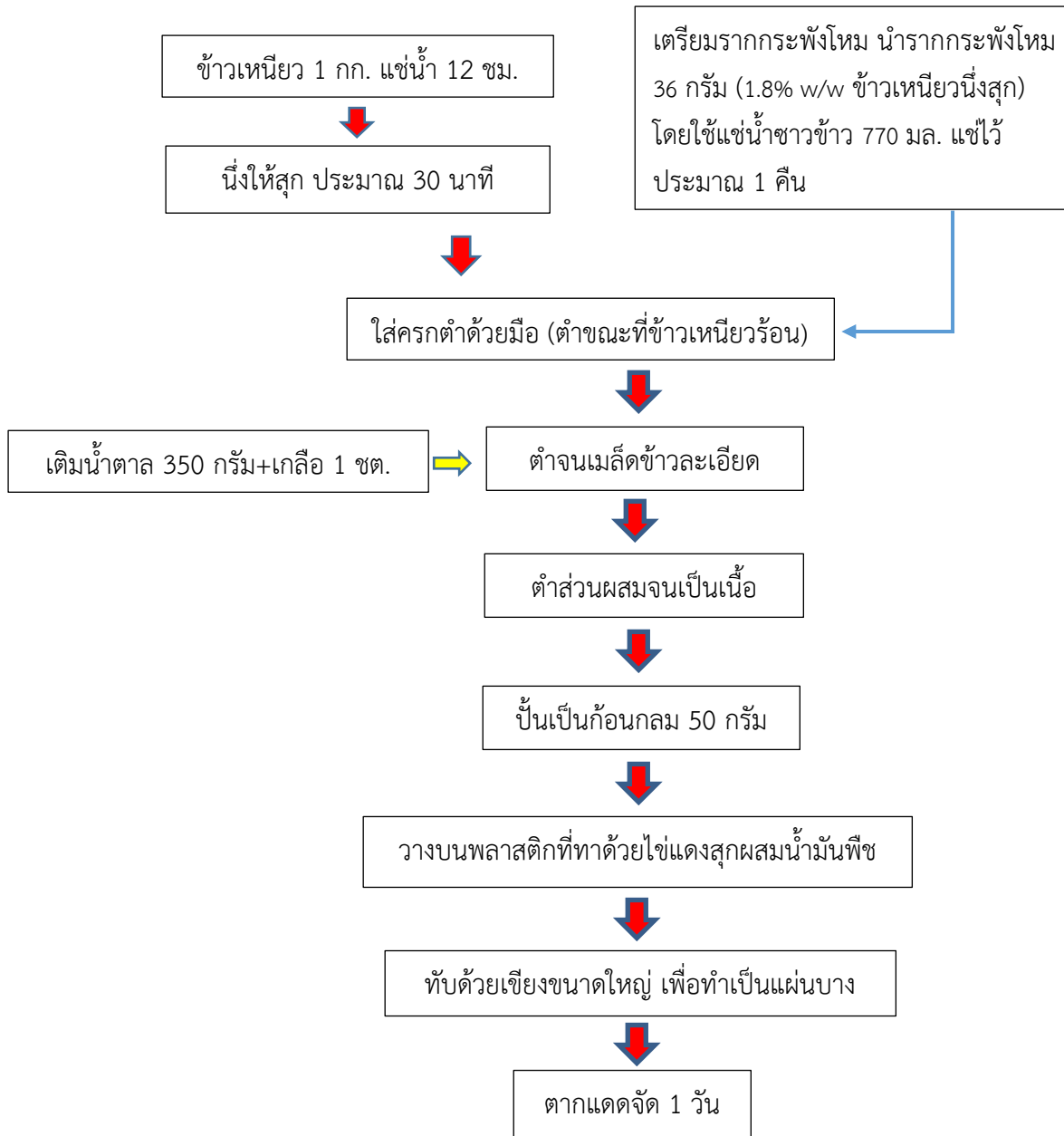
ภาพที่ 3 ต้นกระพังโหม

ต้นกระพังโหมเป็นพรรณไม้เถาเลื้อยประเภทล้มลุกซึ่งสามารถเลื้อยพาดพันไปตามพื้นดินหรือเลื้อยพันต้นไม้อื่นก็ได้มีลำต้นและกิ่งก้านกลมมน สีเขียวอ่อน มีขนละเอียด สีขาวหรือสีน้ำตาลปกคลุม ใบเดี่ยวผิวใบด้านล่างสีเขียวอ่อน

ภาพที่ 4 รากกระพังโหม ภาพรากกระพังโหม ที่นำมาใช้เป็นส่วนผสมของข้าวโป่ง ซึ่งต้องเป็นรากที่ใหญ่ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางอย่างน้อย 1 เซนติเมตร

ขั้นตอนและกระบวนการผลิตข้าวโป่งแบบดั้งเดิม

ภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนการผลิตข้าวโป่งแบบดั้งเดิม

วิธีและขั้นตอนการทำข้าวโป่งแบบดั้งเดิม มีวิธีการดังนี้

1. นำข้าวเหนียว 1 กิโลกรัม แฉ่น้ำ 12 ซม.
2. นำรากกระพังโหมขนาด 36 กรัม มาล้างให้สะอาด ผานเป็นแผ่นบางแช่น้ำข้าวข้าวไว้

1 คืน

5. นำมาปั่นเป็นก้อนกลมโดยใช้ประมาณ 50 กรัม หรือ ขนาดตามต้องการ นำมาวางบนพลาสติกและทับด้วยพลาสติกที่ทาด้วยไข่น้ำมันพืช และทับด้วยไม้แบน ให้เป็นแผ่นบาง กลม

2. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าว ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

2.2 การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง ด้วยวิธีการบอกเล่าเรื่องราว เป็นลักษณะของปราชญ์ หรือผู้เฒ่าผู้แก่เล่าเรื่องราวความสำเร็จในชีวิต และเล่าวิธีการผลิตข้าวโป่ง ซึ่งอาจจะเล่าเกี่ยวกับบอปปรรค และปัญหาในการผลิตข้าวโป่ง เทคนิคในการผลิตข้าวโป่ง

3. แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นคือในการผลิตข้าวโป่ง ผลวิจัยพบว่า การทำข้าวโป่งของบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่า มีปัญหาการสร้างการรับรู้สารสนเทศเกี่ยวกับการผลิตข้าวโป่งในชุมชน เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่ ไม่สนใจที่จะรับการถ่ายทอดข้อมูลและความรู้ ตลอดจนเรียนรู้วิธีการในการผลิตข้าวโป่ง มีแต่ผู้ใหญ่ หรือวัยกลางคนที่ทำหน้าที่ในการผลิตข้าวโป่งเพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์ ในการผลิตจะต้องมีลูกค้าสั่งถึงจะผลิต จะขายในลักษณะเป็นแผ่นดิบโดยจะขายแผ่นละ 5 บาท ส่วนมากลูกค้าจะสั่งในช่วงทำบุญเดือน 4 เนื่องจากลักษณะการดำรงชีวิตของชาวบ้านในปัจจุบันเปลี่ยนไป นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ยังไม่มีการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ยังเป็นองค์ความรู้แบบเดิมขาดการพัฒนา หรือต่อยอด หรือนำเอากระบวนการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิตและพัฒนาข้าวโป่ง ยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการและเผยแพร่องค์ความรู้อย่างเป็นระบบ จึงทำให้เกิดปัญหาในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1 องค์การบริหารส่วนตำบล ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำไปใช้เพื่อให้เกิดอาชีพเพื่อสร้างรายได้และเสริมสร้างให้แก่มหาชนในชุมชนเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ต้นแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดการความรู้ในหลายมิติทางทั้งด้านการพัฒนาต่อยอด

ภูมิปัญญาให้เกิดความหลากหลาย ผลักดันผลิตภัณฑ์ชุมชนไปสู่ตลาดสากล หรือผลิตภัณฑ์ตำบล (OTOP) ต่อไป

3.2 ควรมีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนของหมู่บ้าน เพื่อทำให้เกิดการจัดการองค์ความรู้ การพัฒนาองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และนำไปใช้ประโยชน์ และเชื่อมโยงกับอาชีพ และการสร้างรายได้ เพื่อให้มีการวางกลยุทธ์ทางการตลาด การประชาสัมพันธ์ในหลากหลายช่องทาง เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด ตลอดจนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุแผ่นข้าวโป่งให้เป็นที่ น่าสนใจ

3.3 เพื่อให้เกิดความยั่งยืนเกี่ยวกับการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดเก็บองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดให้มีการถ่ายทอดหรือ ฝึกอบรมให้กับผู้สนใจจากการปฏิบัติจริง

อภิปรายผลการวิจัย

การผลิตข้าวโป่งแบบดั้งเดิมจะมีส่วนผสม คือข้าวเหนียวหนึ่งสูก ปริมาณ 1,000 กรัม น้ำตาลทราย ปริมาณ 350 กรัม รากกระพังโหม ปริมาณ 36 กรัม เกลือ ปริมาณ 15 กรัม ไข่แดงต้มสุก ปริมาณ 30 กรัม และน้ำมันพืช ปริมาณ 30 กรัม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนาภรณ์ โชครัตนชัย และสุกัญญา กล่อมจ่อหอ (2560) ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการผลิตข้าวโป่งให้ได้คุณภาพ มาตรฐานของการผลิตอาหารสู่เชิงพาณิชย์ที่ยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ที่บ้านห้วยยาง หมู่ที่ 7 ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา มีส่วนผสมของ การทำข้าวโป่งประกอบด้วยข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 ที่นึ่งสุกแล้วมาตำหรือโหลกด้วยครกกระเดื่อง ใส่ น้ำตาลปีบ ไข่ไก่ กะทิกล่อ งาดำและเกลือป่น ตำจนข้าวเหนียวมีลักษณะเป็นเนื้อเดียวกัน สามารถ ปั่นเป็นก้อนได้ จากนั้นนำข้าวที่ตำได้มาปั้นเป็นก้อนกลม โดยใช้ไข่แดง (ต้มสุก) ผสมน้ำมันพืช ทาผิวและพลาสติกขึ้นรูป กดก้อนข้าวเหนียวที่ปั้นให้เป็นแผ่นบางๆ แล้ววางบนเสื่อ ตากแดดให้แห้ง เมื่อต้องการรับประทานนำมาปิ้งด้วยไฟปานกลางให้สุก เหลือง มีกลิ่นหอม

กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตข้าวโป่ง ด้วยวิธีการปฏิบัติจริง โดยการที่ผู้เฒ่าผู้แก่ หรือ ผู้สูงอายุ ลงมือทำ หรือปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตข้าวโป่งและให้เด็ก ลูกหลาน และผู้ที่สนใจเข้ามามีส่วน ร่วมและลงมือปฏิบัติจริง โดยจะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่จะคอยแนะนำและถ่ายทอดให้ผู้สนใจ ซึ่งการทำแบบนี้ ส่วนใหญ่มักเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในครอบครัว หรือหมู่ญาติพี่น้อง หรือบ้านใกล้เคียง เคียงเท่านั้น นอกจากนี้ จะถ่ายทอดโดยการเล่าเรื่องความสำเร็จของผู้เฒ่าผู้แก่เกี่ยวกับการผลิต ข้าวโป่ง หรือปัญหาในการผลิตข้าวโป่งให้กับผู้สนใจฟัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา รัตนไชย (2563) ที่พบว่า ช่องทางของการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จะใช้วิธีการลงมือปฏิบัติ และการสาธิตเพื่อแสดงแบบอย่างของการทำงาน ผู้รับสารหรือผู้รับการถ่ายทอด คือ คนในครอบครัวหรือ เครือญาติเป็นส่วนใหญ่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จินต์ประวีร์ เจริญฉิม และสิริชัย ดีเลิศ, 2563) ที่พบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จากครอบครัว ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นคือในการผลิตข้าวโป่ง คือ ภาครัฐ หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องมีการตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดอาชีพ จะส่งผลให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดการอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อภิญา รัตนไชย, 2563) ที่พบว่าแนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ ภาครัฐต้องมีบทบาทในการส่งเสริม และจัดการความรู้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการบันทึกและจัดเก็บสูตร และเคล็ดลับในการการผลิตข้าวโป่ง และนำไปพัฒนาต่อยอดในเชิงพาณิชย์
2. ภาครัฐ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดเก็บภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการเข้าถึงและป้องกันการสูญหาย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัย และพัฒนาสูตรการทำข้าวโป่ง ออกแบบผลิตภัณฑ์ และการจำหน่ายแบบออนไลน์เพื่อส่งเสริมรายได้ชุมชนเพื่อให้สามารถจำหน่ายเชิงพาณิชย์
2. ควรมีการศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นข้าวโป่งสู่เยาวชนทั้งใน นอก และตามอัยาศัย หรือการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบชุมชนมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- เกษตร ทุเคย์. (2565). กระพังโหม พันธุ์ไม้ สารพัดประโยชน์. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://kaset.today>.
- จินต์ประวีร์ เจริญนิม และ สิริชัย ดีเลิศ. (2563). กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุสู่ชุมชน และสังคมที่ยั่งยืน. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 33(2): 152-167.
- ภริตา สำเภาทอง และอังคณา จันทพลพันธ์. (2561). รากกระพังโหม: องค์ประกอบทางเคมี กิจกรรมการต้านอนุมูลอิสระ และผลต่อคุณสมบัติทางเคมีกายภาพของแป้งข้าวเหนียว กข6. แก่นเกษตร. 46(1), 438-444.
- ฤทธิรงค์ แจ่มอิม. (2562). การออกแบบและสร้างเครื่องกดแผ่นข้าวโป่ง กรณีศึกษากลุ่มอาชีพบ้านห้วยยาง. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 12(2), 49-61.
- โยธกา กอสมานชัยกิจ. (2564). ประธานกลุ่มทำข้าวโป่งบ้านคลองทราย ตำบลหนองตะเคียนบอน อำเภอดอนจาน จังหวัดสระแก้ว. สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2564.
- วัฒนาภรณ์ โชครัตนชัย และคณะ. (2561). การผลิตข้าวโป่งผสมผักและผลไม้. Journal of Home Economics. 61(1), 4-19.

- วัฒนาภรณ์ โชครัตนชัย และสุกัญญา กล่อมจ่อหอ. (2560). การพัฒนากระบวนการผลิตข้าวโป่งให้ได้คุณภาพมาตรฐานของการผลิตอาหารสู่เชิงพาณิชย์ที่ยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. 9(1), 8-22.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2564). รู้จักโครงการ U2T มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างงาน สร้างรายได้ให้ชุมชน. ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.nxpo.or.th/th/8089/>
- อภิญญา รัตนไชย. (2563). กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำประมงพื้นบ้านของชุมชนลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ประเทศไทย. แก่นเกษตร. 48(4): 743-478.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของ ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สำหรับวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN INNOVATORS LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AND SCHOOL ADMINISTRATION FOR U-DONTHANI VOCATIONAL EDUCATION

อัครพร อังกนันท์^{1*} และ ประสิทธิ์ อังกนันท์¹
Atcharporn Ankinandana^{1*} and Prasit Ankinandana¹

Received : 27 October 2022

Revised : 29 December 2022

Accepted : 29 December 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหารสำหรับวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาการบริหารสถานศึกษา สำหรับวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สำหรับวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี กลุ่มประชากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 27 แห่งจำแนกเป็นวิทยาลัยภาครัฐจำนวน 9 แห่งวิทยาลัยภาคเอกชนจำนวน 18 แห่งโดยกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยเลือกแบบเจาะจงจำนวน 297 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คนต่อสถานศึกษา และตัวแทนครูผู้สอนจำนวน 8 คนต่อสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร และแบบสอบถามระดับการบริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99 สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหารของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.67) 2) การบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.68) และ 3) ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหารของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.61 - 1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรม วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี
การบริหารสถานศึกษา

¹สังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษา

¹Vocational Education Commission

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Anki-a@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the level of Innovators leadership of administrators for U-donthani Vocational Education 2) to study the level of school administration for U-donthani Vocational Education and 3) to study the relationship between Innovators leadership of administrators and school administration. The populations for 27 U-donthani Vocational Education. The Purposive Sampling group consisting of 297 are administrators 3 persons/college and teachers 8 persons/college. The tools used for data collection were questionnaire of Innovators leadership and a questionnaire at the College administration level. The reliability value was .99. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results of the research showed that 1) the Innovators leadership of administrators, overall was at a high level ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.67); 2) the school administration, overall was a high level ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.68); and 3) the Innovators leadership of administrators and school administration have the correlation coefficient between 0.61-1.00 it was statistically significant at the .01 level.

Keywords: Innovators leadership, U-donthani vocational education,
School administration

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต สามารถพัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ รัฐเห็นความสำคัญของการศึกษา จึงได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักการจัดการศึกษา 3 ประการคือ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ 3) การพัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการมาเป็นลำดับ โดยการปฏิรูปการศึกษา ทั้งการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูประบบการบริหารจัดการ ปฏิรูปหลักสูตร ปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน การจะพัฒนาให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จทางวิชาการนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการพัฒนาที่มีมุมมองมาจากภายนอก (Outside in) แต่ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้นจากการวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาอย่างหลากหลายแล้วผู้วิจัยเห็นว่าควรจะใช้มุมมองจากภายใน (Inside out) ซึ่งบทบาทที่สำคัญควรเป็นครูผู้สอนและสถานศึกษา ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้น

ครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเร่งรัดพัฒนาตนเองในการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเพื่อบ่มบ่มเป้าหมาย การจัดการศึกษาดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้ว่าครูเป็นบุคคลแรกที่มีบทบาทสำคัญที่ต้องกล่าวถึง เนื่องจากครูเป็นบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน มีความสามารถที่จะเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินสถานการณ์เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารสถานศึกษาก็จะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งเชื่อได้ว่าสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนได้ในทุกระดับการศึกษา รวมทั้งอาชีวศึกษาด้วยเช่นกัน

การจัดการอาชีวศึกษา ที่มุ่งเน้นการสร้างวิชาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ จึงต้องคำนึงถึงการส่งเสริมการคุ้มครองแรงงานภาคอุตสาหกรรม การสร้างงานให้ประชาชนวัยทำงาน (Ham & Hill, 1993: 23 - 26) เป้าหมายของการพัฒนาประเทศคือ การทำให้คนมีความสุข ซึ่งจะต้องประกอบด้วย การมีสุขภาพแข็งแรงครอบคลุมทั้งที่บอญ่น มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่สันติ เอื้ออาทร มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การทำงานของแรงงาน กระแสโลกาภิวัตน์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการความรู้ ส่งผลกระทบต่อระบบบริหารจัดการด้านการศึกษา ซึ่งปัจจุบันเป็นยุคสังคมความรู้ (Knowledge-based Society) ความรู้ และภูมิปัญญาของสังคมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันกับนานาชาติ ส่งผลให้ประเทศทั่วโลกทบทวนบทบาทแนวทางการจัดการศึกษา ด้วยเป้าหมายเพื่อสร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความรู้ความสามารถนำการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมการเมืองวัฒนธรรมให้ก้าวสู่ศตวรรษใหม่อย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงเทคโนโลยีที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4), 2562) สำหรับหน่วยงานที่มุ่งเน้นการประกันการเข้าถึงและความเท่าเทียมทางการศึกษาการยกระดับและมาตรฐานการศึกษาและการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ในปัจจุบันนี้เป็นยุคปฏิรูปการศึกษาที่มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี ที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหารสถานศึกษาก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เกิดความรู้การพัฒนานวัตกรรมเพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมี นโยบายดำเนินกระบวนการทางนิติบัญญัติตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63-69 ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยรัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษา พัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและ

ประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารงานในสถานศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการสถานศึกษามีการประมวผลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ให้มีประสิทธิภาพและนำผลการประมวไปดำเนินการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการใช้บริหารสถานศึกษาทุกระดับและเทคโนโลยีสารเพื่อการบริหารสถานศึกษาอื่น โดยจัดให้มีเงินสนับสนุนรวมทั้งการติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาให้มีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอันจะนำไปสู่การแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น(กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ต้องอาศัยภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญและส่งผลต่อ การบริหารสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นกับสมรรถนะการใช้ภาวะผู้นำ ในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) หรืออีกนัยหนึ่งคือมีภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรม (Innovators Leadership) ซึ่งจะต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้และบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กร มีการจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีของสมาชิกในองค์กร นอกจากจะมีความรอบรู้ในเชิงการบริหาร บทบาทหน้าที่และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แล้วผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัล (E-Leadership) โดยการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารสนเทศกับความสามารถของเทคโนโลยี สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องก้าวตามให้ทันกับสิ่งใหม่ ๆ เปิดใจรับฟังความคิดเห็นของบุคคลในยุคใหม่ซึ่งถือเป็นวิวัฒนาการทางความคิด ซึ่งเป็นยุคของความเท่าเทียมกันในทุกมิติ ทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ย่อมขึ้นกับสมรรถนะการใช้ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาจะทำให้การบริหารงานสถานศึกษาประสบความสำเร็จ (ศุภวรรณ รูปงาม, 2563) วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้ดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาตามต้นสังกัด คือ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีในหลาย ๆ ด้านอันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและการนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จากผลการอนุมาณคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาการใช้เทคโนโลยี ปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้รับแนวทาง ในการแก้ไขพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาอันเนื่องมาจากความก้าวหน้ารวดเร็ว ฉับไวของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และภาวะวิกฤติของโรคระบาดไวรัสโคโรนา (Covid 19) จึงมีการจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ในการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งปัญหาที่พบมากคือ การเรียนรู้ต้องจัดหาอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการ มีการวางแผนพัฒนา ผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารสถานศึกษา การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาให้สอดคล้องและตรงกับลักษณะของบริบท วิธีการสอนหรือนโยบายของสถานศึกษา และหากขาดการจัดการหรือสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาต้นสังกัดและสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ

ความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้งานในสถานศึกษาให้ครอบคลุม ทั้งถึงเพิ่มโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้อย่างกว้างขวาง การสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตคอมพิวเตอร์บนโลกออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์ในโลกอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร ของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครู วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 27 แห่ง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครู วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี กลุ่มประชากรในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 27 แห่งจำแนกเป็นวิทยาลัยภาครัฐจำนวน 9 แห่งวิทยาลัยภาคเอกชน จำนวน 18 แห่งโดยกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 297 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คนต่อสถานศึกษา และตัวแทนครูผู้สอน จำนวน 8 คนต่อสถานศึกษา ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร 1) การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล 3) สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 5) การกำกับติดตามประเมินผลให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยี และการบริหารสถานศึกษา 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานกิจการนักเรียนนักศึกษา 3) การบริหารงานทรัพยากร 4) การบริหารงานแผนงานและความร่วมมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครู วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร จำนวน 35 ข้อทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล 3) สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และ

การสอน 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 5) การกำกับ ติดตามประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยีเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต ตอนที่ 3 การบริหารสถานศึกษา วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 60 ข้อ การบริหารสถานศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานกิจการนักเรียนนักศึกษา 3) การบริหารงานทรัพยากร 4) การบริหารงานแผนงานและความร่วมมือเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในการใช้ภาษา นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุง นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เลือกข้อคำถามที่มี IOC ตั้งแต่ .67 แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุง แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครู วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 30 คน ได้แก่ วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู วิทยาลัยการอาชีพศรีบุญเรือง วิทยาลัยเทคโนโลยีพิษณุภัณฑ์ วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจรักไทยนากลาง วิทยาลัยเทคโนโลยีบริหารธุรกิจศรีบุญเรือง วิทยาลัยเทคโนโลยีสงวนบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่นโยยาเกะ นำผลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครู วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 27 แห่ง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครู วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 27 แห่งจำแนกเป็นวิทยาลัยภาครัฐ จำนวน 9 แห่งวิทยาลัยภาครัฐจำนวน 18 แห่งโดยกลุ่มประชากร จำนวน 297 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ต่อสถานศึกษา และตัวแทนครูผู้สอน จำนวน 8 คนต่อสถานศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert Scale) (สายทิพย์ ยะฟู, 2560) และการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) (สายทิพย์ ยะฟู, 2560)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรของผู้บริหาร วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.67) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน ความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีและการกำกับติดตามประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยี

2. การบริหารสถานศึกษา วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.68) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรของผู้บริหาร พบว่า ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกร 5 ด้าน คือ 1) การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล 3) สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 5) การกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r_{xy} = 0.657$) กับการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($r_{xy} = 0.657$) เมื่อพิจารณารายข้อ เห็นว่า ข้อที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ การบริหารงานวิชาการ ($r_{xy} = 0.671$) รองลงมา คือ การบริหารงานทั่วไป ($r_{xy} = 0.625$) การบริหารงานงบประมาณ ($r_{xy} = 0.578$) และ ข้อที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ การบริหารงานบุคคล ($r_{xy} = 0.561$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรของผู้บริหาร กับการบริหารสถานศึกษา วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรของผู้บริหาร พบว่า ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเราอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการปรับตัวในการเป็นภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรของผู้บริหารและนำมาปรับใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดการทำงานที่สะดวกและคล่องตัวในการปฏิบัติภารกิจยิ่งขึ้น ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ สร้างเจตคติที่ดี คิดในเชิงบวก เพื่อสื่อถึงเป้าหมายสถานศึกษาที่ต้องการทางเทคโนโลยีอย่างชัดเจน สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน ทั้งเป็นผู้สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สห่าน วารี (2560) ที่พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 93 ตัวบ่งชี้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน เห็นว่า ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังไม่ขัด

กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังไม่ขัดกับพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารโดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู มีการกระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักในภาระหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม สร้างเจตคติที่ดี คิดในเชิงบวก เพื่อสื่อถึงเป้าหมายสถานศึกษาที่ต้องการอย่างชัดเจน เป็นผู้สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทรา ธรรมวิทยาและนันทรัตน์ เจริญกุล (2558) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียน ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอย่างมีนัยสำคัญ

2) สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการสร้างแรงจูงใจให้ครู บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญและเข้าใจในสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านการนำเทคโนโลยี โดยมีการสร้างแรงจูงใจให้ครู บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน การใช้สื่อและหาช่องทางในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน และการรับมือในโลกอนาคต ซึ่งผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลและความมั่นใจในระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิดความรู้แก่นักเรียนให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงานในการนำผู้ร่วมงานให้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ บุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศบรรจุเข้าไว้ในหลักสูตร 3) กลยุทธ์การสอน จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการสอนของครูและการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการใช้เทคโนโลยียกระดับการเรียนการสอนอำนวยความสะดวก สนับสนุนการเรียนรู้ ด้วยเทคโนโลยีที่หลากหลายนำไปสู่นวัตกรรมในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา เมฆนิล (2561) ที่พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านคำนิยามถึงปัจเจกบุคคล ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล พบว่าโดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการสนับสนุนบุคลากรในด้านการศึกษการใช้เทคโนโลยี ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนบุคลากรในด้านการศึกษการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งมีส่วนร่วมในสังคมแห่งการเรียนรู้ในการใช้เครื่องมือสื่อสาร ในการปฏิบัติงานให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์ในส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยัญญักษ์ ไยดี (2561) ที่พบว่า ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร การพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารต้องใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือโดยเชิญทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจ กำหนดยุทธศาสตร์วางแผนในการพัฒนา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และองค์ความรู้ร่วมกันและควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดเก็บและดูแลระบบข้อมูลให้สามารถเรียกใช้ได้สะดวก มีเครื่องมือดิจิทัลที่เพียงพอต่อการใช้งานของผู้เรียน 4) การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี พบว่า โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนด

ความต้องการในอนาคตให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอทั้งนี้ก็เป็นเพราะเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตปัจจุบันของ ความเป็นภาวะผู้นำที่จะต้องคิดปฏิบัติอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เล็งเห็นว่าในสังคมโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี มีความสำคัญในการช่วยในเรื่องของการศึกษาหาความรู้ได้อย่างรวดเร็ว กว้างไกลและทั่วถึง ทันโลก ทันเหตุการณ์ สถานศึกษาจึงมีการกำหนดความต้องการในอนาคตให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบรรจบ บุญจันทร์ (2554) ที่พบว่า อิทธิพลรวมมี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพด้านเทคโนโลยี ปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยี และปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) การกำกับติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยีพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมการวัดผล ประเมินผลโดยอาศัยเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ แผลผลข้อมูล ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารได้ขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีในหลาย ๆ ด้าน อันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและการนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการน้อมนำนโยบาย กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี

2. ระดับการบริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะการบริหารสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดการคล่องตัวในการปฏิบัติงานสถานศึกษา โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้กับผู้เรียน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศในติดต่อประสานงานกับบุคคลหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาผู้บริหารได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยเฉพาะการเป็นข้าราชการที่ดีต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณ การมีวินัย การไม่เอารัดเอาเปรียบบุคคลอื่น มีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังไม่ขัดกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารโดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ ยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม เสียสละทุ่มเทในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ควบคุมอารมณ์ได้ดีในทุกสถานการณ์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นกัลยาณมิตร รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู มีการกระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักในภาระหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม สร้างเจตคติที่ดี คิดในเชิงบวก เพื่อสื่อถึงเป้าหมายสถานศึกษาที่ต้องการอย่างชัดเจน เป็นผู้สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ การสร้างแรงจูงใจให้ครู บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน เพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญและเข้าใจในสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องทุกด้าน โดยอาศัยเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ แผลผลข้อมูล สรุปผลเป็นค่าสถิติอย่างมีนัย รวดเร็ว ทันสมัย ผู้บริหารขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีในหลาย ๆ ด้าน อันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและการนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มาบริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างจริงจังและส่งเสริมการวัดผล ประเมินผลโดยอาศัยเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ แผลผลข้อมูล มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้เทคโนโลยีของครู ผู้เรียน

เป็นไปตามนโยบายของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา เมฆนิล (2561) ที่พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล การพัฒนาหลักสูตร การประกันคุณภาพการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เห็นว่า ภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร พบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศโดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกำหนดนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยะพงษ์ โสเสมอ (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับสูงพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากถึง 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษารองลงมา คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลประเมินผลทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการวัดผล ประเมินผลที่เป็นระบบตามหลักสูตรแกนกลาง กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด มีการวัดประเมินผลการเรียนมีการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาถูกต้องตามระเบียบการวัดผล ประเมินผล และมีการอนุมัติผลการเรียนถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช (2560) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารงานทรัพยากร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการงานประสานราชการระหว่างสถานศึกษา หรือหน่วยงานภายนอกอันเป็นยุคที่มีความซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะพงษ์ โสเสมอ (2561) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านแผนงานและความร่วมมือ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อเห็นว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่มีความสอดคล้องกับนโยบาย กลยุทธ์ ของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งมีการบริหารสถานศึกษาที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศโดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผนงานงบประมาณ ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในการเก็บรวบรวมสารสนเทศให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยญญาภัค ไยดี (2561) ที่พบว่า ด้านการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารต้องใช้

ยุทธศาสตร์ความร่วมมือโดยเชิญทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจ กำหนดยุทธศาสตร์วางแผนในการพัฒนา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และองค์ความรู้ร่วมกันและควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดเก็บและดูแลระบบข้อมูลให้สามารถเรียกใช้ได้สะดวก

ด้านกิจการนักเรียนนักศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ เห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเทคโนโลยีมาส่งเสริมการอบรมฝึกปฏิบัติพัฒนาต่าง ๆ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีมาบริหารสถานศึกษาโดยมีการนำเทคโนโลยีมาส่งเสริม การอบรมฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาต่าง ๆ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล พัฒนางานให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาคภูมิ จอกลง (2556) ที่พบว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา พบว่า เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ เห็นว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ขอบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ดังนั้นการกำหนดกระบวนการบริหารงานประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุง นำไปใช้ (Action) ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในฐานะของแกนนำที่จะทำให้กระบวนการบริหารนี้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามขั้นตอน PDCA มีดังนี้

- 1) ขั้นวางแผน (Do) ผู้บริหารเป็นผู้ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดรวมทั้งศึกษาถึงศักยภาพของสถานศึกษาในทางเทคโนโลยี
- 2) ขั้นปฏิบัติตามแผน (Do) ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารจัดการส่งเสริม สนับสนุนควบคุมกำกับ ดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำ และอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ โดยกระบวนการทางเทคโนโลยี
- 3) ขั้นตรวจสอบและประเมินผล (Check) โดยผู้บริหารมีบทบาทเป็นแกนนำสำคัญตั้งแต่การกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบการกำหนดกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การสร้างเครื่องมือในการประเมิน การดำเนินการประเมินการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งการเขียนรายงานการประเมินการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา
- 4) ขั้นปรับปรุง การนำไปใช้ (Action) เมื่อสถานศึกษาได้ประเมินผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาแล้วผู้บริหารจะต้อง นำผลการประเมินผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านไปใช้ในการวางแผนกำหนดเป้าหมายใน การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัจฉรา เมฆนิล (2561) ที่พบว่า ภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร กับ การบริหารสถานศึกษาสำหรับวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรม 5 ด้าน เห็นว่า ข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ การบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานงบประมาณและข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ การบริหารงานบุคคล ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ การบริหารงานบุคคลมา วิเคราะห์หาตัวแปรเพื่อพัฒนาและจัดระบบบริหาร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของผู้บริหาร กับ การบริหารสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งต่อไปควรแสวงหาวิธีการบริหารงานบุคคลที่จะพัฒนา ความสามารถของครูให้เพิ่มขึ้น เพื่อทำให้ครูตระหนักถึงความสามารถส่วนตน เพื่อนำไปสู่การรับรู้ ความสามารถรวมของครูในที่สุดโดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำความเป็นนวัตกรรมของครูกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ชัยญญาภัก ไยดี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารดุชนิพนธ์บัณฑิตทางสังคมศาสตร์. 8(1), 150-164.
- บรรจบ บุญจันทร์. (2554). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุชนิพนธ์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะพงษ์ โสเสมอ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 9. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทรา ธรรมวิทยา และนันทรัตน์ เจริญกุล. (2558). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในเขตธนบุรี. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การศึกษา. 10(1), 1-13.
- ภาคภูมิ งอกงาม. (2556). คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริหารระดับกลางโรงเรียนในฝัน จังหวัดอ่างทอง. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ศุภวรรณ รูปงาม. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- สท้าน วารี. (2560). **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ ร้อยเอ็ด. 11(1), 120-129.**
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). **การวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์.**
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. (2563). **รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี การศึกษา. (อัดสำเนา).**
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2558). **ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียน ในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 16(4), 216-224.**
- อัจฉรา เมฆนิล. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตนนทบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**
- อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช. (2560). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.**
- HAM, C. & HILL, M. (1993). **The policy process in the modern capitalist state, Harvester Wheatsheaf, Londres,**

กิจกรรมเสริมทักษะและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ สู่ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ” : ข้อสังเกตจากประสบการณ์เชิงพื้นที่ โรงเรียนบ้านไทรทอง จังหวัดสระแก้ว

ACTIVITIES FOR ENHANCING LEARNING SKILLS AND DEVELOPING
LEARNING INNOVATIONS TOWARDS “A MODEL OF VOCATIONAL
SCHOOL”: SOME OBSERVATIONS ON THE SPATIAL EXPERIENCE FROM
BAN SAI THONG SCHOOL, SA KAEU PROVINCE

ฤทัย สำเนียงเสนาะ¹ ปิยงกุล ตันวิเชียร¹ และ อรรถพร ธนุเพ็ชร^{1*}
Rutai Samneangsano¹ Piyangkun Tanwichian¹ and Athaporn Thanupetch^{1*}

Received : 13 December 2021

Revised : 21 September 2022

Accepted : 18 October 2022

บทคัดย่อ

โรงเรียนบ้านไทรทอง จังหวัดสระแก้วมีอัตลักษณ์พึงประสงค์ คือ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ” บริบทของโรงเรียน แวดล้อมด้วยแหล่งทุนธรรมชาติที่เอื้อต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องการเกษตร และอาชีพต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับชุมชน ดังนั้น การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้แก่โรงเรียน จึงใช้การจัดกิจกรรมเสริมทักษะและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ตามกรอบแนวคิดการทำงาน 3 กิจกรรม คือ 1) รวบรวมองค์ความรู้ทักษะด้านอาชีพ 2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และ 3) การให้ความรู้พื้นฐานการออกแบบผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยใช้การเรียนรู้แบบ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลาย ประยุกต์ใช้แนวคิด GPAAS 5 STEPS ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำนวัตกรรมต้นแบบผ่านชุดเครื่องมือสำหรับครูผู้สอน (Teacher Tool kits - TTK) อย่างเหมาะสม และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุนทางสังคมเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: กิจกรรมเสริมทักษะ นวัตกรรมการเรียนรู้ ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ
โรงเรียนบ้านไทรทอง

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Athaporn@vru.ac.th

ABSTRACT

Ban Sai Thong School, Sa Kaeo Province, has proposed its desirable identity, namely, 'a model of vocational school'. The school's context has been surrounded by natural capital that facilitates learners to use their local wisdom. In addition, there have been local scholars who are expert in agriculture and various occupations related to the community context. Therefore, the procedures for elevating the school's educational quality were based on learning activities for enhancing learning skills and developing learning innovations related to vocation. Those learning activities employed the conceptual framework emphasizing on the following three activities: Firstly, compiling knowledge and vocational skills, secondly, organizing workshops for developing vocational skills and thirdly, providing basic knowledge about product design. To obtain the desirable identity, learning activities were instructed via the Learning Area of Occupations and Technology. Learners were engaged with the various active-learning activities, namely GPAAS 5 STEPS' s concept. They also employed Teacher Tool Kits (TTK) as their learning tools to help create a prototype of learning innovation appropriately. Additionally, the learning procedures have been depended on community involvement and social capital.

Keywords: Activities for Enhancing Learning Skills, Learning Innovations,
A model of Vocational School, Ban Sai Thong School

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตระหนักถึงการพัฒนาครูประจำสถานศึกษาในท้องถิ่นให้สามารถพัฒนานวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างรอบด้านทั้งในด้านความรู้วิชาการ ทักษะพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ รวมถึงส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อันถือได้ว่าเป็นสมรรถนะสำคัญสำหรับการสร้างและพัฒนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของครู ผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษา ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการออกแบบการเรียนรู้ ตลอดจนชุมชนที่เกี่ยวข้องด้วย

จากประสบการณ์ทำงานเชิงพื้นที่ ตามแผนการดำเนินกิจกรรมยกระดับคุณภาพการศึกษาเสริมสร้างอัตลักษณ์ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ” ให้แก่โรงเรียนบ้านไทรทอง จังหวัดสระแก้ว ทั้งนี้โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่เรียนรู้และฝึกฝนทักษะด้านอาชีพต่อไปในอนาคต สามารถบูรณาการความรู้จากวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยใช้ในกิจกรรมจากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และประยุกต์ใช้แนวคิด GPAAS 5 Steps ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงผู้เรียน ครู โรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง เป็นสำคัญ

บริบทเชิงพื้นที่และการวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านไทรทอง จังหวัดสระแก้ว

โรงเรียนบ้านไทรทอง เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 ตำบลวังใหม่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 16 ไร่ 1 งาน ระยะทางจากโรงเรียนถึงเขตพื้นที่การศึกษา 60 กิโลเมตร ระยะทางจากโรงเรียนถึงอำเภอวังสมบูรณ์ 15 กิโลเมตร มีบุคลากรประกอบด้วยครูผู้สอน จำนวน 9 คน นักการภารโรงจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 127 คน แบ่งเป็นชั้นอนุบาล 1-3 จำนวน 31 คน ชั้นประถมต้นจำนวน 50 คน และชั้นประถมปลายจำนวน 46 คน โรงเรียนบ้านไทรทอง จัดการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยมุ่งเน้นให้เป็นคนดีมีคุณธรรม อนุรักษ์ความเป็นไทย รักการอ่านเขียน ใฝ่เรียนรู้ ก้าวสู่สากล ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังมีคำขวัญโรงเรียนว่า “ไทรร่มเย็น เน้นคุณธรรมนำความเป็นไทย ใฝ่เรียนรู้ ก้าวสู่สากล บนพื้นฐานความพอเพียง” ส่วนปรัชญาของโรงเรียนมีว่า “ปัญญา คือ แสงสว่างในโลก” (โรงเรียนบ้านไทรทอง, 2564)

ภาพที่ 1 โรงเรียนบ้านวังทอง อาคารเรียน สปข.105/29 และอาคารอเนกประสงค์

ที่มา : กลุ่มสารสนเทศ สนผ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา (2564)

ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนบ้านไทรทอง มีชุมชนอยู่ใกล้ในระยะรัศมี 10 กิโลเมตร คือ หมู่บ้านวังน้ำฝน ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนตามโอกาส เช่น การเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนด้านการพัฒนาทักษะวิชาชีพการปลูกผัก ทำน้ำยาซักผ้า ทำพืชมเสนน้ำ และสับสมุนไพร เป็นต้น อีกทั้งยังได้ส่งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมตักบาตรเทโว กิจกรรมประเพณีวันสงกรานต์ กิจกรรมประเพณีวันลอยกระทง ตลอดจนวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ เป็นต้น (ครูหนึ่ง, 2563)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจและการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) ทำให้พบว่าโรงเรียนบ้านไทรทองมีแหล่งทุนของชุมชนที่สำคัญ ดังนี้

1. ประชาชนชาวบ้านหรือผู้นำชุมชน ในพื้นที่หมู่ 4 บ้านวังน้ำฝน มีผู้รู้และเชี่ยวชาญการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการเกษตร การเพาะปลูกและมีความรู้เกี่ยวกับพืชสมุนไพร เป็นหมอดิน ประดิษฐ์ดิน และผลิตปุ๋ยอินทรีย์ เช่น นายอนุศิษฐ์ อารังรัตนศิลป์ นายวิทยา พรหมศรี เป็นต้น 2) ด้านการรักษาโรคและความเชื่อทางจิตวิญญาณ ได้แก่ผู้นำทางจิตวิญญาณ พระสงฆ์ พราหมณ์ หมอเป่า หมอดู เช่น พระครูพิพัฒน์ ญาณสุนทร นายกิ่ง ฌราธร เป็นต้น 3) ด้านดนตรีพื้นบ้าน กลองยาว เช่น นายมานิตย์ จำปาทอง นายกลอง สุขแจ่ม เป็นต้น 4) ด้านหัตถกรรม สานส้ม เปล กระดัง ตะแกรง ชะลอม ตะแกรง เช่น นายชัย ตริยรัตนพงษ์ นายบุญธรรม อำพรพงษ์ เป็นต้น 5) ด้านอาหาร ทำพริกแกง ได้แก่ นางสาวสมัย เกษรา เป็นต้น

2. ทุนทรัพยากรธรรมชาติ จากการสำรวจและให้ข้อมูลจากผู้นำชุมชน ปราชญ์ทุนทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เช่น แหล่งน้ำประเภทคลอง ฝาย ได้แก่ คลองวังใหม่ คลองชลประทาน วังน้ำฝน สำหรับสภาพดินนั้นมีลักษณะเป็นดินดำ ร่วนซุย นอกจากนี้ยังมีภูเขาวังน้ำฝนซึ่งกินพื้นที่จำนวน 300 - 400 ไร่ มีถ้ำวังน้ำฝน หินงอก หินย้อย และโบราณวัตถุภายในถ้ำ มีป่าชุมชนและป่าเศรษฐกิจ ส่วนสัตว์ป่าที่พบบ่อย เช่น เม่น ไก่ป่า นกกางเขนดง นกบั้งรอก ค้าวควน นกเขาป่า นกอีแซว นม พังพอน หมาป่า เสือปลา เสือคือ เป็นต้น

3. ทุนทางสังคมและทุนทางเศรษฐกิจ จากการรวบรวมข้อมูลโดยรอบโรงเรียนบ้านไทรทอง มีการรวมกลุ่มทางสังคมและเศรษฐกิจที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานในมิติต่าง ๆ สมาชิกชุมชนมีความร่วมมือร่วมใจในงานของชุมชน ทำให้เกิดความเข้มแข็ง ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความไว้วางใจ ความเป็นเครือญาติ และมีกลุ่มจิตอาสา นอกจากนี้มีการรวมกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และเครือข่ายภาคประชาสังคมและภาครัฐ เช่น กองทุนการศึกษา อ.1 - ป.6 กองทุนพัฒนา บทบาทสตรี กองทุนสัจจะออมทรัพย์ กองทุนผู้สูงอายุ คณะกลองยาวผสมพิณ เป็นต้น ส่วนในด้านทุนทางเศรษฐกิจ พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ถั่วลิสง อ้อย ลำไย ข้าวโพด มันสำปะหลัง มะม่วง มะขามหวาน อินทผาลัม ฝรั่งหวาน ฝรั่งน้ำ พืชสมุนไพร และสักร เป็นต้น ส่วนอาชีพในภาคธุรกิจ ได้แก่ ร้านขายส่งสินค้า ร้านวัสดุก่อสร้าง สถานีบริการน้ำมัน แก๊ส ตรวจสภาพรถ ลานมันสำปะหลัง โกดังเก็บข้าวโพด โรงสีข้าว โรงแรม และร้านอาหาร เป็นต้น

การศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านไทรทอง

การศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านไทรทอง คณะทำงานได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ในการให้ข้อมูลจนสามารถสังเคราะห์สภาพปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนออกมาได้ชัดเจน สภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน สรุปได้เป็น 2 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. สภาพปัญหาด้านคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน

1.1 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ พบว่า หลักสูตรมีการปรับเปลี่ยนตามแผนการสอนสำเร็จรูปบ่อยครั้ง ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่งผลให้ตัวชี้วัดของหลักสูตรไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนที่มีความโดดเด่นในด้านชุมชน เนื่องจากบริเวณรอบ ๆ โรงเรียนแวดล้อมด้วยแหล่งทุนธรรมชาติที่เอื้อต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้เรื่องการเกษตร งานปศุสัตว์ ดนตรีพื้นบ้าน และการนำวัตถุดิบ

ในท้องถิ่นมาแปรรูป ผลิตเป็นเครื่องจักสาน รวมไปถึงการสืบทอดขนบประเพณีที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งทุนทางวัฒนธรรมและศาสนาที่เพียงพอ สำหรับประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ แต่เนื่องจากต้องปรับเปลี่ยนตามแผนการสอนสำเร็จรูปซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลาง ทำให้การมีส่วนร่วมจากบริบทชุมชนเพื่อการส่งเสริมผู้เรียนเกิดขึ้นน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ด้วยสาเหตุดังกล่าว ผู้บริหารและคณะครูของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน จึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่าต้องการให้หลักสูตรของโรงเรียนมีความเชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนมากขึ้นเพื่อให้โรงเรียนบ้านไทรทองเป็นอีกแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่เกิดจากความรู้ของชุมชน โดยบูรณาการกับรายวิชาและเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะทางวิชาชีพ ในรูปแบบ ‘โรงเรียนอาชีพ’

1.2 ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา พบว่า โรงเรียนบ้านไทรทองยังขาดสื่อการสอนที่มีความทันสมัย เนื่องจากขาดแหล่งทุนสนับสนุน มีบุคลากรและคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อผู้เรียน ประกอบกับภาระงานด้านต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนมีความหลากหลาย ส่งผลให้ไม่มีเวลาในการสร้างสื่อ นวัตกรรมการศึกษา ขาดความเชี่ยวชาญและทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) เป็นต้น

1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้ สะท้อนให้เห็นว่าชุมชนยังมีส่วนร่วมในรายวิชาตามกลุ่มสาระฯ ต่าง ๆ น้อย กว่าทุนทางชุมชนและสังคมที่มีอยู่จริง การเรียนแบบใช้ทักษะ IQ/EQ มีน้อย การเรียนนอกห้องเรียนและการจัดกิจกรรมกลุ่มยังขาดความหลากหลาย การฝึกนักเรียนให้สามารถทำงานเป็นทีมยังไม่เพียงพอ ทำให้นักเรียนได้แสดงออกหรือใช้จินตนาการนอกกรอบอย่างจำกัด ส่งผลให้การลงมือปฏิบัติน้อย ซึ่งไม่เกิดทักษะและความชำนาญ

1.4 ผลสัมฤทธิ์ ทักษะ/สมรรถนะของผู้เรียน ปรากฏว่า นักเรียนขาดทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทำให้การอ่าน เขียน และคำนวณ มีบางรายที่พัฒนาการช้า บางส่วนมีทักษะการอ่าน เขียน และคำนวณไม่ดีเท่าที่ควร

1.5 ทรัพยากร สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีพอที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ได้ โดยเฉพาะด้านการงานอาชีพ เช่น โรงเรียนมีแปลงเกษตร บ่อเลี้ยงปลา แต่ไม่สามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ ส่วนอาคารเรียนที่เป็นอาคารไม้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาคารที่สร้างจากเงินบริจาค เมื่อเกิดการชำรุดเสียหาย การปรับปรุงซ่อมแซมจึงทำได้ยากเนื่องจากไม่ได้อยู่ในระบบงบประมาณ

1.6 ทรัพยากร สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนที่มีพื้นที่กว้างและมีการกระจายตัวของหมู่บ้าน การเดินทางเพื่อศึกษาเรียนรู้นอกโรงเรียน จึงเป็นอุปสรรคในบางกรณี ทำให้ครูไม่สามารถพานักเรียนออกไปเรียนรู้นอกโรงเรียนได้บ่อย

1.7 การนิเทศการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์โรงเรียนได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ขาดการติดตาม และให้ข้อเสนอแนะอย่างรวดเร็วต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน

1.8 ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้จากครอบครัว นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เนื่องจากบิดามารดาต้องเดินทางไปทำงานต่างจังหวัด

1.9 การจำแนก การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปรากฏว่า โรงเรียนขาดครูผู้ดูแลเด็กพิเศษ ส่วนในมิติผู้ปกครอง เมื่อบุตรหลานสอบถามเกี่ยวกับการบ้าน ผู้ปกครองบางส่วนไม่สามารถให้คำตอบหรือสอนการบ้านเด็กได้ ปัญหาการใช้เวลาอยู่กับโทรศัพท์มือถือจึงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. สภาพปัญหาด้านการบริหารการสถานศึกษา

2.1 ด้านการบริหาร การสร้างองค์เครือข่ายของโรงเรียนไม่เกิดความเข้มแข็ง แม้จะมีการรวมกลุ่มที่เป็นรูปธรรม เช่น ชมรมศิษย์เก่า ชมรมครูเก่า นอกจากนี้ พบปัญหาการโยกย้ายกลับภูมิลำเนาของครูที่ไม่ใช่คนในชุมชน

2.2 ด้านทรัพยากรบุคคล โรงเรียนขาดครูสอนรายวิชาคณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ ภาษาอังกฤษ ทำให้ครูที่สอนไม่ชำนาญการสอน เนื่องจากสอนไม่ตรงกับสาขาที่สำเร็จการศึกษา และมีเวลาเตรียมสอนและสอนไม่เพียงพอเพราะต้องสอนมากกว่าหนึ่งวิชา เนื่องจากปัญหาขาดแคลนครู ส่วนการดึงศักยภาพของทุนทรัพยากรมนุษย์ภายในชุมชนมาใช้ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการเงินหรืองบประมาณ จากข้อมูลพบว่างบประมาณมีจำกัดโรงเรียนได้รับจัดสรรเงินอุดหนุนตามรายหัวเท่านั้น ส่วนงบประมาณพัฒนาปรับปรุงต้องรอจากการบริจาคหรือระดมทุน ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วนจึงจะได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัด ขาดแคลนงบประมาณจ้างครูอัตราจ้าง งบประมาณจัดหาอาหารกลางวันไม่สอดคล้องกับราคาสินค้าจริงในท้องตลาด บางกรณีไม่สามารถขอรับเงินสนับสนุนจากแหล่งอื่นได้เนื่องจากขัดต่อระเบียบและกฎหมาย

2.4 ด้านอาคารสถานที่ อาคารสถานที่ชำรุดทรุดโทรมขาดงบประมาณในการซ่อมแซมบำรุง ต้องดำเนินการระดมทุนหรือขอรับบริจาค และการก่อสร้างบางอย่างล่าช้า

2.5 การบริหารวิชาการ ปรากฏว่า นักเรียนมีตารางเรียน แต่ไม่สอดคล้องกับ นโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” หลักสูตรการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ครูมีการสอนมากไม่สามารถพัฒนาให้โรงเรียนมีจุดเด่นหรืออัตลักษณ์ด้านวิชาการได้

2.6 ความสัมพันธ์กับชุมชน ชุมชนยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเรื่องหลักสูตรและวิชาการกับทางโรงเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ขาดความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อมูลนี้เกิดจากการรวบรวมและการสังเคราะห์ผ่านกระบวนการทำงานเชิงพื้นที่ด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ การประชุมและการสัมภาษณ์กลุ่ม จนทำให้สามารถเข้าใจบริบทของโรงเรียนและประเด็นสภาพปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างแจ่มชัดมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากคณะทำงานจากมหาวิทยาลัย บุคลากรของโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนในการให้ข้อมูล ดังพิจารณาได้จากเสียงสะท้อนของ ครูสอง (2563) เจ้าของพื้นที่คนหนึ่งได้กล่าวไว้ พอสรุปได้ว่า

“...คณะครูเรายินดีนะที่จะเป็นเครือข่ายร่วมพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาให้แก่โรงเรียนของเรา...ข้อมูลบริบทโรงเรียนและชุมชนบางส่วนที่เรามีเรากียินดีแบ่งปัน บางส่วนคณะทำงานคงต้องสำรวจเพิ่มเติม...ปัญหาต่าง ๆ มีบ้างเป็นธรรมดา ได้คุยได้แลกเปลี่ยนกันวันนี้จะช่วยช่วยให้คณะทำงานจากมหาวิทยาลัยเข้าใจโรงเรียนและปัญหาที่เราเผชิญมากขึ้น...มาช่วยเราแก้ปัญหาได้ก็ดีกว่าโรงเรียนดีกับเด็กดีกับชุมชนของเรา...ศักยภาพชุมชนเรื่องการงานอาชีพน่าจะช่วยโรงเรียนได้มาก เรามีปราชญ์หลายคน หลายอาชีพ ถ้านั่นหรือสร้างเรื่องนี้ได้น่าจะดีมาก...”

ภาพที่ 2 คณะทำงานลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้งในโรงเรียนและในชุมชนใกล้เคียง

แผนการดำเนินงานเพื่อสร้างอัตลักษณ์ ต้นแบบโรงเรียนอาชีวะ

เมื่อคณะทำงานได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกับคณะครูของโรงเรียน จนสามารถสรุปความต้องการของโรงเรียนสู่ประเด็นเป้าหมาย การสร้างอัตลักษณ์พึงประสงค์ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีวะ” แล้ว จึงร่วมกันวางแผนดำเนินงานจัดกิจกรรมเสริมทักษะและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ให้นักเรียนบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือทุนทางสังคมที่มี ทั้งนี้ คณะทำงานได้ดำเนินงานตามวิธีการและขั้นตอน สามารถสรุปเป็นภาพกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการดำเนินงานของคณะทำงาน เน้นการใช้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนและความสัมพันธ์ในชุมชนเพื่อช่วยหนุนเสริมการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม

กิจกรรมเสริมทักษะและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สู่อัตลักษณ์พึงประสงค์

จากการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการร่วมกันเก็บข้อมูลทุกมิติ ระหว่างคณะทำงานจากมหาวิทยาลัย บุคลากรของโรงเรียน นักเรียน รวมไปถึงปราชญ์และผู้นำชุมชนบางส่วน จนสามารถกำหนดเป้าหมายและอัตลักษณ์พึงประสงค์ของโรงเรียนได้ คือ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีวะ” ดังนั้น จึงมีการกำหนดแผนงานเพื่อดำเนินกิจกรรมเสริมทักษะและการพัฒนานวัตกรรม

การเรียนรู้ให้นักเรียน ทั้งนี้โดยเลือกวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยเฉพาะทักษะทางด้านเกษตรกรรมมาออกแบบกิจกรรมและแผนการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุนทางสังคมที่มี สามารถพิจารณาสรุปแนวทางการดำเนินกิจกรรมได้จากภาพที่ 4 แนวคิดการดำเนินกิจกรรมเพื่อหนุนเสริมอัตลักษณ์ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ” ที่ใช้กับโรงเรียนบ้านไทรทอง ได้ดังนี้

ภาพที่ 4 สรุปกรอบแนวคิดการดำเนินกิจกรรมเพื่อหนุนเสริมอัตลักษณ์ ‘ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ’

กิจกรรมที่ 1 รวบรวมองค์ความรู้ทักษะด้านอาชีพ

คณะทำงานจากมหาวิทยาลัยดำเนินการสัมภาษณ์กับครูในโรงเรียน ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียนเพื่อทราบความต้องการด้านต่าง ๆ จนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ว่าทางโรงเรียนมีความต้องการในการพัฒนาทักษะอาชีพ และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องจากกระบวนการรวบรวมองค์ความรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการจัดการความรู้ ตามหลักคิดของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช (วิจารณ์ พานิช, 2549) ทั้ง 6 หลักคิด อันได้แก่ 1) การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็น 2) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ 3) การปรับปรุง หรือสร้างความรู้บางส่วนให้เหมาะกับการใช้งาน 4) การประยุกต์ในความรู้ในกิจการของตน 5) การนำเสนอประสบการณ์จากการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสกัดชุดความรู้ และหลักคิดที่ 6) การจดบันทึกความรู้และปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้งาน เพื่อสร้างทักษะอาชีพให้นักเรียนของโรงเรียนบ้านไทรทอง โดยหลักคิดแรกเป็นการกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นต่อนักเรียนเพื่อบ่มเพาะทักษะอาชีพ ซึ่งความรู้หลักนี้ได้มาจากการขั้นตอนการสัมภาษณ์ ที่ทำให้ทราบข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับบริบทชุมชนโดยรอบโรงเรียน ทราบทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ จากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นที่สองคือ

การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ โดยในประเด็นดังกล่าวนี้ ได้ร่วมกันตกลงความต้องการจากนักเรียน และทางโรงเรียน ซึ่งการที่นักเรียนต้องการเสริมทักษะด้านอาชีพ โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากครอบครัวของนักเรียนประกอบอาชีพดังกล่าวเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว จึงเป็นส่วนหนุนเสริมให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของทักษะอาชีพการเกษตร หลักคิดประเด็นที่สามและประเด็นที่สี่ เป็นกระบวนการที่ครูและคณะทำงานจากมหาวิทยาลัยร่วมพูดคุยเพื่อสร้างองค์ความรู้ให้เหมาะกับนักเรียน จึงได้ร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานบริบทของโรงเรียน และพร้อมจะถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ให้นักเรียนฝึกฝน และประยุกต์ใช้อย่างเป็นขั้นตอน ในกิจกรรมการเรียนรู้ หลักคิดประเด็นที่ห้า เป็นการวางแผนให้นักเรียนได้สรุปความรู้หลังจากลงมือปฏิบัติ แล้วให้แต่ละกลุ่มสลับกันเรียนรู้การสรุปงานของเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่เพิ่มเติมหรือขาดไปจากของตน และการดำเนินงานตามหลักคิดประเด็นที่ 6 เพื่อกลุ่มนักเรียนได้เรียนรู้ข้อมูลจากกลุ่มเพื่อน ครูผู้สอนจึงให้แต่ละกลุ่มสรุปและทำความเข้าใจงานของตัวเองอีกครั้ง โดยมีคุณครูและผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเป็นผู้ดูแลและให้คำอธิบายเพิ่มเติม ซึ่งความรู้ที่กลุ่มนักเรียนร่วมกันสรุปนี้เป็นความรู้ด้านการเกษตร

ภาพที่ 5 การระดมความคิดเห็นและการเก็บข้อมูลเพื่อแผนการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน

กิจกรรมที่ 2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า โรงเรียนบ้านไทรทอง มีอัตลักษณ์พึงประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพ หรือมุ่งเป้าการเป็น “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ” เพราะมีทุนทางสังคมรอบโรงเรียนเอื้อต่อการประกอบอาชีพ อีกทั้งนักเรียนชั้นประถมศึกษาส่วนหนึ่งมีทักษะด้านการเกษตร ซึ่งได้รับการถ่ายทอดทั้งโดยตรงและโดยอ้อมมาจากครอบครัว เมื่อรวบรวมองค์ความรู้ได้แล้ว คณะทำงานจากมหาวิทยาลัยและคณะครูจึงร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อจัดการเรียนรู้ หนุนเสริมทักษะด้านการเกษตรให้นักเรียน โดยได้รับความร่วมมือจากปราชญ์ชุมชนและองค์กรเครือข่ายย่อยในชุมชน รวมไปถึงการเปิดรับองค์ความรู้จากบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการอบรมถ่ายทอดเพิ่มเติมความรู้ด้านต่าง ๆ ให้แก่คณะครูและปราชญ์ของชุมชน เช่น การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน มีส่วนร่วม (Active Learning) หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดองค์ความรู้ก่อนที่จะถ่ายทอดให้นักเรียนหรือเยาวชนในชุมชนต่อไป นอกจากทักษะอาชีพ

แล้ว โรงเรียนยังเล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน จึงบูรณาการเสริมทักษะภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้นักเรียนไปพร้อมกัน ทั้งนี้ โดยยังคงเน้นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการงานอาชีพ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเชื่อมโยงในวิชาความรู้ที่ได้รับ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ภาพที่ 6 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะอาชีพให้นักเรียน

ซึ่งกระบวนการฝึกปฏิบัติทั้งหมดถูกดำเนินการจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบโดยใช้แนวคิด GPAAS 5 STEPS สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ของครูประจำชั้นที่จะนำไปใช้กับนักเรียนนั้น คณะทำงานได้พยายามผลักดันให้นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลาย ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ร่วมคิด วางแผน และดำเนินการจนเกิดเป็นชิ้นงานและ/หรือนวัตกรรม ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ” โดยประยุกต์ใช้แนวคิด GPAAS 5 STEPS ในการพัฒนาแผนการเรียนรู้เพื่อใช้ในกลุ่สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นขั้นตอนร่วมกันพัฒนาและทดลองใช้ ทั้งนี้แนวคิด GPAAS 5 STEPS นั้น สรุปได้คือ 1) G - gathering (ขั้นสังเกตรวบรวมข้อมูล) คือขั้นการกระตุ้นให้นักเรียนรวบรวมข้อมูล ทบทวนจากความรู้เดิม การใช้เทคนิคป้อนคำถามเพื่อให้นักเรียนคิดตาม หาข้อมูลจากหลายแหล่งเรียนรู้หรือสอบถามจากบุคคลในชุมชน เป็นต้น 2) P - processing (ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้) คือขั้นการกระตุ้นให้นักเรียนจัดกระทำข้อมูลที่รวบรวมมาให้เป็นระบบ มีความหมาย ผ่านการคิดวิเคราะห์ นักเรียนสามารถช่วยกันสรุปเป็นความรู้ระดับความคิดรวบยอด โดยใช้เทคนิค thinking map, graphic organizer 3) A1 - Apply 1 applying and constructing knowledge (ขั้นลงมือปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ) คือขั้นที่นักเรียนใช้กระบวนการพูดคุย ปรีกษา อภิปราย ช่วยกันคิด วางแผน ดำเนินการกันภายในกลุ่มเพื่อผลิตผลงาน/ชิ้นงาน หรือนวัตกรรมตามโจทย์ที่กำหนด 4) A2 - Apply 2 applying and communication skill (ขั้นสื่อสารและนำเสนอ) คือ ขั้นที่นักเรียนช่วยกันเผยแพร่ผลงาน/ชิ้นงาน หรือนวัตกรรม โดยมีการนำเสนอผลงานอย่างเป็นระบบขั้นตอน และสามารถอธิบายงานบนพื้นฐานขององค์ความรู้ที่รวบรวมมา 5) S - Self-regulating (ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ) คือขั้นตอนการสะท้อนความคิด ร่วมกันประเมินจุดดี จุดที่ควรพัฒนา การสะท้อน

ความสามารถทำได้ตั้งแต่ให้นักเรียนสะท้อนคุณค่า จุดดี จุดด้อยหรือจุดที่ควรพัฒนาในกลุ่มกันเอง รับการประเมิน จากผู้สอนหรือปราชญ์ชุมชนที่มามีถ่ายทอดความรู้ให้ (ศักดิ์สิน ช่องดารากุล, 2563)

นอกจากการบ่มเพาะความรู้ด้านทักษะอาชีพการเกษตรจะได้รับการถ่ายทอดให้นักเรียน ในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนและที่แปลงเกษตรตามแนวคิด GPAAS 5 STEPS แล้ว กระบวนการดังกล่าวยังถือเป็นการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนที่ไม่แยกการฝึกฝน การลงมือ ปฏิบัติออกจากการเรียนรู้ด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช (วิจารณ์ พานิช, 2549)

สำหรับการจัดทำนวัตกรรมต้นแบบ ชุดเครื่องมือสำหรับครูผู้สอน (Teacher Tool kits - TTK) นั้น คณะทำงานได้ร่วมกับโรงเรียน ผลิตสื่อการสอนสำหรับใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี รายวิชาการเกษตร เนื่องจากเป็นรายวิชาที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมและฝึกปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะโดยใช้การเรียนรู้แบบ Active Learning แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ยังอยู่ใน ขั้นตอนร่วมกันพัฒนาปรับปรุงและทดลองใช้ อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่กำลังพัฒนาอยู่นี้ ก็ปรากฏผล จากการลงมือปฏิบัติงานจริงของนักเรียน โดยความช่วยเหลือสนับสนุนด้านองค์ความรู้จากปราชญ์ ชุมชน คือ นักเรียนสามารถปลูกผักปลอดสารพิษในกระถางและในแปลงแบบระบบน้ำหยดได้ รวมไปถึง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ เช่น น้ำยาซักผ้า สบู่ และพืชมะนาว เป็นต้น

กิจกรรมที่ 3 การให้ความรู้พื้นฐานการออกแบบบรรจุภัณฑ์

หลังจากนักเรียนได้ร่วมเรียนรู้และลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพในรายวิชา การเกษตร ของโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้อย่างครบถ้วน คณะครูและ คณะทำงานจึงอบรมเชิงปฏิบัติการและให้ความรู้แก่นักเรียนชั้น ป.5 เกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ อย่างง่าย องค์ความรู้ดังกล่าวนี้จัดเป็นความรู้ที่เป็นทางการ (explicit knowledge) อีกประเด็นหนึ่ง ที่มีรายละเอียดเฉพาะทางและแตกต่างจากความรู้ด้านการเกษตร ทั้งยังสามารถนำไปบูรณาการกับ รายวิชาศิลปะได้ โดยวิทยากรได้กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับนักเรียนเพื่อให้ความรู้เบื้องต้นอาทิ ความสวยงาม ความปลอดภัย วัสดุที่ใช้ และราคา เป็นต้น

ภาพที่ 7 การให้ความรู้พื้นฐานการออกแบบบรรจุภัณฑ์แก่นักเรียน

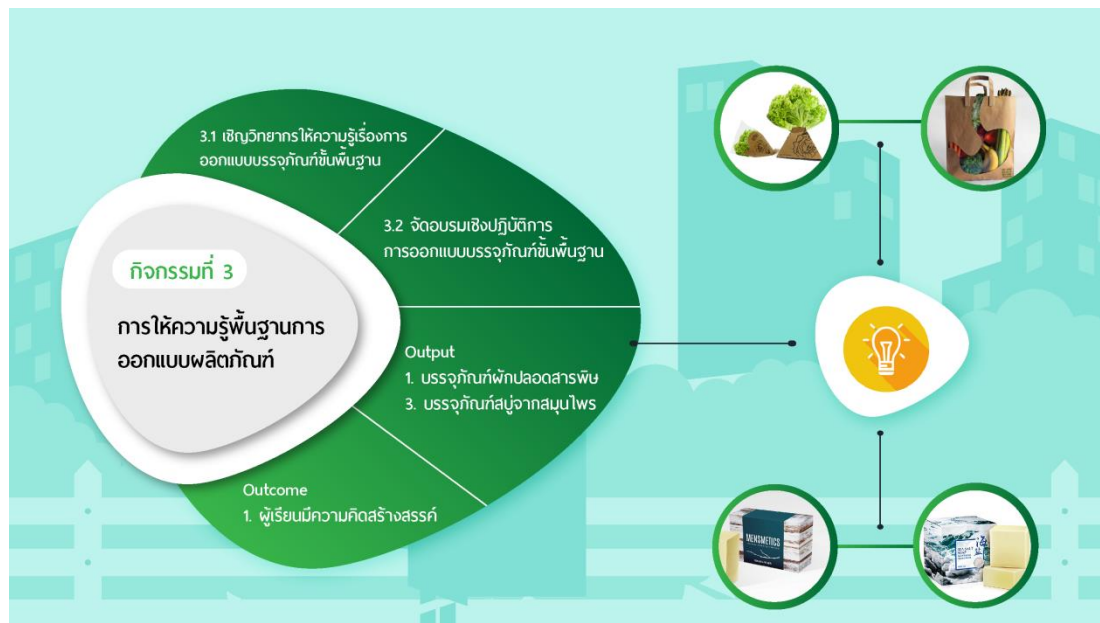
ทั้งนี้คณะทำงานได้ดำเนินกิจกรรมตามกรอบแผนงานย่อย 3 กิจกรรม คือ 1) รวบรวมองค์ความรู้ทักษะด้านอาชีพ 2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และ 3) การให้ความรู้พื้นฐานออกแบบผลิตภัณฑ์ (สำหรับปราชญ์หรือผู้นำชุมชนเพื่อถ่ายทอดให้แก่นักเรียนและต่อยอดอาชีพจริงได้)

ภาพที่ 8 กรอบแนวคิดการดำเนินกิจกรรมที่ 1 รวบรวมองค์ความรู้ทักษะด้านอาชีพ

ภาพที่ 9 กรอบแนวคิดการดำเนินกิจกรรมที่ 2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ

ภาพที่ 10 กรอบแนวคิดการดำเนินกิจกรรมที่ 3 การให้ความรู้พื้นฐานออกแบบผลิตภัณฑ์ (สำหรับ
ปราชญ์เพื่อถ่ายทอดให้นักเรียนและต่อยอดอาชีพจริง)

อย่างไรก็ตาม เนื่องเพราะระยะเวลาการดำเนินงานอยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่
ไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ประสบปัญหา
และข้อขัดข้องหลายประการ บางกิจกรรมยังไม่สามารถสรุปและประเมินผลได้อย่างชัดเจน แต่ถึง
กระนั้นก็อาจกล่าวได้ว่า ความพยายามของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้แก่
โรงเรียนบ้านไทรทอง ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาในเขตพื้นที่จังหวัดสระแก้ว โดยการใช้
กิจกรรมเสริมทักษะและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้สู่ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ” ตามอัตลักษณ์
พึงประสงค์ มิได้ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง หากแต่ต้องรอเวลาเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สามารถ
ดำเนินการได้อย่างราบรื่น จึงจะสามารถสรุปและประเมินผลได้อย่างครอบคลุมและ แท้จริง ดังเสียง
สะท้อนของนักเรียนผู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคนหนึ่งว่า

“...สนุกครับ ผมจะเอาไปใช้ที่บ้าน (น้ำยาซักผ้า) ครูบอกว่าจะได้ทำอย่างอื่นอีก...ผม
ปลูกเอง ที่บ้านก็ปลูกแต่ไม่ใช่สลัด ผมช่วยตาทำไร่ ปลูกข้าวโพดครับ...ชอบอยู่ข้างนอก
ออกมานอกห้องบ้าง แล้วแต่ครูจะพาไปมา...” (หนูหนึ่ง, 2563)

บทสรุป

จากกระบวนการสำรวจ รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลของโรงเรียนบ้านไทรทอง
อำเภอวังสมบูรณ์ และข้อมูลบริบทโดยรอบ ซึ่งเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะทำงานจาก
มหาวิทยาลัย คณะครูโรงเรียนบ้านไทรทอง ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษา ทำให้
ทราบถึงความต้องการที่ชัดเจน และนำไปสู่การเป็นโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาในเขตพื้นที่จังหวัด

สระแก้ว มีอัตลักษณ์พึงประสงค์ คือ “ต้นแบบโรงเรียนอาชีพ” เพราะบริบทของโรงเรียนแวดล้อมด้วยแหล่งทุนธรรมชาติที่เอื้อต่อการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องการเกษตรและอาชีพต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน การยกระดับคุณภาพการศึกษาให้แก่โรงเรียน จึงดำเนินงานด้วยการจัดกิจกรรมเสริมทักษะและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ให้นักเรียน ทั้งนี้ตั้งอยู่บนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือทุนทางสังคม โดยกำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี รายวิชาการเกษตร ใช้การเรียนรู้แบบ Active Learning หรือการเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลาย ซึ่งผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ร่วมคิด วางแผน และดำเนินการจนเกิดเป็นชิ้นงานและ/หรือนวัตกรรมขึ้น ซึ่งครูจะประยุกต์ใช้แนวคิด GPAAS 5 STEPS ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งนำนวัตกรรมต้นแบบ ชุดเครื่องมือสำหรับครูผู้สอน (Teacher Tool kits - TTK) เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไปใช้อย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าในอนาคตอาจต้องพบเจอกับอุปสรรคอื่น ๆ นอกเหนือความคาดหมาย คณะทำงานจากมหาวิทยาลัย พร้อมทั้งคณะครูจากโรงเรียนบ้านไทรทอง มีความเห็นตรงกันว่าอาจมีการผลิตเนื้อหาการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนการสอนทางออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มสารสนเทศ สนพ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา. (2564). **ข้อมูลสิ่งก่อสร้าง**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
https://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view_bobec.php?School_ID=1027740280&Area_CODE=2701
(2564, 25 กรกฎาคม)
- ครูหนึ่ง. (นามแฝง). (2564). ครูประจำการ. **สัมภาษณ์**, 11 สิงหาคม 2563.
- ครูสอง. (นามแฝง). (2563). ครูประจำการ. **สัมภาษณ์**, 11 สิงหาคม 2563.
- ประเภทของความรู้. (2557). **การจัดการความรู้ KM**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/type-of-knowledge/
(2564, 8 กันยายน)
- โรงเรียนบ้านไทรทอง. (2564). **ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
https://data.bopp-obec.info/web/index_view.php?School_ID=1027740280&page=info. (2564, 24 กรกฎาคม)
- วิจารณ์ พานิช. (2549). **การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ ฯ: สุขภาพใจ.
- ศักดิ์สิน ช่องดารากุล. (2563). **กระบวนการสอนคิดตามแนวคิด GPAAS 5 STEPS**.
ใน การประชุมปฏิบัติการ Active Learning ก้าวใหม่การจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ. 7-8 พฤศจิกายน 2563. (1-10). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

หนูหนึ่ง (นามแฝง). (2563). นักเรียนโรงเรียนบ้านไทรทอง อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว.
สัมภาษณ์, 13 สิงหาคม 2563.

การคิดอย่างมีจริยธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

ETHICAL THINKING BASED ON LORD BUDDHA'S TEACHINGS

รังสรรค์ ลิเบียว^{1*}
Rangsan Libiao^{1*}

Received : 17 May 2022

Revised : 25 August 2022

Accepted : 23 November 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาการคิดด้านจริยธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า พบว่าการคิดมีผลต่อการพูดและการกระทำ การคิดดีนำไปสู่การพูดดีทำดี และการคิดชั่วนำไปสู่การพูดชั่วทำชั่ว โดยมีความโลภ ความโกรธ ความหลง เหนียวนํ้าจิตใจมนุษย์ ให้คิดไปในทางที่ดีหรือชั่ว การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี หรือ โยนิโสมนสิการ ร่วมกับคำสอนเกี่ยวกับการคิดดีคิดชั่วและการตระหนักถึงบาปบุญคุณโทษ เป็นสิ่งสำคัญที่นำความคิดไปสู่ความเห็นที่ถูกต้อง ความคิดที่ถูกต้อง การพูดที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้อง การใช้ชีวิตที่ถูกต้อง ความพยายามที่ถูกต้อง การมีสติ และการมีจิตตั้งมั่นที่ถูกต้อง

คำสำคัญ: จริยธรรม พระพุทธเจ้า การคิด

ABSTRACT

This academic article aims to study ethical thinking based on Lord Buddha's thinking. It was found that thinking affects to speech and action. Good thoughts lead to good words and good deeds. and evil thoughts lead to evil speech and deeds, with greed, anger, delusion, inducing the human mind to think in a good or bad way. The right way of thinking or Yonisomanasikara together with Lord Buddha's teachings about good thinking, bad thinking and the realization of sin. It is important to bring ideas to the right understanding, right thought, right speech, right action, right livelihood, right effort, right mindfulness, and right concentration.

Keywords: Ethics, Lord Buddha, Thinking

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Bachelor of Business Administration Program in General Management, Faculty of Management Sciences Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: autocentrino@hotmail.com

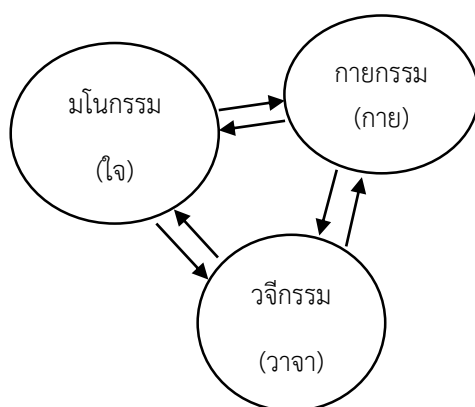
บทนำ

การคิดอย่างมีจริยธรรมมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และมีผลต่อมนุษย์และสังคม การคิดอย่างมีจริยธรรมส่งเสริมภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ การยอมรับและความไว้วางใจในทางกลับกันการคิดที่ผิดจริยธรรม ทำให้เสื่อมเสียภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจ รวมถึงชื่อเสียงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ต้องใช้เวลาและความพยายามแก้ไขให้กลับคืนมา และการได้รับผลของการกระทำ การคิดอย่างมีจริยธรรมเกี่ยวข้องกับการคิดและการตัดสินใจเป็นเรื่องภายในจิตใจของมนุษย์ที่มีความแตกต่างกันทั้งอุปนิสัย สติปัญญา พฤติกรรม ความรู้ความเข้าใจ และความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมถึงแรงกดดันจากการแข่งขันสภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ สถานการณ์ของโลก ค่านิยม ทศนคติ ผลประโยชน์ กำไร เป้าหมายและความสำเร็จ เป็นสิ่งที่สร้างแรงกดดันและมีอิทธิพลต่อการคิดและการตัดสินใจทางจริยธรรม สถานการณ์ที่จำเป็นต้องเลือกระหว่างความถูกต้องดีงามกับผลประโยชน์ (ทำดี ทำชั่ว) ทำให้เกิดความสับสนและก่อปัญหาในการคิด การตัดสินใจ และการแยกแยะเกี่ยวกับจริยธรรม อะไรคือสิ่งที่ถูกต้อง อะไรคือสิ่งที่ไม่ถูกต้อง อะไรคือสิ่งที่ควรทำ อะไรคือสิ่งที่ไม่ควรทำ อะไรคือสิ่งที่ดี อะไรคือสิ่งที่ชั่ว และการเลือกระหว่างสิ่งที่ถูกใจกับสิ่งที่ถูกต้อง ปัญหาด้านจริยธรรมอย่างหนึ่งคือ การไม่รู้วิธีการคิดที่ถูกต้องหรือเหมาะสม ควรคิดอย่างไร ควรมีหลักการคิดอย่างไร จึงตระหนักถึงหลักธรรมและคำสอนของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับการคิดทางจริยธรรม ศีลธรรม ความดีความชั่ว เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและการคิดอย่างมีจริยธรรม โดยคาดว่าประโยชน์ที่จะได้รับคือแนวทาง หลักการ และวิธีการใช้การคิดอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

การคิดอย่างมีจริยธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

การคิดเป็นการกระทำอย่างหนึ่งเรียกว่า กรรม (การกระทำ) โดยพระพุทธเจ้าได้แบ่งการกระทำออกเป็น 3 ประเภท (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 งข) คือ การกระทำทางกาย (กายกรรม) การกระทำทางวาจา (วจีกรรม) และการกระทำทางใจ (มโนกรรม) การคิดจัดเป็นการกระทำทางใจหรือมโนกรรม โดยสัมพันธ์กับการกระทำทางวาจา (วจีกรรม) และการกระทำทางกาย (กายกรรม) ดังนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่าง มโนกรรม กายกรรม และวจีกรรม

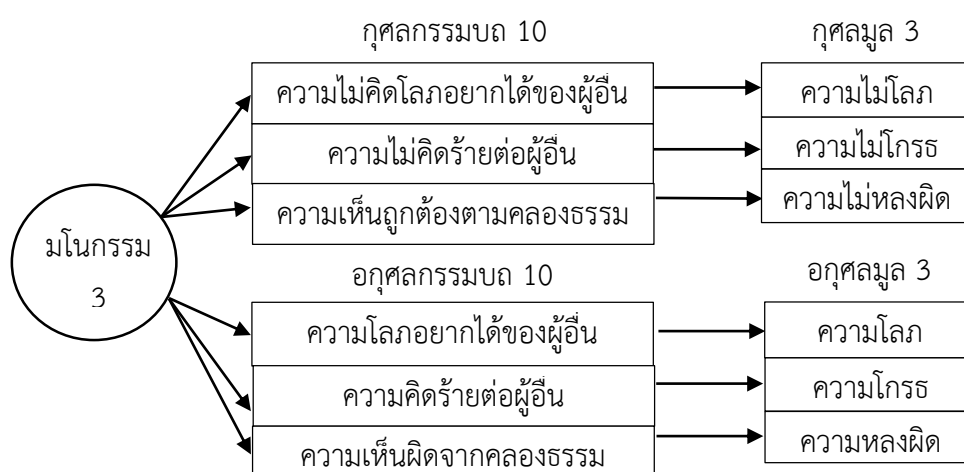
จากภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของการกระทำทางใจ (มโนกรรม) ที่สัมพันธ์โดยตรงกับการกระทำทางกาย (กายกรรม) และการกระทำทางวาจา (วจีกรรม) มีพุทธวจนะที่กล่าวถึงความสัมพันธ์และอิทธิพลของการกระทำทางใจต่อการกระทำทางวาจาและการกระทำทางกายที่ว่า (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ข)

“ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ ถ้าคนมีใจชั่ว ก็จะพุดชั่วหรือทำชั่วตามไปด้วย เพราะความชั่วนั้น ทุกข์ย่อมติดตามเขาไป เหมือนล้อหมุนตามรอยเท้าโคที่ลากเกวียนไป ฉะนั้น”

และ “ธรรมทั้งหลาย มีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ ถ้าคนมีใจดี ก็จะพุดดีหรือทำดีตามไปด้วย เพราะความดีนั้น สุขย่อมติดตามเขาไป เหมือนล้อหมุนตามรอยเท้าโคที่ลากเกวียนไป ฉะนั้น”

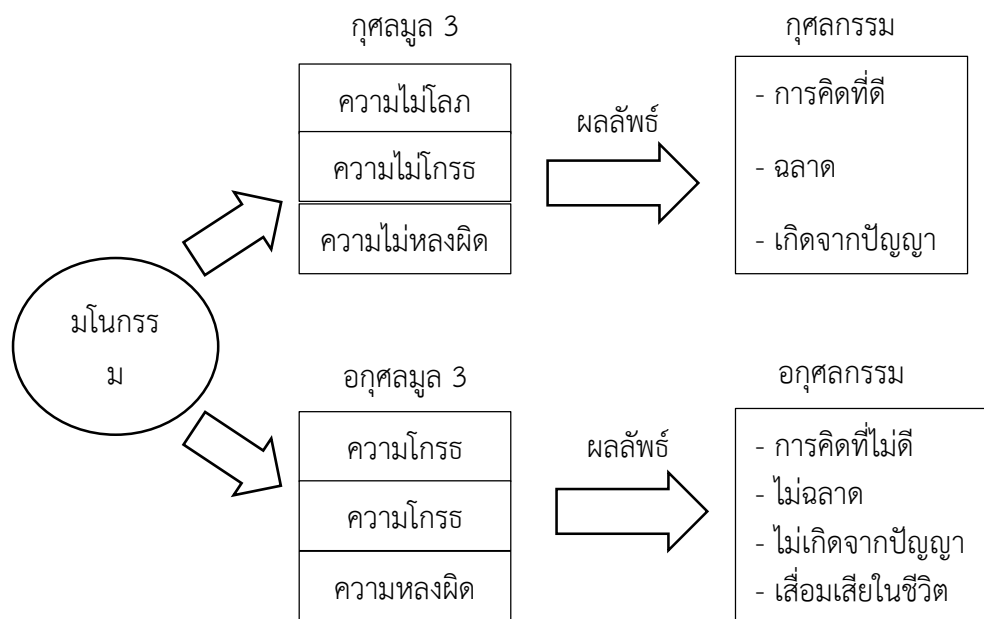
ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการกระทำทางใจที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางวาจาและการกระทำทางกาย ที่มีลักษณะในทิศทางเดียวกันคือ ถ้าใจคิดดี ก็จะส่งผลให้พุดดีและทำดีไปด้วย ถ้าใจคิดชั่ว ก็จะส่งผลให้พุดชั่วทำชั่วไปด้วย แสดงให้เห็นว่าการคิดมีความสัมพันธ์และอิทธิพลเหนือการพุดและการกระทำ ดังคำกล่าวที่ว่า ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว

โดยหลักธรรมที่ชื่อว่า กุศลกรรมบถ 10 (กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติ) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ก) ได้แสดงสิ่งที่เป็นมโนกรรมที่ดีเบื้องต้นไว้ 3 ประการ ได้แก่ ความไม่คิดโลภอยากได้ของผู้อื่น (อนภิชฌา) ความไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น (อพยาบาท) และความเห็นถูกต้องตามคลองธรรม (สัมมาทิฐิ) เป็นกุศลปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่กุศลมูล 3 ประการ ได้แก่ ความไม่โลภ (อโลภะ) ความไม่โกรธ (อโทสะ) และความไม่หลงผิด (อโมหะ) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 งค) และหลักธรรม อกุศลกรรมบถ 10 (กรรมชั่วอันนำไปสู่ความเสื่อมและความทุกข์) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ก) แสดงสิ่งที่เป็นมโนกรรมที่ไม่ดีเบื้องต้นไว้ 3 ประการ ได้แก่ ความโลภอยากได้ของบุคคลอื่น (ภิชฌา) ความคิดร้ายต่อผู้อื่น (พยาบาท) และความเห็นผิดจากคลองธรรม (มิจฉาทิฐิ) เป็นบาปอกุศลปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ อกุศลมูล 3 ได้แก่ ความโลภอยากได้ (โลภะ) ความคิดร้าย (โทสะ) และความหลงผิด (โมหะ) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 งค) ดังนี้

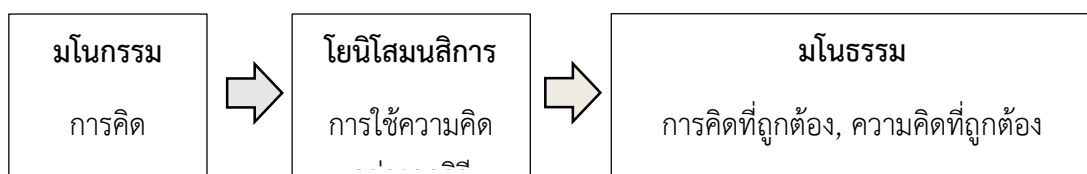
ภาพที่ 2 มโนกรรม 3 ในหลักธรรม กุศลกรรมบถ 10 และ อกุศลกรรมบถ 10

จากภาพที่ 2 แสดงลักษณะของการกระทำทางใจ (มโนกรรม) ประกอบด้วยเหตุปัจจัยที่นำไปสู่การคิดดีและไม่ดี เมื่อมีความคิดเช่น ไม่คิดโลภอยากได้ของผู้อื่น ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น และมีความคิดเห็นถูกต้องตามครรลองคลองธรรม เป็นปัจจัยนำไปสู่การคิด การพูด และการกระทำอย่างสุจริต (มโนสุจริต วจีสุจริต กายสุจริต) และหรือมีความคิดเช่น คิดโลภอยากได้ของผู้อื่น คิดร้ายต่อผู้อื่น เห็นผิดจากครรลองคลองธรรมที่ติงาม เป็นปัจจัยนำไปสู่การคิด การพูด และการกระทำที่ทุจริต (มโนทุจริต วจีทุจริต กายทุจริต) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 งข) ดังนี้

ภาพที่ 3 ผลลัพ์ของการกระทำทางใจ

จากภาพที่ 3 แสดงผลลัพ์ของมโนกรรมที่มีมูลเหตุที่ดี (กุศลมูล) และไม่ดี (อกุศลมูล) เป็นปัจจัยพื้นฐานความคิดของมนุษย์ ได้แก่ ความโลภ ความโกรธ ความหลงผิด ผลลัพ์จากความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลงผิด คือ การคิดดี การคิดที่ฉลาด เป็นความคิดที่เกิดจากปัญญา ถือเป็นกุศลจิต และผลลัพ์จากความโลภ ความโกรธ ความหลงผิด คือ การคิดชั่ว การคิดที่ไม่ฉลาด ขาดการใช้ปัญญาในการคิด สร้างความเสื่อมเสียในชีวิต ถือเป็นอกุศลจิต เป็นการแยกแยะความคิดที่ถูกต้องหรือความคิดที่ไม่ถูกต้อง (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 งค) ดังนี้

ภาพที่ 4 ตัวอย่างแนวคิดการคิดอย่างมีมโนธรรม

จากภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างแนวคิดการคิดอย่างมีนโนธรรม เมื่อเกิดมโนกรรม (การคิด, ความคิด) กับเหตุการณ์หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้น จิตใจเข้าไปสัมผัสรับรู้ (รูป) พร้อมด้วยอารมณ์ความรู้สึก (เวทนา) และจดจำเหตุการณ์หรือเรื่องราว (สัญญา) แล้วปรุงแต่งเหตุการณ์หรือเรื่องราวตามการรับรู้ ความรู้สึก และอารมณ์ของจิตใจ (สังขาร) แล้วสรุปความรู้ความเข้าใจตามการได้เห็น การได้ยิน อารมณ์ และตามการรับรู้ของจิตใจ (วิญญาณ) เรียกว่า ขั้น 5 (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ข) ความรู้ความเข้าใจของจิตใจและความคิดที่เกิดจากการปรุงแต่งของขั้น 5 อาจทำให้เกิดความรู้เห็นที่คลาดเคลื่อน ความรู้ความเข้าใจที่ผิดไปจากความเป็นจริง เรียกว่า วิปลาส หรือ วิปาส 3 ประการคือ การรู้ที่ผิดจากความเป็นจริง (สัญญาวิปาส) การคิดผิดจากความเป็นจริง (จิตตวิปาส) และความเห็นผิดจากความเป็นจริง (ทิฏฐิวิปาส) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ข) ซึ่งมีผลดังนี้

1. ทำให้เกิดความเข้าใจหรือสำคัญผิดว่าสิ่งที่คิดนั้นคือความจริง แต่แท้จริงแล้วไม่ใช่ความจริงอย่างที่คิด (วิปาสในสิ่งที่ไม่เที่ยง ว่าเที่ยง)
2. ทำให้เกิดความเข้าใจหรือสำคัญผิดว่าสิ่งที่คิดนั้นเป็นสิ่งที่สร้างประโยชน์และความสุข แต่แท้จริงแล้วสร้างปัญหาและความทุกข์ (วิปาสในสิ่งที่ทุกข์ ว่าสุข)
3. ทำให้เกิดความเข้าใจหรือสำคัญผิดว่าสิ่งที่คิดนั้นมีอยู่จริง แต่แท้จริงแล้วไม่มีอยู่จริง (วิปาสในสิ่งที่ไม่เป็นตัวตน ว่าตัวตน)
4. ทำให้เกิดความเข้าใจหรือสำคัญผิดว่าสิ่งที่คิดนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือถูกต้อง แต่แท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่ไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง (วิปาสในสิ่งที่ไม่งาม ว่างาม)

ผลที่ตามคือ การปฏิบัติที่ผิดพลาด (ศีลวิบัติ) ความเข้าใจที่ผิดพลาด (จิตตวิบัติ) การเห็นและความเห็นที่ผิดพลาด (ทิฏฐิวิบัติ) ที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตคือ ความผิดพลาดในการทำงาน (กัมมันตวิบัติ) ความผิดพลาดในการประกอบอาชีพ (อาชีวะวิบัติ) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ง) โดยสิ่งที่ช่วยไม่ให้เกิดการคิดผิดหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงคือ โยโสมนสิการ การใช้ความคิดอย่างถูกวิธี คำว่า โยนิ แปลว่า เหตุ ต้นเค้า แหล่งเกิด ปัญญา อุบาย วิธี ทาง และคำว่า มนสิการ หมายถึง การทำในใจ การคิด คำนึง นึกถึง ใส่ใจ พิจารณา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยูร ปยุตโต), 2556) หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นเค้า สาเหตุเหตุผลทั้งหมด แยกแยะออกและพิจารณาด้วยปัญญาที่คิดเป็นระเบียบโดยละเอียดลึกซึ้ง ให้เห็นสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย ที่นำไปสู่มโนธรรมที่ถูกต้อง คือ การคิดที่ถูกต้อง ความคิดที่ถูกต้อง ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การมีสัมมาทิฐิ และการมีจิตสำนึกทางจริยธรรมที่ถูกต้อง ดังพุทธวจนะที่ว่า (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ฉ)

“โลภะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่วและให้กรรมชั่วเป็นไป โทสะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป โมหะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป อโยนิโสมนสิการ (การมนสิการโดยไม่แยบคาย) เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป มิจฉาปณิหิตจิต (จิตที่ตั้งไว้ผิด) แลเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป กิเลสมีโลภะเป็นต้นนี้แล เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมชั่ว และให้กรรมชั่วเป็นไป”

“อโกละเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป อโทสะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป อโมหะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป โยนิโสมนสิการ (การมนสิการโดยแยบคาย) เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป สัมมาปณิหิตจิต (จิตที่ตั้งไว้ถูก) แลเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ทำกรรมดี และให้กรรมดีเป็นไป”

อันแสดงถึงความสำคัญของ โยนิโสมนสิการ ในการพิจารณาแยกแยะการคิดดี การคิดชั่ว และการใช้สติปัญญาความคิดที่อยู่เหนืออารมณ์โลก โกรธ หลง ต่อการคิดและการตัดสินใจ นำไปสู่การคิดที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ดังพุทธวจนะที่ว่า (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 กง)

“เราไม่เห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่งที่เป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ก็เกิดขึ้น หรือเป็นเหตุให้อกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อมไปเหมือนโยนิโสมนสิการนี้ เมื่อมนสิการโดยแยบคาย กุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นก็เกิดขึ้น และอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วก็เสื่อมไป”

โยนิโสมนสิการ มีหลักการดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2556)

1. การคิดอย่างละเอียด แยบยล รอบคอบ (อุบายมนสิการ) โดยเลือกวิธีการคิดที่ถูกต้อง มีความจำเพาะเหมาะสมกับแต่ละปัญหา หรือเลือกวิธีการคิดที่ถูกต้องกับปัญหานั้น ๆ โดยพิจารณาอย่างละเอียด รอบคอบ ถี่ถ้วน ทั้งผลดีและผลเสีย มองเห็นผลลัพธ์ของต้นเหตุ และมองเห็นต้นเหตุของผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นไปตามความเป็นจริง เป็นต้น
2. การคิดอย่างเป็นลำดับขั้นตอน (ปถมนสิกา) โดยการคิดและพิจารณาความเป็นไปและการดำเนินไปของเหตุการณ์ตามความเป็นจริง เป็นขั้นตอนอย่างมีระเบียบ ตามเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับของเหตุการณ์ มีทิศทางอย่างถูกต้อง เป็นต้น
3. การคิดอย่างมีเหตุผล (การณมนสิการ) โดยการคิดตามเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันของเหตุปัจจัยตามความเป็นจริงของเหตุและผลที่ดำเนินเหตุการณ์เรื่องราวต่อเนื่องตามลำดับ เป็นต้น
4. การคิดอย่างมุ่งหมายให้เกิดผลดี (อุपाทกมนสิการ) โดยการคิดอย่างมีเป้าหมายมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ในทางดีหรือคุณประโยชน์ หลีกเลียงและป้องกันการคิดชั่ว พุดชั่ว ทำชั่ว และการคิดที่ผิดจริยธรรมหรือการคิดไปในทางที่ไม่ดี เป็นต้น

ให้มีหลักในการใช้ความคิด ไม่รุ่มร่าม สับสนกับการคิด คิดวกวนอย่างไม่มีทิศทาง แยบยลละเอียด รอบคอบ ถี่ถ้วน เป็นขั้นตอนอย่างมีระเบียบ มีเหตุมีผล ถูกต้อง คิดได้ตามความเป็นจริง

โยนิโสมนสิการ มีวิธีคิดได้หลากหลายวิธีดังนี้

1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือการคิดค้นหาสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่อเนื่องกันจากผลลัพธ์ที่ปรากฏ เพื่อให้เห็นสถานะความเป็นไปของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เป็นการคิดให้เข้าใจผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุหรือมีปัจจัยอะไรเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ ซึ่งช่วยให้เข้าใจเหตุการณ์หรือเรื่องราวความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และเกิดความกระจ่างในสิ่งที่ได้คิด
2. วิธีคิดแบบแยกส่วนประกอบ คือการคิดโดยการแยกองค์ประกอบของเหตุการณ์หรือเรื่องราวทั้งสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นเหตุเป็นผล โดยแยกพิจารณาแต่ละเหตุและปัจจัยเพื่อให้ทราบถึงสถานะความเป็นไปของเหตุปัจจัยตามความเป็นจริง เช่น ต้นเหตุปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยส่งเสริม ปัจจัยสำคัญ ปัจจัยกระตุ้น เป็นต้น
3. วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ คือการคิดตามความเป็นไปของเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นกับเหตุการณ์หรือเรื่องราว นั้น ๆ ตามพฤติกรรมและธรรมชาติของเหตุปัจจัย เช่น โดยธรรมดา ร่างกายของมนุษย์

ย่อมเจริญเติบโตเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและอายุ และสิ้นสุดการเจริญเติบโต แล้วเสื่อมและสลายในที่สุด (เกิด โต แก่ ตาย) การไหลของน้ำโดยธรรมชาติจะไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ ช่วยให้สามารถแก้ไขป้องกันหรือจัดการกับเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การคิดผิด และทราบถึงเหตุปัจจัยที่จะนำไปสู่การคิดที่ถูกต้อง รู้เท่าทันความคิดของตน

4. วิธีคิดแบบแก้ไขปัญหา คือการคิดตามเหตุและผลอย่างตรงไปตรงมาและตรงจุด เช่น การคิดตามหลักธรรมอริยสัจ 4 คือ ความทุกข์ ปัญหา (ทุกข์) ที่เกิดขึ้น มีสาเหตุและปัจจัยที่สัมพันธ์ส่งผลต่อเนื่องมาอย่างไร (สมุทัย) เป้าหมายในการแก้ไขปัญหาหรือความทุกข์อยู่ที่ตรงจุดไหน (นิโรธ) และมีวิธีการแก้ไขหรือควรปฏิบัติอย่างไร (มรรค)

5. วิธีคิดแบบมีหลักการและความมุ่งหมาย คือการคิดตามหลักจริยธรรม คุณธรรม ศีลธรรม ระเบียบ ประเพณี หลักความจริง หลักความดีงาม หลักประเพณีปฏิบัติ หลักกฎหมาย หลักความถูกต้อง คำนึงถึงความมุ่งหมายและจุดหมายของการคิด

6. วิธีคิดแบบคำนึงถึงข้อเสียและทางออก คือการคิดด้วยการพิจารณาตามความเป็นจริง ทุกแง่มุมอย่างละเอียดรอบคอบทั้งผลดีและผลเสีย คุณและโทษที่เกิดขึ้น รู้ที่มาที่ไปและที่ถูกต้อง

7. วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม คือการคิดวิเคราะห์ถึงประโยชน์และคุณค่าของการกระทำที่จะได้รับหรือคาดว่าจะเกิดขึ้น เกิดประโยชน์และคุณค่าอย่างแท้จริงหรือไหม หรือเป็นแค่เพียงสิ่งที่คิดหรือจินตนาการ ปรงแต่งความคิดด้วยความโลภ โกรธ หลง และเข้าใจอย่างนั้นไปเอง

8. วิธีคิดแบบส่งเสริมความคิดในทางที่ดี คือการคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงบวก (Positive Thinking) การคิดไปในทางดีงาม การคิดโดยคำนึงถึงบาปบุญคุณโทษ คำนึงถึงความถูกต้อง คุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม มองเห็นผลลัพธ์ที่ดีงาม คำนึงถึงประโยชน์และคุณค่าที่ดีงาม

9. วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน คือการคิดอย่างมีสติอยู่กับสิ่งที่กำลังคิด กำลังเป็นอยู่ กำลังรับรู้ กำลังปฏิบัติ ณ ปัจจุบัน โดยไม่คำนึงถึงอดีตหรืออนาคต หรือพยายามหลุดพ้นจากสภาพปัจจุบัน คิดเฉพาะกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน

10. วิธีคิดแบบจำแนกแยกแยะตามคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ การคิดโดยยึดตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แสดงและจำแนกแยกแยะไว้แล้วเกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ความดี ความชั่ว เป็นหลักในการคิด เช่น ศีล 5 กรรม กุศลกรรม อกุศลกรรม

โดยสรุป โยนิโสมนสิการ มีหลักการคิด ได้แก่ การคิดอย่างละเอียดรอบคอบ แยกย่อย การคิดอย่างเป็นขั้นตอน การคิดอย่างมีเหตุผล และการคิดอย่างมีเป้าหมายให้เกิดผลที่ดี เป็นหลักใช้ความคิดได้อย่างถูกวิธีถูกต้อง ป้องกันและลดความคลาดเคลื่อน ความผิดพลาด ในการประมวลความคิดความเข้าใจ สามารถใช้ความคิดได้อย่างละเอียดรอบคอบ มีเหตุผล และเกิดผลที่ดี มีความชัดเจนและคิดได้ตรงกับความเป็นจริง โดยเลือกวิธีการคิดให้สอดคล้องกับแต่ละเหตุการณ์ ปัญหา หรือเรื่องที่ต้องใช้ความคิด ใช้หลาย ๆ วิธีคิดบูรณาการร่วมกันเพื่อให้มีประสิทธิภาพและคิดได้อย่างถูกต้อง มีมโนธรรม

โยนิโสมนสิการเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางการใช้ความคิดอย่างถูกวิธี ให้มีหลักคิด มีวิธีคิดอย่างมีเหตุมีผล และรู้วิธีคิดที่เหมาะสม การเกิดมโนธรรมนั้นต้องคำนึงถึงหลักธรรมประกอบวิธีการคิด (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ก) เช่น

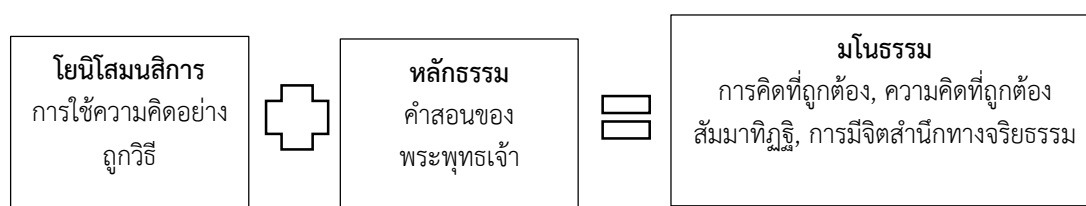
1. หิริ โอตตปปะ ได้แก่ ความอายบาป และความกลัวบาป เป็นเครื่องเตือนสติในขณะใช้ความคิด เพื่อให้รู้ว่าการกำลังคิดในสิ่งที่ดีหรือไม่ดี มีความละเอียดและกลัวต่อผลของการทำความชั่ว การทำความดี ย่อมได้รับผลดี การทำความชั่วย่อมได้รับผลชั่ว
2. สติ สัมปชัญญะ ได้แก่ ความระลึกได้ และ ความรู้ตัว เพื่อให้รู้ระลึกได้ว่าสิ่งที่คิดอยู่นั้น เป็นความคิดดีหรือความคิดชั่ว และรู้ตัวเองว่าการกำลังคิดดีหรือคิดชั่วอยู่ขณะนั้น
3. ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นเครื่องเตือนสติในขณะคิด คิดดีหรือไม่ มีสติในการคิดหรือไม่ และได้คิดด้วยปัญญาแล้วหรือไม่
4. หิริ โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัว และการละอายต่อการกระทำชั่ว เป็นเครื่องย้ำเตือนจิตใจ ป้องกันการใช้ความคิดไปในทางชั่ว มีจิตที่เกรงกลัวและละอายต่อการคิดชั่วทำชั่ว
5. อธิปไตย 3 สิ่งใดคือสิ่งสำคัญได้แก่ อัตตาทิไทย คือ การคิดด้วยตนเอง การให้ความสำคัญในการคิดที่ตนเองเป็นหลัก เป็นเรื่องที่ต้องคิดด้วยตนเองเป็นสำคัญ เป็นเรื่องที่ตนเองต้องคิดด้วยตนเอง โลกาทิไทย คือ การคิดโดยยึดสังคมเป็นหลัก การคิดโดยคำนึงถึงสังคม การคิดอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม การคำนึงถึงกฎหมาย ระเบียบ จารีตของสังคม และธัมมาธิปไตย คือการคิดโดยให้ความสำคัญและตระหนักถึงศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ความถูกต้องเป็นธรรม และคำสอนของพระพุทธเจ้า
6. อัปมาทะ คือ ความไม่ประมาทในการคิด การมีสติในการคิด การคิดอย่างละเอียดรอบคอบ และตรวจสอบความถูกต้องของความคิด
7. ปริญญา คือ การทำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิด ประกอบด้วย 3 ขั้นคือ ขั้นรู้จักคิด (ญாதปริญญา) ขั้นดำเนินความคิด (ตรีนปริญญา) และขั้นกำหนดความคิด (ปหานปริญญา)
8. วิรติ 3 คือ การเว้นจากการคิดชั่ว การคิดทุจริต ป้องกันการใช้ความคิดไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่ดี ไม่งาม ด้วยการละเว้นความคิดอย่างเฉพาะหน้า (สัมปัตตวิรติ) หรือด้วยการตั้งเจตนาเว้นจากการคิดชั่วไว้ใจ (สมาทานวิรติ) หรือด้วยการตัดขาดความคิดชั่ว (สมุจเฉทวิรติ)
9. จิตตสังขาร คือ การปรุงแต่งความคิด ด้วยการรับรู้ ธรรมอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่นำไปสู่เจตนาของความคิด ความจงใจคิด
10. พรหมวิหาร 4 คือ การคิดด้วยความเมตตาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อผู้อื่น (เมตตา) การคิดเพื่อทำประโยชน์ของผู้อื่น (กรุณา) การคิดด้วยความยินดี มีไมตรีจิตที่ดีต่อผู้อื่น (มุทิตา) การคิดด้วยการวางใจเป็นกลาง ไม่คิดไปด้วยความลำเอียงด้วยความชอบ ความโกรธ ความหลง และความกลัว รู้จักวางเฉยสงบใจ ที่น้อมนำให้คิดไปสู่มนธรรมที่ดียิ่ง (อุเบกขา)
11. อคติ 4 คือ การคิดด้วยความลำเอียง ได้แก่ ความลำเอียงเพราะชอบ (ฉันทาคติ) ความลำเอียงเพราะไม่ชอบ (โทสาคติ) ความลำเอียงเพราะลุ่มหลงมัวเมา (โมหาคติ) และความลำเอียงเพราะกลัว (ภยาคติ)
12. นิวรรณ 5 คือ สิ่งที่รบกวนและส่งผลต่อการสภาพของอารมณ์และจิตใจและการใช้สติปัญญาในการคิด ได้แก่ ความพอใจและความต้องการในสิ่งที่น่าใคร่ที่น่าปรารถนา (กามฉันทะ) ความคิดร้ายความคับแค้นใจ (พยาบาท) ความหุดหู่และเชื่องซึม (ถีนมิทธะ) ความฟุ้งซ่านและร้อนใจ ความกระวนกระวายใจ (อุทธัจจุกุกุจจะ) และความลึกลับสงสัย (วิจิกิจฉา) ควรปรับสภาพอารมณ์หรือรอให้สภาพอารมณ์และจิตใจสงบ ตั้งมั่น เป็นสมาธิ เอื้อให้สามารถเจริญปัญญาได้

13. เวสารัชชกรยณธรรม 5 คือ ปัจจัยที่สร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นของการคิด ว่าสิ่งที่ได้คิดและพิจารณานั้น ถูกต้อง ดีงาม เป็นไปเพื่อคุณและประโยชน์ ความถูกต้องตามหลัก ศีลธรรม จริยธรรม ได้แก่ ความเชื่อในคุณงามความดี (ศรัทธา) ความประพฤติกฎที่ต้องดีงาม ไม่ผิด กฎหมาย หรือศีลธรรม (ศีล) การแสวงหาข้อมูล การศึกษา การทำความเข้าใจความเข้าใจในสิ่งที่คิดอย่าง ละเอียดลึกซึ้ง (พาหุสัจจะ) ความเพียรมุ่งมั่น ตั้งใจ มีจิตใจที่มั่นคงต่อความดี การคิดดี (วิริยะรรมะ) และการมีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนในเหตุผล การทำดี การทำชั่ว ประโยชน์ ไม่ใช่ประโยชน์ คุณและโทษ และผลของการกระทำ ผลของความคตินั้น (ปัญญา) เป็นต้น

14. ภัพพตาธรรม 6 คือ หลักการที่ช่วยให้สามารถคิดในสิ่งที่ดีงาม หรือใช้ความคิดในทาง ที่ถูกต้อง ได้แก่ ฉลาดและเข้าใจเกี่ยวเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดความดีงาม ความสุขและความเจริญ ฉลาดและเข้าใจเกี่ยวกับเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา ความไม่ดีงาม ความสุขและความเสื่อมทราม ฉลาดและชำนาญวิธีบริหารจัดการความคิด สามารถใช้ความคิดได้สำเร็จลุล่วง การมีความพึงพอใจใน การประกอบคุณงามความดี การระวังรักษาความคิดที่ดีไว้ และการคิดถูกต้องอย่างต่อเนื่อง

15. สัมปยุตธรรม 7 คือ สิ่งๆ ที่ช่วยให้สามารถคิดได้ถูกต้องเหมาะสม ได้แก่ รู้เหตุที่ทำให้ เกิดผล (อัมมัญญา) รู้จักผลที่เกิดขึ้นอันเนื่องเนื่องจากเหตุ (อัตถัญญา) รู้จักตน รู้ถึงความรู้ ความสามารถในการใช้สติปัญญาในการคิดได้ละเอียดลึกซึ้ง แคไหน (อัตถัญญา) รู้จักประมาณ ความคิด การคิดอย่างเหมาะสมพอดี การคิดพอดีพอควร (มัตตัญญา) รู้จักเวลา ที่เหมาะสม การใช้ ในเวลาคิดอย่างเหมาะสม ไม่คิดเร็วหรือคิดนานเกินไป ไม่รีบร้อนคิดหรือให้คิดอย่างยัดเยียด (กาลัญญา) รู้จักปรึกษาผู้อื่น สอบถามข้อคิดเห็น วิสัยทัศน์ ความคิดเห็นจากผู้รู้หรือเชี่ยวชาญ (ปริสญญา) และรู้จักบุคคล ความแตกต่างของมนุษย์ (บุคคลัญญา) เป็นต้น

ตัวอย่างหลักธรรมข้างต้นเป็นองค์ประกอบในโยนิโสมนสิการ ดังนี้

ภาพที่ 5 แนวคิดการโยนิโสมนสิการประกอบหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า

จากภาพที่ 5 โยนิโสมนสิการเปรียบเสมือนเครื่องมืออุบายวิธีที่ช่วยให้สามารถใช้ความคิดได้ อย่างแยบยล ชาญฉลาด ละเอียด รอบคอบ ถี่ถ้วน เป็นขั้นตอน มีระเบียบ มีเหตุมีผล เป็นวิธีการที่ทำให้ สามารถใช้ความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อน้อมนำการใช้ความคิดไปสู่ความถูก ต้องดีงาม ตามครรลองคลองธรรม เป็นมโนธรรมโดยสมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ความถูกต้องดีงาม (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 งก) นอกจากการใช้ความคิดได้อย่างถูกวิธีแล้ว จะต้องคิดได้อย่างถูกต้อง มีความคิดที่ถูกต้อง เป็นความคิดที่เป็นสัมมาทิฐิ คำนึงถึงคุณงามความดี

บาป บุญ คุณ และโทษ ดีชั่ว สิ่งที่ส่งเสริมความคิดให้ถูกต้องคือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบเข้ากับวิธีการคิด เพื่อให้เกิดความคิดที่เป็นไปโดยชอบประกอบด้วยธรรม

เมื่อคิดได้อย่างถูกต้องชอบธรรมแล้ว สิ่งสำคัญประการต่อมาคือการตัดสินใจเลือกอย่างถูกต้อง แสดงถึงความถูกต้องของการคิดที่ถูกต้องแท้จริง แม้วิธีการคิดและคิดได้ถูกต้องแล้ว แต่หากตัดสินใจเลือกไม่ถูกต้อง ย่อมแสดงให้เห็นว่าการคิดทั้งหมดไม่ถูกต้อง ล้มเหลวหรือผิดพลาดในการใช้ความคิด ในการตัดสินใจอาจต้องเลือกระหว่างสิ่งที่ถูกต้องกับสิ่งที่ถูกใจดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ถูกต้องกับสิ่งที่ถูกใจ

หัวข้อเปรียบเทียบ	สิ่งที่ถูกต้อง	สิ่งที่ถูกใจ
ด้านความถูกต้องกับความถูกใจ	เน้นความถูกต้องอย่างเดียว	เป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องก็ได้ แต่ขอให้ถูกใจ
	เป็นสิ่งที่ถูกใจหรือไม่ถูกใจก็ได้	เป็นสิ่งที่ถูกใจเพียงอย่างเดียว
	เป็นสิ่งที่พอใจกับไม่พอใจก็ได้	เป็นสิ่งที่พอใจเพียงอย่างเดียว
	อาจขัดต่อความรู้สึกหรือไม่ตรงกับที่ใจต้องการ เมื่อต้องตัดสินใจ	เน้นการไม่ขัดต่อความรู้สึกหรือตรงกับที่ใจต้องการ เมื่อต้องตัดสินใจ
	ตรงกับความต้องการหรือไม่ตรงกับความต้องการ	เน้นให้ตรงกับความต้องการ
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	คำนึงถึงคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม	คำนึงถึงหรือไม่คำนึงถึงศีลธรรม จริยธรรม
	เน้นสร้างความถูกต้องดีงาม	เน้นสร้างความพึงพอใจ
	เน้นประโยชน์บนความถูกต้อง	เน้นประโยชน์บนความถูกใจ
	อาจต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตน	เน้นรักษาประโยชน์ส่วนตน
	เน้นผลที่เกิดขึ้นตามความจริง	เน้นให้เกิดผลที่ถูกใจหรือพอใจ
	เน้นผลที่เกิดขึ้นตามมาที่ดี	ผลที่เกิดขึ้นตามมาดีหรือไม่ดีก็ได้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ถูกต้องกับสิ่งที่ถูกใจ มีลักษณะแตกต่างกันคือ สิ่งที่ต้องมีลักษณะคือ เป็นได้ทั้งสิ่งที่ถูกใจหรือไม่ถูกใจ และเป็นได้ทั้งสิ่งสร้างความพอใจและความไม่พอใจ เมื่อได้พิจารณารับรู้ตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นอาจขัดหรือตรงกับความรู้สึก ตรงหรือไม่ตรงกับความต้องการ คำนึงถึงคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม เน้นความถูกต้องดีงาม มุ่งหวังที่จะบรรลุเป้าหมายและประโยชน์ด้วยความถูกต้อง ซึ่งในบางครั้งเพื่อให้เกิดความถูกต้องอาจต้องเสียสละความสุขและประโยชน์ส่วนตน และยอมรับความจริงถึงแม้ความจริงนั้นจะเป็นสิ่งที่ถูกใจหรือไม่ถูกใจก็ตาม เพื่อให้เกิดผลที่ดีจากการคิดและตัดสินใจ ลักษณะของสิ่งที่ถูกใจคือ เป็นได้ทั้งสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง โดยให้ความสำคัญกับสิ่งที่สร้างความพึงพอใจและสามารถตอบสนองความต้องการทางใจ และหลีกเลี่ยงหรือไม่ให้ขัดกับความรู้สึกหรือบิบบังคับจิตใจ ไม่สำคัญว่าจะต้องถูกต้องตามหลัก

ศีลธรรม คุณธรรม หรือจริยธรรมหรือไม่ก็ตาม หากสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่พึงพอใจก็ตัดสินใจเลือกสิ่งนั้น ซึ่งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับความถูกต้องแล้ว จะเน้นเพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ถึงแม้ผลที่เกิดขึ้นตามมาจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม

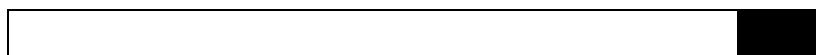
เมื่อพิจารณาลักษณะของสิ่งที่ถูกต้องแล้ว เป็นการคิดมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และความถูกต้อง มุ่งหวังให้เกิดสิ่งที่ดีงาม ที่ถูกต้อง หวังผลในด้านดีเพียงฝ่ายเดียวหรือเลือกทำดีด้านเดียวเท่านั้นและเว้นจากการทำชั่ว ส่วนสิ่งที่ถูกใจเป็นการคิดที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับความพึงพอใจและการตอบสนองความต้องการด้านจิตใจ จะมีความถูกต้องตามหลัก ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม หรือถูกต้องหรือไม่ก็ตาม จะถูกต้องก็ได้หรือไม่ถูกต้องก็ได้ หวังผลให้เกิดสิ่งที่พึงพอใจหรือตามที่จิตใจต้องการ ไม่ให้ความสำคัญกับผลที่เกิดขึ้นตามมา ไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือไม่ดี ขอแค่เพียงให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการหรือไม่เสียประโยชน์ หรือเลือกที่จะทำได้ทั้ง ดีและชั่ว ดีก็ได้ ชั่วก็ได้ เน้นที่ผลลัพธ์ที่ถูกใจหรือพึงพอใจ โดยไม่สนใจว่าสิ่งนั้นจะดีหรือชั่ว ถ้าสิ่งนั้น เป็นสิ่งที่ถูกใจ

เป็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งคือในบางกรณีทราบดีอยู่แล้วว่า สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ดีหรือชั่ว เป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่ก็ตัดสินใจสิ่งที่ถูกใจมากกว่าสิ่งที่ถูกต้อง เนื่องจาก อำนาจและอิทธิพลของอวิชาหรือความไม่รู้เกี่ยวกับความถูกต้องอย่างแจ่มแจ้ง ความไม่รู้ตาม ความเป็นจริง บดบังความคิด อยู่เหนือจิตใจ การใช้ความคิด การใช้สติปัญญา และการตัดสินใจ ทำให้ ไม่สามารถมองเห็นความจริงแท้ของทั้งสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ถูกใจ ว่าแท้จริงแล้วความจริงของสิ่งที่คิด ว่าถูกต้องหรือถูกใจนั้น ความจริงแท้เป็นอย่างไร ที่ว่าถูกต้องนั้นถูกต้องจริงหรือไม่ และที่ว่าถูกใจนั้น ถูกต้องด้วยหรือไม่ การเข้าถึงความจริงแท้ของสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ถูกใจคือ การเข้าใจความคิด อย่างถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) การใช้ความคิดอย่างถูกต้อง (สัมมาสังกัปปะ) การคิดเจรจาอย่างถูกต้อง (สัมมาวาจา) การคิดปฏิบัติอย่างถูกต้อง (สัมมากัมมันตะ) การคิดเลี้ยงชีพอย่างถูกต้อง (สัมมาอาชีวะ) การคิดเพียรพยายามอย่างถูกต้อง (สัมมาวายามะ) การคิดอย่างมีสติ (สัมมาสติ) และการคิดอย่างมีสมาธิ (สัมมาสมาธิ) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560 ค)

สามารถแบ่งลักษณะการคิด ตามเกณฑ์ดีชั่ว โดยกำหนดให้สีขาวแทนการคิดอย่างถูกต้อง (คิดดี) และสีดำแทนการคิดอย่างไม่ถูกต้อง (คิดชั่ว) ดังนี้

1. การคิดส่วนใหญ่ถูกต้อง แต่ไม่ถูกต้องทั้งหมด คือ สามารถคิดได้โดยส่วนใหญ่มีความ ถูกต้อง แต่มีบางส่วนที่ยังคิดได้ไม่ถูกต้อง

ดี

ชั่ว

ภาพที่ 6 การคิดส่วนใหญ่ถูกต้อง แต่ไม่ถูกต้องทั้งหมด

จากภาพที่ 6 แสดงลักษณะการคิดที่ส่วนใหญ่ถูกต้อง และมีส่วนน้อยที่ยังคิดได้ไม่ถูกต้อง แนวทางที่ควรปฏิบัติคือ ยังไม่ควรตัดสินใจ แม้ส่วนใหญ่จะคิดได้ถูกต้องแล้ว แต่ยังมีบางส่วนที่ยังไม่ ถูกต้อง อาจนำมาซึ่งปัญหาหลังการตัดสินใจได้ ควรรอให้พิจารณาในส่วนที่ยังไม่ถูกต้องให้ถูกต้อง

ทั้งหมดเสียก่อน หรือ ตัดสินใจเฉพาะในส่วนที่ถูกต้องก่อน ส่วนที่ยังไม่ถูกต้องตัดสินใจภายหลังเมื่อคิดได้ถูกต้องแล้ว หรือ ตัดสินใจเฉพาะส่วนที่ถูกต้อง ส่วนที่ไม่ถูกต้องยังไม่ตัดสินใจ เป็นต้น

2. การคิดถูกต้องและไม่ถูกต้องเท่า ๆ กัน คือ สามารถคิดได้ถูกต้องเพียงครึ่งหนึ่งและอีกครึ่งหนึ่งคิดได้ไม่ถูกต้อง

ดี ชั่ว

ภาพที่ 7 การคิดถูกต้องและไม่ถูกต้องเท่า ๆ กัน

จากภาพที่ 7 แสดงลักษณะการคิดถูกต้องและไม่ถูกต้องเท่า ๆ กัน ไม่ถูกต้องทั้งหมดแต่ก็ไม่ผิดทั้งหมด แนวทางปฏิบัติคือ ไม่ควรตัดสินใจ แม้จะมีความถูกต้องครึ่งหนึ่ง แต่ก็ไม่ถูกต้องเท่า ๆ กัน ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะผิดจริยธรรม ควรพิจารณาทบทวนในส่วนที่ไม่ถูกต้องให้ถูกต้องทั้งหมดเสียก่อน หรือตัดสินใจเฉพาะในส่วนที่ถูกต้องก่อน ส่วนที่ยังไม่ถูกต้องตัดสินใจภายหลังเมื่อคิดได้ถูกต้องแล้ว หรือตัดสินใจเฉพาะส่วนที่ถูกต้อง ส่วนที่ไม่ถูกต้องยังไม่ตัดสินใจ เป็นต้น

3. การคิดส่วนน้อยถูกต้อง แต่ส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง คือ มีส่วนน้อยที่คิดได้ถูกต้อง แต่ส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง

ดี ชั่ว

ภาพที่ 8 การคิดส่วนน้อยถูกต้อง แต่ส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง

จากภาพที่ 8 แสดงลักษณะการคิดส่วนน้อยถูกต้อง แต่ส่วนใหญ่ไม่ถูกต้อง แนวทางปฏิบัติคือ ไม่ควรตัดสินใจ เนื่องจากมีความเสี่ยงที่จะผิดจริยธรรมสูง ควรคิดใหม่ทั้งหมด เปลี่ยนวิธีการรูปแบบ หรือหลักการคิดให้มีความถูกต้องเหมาะสม ยึดหลักศีลธรรม จริยธรรม และความถูกต้องตามครรลองคลองธรรม และหลักธรรมอื่น ๆ ประกอบการพิจารณาให้มากขึ้น เป็นต้น

4. การคิดถูกต้องทั้งหมด คือ สิ่งที่คิดมีความถูกต้องทั้งหมด สามารถพิจารณาได้อย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม ไม่มีข้อขัดแย้งทางศีลธรรม จริยธรรม และความถูกต้อง

ดี ชั่ว

ภาพที่ 9 การคิดถูกต้องทั้งหมด

จากภาพที่ 9 แสดงลักษณะการคิดที่ถูกต้องทั้งหมด มีความเสี่ยงที่จะผิดจริยธรรมน้อยมาก หรือไม่มีเลย แนวทางปฏิบัติคือ สามารถนำความคิดไปใช้ในการตัดสินใจ หรือควรตัดสินใจ โดยนำไปปฏิบัติอย่างถูกวิธีหรือถูกต้องต่อไป

5. การคิดไม่ถูกต้องทั้งหมด คือ ไม่สามารถคิดได้อย่างถูกต้อง สิ่งที่คิดทั้งหมดไม่ถูกต้อง

ดี [REDACTED] ชั่ว

ภาพที่ 10 การคิดไม่ถูกต้องทั้งหมด

จากภาพที่ 10 แสดงลักษณะการคิดที่ไม่ถูกต้องทั้งหมด ไม่สามารถคิดได้อย่างถูกต้อง มีความเสี่ยงที่จะทำผิดจริยธรรม และตัดสินใจผิดพลาด เกิดผลเสียหายเกิดขึ้นอย่างแน่นอน แนวทางปฏิบัติคือ ไม่ควรตัดสินใจ ไม่ควรคิดต่อ ควรหยุดคิด ควรละทิ้งสิ่งที่ได้คิดไว้ก่อนหน้านี้ทั้งหมด หรือควรทิ้งความคิดนั้นเสีย แล้วเริ่มการคิดใหม่ทั้งหมด แสวงหาและเปลี่ยนวิธีการคิด รูปแบบ หรือหลักการใหม่ที่ถูกต้องเหมาะสม ตระหนักถึงศีลธรรม จริยธรรม และความถูกต้องตามครรลองคลองธรรม และหลักธรรมอื่น ๆ โดยคิดอย่างมีสติ มีศีล มีสมาธิ และใช้ปัญญาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบ

บทสรุป

การคิดอย่างมีจริยธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า มีแนวทางดังนี้

1. การรู้และเข้าใจและตระหนักถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการกระทำเบื้องต้น คือ การกระทำทางกาย (กายกรรม) การกระทำทางวาจา (วจีกรรม) และการกระทำทางใจ (มโนกรรม) ความคิดเป็นสิ่งสำคัญ มนุษย์ต้องอยู่กับความคิดของตนเองทุกวันจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ความคิดมีความสัมพันธ์และอิทธิพลโดยตรงต่อการพูดและการกระทำ ซึ่งสามารถเข้าใจด้วย การฝึกความคิดและความประพฤติ (ศีล) การฝึกจิตใจ (สมาธิ) และการฝึกพิจารณา (ปัญญา) ช่วยให้สามารถรู้เท่าทันการกระทำ ทั้งทางกาย วาจา และใจ ในขณะนั้น ว่าการคิดจะส่งผลต่อการพูดและการกระทำต่อไปอย่างไร เป็นต้น

2. การรู้และเข้าใจลักษณะทั่วไปของความคิด ซึ่งจำแนกลักษณะเบื้องต้น 2 ลักษณะคือ การคิดดี และ การคิดชั่ว ซึ่งมีปัจจัยเบื้องต้นในจิตใจสำคัญคือ ความโลภ (โลภะ) ความโกรธ (โทสะ) และความหลง (โมหะ) เป็นต้น และรวมถึงกิเลสและตัณหาต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยที่สามารถมีอิทธิพลเหนืออำนาจของจิตใจ ให้ปรุงแต่งความคิดได้ทั้งในทางที่ดีและชั่ว โดยระมัดระวังและไม่ประมาทปล่อยให้ให้อารมณ์ดังกล่าวอยู่เหนืออำนาจของจิตใจและความคิด ซึ่งสามารถทำได้ด้วย การฝึกความคิดและความประพฤติ (ศีล) การฝึกจิตใจ (สมาธิ) และการฝึกพิจารณา (ปัญญา) ช่วยให้สามารถรู้เท่าทันว่าในขณะนั้นจิตใจกำลังปรุงแต่งความคิดไปในทางที่ดีหรือชั่ว เป็นต้น

3. การรู้และเข้าใจมูลเหตุปัจจัยเบื้องต้นที่ทำให้เกิดการคิดดีและการคิดชั่ว โดยมูลเหตุเบื้องต้นของการคิดดี คือ ความไม่โลภ (อโลภะ) ความไม่โกรธ (อโทสะ) ความไม่หลง (อโมหะ) และมูลเหตุเบื้องต้นของการคิดชั่ว คือ ความโลภ (โลภะ) ความโกรธ (โทสะ) และความหลง (โมหะ) เป็นต้น การฝึกความคิดและความประพฤติ (ศีล) การฝึกจิตใจ (สมาธิ) และการฝึกพิจารณา (ปัญญา) ช่วยให้สามารถรู้เท่าทันมูลเหตุ ว่ามูลเหตุที่เกิดขึ้นในจิตใจขณะนั้นเป็นมูลเหตุที่จะนำไปสู่การคิดดีหรือคิดชั่ว ช่วยให้จิตใจอยู่เหนืออำนาจมูลเหตุทั้งกุศลมูลและอกุศลมูล

4. การรู้และเข้าใจการใช้ความคิดอย่างถูกวิธีและรู้จักวิธีคิด คือ โยโสมนสิการ ช่วยให้สามารถใช้ความคิดและสติปัญญา และคิดได้อย่างละเอียดรอบคอบ และเลือกวิธีคิดมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

5. การรู้และเข้าใจ และเลือกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ประกอบการคิด เพื่อเป็นหลักในการคิด และนำความคิดไปสู่ความถูกต้องดีงาม คิดได้อย่างถูกต้อง มีเหตุมีผลตามความเป็นจริง เป็นต้น ซึ่งการศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าต่าง ๆ จะช่วยให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมและเลือกมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

6. การตัดสินใจหรือการปลงความคิดเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจการเกิดของการคิดดีและการคิดชั่ว ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร
2. สามารถแยกแยะความคิดดีคิดชั่วได้ และรู้เห็นตามความเป็นจริง
3. รู้สาเหตุของการคิดดีคิดชั่ว ช่วยให้สามารถใช้ความคิดได้อย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ
4. สามารถป้องกันผลกระทบและปัญหาจากการคิดชั่ว และความผิดพลาดในการใช้ความคิดไปในทางที่ไม่ถูกต้องดีงาม
5. ได้รับประโยชน์สุขจากความคิดที่ถูกต้องดีงาม ไม่ได้รับผลเดือดร้อนจากความคิดชั่ว
6. เกิดประโยชน์สุขของการอยู่ร่วมกันในสังคมกับผู้อื่นจากการคิดดี พูดดี และทำดี ทั้งในการดำรงการใช้ชีวิตครอบครัว ด้านส่วนบุคคล และด้านการประกอบอาชีพ
7. การคิดอย่างถูกวิธีนำไปสู่ความเห็นที่ถูกต้อง ความคิดที่ถูกต้อง คำพูดที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้อง การใช้ชีวิตที่ถูกต้อง ความพยายามที่ถูกต้อง และการมีสติและสมาธิที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

การคิดอย่างมีจริยธรรมของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานสำคัญ คือ ความคิดและพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาของแต่ละบุคคล ที่มีอินทรีย์มากน้อยแตกต่างกัน การฝึกความคิดและความประพฤติ (ศีล) การฝึกจิตใจ (สมาธิ) และการฝึกพิจารณา (ปัญญา) ช่วยให้สามารถควบคุมความคิด จิตใจ อยู่เหนืออารมณ์ และใช้สติปัญญาในการคิดได้อย่างถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2556). โยนิโสมนสิการ วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม.

นครปฐม: วิกฤณเวศกวัน. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/592. (2565, 21 เมษายน).

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 ก). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย. (เล่มที่ 11). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 3 ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค (11. ทสุตตรสูตร).

(หน้า 252-432). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 ข). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย. (เล่มที่ 14). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 6 มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก เทวทวารค

(9. มหาปุนณมสูตร). (หน้า 96). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 ค). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 19). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 11 สังยุตตนิกาย มหาวรรค อวิชชาวรรค (2. อุปัชฌาสวรรค). (หน้า 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 งก). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 20). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 12 อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต (7. วีริยารัมภาทิวรรค). (หน้า 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 ขง). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 20). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 12 อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต พาสวรรค (2. ลักขณสูตร). (หน้า 140). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 งค). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 20). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 12 อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต มหาวรรค (9. อุกุสลมูลสูตร). (หน้า 275-277). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 งง). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 20). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 12 อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต อาปายิกวรรค (5. วิปัตติสัมปทาสูตร, 7. กัมมันตสูตร). (หน้า 361-365). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 ขช). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 20). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 12 อังคุตตรนิกาย ดิกนิบาต มังคลวรรค (1. อุกุสลสูตร). (หน้า 395). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 ฉ). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 24). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 16 อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต อักโกสวรรค (7. มหาสิสูตร). (หน้า 103). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 ช). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 25). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 17 ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ ยมกวรรค (1. จักขุपालเถรวัตถุ, 2. มัญญกุนทลวัตถุ). (หน้า 23-24). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560 ช). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. (เล่มที่ 31). พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 23 ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค มหาวรรค (8. วิปัสสาสนกถา). (หน้า 399). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
-

การจัดป้ายนิเทศสำหรับเด็กปฐมวัย

DISPLAY BOARDS FOR EARLY CHILDHOOD

พนิดา ชาทายาภา¹, นันทิยา รักษิตประจักษ์^{1*} และศศิธร จันทมฤก¹
Panida Chatayapha¹, Nantiya Raktaprachitta^{1*} and Sasithorn Chantamaruk¹

Received : 30 August 2022

Revised : 27 December 2022

Accepted : 28 December 2022

บทคัดย่อ

ป้ายนิเทศเป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ช่วยสร้างความสนใจในการเรียนรู้ ช่วยทำให้สิ่งที่เรานามธรรมกลายเป็นรูปธรรม ช่วยให้เกิดแนวความคิดตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงถือได้ว่าป้ายนิเทศคือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก หลักการจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนปฐมวัยจึงต้องคำนึงถึงพัฒนาการและหลักการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก การจัดป้ายนิเทศควรตั้งวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนเพื่อให้ป้ายนิเทศเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ จากผู้สอนไปสู่เด็ก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ลักษณะของป้ายนิเทศในชั้นเรียนปฐมวัยจึงเชื่อมโยงกับกิจกรรม กิจกรรมประจำวัน และสาระที่เด็กเรียนรู้ ซึ่งจะส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เช่น การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาด้วยการจัดป้ายนิเทศ ทบทวนสิ่งที่เด็กเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ผ่านมาและป้ายนิเทศสิ่งที่เด็กเรียนรู้ในสัปดาห์ปัจจุบัน การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ด้วยการจัดป้ายนิเทศผลงานเด็กพร้อมชื่อเจ้าของผลงานเพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ รู้จักชื่นชมตนเองและผู้อื่น การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมด้วยการจัดป้ายนิเทศพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กปฏิบัติ หรือป้ายนิเทศข้อตกลงร่วมกัน การจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนปฐมวัยสามารถออกแบบได้ทั้งติดตั้งถาวรและแบบเคลื่อนที่ ควรจัดอยู่ในระดับสายตาของเด็ก ต้องมีความแข็งแรงทนทานเหมาะสมกับการใช้งานและไม่เกิดอันตรายต่อเด็ก ควรใช้ภาพหรือใช้ภาพประกอบคำเพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะทางภาษาด้านการอ่านและการเขียนในอนาคต จัดทำให้มีขนาดที่เหมาะสม ใช้สีสดใส มีหัวข้อที่เร้าความสนใจและเชิญชวนให้เด็กอยากมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: ป้ายนิเทศ ชั้นเรียนปฐมวัย

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: nantiya@vru.ac.th

ABSTRACT

The Display board is an important teaching and learning tool for the learning process and communicating with other people. Display board help to make the abstract become concrete and help to conceptualize the objectives set out. Therefore, it can be considered that an appropriate environment is conducive to children's learning. Principles of the display board in early childhood classes must consider the development and learning management principles for children. The display board should have a clear objective so that the display board is an intermediate for transferring knowledge or information from the teacher to the child. Help children learn according to the objectives set. The nature of the display board in early childhood classes is therefore linked to routines daily activities and the content that children learn. This will help promote development in various areas for children, such as promoting intellectual development by organizing a display board to review what children have learned in the past week and Labeling what children have learned in the current week. Encouraging emotional development by organizing a display board for children's works with the name of the owner of the work to make children proud and learn to appreciate themselves and others. Promoting social development by organizing behavioral signs that children want to practice. or signs of mutual agreement The display board in early childhood classrooms can be designed for both permanent and mobile wall designs. It should be placed at the child's eye level. It must be strong and durable, suitable for use, and not harmful to children. Images or word illustrations should be used to promote future reading and writing language skills. Make it appropriately sized, use bright colors, have topics that provoke interest, and invite children to engage.

Keywords: Display boards, Early childhood

บทนำ

แนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัย คือการจัดการศึกษาให้แก่เด็กโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของเด็กรวมทั้งความต้องการ ความสนใจ ความสามารถและธรรมชาติของเด็กโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดกิจกรรมต้องให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเด็กปฐมวัยจึงต้องส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ทั้งนี้ควรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่อยู่ในบรรยากาศนั้น เพื่อพัฒนาเด็กให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในเรื่องการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมตอบสนองต่อ

ความต้องการจำเป็นของเด็ก ครูปฐมวัยจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการจัดทำสื่อการสอน ประกอบการจัดการเรียนรู้เนื่องจากในช่วงปฐมวัยเด็กจะเรียนรู้ผ่านการเล่นกับสื่ออุปกรณ์ ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ สนามเด็กเล่น บอร์ดแสดงผลงาน ป้ายนิเทศ มุมประสบการณ์ รวมถึงการเลือกสรรและจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจึงต้องใส่ใจต่อกระบวนการเรียนรู้ การใช้ชีวิตประจำวันของเด็กและการมีปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน ป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยจึงถือเป็นสื่อการสอนที่สำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ในการจัดทำป้ายนิเทศครูต้องใช้ความสามารถทางศิลปะมาผสมผสานอย่างหลากหลาย ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีนำมาจัดทำขึ้นเอง โดยต้องเชื่อมโยงกับหัวเรื่องที่เด็กเรียนรู้ เพื่อให้ป้ายนิเทศมีความสวยงาม น่าสนใจ น่าติดตาม สามารถขยายประสบการณ์จากเนื้อหาที่เด็กได้เรียนรู้จากครูและใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้ผู้ปกครองให้เห็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูได้ด้วย

ในปัจจุบันการจัดทำป้ายนิเทศมีความสะดวก รวดเร็วมากขึ้น เนื่องจากเป็นยุคแห่งการใช้เทคโนโลยีจึงสามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบ และสืบค้นข้อมูลลักษณะของป้ายนิเทศที่จะนำไปเป็นตัวอย่างและต่อยอดเพิ่มเติมได้ ผู้จัดทำป้ายนิเทศในยุคสมัยนี้ยังสามารถแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบของการจัดทำป้ายนิเทศจนเป็นที่พอใจและสอดคล้องกับความต้องการในการนำไปใช้งานได้อย่างเหมาะสม

ความหมายและความสำคัญของป้ายนิเทศ

สื่อการสอนเป็นสิ่งที่มียุทธศาสตร์ต่อผู้เรียนมากมายหลายประการ ช่วยให้การเรียนรู้ถูกต้อง ชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจ สร้างความสนใจ ความประทับใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ป้ายนิเทศจึงถือเป็นสื่อที่ใช้ประกอบการสอนประเภทหนึ่งมีลักษณะเป็นแผ่นป้ายแสดงข้อความสั้น ๆ รูปภาพหรือสัญลักษณ์ ช่วยดึงดูดความสนใจและสื่อความหมาย ป้ายนิเทศเป็นทัศนวัสดุที่นำมาใช้กับการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเผยแพร่ทุกระดับ ทุกสถานที่ เพราะวัสดุที่นำมาแสดงในป้ายนิเทศ เช่น รูปภาพ แผนภูมิ ของจริง ของจำลอง ฯลฯ เป็นวัสดุที่หาง่าย ราคาถูก นอกจากจะใช้ป้ายนิเทศเพื่อการเรียนการสอน และการเผยแพร่โดยตรงแล้วยังอาจใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น ประกาศข่าวสาร เชิญชวน แนะนำ (วิวรรธน์ จันทรเทพย์, 2542:164) สอดคล้องกับ วีระวัฒน์ วัฒนา (2542: 60) ที่ได้ให้ความหมายของป้ายนิเทศว่า ป้ายนิเทศ หมายถึง แผ่นป้ายทัศนวัสดุที่ใช้แสดงเรื่องราวต่าง ๆ ที่น่าสนใจเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ ซึ่งอาจจะเป็นรูปภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ หรือป้ายประกาศ เพื่อให้ประหยัดเวลาในการเรียนรู้และทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจมากขึ้น

ป้ายนิเทศเป็นสื่อการสอนที่ครูนำมาใช้ประกอบการสอนมาเป็นเวลานานจนกระทั่งถึงปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบตามความคิดสร้างสรรค์ของครู และในปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีทำให้ครูสามารถศึกษารูปแบบป้ายนิเทศได้จากแหล่งเรียนรู้มากมายในเว็บไซต์ต่าง ๆ ทำให้ป้ายนิเทศที่ครูจัดทำขึ้นเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ป้ายนิเทศจึงมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ทำให้สะดวกต่อการเรียนการสอนที่เป็นเรื่องเดียวกันเพราะป้ายนิเทศทำหน้าที่เป็นสื่ออย่างดีที่แสดงวัสดุอุปกรณ์ การสอน ได้รับความสนใจของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาในเรื่องที่ครูไม่มีโอกาสได้สอนหรือ

อภิปรายในชั้นเรียน เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน เมื่อมีปัญหาเกี่ยวข้องกับเรื่องราวบนป้ายนิเทศนักเรียนจะได้ทำการศึกษาร่วมกันเป็นกลุ่ม การจัดทำป้ายนิเทศนั้น ครูอาจแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อยเพื่อจัดป้ายนิเทศในเรื่องเกี่ยวกับหัวข้อสำคัญที่เพิ่งเรียนผ่านไป ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสถ่ายทอด แสดงความคิดเห็น ความรู้ ความเข้าใจของตนเองออกมาในสิ่งที่สามารถมองเห็นได้หลากหลายรูปแบบ เช่น รูปภาพ ข้อความ ตาราง แผนภูมิ เป็นต้น ในการจัดทำป้ายนิเทศครูควรมีการตั้งจุดมุ่งหมายก่อนเพื่อจะได้กำหนดทิศทางในการจัด ได้แก่ การแนะนำ ให้ความรู้แนวคิดใหม่ ๆ ที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมได้มีการจดจำเนื้อหาได้มากขึ้น เร็วขึ้นและจดจำได้นาน ทำให้บริเวณที่จัดกิจกรรมมีบรรยากาศที่ดี สวยงาม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้มากขึ้น (อังคณา กรณยาธิกุล, 2559: 196)

ลักษณะของป้ายนิเทศที่ดี

การจัดป้ายนิเทศที่ดีมีคุณค่าอย่างสมบูรณ์ผู้จัดควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ (วิวรรธน์ จันทรเทพย์, 2542: 165-166)

1. ชื่อเรื่องจะต้องสั้น อ่านง่าย เด่นชัด สามารถมองเห็นได้ในระยะทางไกล ดึงดูดความสนใจได้ทันที การตั้งชื่อเรื่องควรมีลักษณะเป็นคำพูด วลี หรือประโยคที่แปลกกว่าธรรมดาหรือตั้งเป็นคำถามก็ได้ เพราะคำถามทำให้น่าตื่นเต้นและสร้างความสนใจได้ดี

2. การออกแบบตัวอักษร ชื่อเรื่อง แบบตัวอักษรที่เหมาะสมจะแสดงให้เห็นความสำคัญของเรื่องได้ การออกแบบตัวอักษรหัวเรื่องควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- 2.1 อ่านง่าย ชัดเจนควรใช้อักษรทึบและโตพอที่จะอ่านได้ในระยะไม่น้อยกว่า 12 ฟุต และสีตัดกับสีพื้น

- 2.2 การใช้อักษรแบบเดียวกันแต่ต่างขนาดกันจะทำให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหว

- 2.3 ควรออกแบบตัวอักษรให้สัมพันธ์กับความหมาย เช่น อ้วน ผอม สูง ยาว เป็นต้น

- 2.4 ความยาวข้อความหัวเรื่องไม่ควรให้ใช้เวลาอ่านเกินกว่า 30 วินาที

3. ข้อความเชิญชวน หรือบรรยายต้องสั้น อ่านง่าย ได้ใจความชัดเจน จัดช่องไฟให้เหมาะสม ควรเขียนข้อความให้ผู้ชมมีความรู้สึกว่าเขามีส่วนร่วมด้วย

4. ควรใช้วัสดุ 3 มิติ ประกอบด้วยการจัดวางตั้ง หรือแขวนจะช่วยกระตุ้นอารมณ์ ทำให้น่าสนใจมากขึ้น สำหรับภาพธรรมดาถ้าผนังกลบกลองไม้หรือกล่องกระดาษจะช่วยให้ดูเป็น 3 มิติมากขึ้น

5. การใช้ สี แสง เงา และบริเวณว่างที่เหมาะสมจะช่วยเน้นอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับเนื้อหาได้ดี

6. ควรจัดให้มีลักษณะมองเห็นเป็นการเคลื่อนไหว โดยอาจใช้ เส้น รูปทรง ทิศทาง เป็นต้น

7. การจัดวางรูปภาพและวัสดุ จัดวางรูปภาพและวัสดุให้ดูเรียบง่ายไม่กรุงรัง ไม่หลากหลายเกินไป ใช้รูปทรงเพียง 1-2 อย่าง จัดให้น่าสนใจและสัมพันธ์กับหัวเรื่อง

8. บริเวณว่าง จะช่วยย้ำให้วัสดุและจุดสนใจดูเด่นขึ้น ป้ายนิเทศที่ดีควรจัดให้มีบริเวณว่างไม่น้อยกว่าประมาณ 1 ใน 4 ของพื้นที่ป้าย

9. วัสดุที่ใช้ทำพื้นป้าย ต้องเหมาะสมกับวัสดุที่นำมาจัดและเป็นส่วนที่ให้ความรู้สึกในการรับรู้

10. เนื้อหาในการจัดป้ายนิเทศควรทันต่อเหตุการณ์ โดยใช้รูปแบบและวัสดุแปลก ๆ น่าสนใจและมีการเปลี่ยนแปลงในกำหนดที่แน่นอน

ลักษณะของป้ายนิเทศที่ดีจะทำให้เป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้ผู้ดูเกิดความสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ด้านข้อมูล ข่าวสาร สารความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเสริมสร้างสนับสนุนบรรยากาศทางวิชาการ ช่วยให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการใฝ่หาความรู้ ดังนั้นลักษณะของป้ายนิเทศที่ดีจึงต้องมีรูปแบบเหมาะสม ทันสมัย น่าติดตาม โดยใช้วัสดุอุปกรณ์แปลกใหม่ มีข้อความเชิญชวนให้มีส่วนร่วมเพื่อให้ป้ายนิเทศเกิดประโยชน์ทั้งผู้จัดทำและผู้สนใจ

หลักการจัดป้ายนิเทศ

การจัดป้ายนิเทศให้มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นความสนใจและสื่อความหมายได้เป็นอย่างดีนั้น ผู้จัดทำควรกำหนดจุดมุ่งหมายในการจัดป้ายนิเทศว่าจะให้ผู้ดูรู้อะไร มากน้อยเพียงใด ควรจัดเตรียมภาพและวัสดุที่ใช้ในการจัดป้ายนิเทศให้มีความเหมาะสมที่จะให้ผู้ดูเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้จัดต้องการอย่างถูกต้องตามข้อเท็จจริง มีการวางแผนการจัดโดยอาศัยหลักการทางศิลปะและเทคโนโลยี เพื่อพิจารณาออกแบบป้ายนิเทศให้เหมาะสม สวยงาม น่าสนใจและต้องสะดวกในการเปลี่ยนวัสดุบนป้ายนิเทศใหม่ โดยไม่ทำให้พื้นป้ายนิเทศเสียหาย นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาวัสดุที่นำมาติดบนป้ายนิเทศจะต้องเหมาะสมกับขนาดของป้ายนิเทศ การจัดไม่ควรใช้วัสดุมากหรือน้อยเกินไปเพราะจะทำให้ป้ายนิเทศขาดความน่าสนใจ การออกแบบควรคำนึงถึงหลักการความสมดุล การเน้นจุดสนใจและช่วยให้ผู้ดูอยากดูยิ่งขึ้น หลักการจัดป้ายนิเทศจึงสามารถสรุปให้เห็น ได้ดังนี้ (วรวิทย์ นิเทศศิลป์, 2551: 115-116)

1. การจัดภาพ โดยคำนึงถึงหลักพื้นฐานในการออกแบบ ได้แก่ ความเรียบง่าย ความเป็นเอกภาพ การเน้นความสมดุล และหลักในการออกแบบดังกล่าวย่อมาอาศัยองค์ประกอบ ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ จุด เส้น รูปร่าง รูปทรง ที่ว่าง จังหวะ พื้นผิว สี

2. การมีส่วนร่วม เป็นการดึงดูดความสนใจผู้ชมให้เข้ามามีส่วนร่วมในเนื้อหาบนป้ายนิเทศ โดยใช้รูปภาพหรือข้อความสื่อความหมาย เช่น “ท่านเป็นอีกคนหนึ่งใช่ไหม?” “ท่านผู้อ่านที่รักทุกท่าน” “ท่านเชื่อหรือไม่” “คุณเคยเป็นอย่างนี้ไหม”

3. ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยยึดเนื้อหา วัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก แล้วจัดองค์ประกอบให้สัมพันธ์กัน เช่น เนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงอาจจะใช้สีตัดกันรุนแรง สีวรรณะร้อน ตัวอักษรเป็นเหลี่ยม เส้นส่วนมากเป็นเส้นตรง ฯลฯ

4. การเน้น เป็นการสร้างจุดสนใจให้ผู้ดูเด่นชัด สะดุดตา สามารถทำได้โดยการขีดเส้นใต้ ใช้สิ่งชี้นำ เช่น ลูกศร การกำหนดให้องค์ประกอบมีความแตกต่างกันจะดูตัดกัน แต่ถ้าคล้ายคลึงกันจะกลมกลืนกัน

5. การใช้สี การใช้สีตัดแต่งบนป้ายนิเทศจะต้องมีความสัมพันธ์กับวัสดุที่นำมาจัดแสดง ได้แก่

5.1 วัสดุเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ควรใช้สีน้ำตาลเหลืองปนดำ ไม่ควรใช้สีฉูดฉาด

5.2 เนื้อหาหรือวัสดุเกี่ยวกับเด็ก ควรใช้สีสดใส ร่าเริง

5.3 สีร้อนโดยทั่วไปจะทำให้รู้สึกตื่นเต้นเคลื่อนไหวไปข้างหน้า ส่วนสีเย็นจะให้ความรู้สึกราบเรียบและถดถอย

5.4 การใช้สีคู่สองสีขึ้นไป จะมีผลต่อการรับรู้ เช่นสีอ่อนบนพื้นสีเข้ม จะดูใหญ่กว่าสีเข้มบนพื้นสีอ่อน ทั้ง ๆ ที่มีขนาดเท่ากัน

สรุปได้ว่าหลักการจัดป้ายนิเทศควรตั้งจุดมุ่งหมายในการจัดให้ชัดเจนว่าจะแสดงเรื่องอะไร เพื่ออะไร และต้องการให้ผู้ดูได้รู้อะไรมาอย่างน้อยเพียงใด ผู้จัดทำต้องวางแผนการจัดทำทั้งในเรื่องการจัดภาพ เนื้อหา ชื่อเรื่อง การใช้สี โดยอาศัยหลักการทางศิลปะและเทคโนโลยี มีการเน้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในเนื้อหาบนป้ายนิเทศ หลังจากการจัดแสดงป้ายนิเทศแล้วควรมีการประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงให้ป้ายนิเทศสามารถใช้ประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายได้สูงสุด

การจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัย

จากหลักการในการจัดป้ายนิเทศโดยทั่วไปดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีส่วนสำคัญต่อครูปฐมวัยในการนำมาใช้ประกอบการจัดทำป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัย แต่อาจมีบางส่วนที่จะต้องให้ความสำคัญเพิ่มเติมในการจัดทำป้ายนิเทศสำหรับเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กในช่วงนี้มีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเด็กในวัยอื่น ๆ เด็กจะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำด้วยตนเองหรือใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เรียนรู้จากการบอกเล่าของบุคคลต่าง ๆ ที่ได้เล่าให้เด็กฟังไม่ว่าจะเป็นนิทาน หนังสือสำหรับเด็ก แผ่นภาพ หรือป้ายนิเทศ เด็กในวัยนี้เรียนรู้จากการเล่นกับสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลายจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะเป็นเรื่องที่เป็นประสบการณ์เดิมของเด็กหรือเรื่องที่เป็นประสบการณ์ใหม่ของเด็กก็ได้ การเรียนรู้จากการสังเกตของเด็ก คือการดูต้นแบบจากบุคคลใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ตายาย พี่ และครู ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจึงเปรียบเสมือนบันไดที่เป็นขั้น ๆ คือ ขั้นหรือกระบวนการในการจัดกิจกรรมของครูที่จะจัดให้กับเด็กไม่ว่าจะเป็นการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ หรือกิจกรรมที่จะให้เด็กได้ทำต้องสอดคล้องกับพัฒนาการและช่วงอายุต่าง ๆ ของเด็กเพื่อให้เด็กได้รับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านไปพร้อมกันทั้งทางตรงและทางอ้อมในขณะที่เด็กทำกิจกรรม

ภาพที่ 1 ครูเล่าเรื่องราวในหัวเรื่องที่เด็กเรียนรู้โดยใช้ป้ายนิเทศหน้าห้องเรียน

จะเห็นได้ว่าสื่อ อุปกรณ์ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ดังนั้นในการจัดทำป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยซึ่งถือเป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงพัฒนาการตามวัยของเด็ก หลักการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก เพื่อให้ป้ายนิเทศเป็นตัวกลางในการนำความรู้จากผู้สอนไปสู่เด็กทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการมีส่วนร่วม ทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมเข้าใจยากเปลี่ยนเป็นสิ่งที่เด็กเข้าใจได้ง่ายและยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ตามเป้าหมายของหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ สื่อป้ายนิเทศสำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูปฐมวัยที่จะช่วยให้เด็กได้เข้าใจถึงสถานการณ์จริง ช่วยในการจัดการชั้นเรียนและถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ของครูปฐมวัยไปสู่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์และเป็นเครื่องมือสำหรับช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กอีกด้วย

ลักษณะป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัย

การจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยมีความสำคัญสำหรับการจัดการชั้นเรียนอันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นการพัฒนาเด็ก ไม่ได้จัดขึ้นเพียงเพราะต้องการความสวยงาม แต่การจัดป้ายนิเทศของครูปฐมวัยต้องทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมและสามารถเรียนรู้เพื่อขยายประสบการณ์จากเนื้อหาหรือหัวเรื่องที่เด็กได้เรียนรู้ ทำให้เด็กได้สื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ดังนั้นครูปฐมวัยจำเป็นต้องจัดป้ายนิเทศที่มีลักษณะ ดังนี้

1. ติดภาพหรือเรื่องราวที่ต้องการให้เด็กรู้ และทำกิจกรรมในสัปดาห์ที่กำลังจะเรียน การใช้ภาพประกอบเพื่อเล่าเรื่องราวในหัวเรื่องที่เด็กเรียนรู้ เป็นการช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก การสื่อสารโดยภาพทำให้เด็กเข้าใจเนื้อหามากขึ้น เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังไม่สามารถอ่านประโยคยาวได้เด็กจึงต้องสังเกตจากภาพที่ครูนำเสนอและสามารถเดาคำจากภาพ ทำให้เด็กรู้ว่าสัปดาห์นี้กำลังเรียนเรื่องอะไร

ภาพที่ 2 ป้ายนิเทศหัวเรื่องที่เด็กเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์

2. ตัดภาพผลงานของเด็กพร้อมชื่อเจ้าของผลงาน การจัดแสดงผลงานของเด็กซึ่งสะท้อนความสนใจและความสามารถของเด็กไว้ในระดับสายตาของเด็ก โดยต้องเปลี่ยนแปลงการจัดแสดงเป็นระยะ สิ่งที่สำคัญคือสิ่งที่แสดงต้องสะท้อนกิจกรรมผลงานและความสนใจของเด็กไม่ใช่ครู

ภาพที่ 3 ป้ายนิเทศผลงานเด็ก

3. ตัดภาพหรือโปสเตอร์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กได้ทำ ในการทำป้ายนิเทศนี้ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกพฤติกรรมการอยู่ร่วมกัน ทำเป็นข้อตกลงของห้องเรียนซึ่งเด็กสามารถช่วยกันวาดภาพและเขียนคำโดยการคัดลอกคำจากที่ครูเขียนให้ดูเป็นตัวอย่าง และนำมาติดที่แผ่นป้ายนิเทศ หรือครูอาจเป็นผู้จัดทำขึ้นโดยใช้ข้อความข้อตกลงที่ร่วมกันคิดระหว่างเด็กกับครู

ภาพที่ 4 เด็กช่วยกันวาดภาพข้อตกลงในชั้นเรียนและเขียนข้อความโดยการคัดลอกคำ

ภาพที่ 5 ข้อตกลงที่เด็กทำร่วมกัน

ภาพที่ 6 ป้ายนิเทศข้อตกลงที่ครูจัดทำขึ้นโดยเด็กมีส่วนร่วมและรวบรวมไว้เป็นหนังสือเล่มใหญ่
ให้เด็กฝึกอ่าน

4. ติดภาพทบทวนสิ่งที่เรียนในสัปดาห์ก่อน การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยต้องเป็น
การย้ำซ้ำทวนเพื่อให้เด็กจดจำเนื้อหาที่เรียนรู้ในสัปดาห์ที่ผ่านมา ป้ายนิเทศติดภาพทบทวนสิ่งที่เรียน
ในสัปดาห์ก่อนจึงมีประโยชน์สำหรับเด็ก

ภาพที่ 7 ป้ายนิเทศบทวนสิ่งที่เรียนในสัปดาห์ก่อน

ลักษณะป้ายนิเทศสำหรับห้องเรียนเด็กปฐมวัยจึงเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นและสามารถส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ให้เกิดกับเด็กโดยเฉพาะทักษะทางภาษา ได้แก่ ป้ายเรื่องราวที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ ป้ายนิเทศผลงานเด็กพร้อมชื่อเจ้าของผลงาน ป้ายนิเทศพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กปฏิบัติ และป้ายนิเทศบทวนสิ่งที่เด็กเรียนรู้ในสัปดาห์ที่ผ่านมา โดยลักษณะป้ายนิเทศของเด็กต้องเน้นภาพประกอบเนื่องจากพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะเริ่มจากการอ่านจากภาพ ดังนั้นเรื่องราวหรือหัวเรื่องที่เรียนจึงเน้นรูปภาพให้เด็กรู้ว่าสัปดาห์นี้จะเรียนรู้เรื่องอะไร และควรมีขนาดที่เหมาะสมอยู่ในระดับสายตาเด็ก มีหัวข้อกระตุ้นที่น่าสนใจและเชิญชวนให้เด็กอยากมีส่วนร่วม ใช้สีสดใส ง่าย ๆ คุ้นเคย สามารถออกแบบได้ทั้งติดผนังถาวรและเคลื่อนที่ได้ ป้ายนิเทศสำหรับเด็กควรมีความแข็งแรงทนทานเหมาะสมกับการใช้งาน โดยเฉพาะป้ายนิเทศที่เคลื่อนที่ได้ ต้องไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อเด็ก

ภาพที่ 8 ป้ายนิเทศแบบถาวร เคลื่อนที่ไม่ได้ อยู่ในระดับสายตาเด็ก

ตัวอย่างป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัย

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าในโรงเรียนอนุบาลเกือบทุกโรงเรียนจะจัดพื้นที่ภายในและนอกห้องเรียนให้มีสีสันสดใส สวยงามและมีสิ่งที่ย่อยกระตุนความอยากรู้อยากเห็นของเด็ก โดยภายในห้องเรียนอาจจะประกอบด้วยข้อมูลความรู้จากโปสเตอร์ภาพคำศัพท์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโปสเตอร์ ก-ฮ A-Z วัน/เดือน/ปี ตัวเลขไทย และอารบิก ฯลฯ ส่วนนอกห้องเรียนก็จะมีป้ายสมาชิกภายในห้องเรียนของเด็ก ๆ คุณครูจะจัดตกแต่งให้สวยงาม ที่บอร์ดจะมี ชื่อและรูปภาพของตัวเด็กและเพื่อน ๆ ในห้องเรียนทุกคน คุณครูก็สามารถสอนเด็ก ๆ เกี่ยวกับ เรื่องเพศชาย เพศหญิง สอนเรื่องจำนวนว่าในห้องมีทั้งหมดกี่คนโดยแบ่งเป็นเพศหญิงกี่คน เพศชายกี่คน เป็นต้น (Krunam,2562) และเพื่อให้ครูปฐมวัยมีแนวทางในการจัดทำป้ายนิเทศสำหรับเด็กเพื่อใช้ในการจัดการชั้นเรียนและการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจึงขอยกตัวอย่างป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่เรียนในรายวิชาการจัดการชั้นเรียนเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ป้ายนิเทศสมาชิกภายในห้องเรียน

ป้ายสมาชิกในห้องเรียนสามารถจัดได้หลายรูปแบบทั้งชนิดถาวรและเคลื่อนที่ได้ และสามารถใช้วัสดุได้หลากหลาย ได้แก่ กระดาษแข็ง พลาสติกรูปทรงต่าง ๆ และไม้ ในรูปแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ป้ายสมาชิกทำให้เด็กได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกัน ได้รู้จักชื่อครูและชื่อเพื่อน ป้ายสมาชิกที่ดีควรใส่ชื่อเด็กทั้งชื่อเล่น และชื่อจริงที่มีทั้งชื่อและนามสกุล เพื่อฝึกการอ่านของเด็ก และเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองรู้ว่าลูกอยู่ห้องไหน และมีครูประจำชั้นชื่ออะไร ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต้องทราบ

ภาพที่ 9 ป้ายนิเทศสมาชิกในห้องเรียน

2. ป้ายนิเทศเช็คชื่อเด็ก

การเช็คชื่อเด็กอนุบาลมาโรงเรียนมักใช้วิธีอ่านชื่อและให้เด็กตอบว่า “มาค่ะ” “มาครับ” คงไม่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ป้ายเช็คชื่อควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการสำรวจ ตรวจสอบเพื่อน ในห้องว่าวันนี้วันที่เท่าไร มีใครมาเรียนบ้างและใครหายไปบ้าง เป็นการฝึกทักษะการสังเกตและ บำรุงการทักษะทางคณิตศาสตร์ ฝึกพื้นฐานการบวกและการลบ เช่น วันที่ จำนวนเต็มของ เด็กทั้งห้องมีเท่าไร จำนวนเด็กชายและเด็กหญิงที่มาเรียน จำนวนเด็กชายและเด็กหญิงที่ไม่มาเรียน รวมจำนวนเด็กที่ขาดในวันนี้กี่คน ป้ายนิเทศการเช็คเด็กมาโรงเรียนจึงทำให้เด็กมีส่วนร่วม เด็กสามารถนำป้ายตัวเลขไปเสียบ หรือเลื่อนวัตถุไปหาตัวเลขตามแบบป้ายนิเทศที่ครูออกแบบ คำที่ใช้เป็นหัวข้อมีลักษณะเชิญชวนให้เด็กมีส่วนร่วมและค้นหาคำตอบ เช่น วันนี้เด็กคนไหนมาเรียน บ้าง ดูซิ ! เพื่อนเราใครหายไป เป็นต้น

ภาพที่ 10 ป้ายนิเทศเช็คชื่อเด็ก

3. ป้ายนิเทศวัน เดือน ปี

การสอนให้เด็กรู้จักวันที่ เดือน พ.ศ. สามารถใช้ป้ายนิเทศสื่อสารกับเด็กได้ น่าจะเป็น การดีกว่าการที่ครูเขียนบนกระดานและให้เด็กแหงนคอมอง และลายมือของครูบางครั้งรีบเขียน จึงไม่สามารถเป็นแบบอย่างการเขียนที่ถูกต้องให้กับเด็กได้ การใช้ป้ายนิเทศบอกวัน เดือน ปี ทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลื่อนขึ้นลง หมุน หรือนำป้ายมาเสียบ ทำให้เด็กสนุกสนานและ อยากออกมาเล่นกับป้ายนิเทศที่ครูจัดเตรียมไว้ ป้ายนิเทศนี้ครูต้องเตรียมวันที่ ชื่อเดือน และปี พ.ศ. ให้เด็กได้เลือกและค้นหาด้วยตนเอง ทำให้เด็กได้ฝึกกล้ามเนื้อในการหยิบจับ และอ่านตัวเลข อ่านคำได้ด้วยตนเองในการเปลี่ยน วันเดือน ปี ครูสามารถให้เด็กผลัดเปลี่ยนการทำหน้าที่ในแต่ละวัน เป็นการฝึกความรับผิดชอบของเด็กได้ด้วย

ภาพที่ 11 ป้ายนิเทศวัน เดือน ปี

4. ป้ายนิเทศสภาพอากาศ

การให้เด็กเรียนเรื่องสภาพอากาศโดยใช้ป้ายนิเทศ สามารถบูรณาการทักษะได้หลายด้านเช่นเดียวกับป้ายนิเทศอื่น ๆ ป้ายนิเทศสภาพอากาศทำให้เด็กได้สังเกตตัวเลขในเทอร์โมมิเตอร์ของจริง เด็กได้ฝึกการคาดเดาลักษณะอากาศในวันนี้และในวันพรุ่งนี้ด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องรีบบอกให้เด็กรู้ นอกจากนี้เด็กยังสามารถเลือกวัสดุที่ครูจัดเตรียมไว้นำไปตกแต่งสภาพอากาศได้ เช่น ก้อนเมฆ หิมะ พระอาทิตย์ ทำให้เด็กเชื่อมโยงตัวเลขที่เห็นในเทอร์โมมิเตอร์และเลือกภาพมาติดได้สอดคล้องกับสภาพอากาศ

ภาพที่ 12 ป้ายนิเทศสภาพอากาศ

5. ป้ายนิเทศบอกความรู้สึกและอารมณ์

การที่ครูปฐมวัยต้องรับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกของเด็กทำให้ครูสามารถจัดบรรยากาศการเรียนรู้และให้ความใส่ใจดูแลความรู้สึกของเด็กที่กำลังมีปัญหาหรือมีความสุขได้ เช่น อารมณ์ของเด็กที่กำลังมีน้องใหม่ ถูกพ่อแม่ดุ เจ็บป่วย หรือสูญเสียของรัก เช่น สัตว์เลี้ยง หรืออารมณ์ที่มีความสุขเมื่อพ่อแม่สัญญาว่าจะซื้อของเล่นชิ้นใหม่ให้ บางครั้งการบอกอารมณ์และความรู้สึกของเด็กไม่สามารถบอกครูได้และครูก็ไม่สามารถรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของเด็กได้ทุกคนเนื่องจากครูต้องดูแลเด็กจำนวนมาก ป้ายบอกอารมณ์ความรู้สึกทำให้เด็กบอกอารมณ์ของตนเองได้จากการดูภาพ

ใบหน้าการแสดงอารมณ์ในแต่ละลักษณะ ได้แก่ ใบหน้ายิ้ม เศร้า ร้องไห้ โกรธ จากนั้นให้นำสัญลักษณ์ประจำตัวไปเสียบให้ตรงกับอารมณ์ ความรู้สึกในวันนี้ของตนเอง เพียงเท่านี้ก็ทำให้ครูเข้าใจความรู้สึกอารมณ์ของเด็ก สามารถให้การดูแลเอาใจใส่และตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 13 ป้ายนิเทศบอกความรู้สึกและอารมณ์

6. ป้ายนิเทศวันเกิด

การที่ครูปฐมวัยให้ความสำคัญกับความรู้สึกหรือสิ่งที่มีความหมายต่อตัวเด็กทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นเหมือนได้อยู่กับพ่อแม่และคิดว่าคนที่จำวันเกิดของเด็กได้คือพ่อแม่ เมื่อครูให้ความสำคัญกับวันเกิดของเด็ก เด็กก็จะเกิดความผูกพันและมีความสุข วันเกิดของเด็กเป็นวันที่มีความหมายต่อตัวเด็ก ครูสามารถสอดแทรกในเรื่องความกตัญญูต่อมารดาที่ทำให้เขาได้เกิดมา ซึ่งเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรม การใช้ป้ายนิเทศบอกวันเกิดของเด็ก ๆ ในแต่ละเดือน ครูอาจจัดกิจกรรมต่อยอดจากที่เด็กได้รู้ว่าวันนี้เป็นวันเกิดของใครแล้ว ให้เด็กช่วยกันคิดว่าวันเกิดของหนูวันนี้จะทำอะไรกันดี เช่น ทำอาหารรับประทาน วาดภาพวันเกิดของหนู หรือร้องเพลงอวยพรวันเกิดให้เพื่อน

ภาพที่ 14 ป้ายนิเทศวันเกิด

7. ป้ายนิเทศทักทายเมื่อพบกัน

การพบกันทุกวันในตอนเช้าเด็กจะพนมมือไหว้สวัสดีครู ถือเป็นลักษณะนิสัยอันดีงามของเด็กให้เรียนรู้วัฒนธรรมในการปฏิบัติตนเมื่อพบผู้ใหญ่ แต่การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีสิ่งที่สำคัญคือต้องให้เด็กมีอิสระ มีโอกาสได้เลือกในสิ่งที่ตนเองชอบหรือต้องการถือเป็นลักษณะการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำป้ายนิเทศทักทายเมื่อพบกันเป็นการสอนให้เด็กรับรู้ถึงวัฒนธรรมการทักทายของชาติอื่น ๆ ที่แตกต่างกับคนไทย เช่น การจับมือ การกอด การขม้มือ และการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายสัมผัสกัน เมื่อเด็กเห็นภาพในป้ายนิเทศ เด็กจะเลือกปฏิบัติตามที่ตนเองพอใจ แต่สิ่งที่สำคัญก่อนที่เด็กจะเลือกภาพครูควรสอนให้เด็กทักทายด้วยการพนมมือไหว้ตามวัฒนธรรมของคนไทยก่อนแล้วจึงเลือกปฏิบัติวิธีการทักทายแบบอื่น ๆ

ภาพที่ 15 ป้ายนิเทศทักทายเมื่อพบกัน

8. ป้ายนิเทศการทำความดี

การสอนให้เด็กรู้จักการทำความดี เป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของครูปฐมวัย การสอนให้เด็กมีความเข้าใจเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องที่ยากเพราะมีลักษณะเป็นนามธรรม ครูปฐมวัยจึงต้องสอนเรื่องนี้ผ่านนิทาน เพลง คำคล้องจอง การใช้ป้ายนิเทศ บอกความดีเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะสอนให้เด็กมีคุณธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการให้เด็กบอกหรือเลือกว่าวันนี้หนูจะทำความดีอะไร หรือหนูได้ทำความดีอะไรแล้วบ้าง เด็กจะสังเกตภาพความดีที่ครูเตรียมไว้ในป้ายนิเทศจากนั้นเด็กจะเลือกภาพที่ต้องการ เมื่อเด็กเลือกแล้ว ครูต้องสังเกตว่าเด็กได้ปฏิบัติตามที่ได้เลือกไว้แล้วหรือไม่ ถ้าเด็กเลือกความดีที่ต้องการทำในป้ายนิเทศและปฏิบัติตามดีนั้นอย่างถูกต้องครูต้องให้คำชมเชยเพื่อเสริมแรงให้เด็กอยากทำความดีต่อไป

ภาพที่ 16 ป้ายนิเทศการทำความดี

9. ป้ายนิเทศข้อตกลง

การจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติตนในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากจะช่วยให้เด็กได้ทราบความคาดหวังต่อพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งลีทโซว์ นิวเฮาเซอร์ และวิลมส์กล่าวว่า ถ้าบรรยากาศในห้องเรียนเป็นแบบเข้มงวดจะสกัดกั้นการแสดงออกของเด็ก แต่บรรยากาศแบบปล่อยปละละเลยก็ก่อให้เกิดความสับสน บรรยากาศที่สร้างสรรค์จะกระตุ้นการให้ความร่วมมือและพัฒนาวินัยในตนเองของเด็ก (ลีทโซว์ นิวเฮาเซอร์ และวิลมส์, 2542: 146; อ้างถึงใน นฤมล เนียมหอม, 2556: 11-22) ครูจึงต้องจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่สร้างสรรค์โดยการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก ให้เด็กเสนอข้อตกลงว่ามีความจำเป็นหรือไม่ อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นให้เด็กสร้างข้อตกลงที่ชัดเจนและมีความหมาย เด็กจะช่วยกันวาดภาพและเขียนข้อตกลงด้วยตนเองจากการคัดลอกคำที่เด็กเขียนไม่ได้ลงในข้อตกลง ทำให้เด็กเข้าใจเหตุผลที่ต้องมีข้อตกลงจะยอมรับเหตุผลและแสดงพฤติกรรมตามข้อตกลงโดยไม่ต้องบังคับ ป้ายข้อตกลงเมื่อเด็กปฏิบัติตนได้แล้วครูจะรวบรวมข้อตกลงและจัดทำขึ้นไว้เป็นหนังสือเล่มใหญ่ให้เด็กฝึกอ่านเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กได้ด้วย

ภาพที่ 17 ป้ายนิเทศข้อตกลง

10. ป้ายนิเทศธนาคารคำ

เด็กในช่วยปฐมวัยยังไม่สามารถเขียนคำหรือแต่งประโยคยาว ๆ ได้ ครูปฐมวัยสามารถใช้ป้ายนิเทศธนาคารคำเพื่อช่วยเด็กในการเขียนเล่าผลงานศิลปะ บางครั้งครูอาจไม่ต้องเขียนคำให้เด็กทุกคำแต่ครูให้เด็กไปดูที่ป้ายธนาคารคำและคัดลอกคำที่ต้องการ เป็นการฝึกให้เด็กมีทักษะทางภาษาในการอ่านและการเขียนได้เป็นอย่างดี ป้ายนิเทศธนาคารคำควรจัดเป็นหมวดหมู่ เช่น ผลไม้ ผัก สัตว์เลี้ยง เป็นคำง่าย ๆ สั้น ๆ หรือคำที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน คำที่อยู่ในป้ายธนาคารคำต้องมีภาพประกอบเพื่อช่วยในการอ่านและเดาคำจากภาพของเด็กด้วย ครูควรปรับเปลี่ยนคำใหม่เมื่อสังเกตพบว่าเด็กเขียนคำเดิมได้แล้ว

ภาพที่ 18 ป้ายธนาคารคำ

จากตัวอย่างการจัดทำป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยข้างต้น ครูปฐมวัยสามารถนำมาใช้ประกอบเป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้เพื่อขยายประสบการณ์จากเนื้อหาที่ครูจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้และนำมาใช้ในการจัดการชั้นเรียนให้มีบรรยากาศที่สร้างสรรค์เป็นการช่วยกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมบูรณาการทักษะได้หลากหลายและเสริมสร้างคุณลักษณะนิสัยที่ดีให้กับเด็ก ป้ายนิเทศในชั้นเรียนปฐมวัยที่ครูสามารถจัดทำขึ้นได้ในชั้นเรียนได้แก่ ป้ายสมาชิกในห้องเรียน ป้ายเช็ชชื้อเด็ก ป้ายบอกวัน เดือน ปี ป้ายอารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ เป็นต้น นอกจากป้ายนิเทศที่นำมาเป็นตัวอย่างในตำราเล่มนี้แล้ว ครูปฐมวัยสามารถสร้างสรรค์ป้ายนิเทศได้อีกหลายรูปแบบ ครูควรประเมินผลการใช้ป้ายนิเทศเพื่อพัฒนาให้เกิดประโยชน์กับการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย

บทสรุป

ป้ายนิเทศเป็นทัศนวัสดุที่ใช้สำหรับแสดงเรื่องราวที่น่าสนใจ ซึ่งอาจจะใช้รูปภาพ แผนภูมิ หรือวัสดุสามมิติในการนำเสนอเรื่องราว ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ป้ายนิเทศจึงเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ดีและรวบรวมวัสดุต่าง ๆ ได้แก่ ภาพ ของจริง ของจำลอง หรือข้อความรู้ไปเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแนวความคิด ได้รับความรู้ใหม่ ๆ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ช่วยทำให้บทเรียนที่เป็นนามธรรมกลายเป็นรูปธรรมมากขึ้น เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีให้แก่ห้องเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย สามารถใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เรียนรู้การทำงานร่วมกันจากการจัดทำป้ายนิเทศ ชนิดของป้ายนิเทศแบ่งออกได้ตามลักษณะของป้ายนิเทศ คือ ลักษณะของวัสดุ ลักษณะการติดตั้ง ลักษณะการใช้งาน และตามลักษณะการจัดแสดง การจะเลือกใช้ป้ายนิเทศประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการนำเสนอ ผู้นำเสนอต้องเข้าใจหลักการจัดป้ายนิเทศทั้งหลักการใช้องค์ประกอบทางศิลปะ หลักการจัดภาพ มีการเน้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในเนื้อหาบนป้ายนิเทศ หลังจากการจัดแสดงป้ายนิเทศแล้วควรมีการประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงให้ป้ายนิเทศสามารถใช้ประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายได้สูงสุด ป้ายนิเทศจึงเป็นสื่อการสอนสำหรับครูในการใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ หรือขยายประสบการณ์ต่อจากเนื้อหาที่เด็กได้รับ การจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัยจะมีความแตกต่างจากป้ายนิเทศในชั้นเรียนระดับอื่นเนื่องจากในช่วงปฐมวัยเด็กจะต้องเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสื่ออุปกรณ์ที่หลากหลาย สอดคล้อง

กับพัฒนาการ และต้องมีบรรยากาศในชั้นเรียนที่อบอุ่น มีความสุข โดยมีครูเป็นผู้ปูพื้นฐานลักษณะนิสัยที่มั่นคงให้กับเด็กทั้งในเรื่องวินัยและคุณธรรมจริยธรรม ป้ายนิเทศสำหรับเด็กปฐมวัยจึงต้องมีลักษณะเฉพาะ ได้แก่ มีภาพมากกว่าคำ มีสีสันสดใส สวยงาม มีขนาดที่เหมาะสมอยู่ในระดับสายตาของเด็ก มีลักษณะแตกต่างกันหลากหลายรูปแบบ หัวข้อของป้ายนิเทศต้องเชิญชวนให้เด็กอยากเข้ามามีส่วนร่วม ตัวอย่างป้ายนิเทศในชั้นเรียนเด็กปฐมวัย ได้แก่ ป้ายสมาชิกในห้องเรียน ป้ายเช็คชื่อเด็ก ป้ายทำความดี ป้ายข้อตกลง ป้ายธนาคารคำ ฯลฯ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล เนียมหอม. (2556). **หลักการแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย: ประมวลชุดวิชา.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: สุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2551). **สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้.** ปทุมธานี: สกายบุ๊กส์.
- วิวรรธน์ จันทรเทพย์. (2542). **เอกสารการสอน วิชาเทคโนโลยีการศึกษา.** ราชบุรี: พิมพ์ลักษณ์.
- วีระวัฒน์ วัฒนา. (2542). **การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน การเขียนสร้างสรรค์ และความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้ป้ายนิเทศประกอบภาพการ์ตูนกับภาพเหมือนจริงเป็นสื่อในการสอน.** ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังคณา กรณยาธิกุล. (2559). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา.** ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Arnerich, Matt. (2022). **How to Make Your Early Years Displays Work for the Children.** [ออนไลน์], Available: <https://www.famly.co/blog/early-years-displays>. (2565, 1 ธันวาคม)
- EDUCATION TASK, Admin. (2022). **Preschool Bulletin Boards: How Important is it?.** <https://www.educationtask.com/preschool-bulletin-boards.html>. (2565, 7 ธันวาคม)
- Krunam. (2562). **การเตรียมห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย.** [ออนไลน์], Available: <https://www.youngciety.com/article/journal/classroom-management.html>. (2565, 2 ธันวาคม)
- Play to Learn Preschool. (2022). **Bulletin Board Ideas for the Preschool Classroom.** [ออนไลน์], Available: <https://playtolearnpreschool.us/bulletin-board-ideas>. (2565, 2 ธันวาคม)

การพัฒนาทักษะการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษด้วยหลักการสอน อ่านแบบโฟนิกส์สังเคราะห์ โดยใช้วิธีการสอน Jolly Phonics

DEVELOPING ENGLISH LISTENING AND PRONUNCIATION SKILLS THROUGH SYNTHETIC PHONICS TEACHING PRINCIPLES USING JOLLY PHONICS TEACHING APPROACH

กัญญาเลข ฟุตระกุล^{1*}
Kanyalek Futrakul^{1*}

Received : 2 June 2022

Revised : 16 August 2022

Accepted : 2 September 2022

บทคัดย่อ

ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญต่อยุคที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าสมัยและการเดินทางเป็นไปอย่างไร้พรมแดน ทุกคนล้วนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษในการฟังและพูดสื่อสาร โดยทักษะการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษที่ถูกต้องสามารถเพิ่มความชัดเจนให้ผู้ฟังสามารถฟังได้เข้าใจยิ่งขึ้น และผู้พูดสามารถพูดให้เข้าใจยิ่งขึ้น มั่นใจมากขึ้น และทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษที่ประสบความสำเร็จจะช่วยเพิ่มโอกาสและความร่วมมือในระดับนานาชาติได้ หากแต่คนไทยส่วนใหญ่มีปัญหาการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษ เนื่องจากการออกเสียงในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแตกต่างกันส่งผลให้ การออกเสียงภาษาอังกฤษของคนไทยมีความคลาดเคลื่อนและเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร โดยเสียงในภาษาอังกฤษที่คนไทยมีปัญหา คือเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย เช่น การออกเสียงตำแหน่งท้ายคำในภาษาอังกฤษ เนื่องจากภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่ออกเสียงท้ายคำ ดังนั้นการจะพัฒนาทักษะการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษจึงจำเป็นต้องอาศัยการสอนที่มีความแตกต่างไปจากการเรียนภาษาอังกฤษแบบท่องจำและพูดตามเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการสอนด้วยการเริ่มจากการเข้าใจการออกเสียงตั้งแต่หน่วยเสียงและวิธีการออกเสียงที่ถูกต้อง ฝึกทักษะการฟังในระดับหน่วยเสียงและแยกแยะเสียง ประสมเสียง และอ่านคำศัพท์ใหม่ได้โดยไม่ต้องท่องจำด้วยหลักการเรียนออกเสียงแบบโฟนิกส์สังเคราะห์ (Synthetic Phonics) ควบคู่กับวิธีการสอนการอ่านออกเสียง การเขียนตัวอักษร และวิธีการอ่านออกเสียงที่สนุกสนาน น่าสนใจอย่าง Jolly Phonics ที่ถูกบรรจุในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการเรียนลักษณะห้องเรียนภาษาที่ไม่กดดันและเป็น

¹ภาควิชามนุษยศาสตร์ กองการศึกษา โรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช

¹Humanities Department Academic Faculty Navaminda Kasatriyadhiraj Royal Air Force Academy

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: kan.kanyalekfu@gmail.com

พื้นที่ปลอดภัย ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนดำเนินไปโดยปราศจากความกลัวในการออกเสียงผิด ผู้เรียนเกิดความกล้าและมั่นใจในการเรียนออกเสียงภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ การออกเสียงภาษาอังกฤษ การสอนแบบโฟนิกส์สังเคราะห์
การสอนแบบ Jolly Phonics

ABSTRACT

English is an essential tool in an age of cutting-edge technology and borderless traveling communities. Everyone needs English to listen and speak. By using listening skills and correct English pronunciation can increase clarity for listeners to understand better. Speakers can speak more clearly, confidently and communicate successfully. Successful English communication will increase international opportunities and cooperation. Nevertheless, most Thai people have problems using English for communication. For the reason that the pronunciation in Thai and English is different, therefore causing Thai people's English pronunciation inconsistent and impedes communication. It can be said that the sounds in English that Thai people have problems are sounds that do not exist in Thai language. For example, the pronunciation of the position at the end of a word in English causing Thai to pronounce it incorrectly because Thai language does not pronounce the ending sounds. Therefore, to develop English listening and pronunciation skills require teaching that is different from rote-learning and repeat-after-me method. However, teaching by starting with phonemes and pronunciation methods could help enhance listening skills at the phoneme level and distinguish sounds, mix sounds, and read new words without having to memorize them. Using a synthetic phonics teaching principles together with a fun and interesting teaching method like Jolly Phonics. In which, it is included in the core curriculum of basic education in England and the United States. With the language environment that is not pressured learners and provide safe environment. This allows the learner's learning to proceed without fear of making mistake. Therefore, learners have the courage and confidence to learn English pronunciation.

Keywords: English Listening Skills, English Pronunciation, Synthetic Phonics Teaching, Jolly Phonics

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่วิวัฒนาการด้านการติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วพร้อมกัน การพัฒนาเทคโนโลยีมีนัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือ Disruptive Technology ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิต อันนำไปสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ภัยคุกคามจากการแพร่กระจายของข่าวที่เป็นเท็จ และการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ (กานต์ธีรา ภูริวิกรัย, 2564) เพื่อป้องกัน แก้ไข ปัญหาดังกล่าวได้อย่างรวดเร็ว และสื่อสารกับนานาชาติได้นั้นล้วนต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางทั้งสิ้น (อรรชนิดา หวานคง, 2559: 309) สอดคล้องกับ ASEAN Secretariat (2021) ที่เสนอนโยบายพัฒนาการศึกษาของประเทศสมาชิกในอาเซียน โดยมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ที่เป็นสากล ก้าวทันโลก สามารถรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รับมือกับภัยคุกคามและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศในอาเซียนโดยเฉพาะในเรื่องของการเปิดตลาดการค้าเสรีในอาเซียนผ่านระบบดิจิทัล หรือที่เรียกว่า E-commerce การเปิดตลาดแรงงานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยขับเคลื่อนให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการทำงาน (English as the working language of ASEAN) (Pinyonattthagarn, 2016) ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงถูกคาดหวังในบริบทของห้องเรียนภาษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้สื่อสารได้ในชีวิตประจำวัน และสังคมการทำงานได้จริง

กล่าวคือความสามารถด้านภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะเพื่อการสื่อสารในสถานประกอบการ และตลาดการค้าเศรษฐกิจอาเซียนนั้นประกอบด้วยทักษะที่สำคัญคือทักษะการฟังและการพูด เพื่อรับข้อมูลป้อนเข้าซึ่งสามารถทำได้โดยการฟังและส่งข้อมูลนำออกสามารถทำได้โดยการพูด หากทักษะใดทักษะหนึ่งบกพร่องไปจะส่งผลให้การสื่อสารนั้นเป็นไปอย่างยากลำบาก และอาจจะนำไปสู่ความไม่เข้าใจระหว่างกัน ทำให้การสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จ

ดังนั้นผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองโดยเฉพาะช่วงวัยผู้ใหญ่ ที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการทำงานนั้น ควรให้ความสำคัญในสองลักษณะคือ เมื่อเป็นผู้พูด (ภาษาอังกฤษ) จะต้องมีการออกเสียงภาษาอังกฤษให้ถูกต้องตามหลักสัทศาสตร์ คือสามารถออกเสียงในระดับคำ วลี และประโยคที่มีการเน้นเสียงหนักเบาได้ถูกต้อง ทำให้ผู้รับสารหรือผู้ฟังเกิดความเข้าใจ เมื่อผู้พูดรู้ว่าต้องออกเสียงโดยใช้อวัยวะในปากส่วนใดเพื่อให้เกิดเสียงที่ใกล้เคียงกับการออกเสียงของเจ้าของภาษา จะส่งผลให้ผู้ฟังภาษาอังกฤษสามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดต้องการจะสื่อสารออกไป

ในขณะเดียวกันเมื่อผู้ฟังสามารถฟังเสียงและแยกแยะเสียงในภาษาอังกฤษได้ในระดับหน่วยคำ วลี และประโยค เข้าใจว่าเสียงหนักเบาต่าง ๆ ที่เปล่งออกมาสื่อความหมายอย่างไร เช่น ใช้เสียงสูงท้ายประโยคภาษาอังกฤษอาจจะหมายถึงผู้พูดกำลังตั้งคำถาม หรือเมื่อใช้เสียงต่ำท้ายประโยคเป็นการพูดลักษณะบอกเล่า ซึ่งจะส่งเสริมให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

โดยทั้งสองทักษะข้างต้นนั้นมีความสัมพันธ์กับเสียงในภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับหน่วยเสียงขึ้นไป และมีความสำคัญต่อการสื่อสาร อย่างไรก็ตามในงานวิจัยของ ธีรวัฒน์ ตันพนิส (2555) กล่าวว่า ปัญหาสำคัญในการพูดภาษาอังกฤษสืบเนื่องมาจากการออกเสียง (pronunciation) ถือเป็นสาเหตุที่สำคัญของปัญหาในการสื่อสาร การออกเสียงที่ถูกต้องจะทำให้มั่นใจได้ว่าสารที่ส่งออกไปมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการฟังภาษาอังกฤษ ที่ผู้รับสารไม่สามารถเข้าใจผู้พูดเมื่อผู้พูดพูดด้วยการออกเสียงที่เกิดจากอิทธิพลการแทรกแซงของภาษาแม่

ดังนั้นการสอนการฟังและการออกเสียงในภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับหน่วยเสียงเป็นต้นไปมีความจำเป็นอย่างยิ่งในห้องเรียนภาษา หากแต่การเรียนการสอนเรื่องการออกเสียงไม่ได้ถูกให้ความสำคัญเท่าที่ควร เนื่องจากตัวของผู้สอนภาษาอังกฤษเองยังมีปัญหาการออกเสียง เช่นเดียวกับผู้เรียน ดังนั้นผู้สอนในระดับนี้ จำเป็นต้องมีความสามารถในการฟังและออกเสียงภาษาอังกฤษอย่างถูกวิธีก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นต้นแบบที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน (รักษมน ยอดมิ่ง, 2560)

นอกจากนี้ Bigelow and Schwarz (2010) ยังเสนอให้มีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีที่หลากหลายโดยเน้นที่การสร้างบรรยากาศการเรียนที่ผ่อนคลาย ทำให้ผู้เรียนระดับวัยผู้ใหญ่มีความกล้าที่จะฝึกออกเสียงภาษาอังกฤษอย่างมั่นใจและมีความสุขสนุกสนานในขณะที่เรียนการออกเสียงภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับหน่วยเสียงใหม่อีกครั้ง เนื่องจากผู้เรียนวัยผู้ใหญ่เรียนและจดจำการออกเสียงภาษาอังกฤษมาในลักษณะ จับคู่ตัวอักษรกับเสียง และแทนเสียงที่ออกใกล้เคียงกับภาษาไทย เมื่อเรียนรู้การออกเสียงในระดับหน่วยเสียงใหม่ทั้งหมด จำเป็นต้องใช้ความพยายาม และอาจจะไม่ได้ออกเสียงถูกต้องในช่วงแรก ผู้สอนจำเป็นต้องนำวิธีการสอนที่ไม่สร้างภาวะเครียด หรือทำให้ผู้เรียนในระดับนี้รู้สึกอายหรือกังวลที่จะออกเสียงภาษาอังกฤษ

ลักษณะของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง

Gilakjani & Ahmadi (2011) อธิบายลักษณะผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ว่า เป็นผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษที่หลากหลาย เช่น เพื่อการทำงาน เพื่อการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อท่องเที่ยว เพื่อสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลภาษาอังกฤษได้ เป็นต้น เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนภาษาอังกฤษวัยผู้ใหญ่มีเป้าหมายในการเรียนภาษาอังกฤษของตนเองที่ค่อนข้างชัดเจน อย่างไรก็ตาม Eyring (2014) พบว่า ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่มีปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะการออกเสียงสืบเนื่องมาจากในวัยนี้ เป็นช่วงที่มีประสบการณ์และการเรียนภาษาอังกฤษมาก่อน ทำให้ยึดติดกับสิ่งเดิมที่ตนเองเคยเรียนมา เช่น เรียนการออกเสียงโดยเชื่อว่าตัวอักษรหนึ่งตัว สามารถออกเสียงได้เพียงหนึ่งเสียงเท่านั้น และมักจะแทนเสียงตัวอักษรด้วยเสียงที่มีในภาษาแม่ ทำให้การออกเสียงเป็นอุปสรรคต่อการพูดภาษาอังกฤษ ส่งผลให้ความหมายเปลี่ยน เมื่อตนเองออกเสียงผิด จึงเกิดความกลัวและไม่กล้าออกเสียงภาษาอังกฤษในห้องเรียนภาษา การกลัวการออกเสียงผิด ถือเป็นปัญหาหลักของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ และการสอนการออกเสียงที่เน้นหลักการมากเกินไป เช่น ทฤษฎีทางสัทศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนในวัยนี้ขาดความสนใจ เนื่องจากมีเป้าหมายที่ชัดเจน ผู้เรียนวัยนี้ต้องการเรียนรู้โดยการเน้นการฝึกปฏิบัติและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทันที เช่นเมื่อสอนว่า เสียงแต่ละเสียงออกอย่างไร ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกออกเสียงนั้น ๆ ในทันที และฝึกซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความคุ้นชิน ข้อดีของผู้เรียนวัยนี้คือ สามารถฝึกฝนได้อย่างอดทน เนื่องจากสามารถวิเคราะห์ถึงผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์เมื่อตนเองฝึกฝนและสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง

ความสำคัญของการฟังภาษาอังกฤษ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนไทยทุกคน โดยเฉพาะในผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ ที่จำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการทำงาน ดังนั้น Vandergrift (2016) เสนอว่าการฟังเป็นทักษะขั้นพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษ จึงควรเริ่มต้นจากการฟังภาษาอังกฤษเป็นอันดับแรก ต่อมาจึงเป็นทักษะการพูด การอ่านและการเขียน หากผู้ใช้ภาษาไม่เข้าใจข้อมูล ป้อนเข้า การสื่อสารก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ โดย Hinkel (2011) กล่าวในงานวิจัยว่า ตลอดเวลาในการทำงานต้องใช้การติดต่อสื่อสารร้อยละ 70-80 ซึ่งตลอดระยะเวลานั้น ใช้ทักษะการเขียนเพียงร้อยละ 9 ทักษะการอ่านร้อยละ 16 ทักษะการพูดร้อยละ 30 และทักษะการฟังมากที่สุด คือร้อยละ 45 กล่าวได้ว่า ทักษะการฟังเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการสื่อสาร ยิ่งไปกว่านั้น Ziane (2011) ชี้ว่าผู้ที่มีทักษะการฟังที่ดีย่อมส่งเสริมให้ทักษะการพูดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หากได้รับการฝึกทักษะการฟังไม่เพียงพอจะมีผลทำให้ไม่สามารถใช้ภาษาในการสนทนาได้ อย่างไรก็ตาม ชายุดา จันทะปิตตา (2556) กล่าวว่า การเรียนการสอนทักษะการฟังภาษาอังกฤษนั้น ไม่ได้รับการเน้นในชั้นเรียนมากเท่าที่ควร ซึ่งทักษะการฟัง ควรจะสอนเป็นทักษะแรก และควรสอนควบคู่ไปกับการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักกับเสียงต่าง ๆ ของภาษาอังกฤษ แม้กระนั้นทักษะการฟังยังถูกละเลยและไม่ได้ถูกให้ความสำคัญเท่าที่ควรจากนักวิชาการและนักวิจัย โดยถูกขนานนามว่า ทักษะการฟังเปรียบเสมือนทักษะแบบ Cinderella ในห้องเรียนภาษา กล่าวคือ ทักษะการฟังคือ ทักษะที่ถูกมองข้าม (Kök, 2017; Milliner & Dimoski, 2021)

Robin (2007) กล่าวสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการฟังเพื่อความเข้าใจว่า เป็นการฟังที่คำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น วัตถุประสงค์เฉพาะในการฟัง ความรู้ทางภาษา เช่น ลักษณะการออกเสียง การเน้นคำ การออกเสียงสูงต่ำ สำเนียง คำศัพท์ รูปแบบของภาษาที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ หรือตัวชี้แนะทางภาษา ประกอบกับความรู้ทั่วไปมาสัมพันธ์กันกับเสียง และเนื้อหาที่ได้ฟัง ตลอดจนสถานการณ์ในการพูด ลักษณะของผู้พูด และลักษณะของผู้ฟัง การใช้ความจำช่วงสั้น ๆ เก็บข้อความที่ได้ฟังแล้ว และมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่จะรับฟังใหม่เพื่อทำให้เกิดกระบวนการฝึกฝน การทำความเข้าใจ การตีความ การคาดหวัง การประเมินผล การตอบสนอง

จากแนวคิดและทฤษฎีการฟังเพื่อความเข้าใจที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า การฟังเพื่อความเข้าใจ เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ที่ผู้ฟังจะต้องทำความเข้าใจสารที่ได้รับ โดยต้องเลือกรับสาร และตอบกลับไปยังผู้พูด ซึ่งผู้ฟังต้องอาศัยกระบวนการแยกแยะเสียง สำเนียง ลักษณะของการออกเสียงหนักเบา เสียงสูงต่ำ ท่วงทำนองของการพูด หลักไวยากรณ์ ทั้งที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง รูปแบบของภาษาที่ผู้พูดใช้ ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการเพื่อนำมาตีความหมายของสาร ที่ได้รับจากบริบท น้ำเสียง สีหน้า ท่าทางของผู้พูดประกอบเข้าด้วยกัน

รักษมน ยอดมิ่ง (2560) กล่าวว่า การสอนทักษะการฟังภาษาอังกฤษควรเริ่มต้นจากการที่ผู้เรียนสามารถแยกแยะเสียงของพยัญชนะและสระภาษาอังกฤษได้ ถึงแม้ว่าภาษาอังกฤษจะมีตัวอักษรเพียง 26 ตัว กระนั้น Likitrattanaporn (2014) กล่าวว่า ตัวอักษรในภาษาอังกฤษนั้นสามารถออกเสียงได้ถึง 42-44 เสียง ขึ้นอยู่กับคำและการออกเสียงภาษาอังกฤษ เช่น แบบเรียนการออกเสียงภาษาอังกฤษอเมริกัน มี 44 เสียง หรือออกเสียงภาษาอังกฤษแบบบริติช มี 42 เสียง ทำให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเกิดความสับสนและไม่สามารถออกเสียงคำศัพท์ในภาษาอังกฤษได้

ในผู้เรียนบางคนการแยกและผสมเสียงภาษาอังกฤษเป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษาอังกฤษในทุก ๆ ทักษะ (Sahatsathasana, 2017) ดังนั้นวิธีการเรียนการฟัง ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจว่า ตัวอักษรหนึ่งตัวในภาษาอังกฤษสามารถออกเสียงได้หลายเสียง Morley (2022) แนะนำว่าผู้สอนควรสอนการฟังภาษาอังกฤษในระดับล่างขึ้นบน (Bottom-up) คือการเรียนในระดับหน่วยเสียงของภาษาอังกฤษที่เล็กที่สุดแต่ละเสียง เรียนการนำเสียงแต่ละเสียงมาทำการผสมผสานกันเพื่อให้เกิดเป็นคำภาษาอังกฤษ และการฟังภาษาอังกฤษ เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจการฟังในระดับเสียงแต่ละเสียง หน่วยคำ คำ ไปจนกระทั่งบทฟังที่ยาวขึ้นเป็นเรื่องราวได้ ควรฝึกทักษะการฟังแบบบนลงข้างล่าง (Top-down) คือผู้ฟังจะทำความเข้าใจกับสิ่งที่ฟังโดยการนำเอาประสบการณ์ของผู้เรียนเข้ามาช่วยให้ ฟังเข้าใจเนื้อหาสาระของเรื่องราวที่ได้ยินมา กล่าวคือเป็นการเชื่อมโยงเสียงที่ได้ยินกับองค์ความรู้ ประสบการณ์ให้เกิดความเข้าใจ

ความสำคัญของการสอนออกเสียงภาษาอังกฤษ (English Pronunciation Instruction)

งานวิจัยหลายชิ้น (Derwing & Munro, 2022; Gilakjani & Ahmadi, 2011; Pourhosein, 2012; Sahatsathasana, 2017) กล่าวลักษณะเดียวกันว่า ปัญหาหลักของการสื่อสารภาษาอังกฤษ คือการที่ไม่สามารถแยกแยะเสียงที่เจ้าของภาษาพูดในลักษณะและความเร็วแบบปกติที่มีความเร็วไม่คงที่และรูปประโยคไม่สมบูรณ์ การที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการออกเสียงที่ถูกต้องชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสื่อสารภาษาที่สองซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้การออกเสียงทุกชนิดให้มีความใกล้เคียงกับที่เจ้าของภาษาใช้ เพราะหากเสียงคลาดเคลื่อนไปอาจทำให้สื่อสารกันไม่ได้ หรือมีฉะนั้นอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่าย ตัวอย่างเช่น การที่ผู้เรียนคนไทยออกเสียงคำภาษาอังกฤษ think /θɪŋk/ เป็น sink /sɪŋk/ หรือ food /fuːd/ เป็น foot /fʊt/ เป็นต้น

โดยพจนานุกรม Hornby, Lea, Bradbery, & Oxford University Press (2020) ได้ให้ความหมายว่า การออกเสียง (Pronunciation) ว่าหมายถึง วิธีการที่ภาษาใดภาษาหนึ่งหรือคำใดคำหนึ่ง หรือเสียงใดเสียงหนึ่งถูกเปล่งออกมา กล่าวคือในการออกเสียงภาษาอังกฤษ (English Pronunciation) คือวิธีที่บุคคลเปล่งเสียงภาษาอังกฤษ คำภาษาอังกฤษ หรือเสียงที่เป็นภาษาอังกฤษออกมา โดย Kelly (2001) กล่าวว่าการศึกษาการออกเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง ตามหลักสัทศาสตร์นั้นแบ่งออกได้เป็น 2 เสียง คือเสียงสระและเสียงพยัญชนะได้ถูกต้อง ซึ่งเสียงสระในภาษาอังกฤษมีทั้งหมด 21 เสียง แบ่งออกเป็นเสียงเดี่ยว (Monophthongs) จำนวน 12 เสียง และเสียงประสม (Diphthongs) จำนวน 9 เสียง และเสียงพยัญชนะในภาษาอังกฤษมีทั้งหมด 23 เสียง

จากการวิจัยของ Toonsiri & Adipattaranan (2020) ชี้ว่าเหตุผลหลักที่ทำให้เกิดการออกเสียงผิดพลาดหรือไม่ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษานั้นเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนมักจะนำเอาลักษณะทางภาษาและเสียงที่ใกล้เคียงกันในภาษาของตนเองมาใช้แทนเสียงใหม่ ๆ ในภาษาที่สอง ทำให้เกิดการออกเสียงที่คลาดเคลื่อนจนกระทั่งเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสาร โดย Piaget (1971) ได้อ้างทฤษฎีการเรียนรู้ของมนุษย์ ที่กล่าวว่า มนุษย์มักจะเชื่อมโยงความรู้เดิมของตนเองกับสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ โดยใช้ความรู้เดิมไปอธิบายหรือทำความเข้าใจความรู้ใหม่ ทฤษฎีนี้สามารถนำมาอธิบายการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของคนไทย เนื่องจากคนไทยเรียนภาษาอังกฤษโดยการแทนเสียงภาษาไทยเข้าไป

ในภาษาใหม่ที่เรียน ส่งผลกระทบต่อการสื่อสารอย่างมาก 2 ประการได้แก่ (1) คำพูดในภาษาที่สอง (ภาษาอังกฤษ) มีเสียงคลาดเคลื่อนไปจากเดิม ทำให้เจ้าของภาษาฟังไม่เข้าใจ (2) ความหมายของคำในภาษาที่สองแตกต่างไปจากเดิมทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือสื่อสารผิดพลาด เช่น การที่ผู้เรียนคนไทยมักจะแทนเสียง th /θ/, /ð/ ในภาษาอังกฤษด้วยเสียงภาษาไทยเสียงใดเสียงหนึ่งในกลุ่มนี้ได้แก่ “/d/, /t/, /s/” เช่น

ในคำว่า they คนไทยใช้เสียง /d/ แทน /ð/

ทำให้ออกเสียงเป็น day /dey/

ในคำว่า think คนไทยใช้เสียงเป็น /s/ แทน /θ/

ทำให้ออกเสียงเป็น sink /sɪŋk/

ในคำว่า thank คนไทยใช้เสียง /t/ แทน /θ/

ทำให้ออกเสียงเป็น tank /tæŋk/

ปัญหาการออกเสียงดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยคำอธิบายที่ชัดเจนร่วมกับการฟังเสียงที่ถูกต้องจากต้นแบบเจ้าของภาษาเพื่อให้เข้าใจความแตกต่างของเสียงในภาษาทั้งสอง ดังนั้นการให้คำอธิบายที่อิงหลักศาสตร์เบื้องต้นจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการออกเสียงได้ดีขึ้นเมื่อเทียบกับวิธีการสอนแบบฟังพูด (Audio-lingual method) ที่เพียงเน้นให้ผู้เรียนฝึกออกเสียงโดยให้ผู้เรียนฟังและออกเสียงซ้ำ ๆ โดยที่ผู้เรียนจะใช้เพียงวิธีการเลียนแบบเสียงเพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้รับคำอธิบายความแตกต่างของเสียงที่มีปัญหา หรือเสียงที่ผู้เรียนไม่สามารถเลียนแบบให้เหมือนได้ ในผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ที่เริ่มเรียนภาษาที่สองอาจต้องใช้ความพยายามอย่างสูงและอาจต้องใช้เวลาในการฝึกนานกว่าจะออกเสียงได้ถูกต้อง อย่างไรก็ตามข้อดีของผู้เรียนระดับผู้ใหญ่สามารถทำความเข้าใจกับทฤษฎีที่มีเหตุและผลได้ง่าย เมื่อทราบหลักการจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างรวดเร็ว (Kelly, 2001) ดังนั้นจึงควรใช้หลักเบื้องต้นของศาสตร์ เช่น ด้านสรีรศาสตร์ (articulatory phonetics) ซึ่งหมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องเสียงของมนุษย์โดยเน้นตำแหน่งและลักษณะของการออกเสียงจากอวัยวะที่ใช้เปล่งเสียง หลักดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการอธิบายถึงความแตกต่างของเสียงพูด โดยเฉพาะเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับผู้เรียนภาษาที่สอง และเป็นแนวทางให้แก่ผู้สอนในการช่วยแก้ไขปัญหาการออกเสียงได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีระบบมากขึ้น

หลักการสอนออกเสียงแบบโฟนิกส์สังเคราะห์

Jennifer (2018) อธิบายว่า โฟนิกส์สังเคราะห์ หรือในภาษาอังกฤษเรียกว่า Synthetic Phonics Instruction เป็นหลักการสอนออกเสียงตัวอักษรภาษาอังกฤษ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกอ่านภาษาอังกฤษได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น Cormack (2011) กล่าวว่าหลักการการสอนโฟนิกส์จึงได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กเล็กและกลุ่มผู้เริ่มต้นหัดเรียนภาษาอังกฤษ โฟนิกส์จึงกลายเป็นวิชาที่เกิดขึ้นมาใหม่ โดยคำว่า Phonics มาจากรากศัพท์ คือ คำว่า Phone แปลว่า เสียง และ -ics แปลว่า วิชา หรือความรู้ เมื่อนำมารวมกัน Phonics จึงมีความหมายว่า The Study of Sound วิชาที่มุ่งเน้น “การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของเสียงกับตัวอักษร” ซึ่งหลักการสอนแบบโฟนิกส์สังเคราะห์ให้ความสำคัญกับ เสียงของตัวอักษรแต่ละตัว (Letter Sound)

เนื่องจากเมื่อผู้ที่เริ่มต้นหัดอ่านภาษาอังกฤษ ได้รู้จักเสียงเหล่านั้นแล้ว พวกเขาจะสามารถผสมเสียงเพื่ออ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษใด ๆ ได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องท่องจำ

Roach (2009) กล่าวว่าในอดีตผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองนั้น เรียนภาษาอังกฤษจากการท่องจำศัพท์ หรือเรียกว่าหลักการสอนแบบทั้งคำ (Analytic Phonics) ทำให้ผู้เรียนจำตัวอักษรและจำเสียงของคำทั้งคำ โดยวิจัยหลายชิ้นเสนอว่าการเรียนแบบท่องจำโดยไม่เข้าใจที่มาที่ไปของเสียงหรือวิธีการออกเสียงคำนั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อแท้ในการเรียนภาษาอังกฤษเมื่อจำไม่ได้ (Glazzard, 2017; Johnston, McGeown, & Watson, 2012).

Hepplewhite (2012) อธิบายว่า หลักการของโฟนิคส์สังเคราะห์ (Synthetic phonics) คือการสอนความรู้ของการถอดรหัสตัวอักษรว่าแต่ละตัวอักษรออกเสียงอย่างไร โดยประกอบด้วย 1. การถอดรหัสตัวอักษรด้วยการฟังเสียงว่าออกเสียงอย่างไร 2. จับคู่เสียงที่ได้ยินกับตัวอักษร และเริ่มสะกดคำ ด้วยการออกเสียงสะกดคำ 3. เมื่อได้ฟัง และแยกแยะเสียงแล้ว จึงทำการเรียนรู้วิธีการเขียนตัวอักษรในภาษาอังกฤษทั้ง 26 ตัว โดยเริ่มจากตัวพิมพ์เล็กก่อน แล้วตามด้วยตัวพิมพ์ใหญ่

นอกจากนี้ Dominic & Usha (2008) กล่าวว่าการสอนด้วยหลักการสอนแบบโฟนิคส์สังเคราะห์นั้น เริ่มจากผู้เรียนภาษาอังกฤษจะได้รับการสอนเสียงและตำแหน่งของการวางลิ้น การขยับปาก และกล้ามเนื้อต่าง ๆ ในการออกเสียงของแต่ละหน่วยเสียงย่อยให้ถูกต้องตามตำแหน่งที่มาของการเกิดเสียงในภาษาอังกฤษ หรือเรียกว่า การตระหนักหน่วยเสียงย่อย (Phonemic awareness) เมื่อผู้เรียนเกิดความคุ้นชิน และเชื่อมโยง ผสมเสียงกับตัวอักษรภาษาอังกฤษ ส่งผลให้สามารถถอดรหัสเสียง (Decode) ได้อย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามวิธีการเรียนแบบโฟนิคส์สังเคราะห์จำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกฝนและอวัยวะต่าง ๆ ภายในปาก เพื่อเปล่งเสียงอย่างสอดคล้อง ไล่เรียงทีละหน่วยเสียงย่อย ไปจนกระทั่งผู้เรียนเกิดกระบวนการเชื่อมโยงระหว่างเสียงกับตัวอักษรได้อย่างแท้จริง จนผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษได้โดยไม่ต้องท่องจำคำทั้งคำ กล่าวคือการเรียนโฟนิคส์ใช้เวลานานกว่าการเรียนแบบท่องจำทั้งคำศัพท์ แต่เป็นกระบวนการที่มีความคงทนและมีประสิทธิภาพในระยะยาว รวมถึงทำให้การออกเสียงมีความถูกต้องใกล้เคียงกับต้นแบบภาษาที่เรียน เมื่อผู้เรียนเข้าใจเสียง ผู้เรียนจะสามารถแยกและถอดรหัสเสียงของแต่ละตัวอักษร ส่งผลให้เกิดความเข้าใจเมื่อได้ยินเสียงเหล่านั้นในภาษาอังกฤษ จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษควบคู่กับการออกเสียงของตนเองได้ในที่สุด

วิธีการสอนแบบ Jolly Phonics

การสอนด้วยหลักการสอนโฟนิคส์สังเคราะห์ใช้เวลาค่อนข้างนาน เนื่องจากต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักเสียงทีละเสียง หากผู้สอนไม่มีวิธีการสอนที่สนุกและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน อาจทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนภาษาแก่ผู้เรียนได้ ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องหาวิธีการสอนที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน (Glazzard, 2017)

Jolly Phonics คือวิธีการสอนทักษะการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ โดยนำเอาหลักการสอนแบบโฟนิคส์สังเคราะห์เข้ามาเป็นแกน คือมีการเริ่มต้นสอนเสียงในภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับหน่วยเสียง (Limsukhawat et al, 2016) ด้วยวิธีการสอนแบบ Jolly Phonics ซึ่งถูกบรรจุใน

หลักสูตรการสอนการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาระดับอนุบาลจนถึง ประถมของประเทศเจ้าของภาษาอย่าง ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เนื่องจากการสอน เจ้าของภาษาวัยเด็กเล็ก วิธีการสอนที่ใช้เพียงการอธิบายเพียงอย่างเดียว อาจสร้างความเบื่อหน่าย ให้แก่ผู้เรียน Tafarki & Bensen (2019) กล่าวว่าจึงควรมีการนำวิธีการสอนแบบ Jolly Phonics ที่สนุก น่าติดตามและเหมาะกับผู้เรียน โดยในการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ผู้เรียน เปรียบเสมือนกับผู้เรียนวัยเด็กเจ้าของภาษาที่อยู่ในระดับเริ่มเรียนภาษาอังกฤษ ดังนั้น Johnston, Watson, & Logan (2009) แนะนำว่าการสอนและสร้างสิ่งแวดล้อมที่สนุกสนานเป็นสิ่งที่ดีควรให้ ความสำคัญ และเริ่มเรียนการออกเสียงตัวอักษร (Letter sounds) และการประสมคำ (Blending) ก่อนที่จะเริ่มเรียนการอ่าน ทำให้อ่านออกเสียงเมื่อเจอกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษใหม่ ๆ โดยการสอน แบบ Jolly Phonics นั้นเป็นวิธีการสอนด้วยสื่อ ที่น่าสนใจ เช่น เพลงและนิทาน พร้อมกับทำทาง ประกอบเสียงโดยจะเรียนวันละ 1 เสียง และทุกๆ วัน ก่อนเริ่มเสียงใหม่จะมีการทบทวนเสียงที่เรียน มาแล้ว สอนเทคนิคการแยกแยะหรือจับเสียงในคำ จนกระทั่งสอนทักษะการอ่านด้วยการประสมคำ (Blending) ฝึกให้ผู้เรียนเขียนตัวอักษร และสอนคำที่ไม่ได้อ่านตามตัวอักษรที่ปรากฏ เช่น คำว่า to, he, she, we, me, be, was, all, are, เป็นต้น

Lloyd (2010) กล่าวว่าลักษณะของวิธีการสอน Jolly Phonics เป็นการสอนเสียง หน่วยย่อย (Phoneme) ที่เกิดจากตัวอักษร (Letter sounds) ในภาษาอังกฤษมีอักษร 26 ตัวอักษร A-Z (Letters) แต่ใน Jolly Phonics มีเสียงหน่วย Phoneme ถึง 42-44 เสียง ผู้เรียนจะได้รู้จัก เสียงหน่วยย่อย ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถถอดรหัสภาษาอังกฤษได้ โดยผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะ การแยกหน่วยย่อยและทักษะผสมเสียง แบ่งเป็น 5 ทักษะย่อยได้แก่

1. การเรียนรู้เสียงของตัวอักษร ในบทความนี้อ้างอิงเสียง 42 เสียง (Jolly Learning, 2022) ตัวอักษรเหล่านี้ เกิดจาก อักษรเดี่ยว Single letter sounds และ อักษรคู่ Digraphs โดยแต่ละตัวจะมีการออกเสียงไม่เหมือนกัน เช่น ในกลุ่มที่ 1 (จากทั้งหมด 7 กลุ่ม)

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ /s/ /a/ /t/ /i/ /p/ /n/

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ /ck/ /e/ /h/ /r/ /m/ /d/

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ /g/ /o/ /u/ /l/ /f/ /b/

กลุ่มที่ 4 ได้แก่ /ai/ /j/ /oa/ /ie/ /ee/ /or/

กลุ่มที่ 5 ได้แก่ /z/ /w/ /ng/ /v/ /oo/ /oo/

กลุ่มที่ 6 ได้แก่ /y/ /x/ /ch/ /sh/ /th/ /th/

กลุ่มที่ 7 ได้แก่ /qu/ /ou/ /oi/ /ue/ /er/ /ar/

คำที่ออกเสียงไม่เหมือนกับตัวสะกด (Tricky words) ได้แก่ he, she, we, me, be, was, all, are, my, day, you, her

โดยจะสังเกตได้ว่าสื่อการสอน Jolly Phonics แบ่งเสียงเป็นกลุ่ม ๆ จากโดยเริ่มจากเสียงที่ ออกง่ายไปยาก ไม่เรียงตามตัวอักษร A-Z ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกรู้ว่าการเรียนออกเสียงและจดจำเสียงเป็น เรื่องยาก หลังจากทีสอนครบ 42-44 เสียงแล้วก็จะเริ่มสอนเสียงกลุ่มที่ 8 คือ เสียงสระที่ออกเสียง เหมือนกัน แต่เขียนไม่เหมือนกัน (Alternative vowel spellings) เช่น สระเสียงยาว อาจจะสะกดได้ หลายแบบ อาจจะมีตัวอักษรที่สะกดเป็นเสียงสระตั้งแต่สองเสียงขึ้นไป ยกตัวอย่างเช่น beach สังเกต

ว่าสระเสียงยาวในคำว่าชายหาด สะกดด้วยตัวอักษรสองตัว แต่ในขณะเดียวกัน คำว่า เขาผู้ชาย he ออกเสียงสระยาวเสียงเดียวกัน แต่กลับสะกดด้วย ตัวอักษรเพียงตัวเดียว เป็นต้น

2. การฝึกเขียนตัวอักษร (Letter formation) หลังจากทีเ่แนะนำเสียงอักษรแล้ว ก็ะสอนวิธีเขียน ด้วยการใช่วิธีการสอนแบบพหุสัมผัส (multi-sensory methods) คือ การสอนแบบให้ใช้ประสาทสัมผัสตั้งแต่สองอย่างขึ้นไป เช่น การมองเห็นร่วมกับการได้ยิน โดยผู้สอนจำเป็นต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียนในห้องเรียนภาษาของตนเอง โดยในวิธีการสอนแบบ Jolly phonics เมื่อผู้เรียนได้ทำการเรียนรู้เสียงแล้ว ต่อมาผู้เรียนจะได้เห็นตัวอักษรจากรูปภาพ ผู้สอนอาจจะใช้สื่อการสอนเช่น นำกระดุมมาวางเรียงกันให้เหมือนกับตัวอักษร S หรือ ผู้สอนอาจจะเล่าเรื่อง Snake แล้วให้ผู้เรียนดูภาพประกอบว่า ตัวอักษร S เหมือนกับ งู เวลาเห็นตัวอักษร S ก็จะออกเสียงเหมือนงูขู่เป็นภาษาอังกฤษเสียง /s/ จากนั้นผู้สอนจะให้ผู้เรียนจินตนาการโดยใช้นิ้วมือเขียนตัวอักษร S ในอากาศ ในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะให้ความสำคัญเรื่องการเขียนตัวอักษรที่ถูกต้องวิธี ซึ่งมีความสำคัญมากเนื่องจากเมื่อผู้เรียนเขียนผิดวิธีตั้งแต่แรกจะเกิดความเคยชินและเขียนตัวอักษรแบบผิด ๆ การแก้ไขจะใช้เวลานาน (Jolly Learning, 2022)

3. การสอนทักษะการอ่านด้วยการประสมคำ (Blending) ผู้เรียนจะได้ฝึกการประสมคำ โดยการประสมเสียง เสียงหน่วยย่อย ตามหลักโฟนิกส์สังเคราะห์เท่านั้นเมื่อผู้เรียนรู้จักเสียงหน่วยย่อย 2 - 3 เสียงโดยเริ่มจากกลุ่มที่ 1 จากนั้นก็จะทำการสอนการประสมคำ (Blending) ซึ่งสำคัญมาก โดยประสมคำคือ การเอาเสียงหน่วยย่อยมาประสมเข้ากัน โดยการพูดให้ไวขึ้น ไวขึ้น จนได้เป็นคำเช่น หลังจากทีเ่แนะนำเสียง /s/, /a/, /t/ ผู้เรียนจะอ่านคำในภาษาอังกฤษได้ถึง 3 คำได้แก่ as, at, sat (Jolly Learning, 2022)

4. สอนเทคนิคการแยกแยะเสียงในคำ (Identifying the sounds in words) การเรียนแบบโฟนิกส์สังเคราะห์ จะต้องรู้จักเสียงและเชื่อมโยงเข้ากับตัวอักษร ในขณะที่ผู้เรียนได้ทำความรู้จักกับอักษรและเสียง ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการฟังแบบล่างขึ้นบน (Bottom-up) ที่ต้องอาศัยความสามารถในการได้ยินเสียงในระดับหน่วยเสียง รู้จักและเข้าใจเสียงอักษร ทำให้พัฒนาทักษะการสะกดคำ แม้แต่ในคำที่ไม่เคยเรียนมาก่อนโดยไม่ต้องท่องจำ เช่น เมื่อผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเขียนคำว่า mat /แมท/ โดยการให้ดูรูปภาพ หรือ พูดออกเสียง ไม่ให้เห็นคำอ่าน ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการได้ยินเสียงหน่วยย่อยในคำว่า mat ซึ่งก็คือ /อีม-อะ-ที/ แมท และเมื่อแยกเสียงในคำได้ ก็เขียนอักษรที่เป็นตัวแทนเสียงนั้นออกมา คือ mat (Jolly Learning, 2022)

ขั้นตอนของการสอนออกเสียงด้วยหลักการสอนแบบโฟนิกส์สังเคราะห์ มีขั้นตอนดังนี้ อันดับแรกสอนให้แยกแยะเสียงในคำพูด และจับเสียงหน่วยย่อยในคำให้ได้ก่อน จากนั้นเขียนอักษรที่เป็นตัวแทนเสียงนั้น ๆ โดยให้ผู้เรียนฟังเสียงในอักษรต้นก่อน จากนั้นฟังเสียงตัวสะกด แล้วสุดท้ายฟังเสียงสระที่อยู่ตรงกลาง และจะฝึกทักษะนี้กับคำที่ ไม่ซับซ้อนก่อน เช่น สะกดเสียงพยัญชนะ+เสียงสระ+เสียงพยัญชนะ (CVC words) เช่นในคำว่า /b/ /a/ /t/ = bat /เบอะ-อะ-ที/ แมท. (Jolly Learning, 2022)

5. คำศัพท์ที่อยู่นอกเหนือหลักการผสมเสียงทั่วไป (Tricky words) เนื่องจากคำในภาษาอังกฤษมีการสะกดตัวอักษรแต่หลายคำก็ไม่ได้ออกเสียงตรงตามตัวที่สะกด ถือเป็นความท้าทายและอาจส่งผลถึงความอยากเรียนภาษาอังกฤษด้วย เพราะผู้เรียนจะเกิดความสับสนและมองว่าภาษาอังกฤษยากดังนั้นผู้สอนที่สอนด้วยโฟนิกส์สังเคราะห์จำเป็นต้องมีการบอกให้ผู้เรียนทราบถึง Tricky words หรือคำที่ไม่สามารถออกเสียงได้ตามกฎเกณฑ์ของโฟนิกส์สังเคราะห์ที่ได้ และจะทำการแนะนำให้ผู้เรียนได้รู้จักกับคำเหล่านั้นเมื่อผู้เรียนมีความคุ้นชิน เข้าใจ สามารถแยกแยะเสียงและสะกดคำได้ ผู้สอนจึงจะทำการแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักกับคำที่ไม่สามารถออกเสียงได้ตามกฎเกณฑ์ของโฟนิกส์สังเคราะห์ได้ (Tricky words) จะได้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ตามลำดับง่ายไปหายาก (Jolly Learning, 2022)

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถกล่าวได้ว่า โฟนิกส์สังเคราะห์ (Synthetic Phonics) เป็นหลักการสอนการออกเสียงที่ให้ความสำคัญกับการอธิบายจุดกำเนิดของเสียง ตำแหน่งที่เกิดเสียง ลักษณะและวิธีการในการออกเสียง ตั้งแต่ระดับหน่วยเสียงที่เล็กที่สุดเป็นลำดับ เริ่มต้นแนะนำเสียงแต่ละเสียงในภาษาอังกฤษเป็นกลุ่ม ไม่เรียงตามตัวอักษร (A-Z) อย่างไรก็ตาม Jolly phonics เป็นวิธีการสอนโดยนำเอาหลักการสอนแบบโฟนิกส์สังเคราะห์มาบูรณาการร่วมกับสื่อการสอนที่หลากหลาย โดยใช้วิธีการพหุสัมผัส (Multi-sensory) ใช้ประสาทสัมผัสตั้งแต่สองชนิดเพื่อทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างหลากหลาย สนุกสนาน โดยสอนออกเสียงควบคู่กับการเห็นภาพ ได้ยิน เพลงประกอบท่าทาง ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจการออกเสียงได้พร้อม ๆ กับจดจำตัวอักษรของเสียงดังกล่าวได้อย่างรวดเร็วผ่านท่วงทำนองและเนื้อเพลงที่คล้องจองและผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการฟังและการออกเสียงไปพร้อม ๆ กันในบรรยากาศที่สนุกสนาน ผ่อนคลาย

แนวทางการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษด้วยหลักการสอนอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษแบบโฟนิกส์สังเคราะห์โดยใช้วิธีการสอนแบบ Jolly Phonics

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเริ่มต้นจากทักษะการฟัง ด้วยการที่ผู้เรียนภาษามีความรู้เรื่องเสียงในภาษาอังกฤษ โดยรู้ว่าเสียงแต่ละเสียงออกได้โดยใช้ส่วนใดของอวัยวะ เมื่อมีความสามารถในการบอกว่าเสียงของแต่ละคำในภาษาอังกฤษเกิดขึ้นได้อย่างไร ก็จะทำให้มีพัฒนาการทางด้านการฟังในระดับหน่วยเสียง และสามารถเชื่อมโยงเสียง แยกแยะเสียง รวมไปถึงเข้าใจลักษณะของเสียงที่ได้ยินไปจนกระทั่งสามารถฟังเสียงที่ได้ยิน เข้าใจตีความหมายและสื่อสารได้ เนื่องจากวิธีการสอนแบบ Jolly Phonics เป็นวิธีการสอนเจ้าของภาษาในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้สอนนักเรียนชาวอังกฤษหรืออเมริกันตั้งแต่ระดับอนุบาลให้เริ่มหัดอ่านภาษาอังกฤษที่ถือว่านักเรียนเจ้าของภาษาเหล่านี้มีพื้นฐานการฟังและการออกเสียงอยู่แล้ว ทำให้ผู้เรียนระดับนี้ฝึกฝนการเรียนรู้ลักษณะนี้ได้ง่ายและรวดเร็ว ในทางกลับกันผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหรือเป็นภาษาที่สอง โดยเฉพาะผู้เริ่มเรียนที่เป็นระดับอุดมศึกษาหรือผู้ใหญ่ บางคนอาจจะมีพื้นฐานการเขียนตัวอักษรภาษาอังกฤษมาแล้ว หากแต่ยังไม่มีความสามารถในการฟังเพื่อแยกแยะเสียงหรือออกเสียงภาษาอังกฤษได้อย่างแม่นยำ เหล่านี้หากนำวิธีการสอนแบบ Jolly Phonics มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียนจะเป็นประโยชน์มาก เนื่องจาก Kirsten (2009) ได้ทำการวิเคราะห์ลักษณะของผู้เรียนภาษาระดับผู้ใหญ่ไว้ว่า ผู้ใหญ่ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็น

ภาษาต่างประเทศหรือเป็นภาษาที่สองนั้นส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการเรียนอย่างแน่นและชัดเจน เช่น เรียนเพื่อต่อยอดการทำงาน เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปสอนลูกของตนเอง เพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบธุรกิจ เพื่อเรียนต่อต่างประเทศ หรือเพื่อที่จะได้เป็นผู้ใช้ภาษาอย่างเชี่ยวชาญ เป็นต้น เป้าหมายเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ใหญ่มีแรงจูงใจและสามารถจดจ่อสมาธิในการเรียนภาษาได้ดีกว่าผู้เรียนที่เป็นเด็ก ดังนั้นในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ สามารถนำเอาหลักการสอนการอ่านออกเสียงแบบโฟนิกส์สังเคราะห์เข้ามาเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการพัฒนาทักษะการฟังและการออกเสียง โดยมีแนวทางในการจัดการสอนด้วยวิธีการสอน Jolly Phonics ดังนี้

1. ผู้สอนควรได้รับการฝึกอบรมวิธีการสอนแบบโฟนิกส์สังเคราะห์และแนวการสอนโดยวิธีการสอน Jolly Phonics อย่างลึกซึ้งและมีการเรียนออกเสียงภาษาอังกฤษให้ถูกต้องก่อน
2. มีการใช้สื่อการสอนออกเสียง Jolly Phonics ที่หลากหลาย น่าสนใจ และอยู่ใกล้ตัวผู้เรียน เช่น เพลง รูปภาพ ท่าทางประกอบ นิทาน เป็นต้น เพื่อสร้างแรงจูงใจและเป็นตัวอย่างการออกเสียงจากต้นแบบของภาษานั้น ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถออกเสียงได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา
3. มีการสอนเสียงที่เป็นปัญหาในผู้เรียนชาวไทยและผู้สอนควรทำการทดสอบการออกเสียงของผู้เรียน วิเคราะห์เสียงที่มีปัญหามากที่สุด และเลือกประยุกต์ใช้สื่อการสอนที่ผู้เรียนสนใจและเหมาะกับระดับภาษาของผู้เรียนมากที่สุด เช่น คลิปภาษาอังกฤษสั้น ๆ คลิปการออกเสียง Jolly Phonics ใน Youtube เป็นต้น

บทสรุป

ในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เริ่มเรียน จำเป็นต้องเริ่มเรียนจากทักษะการฟัง คือสามารถแยกแยะเสียงในภาษาอังกฤษได้ ประกอบกับการออกเสียงในภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องในระดับหน่วยเสียงไปจนระดับหน่วยคำ หากไม่สามารถฟังแยกแยะเสียงจะทำให้ไม่เข้าใจ ในขณะเดียวกันหากออกเสียงเพี้ยนและคลาดเคลื่อนไปย่อมส่งผลให้ผู้ฟังไม่เข้าใจ ดังนั้นการพัฒนาทักษะการฟังและการออกเสียงภาษาอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นมากต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสิ่งที่ผู้สอนจำเป็นต้องตระหนักเป็นอย่างมาก การสอนแบบเดิมคือสอนให้ผู้เรียนท่องจำและเลียนเสียงตามซ้ำ ๆ อาจจะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้สอนควรลองเปิดใจและนำเอาวิธีการสอนที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อทักษะการฟังและการออกเสียงไปใช้ในบทความนี้ได้แนะนำหลักการสอนด้วยโฟนิกส์สังเคราะห์โดยใช้วิธีการสอน Jolly Phonics ที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกการเรียนรู้เสียงของตัวอักษรทั้งฟังและออกเสียงตั้งแต่ระดับหน่วยเสียง ฝึกเขียนตัวอักษรฝึกประสมคำโดยการออกเสียง และฝึกการฟังเพื่อแยกแยะเสียงในคำพูด และสุดท้ายคือสอนการอ่านออกเสียงคำในภาษาอังกฤษที่อยู่นอกเหนือหลักการผสมเสียงทั่วไป ด้วยวิธีการสอนแบบ Jolly Phonics ผู้เรียนจะได้พัฒนาทักษะการฟังและออกเสียงภาษาอังกฤษแบบไม่ต้องท่องจำ ผ่านเพลง นิทาน และแบบฝึกหัดที่หลากหลายไม่น่าเบื่อ โดยในระดับผู้ใหญ่ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองนั้นเป็นผู้เรียนที่มีเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจน การเรียนเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและสร้างความมั่นใจในการออกเสียงภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ลักษณะนี้ควรเกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมที่

ไม่กดดันและเป็นพื้นที่ปลอดภัย ทำให้การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ดำเนินไปโดยปราศจากความกลัวในการออกเสียงภาษาอังกฤษ

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ธีรา ภูริวิกรัย. (2564). **อุตสาหกรรม ‘ไอโอ’: ภัยคุกคามประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21**. [Online] Available at: <https://www.the101.world/cyber-troop-2020/> (8 August 2022)
- ชายุดา จันทะปิตดา. (2556). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 โรงเรียนบัวหลวงวิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์. **Veridian E-Journal Graduate School, Silpakorn University ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. (6)2: 197-211.
- ธีรวัฒน์ ต้นทนิส. (2556). **ปัญหาการออกเสียงภาษาอังกฤษของนักศึกษาสหวิทยาการชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. ในการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ครั้งที่ 51. 5-7 กุมภาพันธ์ 2556. (170-177). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รักษมน ยอดมิ่ง. (2560). การสอนออกเสียงภาษาอังกฤษของครูภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ**. 10(1): 1216-1226.
- อรชนิดา หวานคง. (2559). English Teaching in the 21st Century. **Journal of Yanasangvorn Research Institute Mahamakut Buddhist University**. 7(2): 303-314. Retrieved from <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yri/article/view/184935>
- ASEAN Secretariat. (2021). **ASEAN Annual Report 2020-2021 – We care, We Prepare, We Prosper** Jakarta, ASEAN Secretariat, July 2021. Jakarta: ASEAN Secretariat.
- Bigelow, M. & Schwarz, R. L. (2010). **Adult English Language Learners with Limited Literacy**. Washington, DC: National Institute for Literacy.
- Cormack, P. (2011). Reading pedagogy, "Evidence" and education policy: Learning from history?. **The Australian Educational Researcher**. 38: 133-148. DOI:10.1007/s13384-011-0020-1.
- Derwing, T. & Munro, M. (2022). **Pronunciation Learning and Teaching**. DOI:10.4324/9781003022497-14.
- Dominic, W. & Usha, G. (2008). Synthetic phonics and the teaching of reading. **British Educational Research Journal**. 34(6): 691-710, DOI: [10.1080/01411920802268912](https://doi.org/10.1080/01411920802268912)

- Eyring, J. L. (2014). Adult ESL Education in the US. **The CATESOL Journal**. 26(1): 120-149. http://www.catesoljournal.org/wp-content/uploads/2014/10/CJ26_eyring.pdf
- Gilakjani, A. P., & Ahmadi, M. R. (2011). Why is pronunciation so difficult to learn? **Canadian Center of Science and Education Journal**. 4(3): 74-83. <https://doi:10.5539/elt.v4n3p74>.
- Glazzard, J. (2017). Assessing reading development through systematic synthetic phonics. **English in Education**. 51(1): 44-57. DOI:[10.1111/17548845.2017.11912590](https://doi.org/10.1111/17548845.2017.11912590)
- Hepplewhite, D. (2012). **The English Alphabetic Phonics**. [Online], Available: http://www.phonicsinternational.com/Training_illustrated_The%20English%20Alphabetic%20Code.pdf. (2022, 3 July).
- Hinkel, E. (2011). **Handbook of Research in Second language teaching and learning 1st Ed**. New York: Routledge.
- Hornby, A. S., Lea, D., Bradbery, J., & Oxford University Press. (2020). **Oxford advanced learner's dictionary of current English**. Oxford University Press
- Jennifer, B. (2018). Systematic synthetic phonics. **Fivefromfive Research Brief2**. [Online], Available: <https://fivefromfive.com.au/wp-content/uploads/2018/07/rb2.pdf>. (2022, 5 March)
- Johnston, R. S., McGeown, S., & Watson, J. E. (2012). Long-term effects of synthetic versus analytic phonics teaching on the reading and spelling ability of 10 year old boys and girls. **Reading and Writing**. 25(6): 1365-1384.
- Johnston, R. S., Watson, J. E., & Logan, S. (2009). Enhancing word reading, spelling and reading comprehension skills with synthetic phonics teaching: Studies in Scotland and England. In **Contemporary perspectives on reading and spelling**. 233-250. Routledge.
- Jolly Learning. (2022). **Hear the Letter Sounds!** [Online], Available: <https://www.jollylearning.co.uk/resource-bank/learn-the-letter-sounds/> (2022, 20 January).
- Kelly, G. (2001). **How to teach pronunciation**. (J. Harmer, Ed.). Pearson Education Limited.
- Kirsten, S. (2009). Teaching Pronunciation to Adult English Language Learners. **CAELA Network Brief**. [Online], Available: <https://www.camdencountylibrary.org/sites/default/files/files/TeachingPronunciation%20-%20CAL%20pdf.pdf>. (2022, 20 January).
-

- Kök, I. (2017). Relationship between Listening Comprehension Strategy Use and Listening Comprehension Proficiency. **International Journal of Listening**. 32: 1-17. DOI:10.1080/10904018.2016.1276457.
- Likitrattanaporn, W. (2014). Teaching Phonological Accuracy and Communicative Fluency at Thai Secondary Schools. **English Language Teaching**. 7(2): 1-10.
- Limsukhawat, S., Kaewyoun, S., Wongwatkit, C., & Wongta, J. (2016). A development of augmented reality-supported mobile game application based on jolly phonics approach to enhancing English phonics learning performance of ESL learners. In **Proceedings of the 24th International Conference on Computers in Education**. India: Asia-Pacific Society for Computers in Education.
- Lloyd, S. (2010). **The Phonics Handbook**. England: Jolly Learning Ltd.
- Milliner, B. & Dimoski, B. (2021). The effects of a metacognitive intervention on lower- proficiency EFL learners' listening comprehension and listening self-efficacy. **Language Teaching Research**. DOI:10.1177/13621688211004646.
- Morley, C. (2022). **Listening: Top down and bottom up**. [online] Available at: <<https://www.teachingenglish.org.uk/article/listening-top-down-and-bottom>> (2022, March 25).
- Piaget, J. (1971). The theory of stages in cognitive development. In D. R. Green, M. P. Ford, & G. B. Flamer. **Measurement and Piaget**. McGraw-Hill.
- Pinyonattthagarn, D. (2016). **ASEAN Community and Thailand's Need for English Proficiency for Better Job Opportunities**. ในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ Rajabhat University National and International Research and Academic Conference (RUNIRAC IV). ครั้งที่ 4. 22-24 พฤศจิกายน 2559. (32-40). บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- Pourhosein, G. A. (2012). The Significance of Pronunciation in English Language Teaching. **English Language Teaching** (5). DOI:10.5539/elt.v5n4p96.
- Roach, P. (2009). **English Phonetics and Phonology: A Practical Course**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Robin, R. (2007). Learner-based listening and technological authenticity. **Language Learning & Technology**. 11(1):109-115.
- Sahatsathatsan, S. (2017). Pronunciation Problems of Thai Students Learning English Phonetics: A Case Study at Kalasin University. **Journal of Education, Mahasarakham University**. (11)4: 67-84.
-

- Tafarki, M. A., & Bensen, B. H. (2019). Synthetic Phonics: An Evaluation of Pilot Training for Jolly Phonics Instructors in Nigeria. **Journal of Research in Applied Linguistics**. (Proceedings of the 6th International Conference on Applied Linguistics Issues (ALI 2019). 10th. 19-20 July 2019. (1147-1162). Saint Petersburg: Russia.
- Toonsiri, R., & Adipattaranan, N. (2020). Using Phonics Method to Promote English Pronunciation Ability and Vocabulary Knowledge Among Mathayom Suksa 1 Students: การใช้วิธีสอนแบบโฟนิกส์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกเสียงภาษาอังกฤษและความรู้คำศัพท์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **Journal of Education Naresuan University**. 22(4): 185–198. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/104766
- Vandergrift, L. (2016). **Listening: theory and practice in modern foreign language competence**. LLAS Centre for Languages, Linguistics and Area Studies, University of Southampton. <https://www.llas.ac.uk/resources/gpg/67>
- Ziane, R. (2011). **The Role of Listening Comprehension in Improving EFL Learners' Speaking Skill. Case Study: Second Year Students (LMD) at Biskra University**. Master's Dissertation, Ministry of Higher Education and Scientific Research, Faculty of letters and Foreign Languages, English Devision, University of Biskra. Algeria.

การออกแบบธีมเพื่อสร้างประสบการณ์อีเวนต์

THEME DESIGN FOR CREATING EVENT EXPERIENCE

จิตสุภา เมืองแมน^{1*} เกิดศิริ เจริญวิศาล² และ จิตพนธ์ ชุมเกต²
Jitsupa Maungman^{1*} Kaedsiri Jaroenwisat² and Jittapon Chumkate²

Received : 4 May 2022

Revised : 27 July 2022

Accepted : 22 August 2022

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจประสบการณ์ทำให้การออกแบบอีเวนต์มีบทบาทเพิ่มขึ้นทั้งในด้านการสร้าง และการเพิ่มประสิทธิภาพของประสบการณ์ให้กับผู้เข้าร่วม ทั้งนี้ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าธีมอีเวนต์ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการออกแบบที่ช่วยสร้างอัตลักษณ์และกำหนดแนวทางในการออกแบบองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบันการจัดอีเวนต์แทบทุกประเภท ตั้งแต่ อีเวนต์ส่วนบุคคลขนาดเล็ก ไปจนถึง อีเวนต์ขนาดใหญ่ระดับประเทศ ต่างมีการกำหนดธีมงานทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบธีมอีเวนต์ยังมีจำนวนน้อยและไม่ได้กล่าวถึงแนวทางที่นำไปสู่ประสบการณ์อันน่าประทับใจของผู้เข้าร่วม บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอมุมมองด้านการออกแบบธีมเพื่อสร้างประสบการณ์อีเวนต์ โดยพบว่า 3 ปัจจัยหลักที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อการออกแบบธีมอีเวนต์อย่างมีคุณภาพนั้น ได้แก่ 1) ประสบการณ์อีเวนต์ 2) ธีมอีเวนต์ และ 3) องค์ประกอบของธีม บทสรุปของบทความสามารถนำไปต่อยอดในเชิงวิชาการเพื่อสร้างแนวทางการออกแบบธีมเพื่ออีเวนต์แต่ละประเภทในบริบทที่แตกต่างกัน และเป็นแนวทาง ให้กับผู้จัดการงาน และนักออกแบบ ในการพัฒนาธีมงานเพื่อสามารถสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจและนำไปสู่ความสำเร็จของอีเวนต์

คำสำคัญ: การออกแบบอีเวนต์ ธีมอีเวนต์ ประสบการณ์อีเวนต์ องค์ประกอบของธีม

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

¹Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

²Faculty of Management Sciences, Silpakorn University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: jitsupa.m@pkru.ac.th

ABSTRACT

The shift into the experience economy has made event design play the more important role in both creating experiences and optimizing the experience for the participants. It is undeniable that an event theme is a key element of design that creates identity and sets guidelines for designing other elements. At present, almost all types of events, from small private events to large national events, were themed. However, there is a small number of academic works related to event theme design and less of them does not mention about the implement that lead to the impressive experiences of the participants. Therefore, this article aims to provide a theme design perspective to create an event experience. Three key factors to consider for a quality event theme design are 1) Event experience 2) Theme Event and 3) Theme Elements. The summary of this article can be applied academically to create a theme design approach for each type of event in a different context and can be guidelines for event organizers and designers to develop the event theme for creating a memorable experience and contributing to the success of the event.

Keywords: Event Design, Event Theme, Event Experience, Theme Elements

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคที่เศรษฐกิจถูกขับเคลื่อนโดยผู้บริโภคที่มองหาประสบการณ์อันน่าจดจำแทนที่จะเป็นสินค้าและบริการทั่วไป หรือเศรษฐกิจประสบการณ์ (Experience Economy) นำมาซึ่งความจำเป็นในการปรับตัวของภาคธุรกิจ ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงการสร้างความทรงจำให้กับลูกค้ามากขึ้น ซึ่งความทรงจำเหล่านั้นได้กลายเป็นสินค้ารูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “ประสบการณ์” (Pine & Gilmore, 2011; Stein & Ramaseshan, 2016) ด้วยเหตุนี้จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าอีเวนต์ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้บริโภค โดยการออกแบบอีเวนต์ที่ดีจะสามารถกระตุ้นประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การได้ยิน การมองเห็น การได้กลิ่น การสัมผัส และการรับรส และถ่ายทอดลงสู่ความทรงจำ อาจกล่าวได้ว่าการออกแบบมีหน้าที่ทั้งสร้างประสบการณ์ และเพิ่มประสิทธิภาพของประสบการณ์ ให้กับผู้เข้าร่วม (Ferdinand & Kitchin, 2017)

ในโมเดลองค์ความรู้การจัดการอีเวนต์ (Event Management Body of Knowledge Model) หรือ EMBOK Model ของ Silvers (2007) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดที่รวบรวมองค์ความรู้พื้นฐานของการจัดการอีเวนต์ ได้ระบุว่า โดเมนการออกแบบประกอบด้วย 7 หน่วยย่อย ได้แก่ 1) การออกแบบเนื้อหา (Content Design) 2) การออกแบบธีม (Theme Design) 3) การออกแบบโปรแกรม (Program Design) 4) การออกแบบสิ่งแวดล้อม (Environment Design) 5) การออกแบบการผลิต (Production Design) 6) การออกแบบสิ่งบันเทิง (Entertainment Design) และ 7) การออกแบบการจัดเลี้ยง (Catering Design) ซึ่งธีมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่รูปแบบ

และอัตลักษณ์ของการออกแบบด้านอื่น ๆ นอกจากนั้น Allen et al. (2019) ยังชี้ให้เห็นว่าการกำหนดธีมของงาน คือ การตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์และมีศิลปะเมื่อจัดอีเวนต์อีกด้วย บทบาทของธีมในการออกแบบอีเวนต์ยิ่งชัดเจนขึ้นเมื่อการออกแบบได้กลายเป็นทรัพยากรหลักในการสร้างมูลค่าทางธุรกิจ (Orefice, 2018) และสร้างพลวัตใหม่ให้กับการจัดการอีเวนต์ ในปัจจุบันธีมมีความสำคัญทั้งในมุมมองด้านรูปแบบงานและการตลาด โดยการจัดอีเวนต์แทบทุกประเภท ตั้งแต่อีเวนต์ส่วนบุคคลขนาดเล็ก ไปจนถึง อีเวนต์ขนาดใหญ่ระดับประเทศ ต่างมีการกำหนดธีมงานทั้งสิ้น (Ferdinand & Kitchin, 2017) ทั้งนี้เป็นการสื่อสารลักษณะโดยรวมของ เสียง โสตทัศนูปกรณ์ การตกแต่ง สี อุปกรณ์ประกอบฉาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรยากาศของอีเวนต์ ซึ่งมีความสำคัญต่อประสบการณ์ทั้งสิ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นธีมถูกใช้เพื่อสร้างความประทับใจของอีเวนต์ และแน่นอนว่าการออกแบบธีมอย่างเหมาะสมนั้นย่อมมีผลต่อประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมเป็นอย่างมาก Pine & Gilmore (2011) มองว่าการออกแบบธีมที่มีความละเอียดประณีตเป็นก้าวแรกสู่การสร้างประสบการณ์ ซึ่งธีมที่โดดเด่นควรถูกให้น้ำหนักในทุกองค์ประกอบทางประสบการณ์ เพราะถูกจดจำได้ง่ายกว่าข้อมูลรูปแบบอื่น (Allen et al., 2019) โดยเฉพาะอย่างยิ่งอีเวนต์ที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงที่ต้องสร้างความน่าสนใจเพื่อจูงใจผู้ชมในการเข้าร่วม

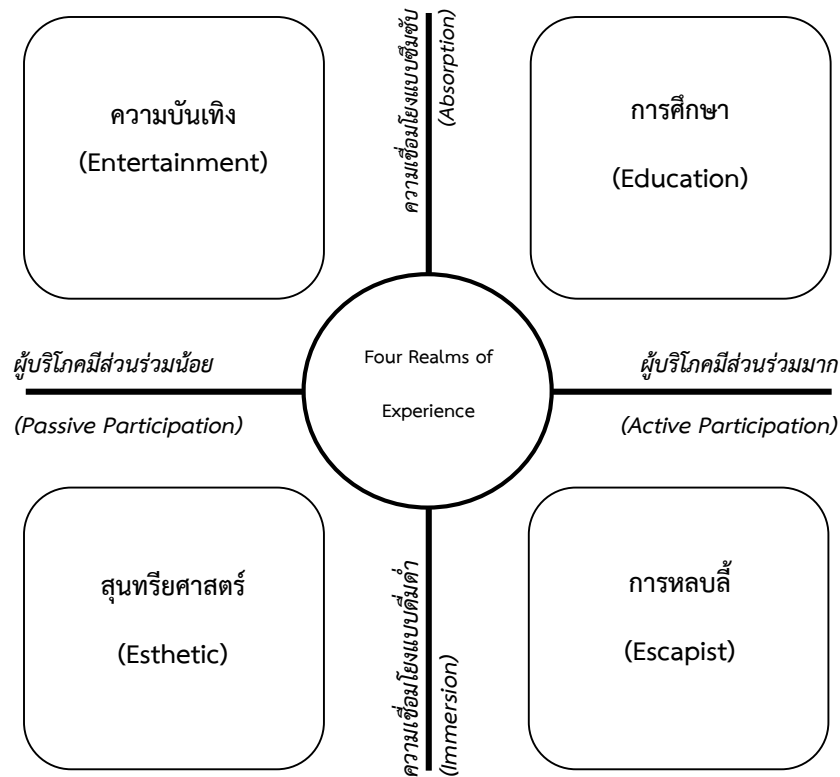
จะเห็นได้ว่าความสำคัญที่เพิ่มขึ้นของประสบการณ์อีเวนต์ ทำให้บทบาทของการออกแบบอีเวนต์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การออกแบบธีมถือเป็นเครื่องมือหลักที่ผู้จัดงานใช้ในการสื่อสารกับผู้เข้าร่วมเพื่อนำไปสู่ประสบการณ์อีเวนต์ที่ถูกสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอีเวนต์ยังมีจำนวนน้อย และไม่ได้กล่าวถึงแนวทางที่นำไปสู่ประสบการณ์อันน่าประทับใจของผู้เข้าร่วม การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งนำเสนอมุมมองด้านการออกแบบธีมเพื่อสร้างประสบการณ์อีเวนต์ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทสรุปของบทความนี้จะเป็นประโยชน์กับ นักออกแบบ ผู้ประกอบการ องค์กรธุรกิจด้านอีเวนต์ รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการประยุกต์ใช้ใน กระบวนการออกแบบอีเวนต์ ทั้งนี้ยังสามารถต่อยอดในเชิงวิชาการเพื่อกำหนดแนวทางการออกแบบธีมสำหรับอีเวนต์แต่ละประเภทในบริบทที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม

ประสบการณ์อีเวนต์ (Event Experience)

"เศรษฐกิจประสบการณ์" เริ่มเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในวงวิชาการตั้งแต่เมื่อ 20 ปีก่อน โดย Pine & Gilmore (1998) ซึ่งเนื้อหาเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ใหม่ด้านการมองหาประสบการณ์นอกเหนือจากผลิตภัณฑ์และบริการของลูกค้า และถึงแม้ว่า "ประสบการณ์" จะไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับการทำธุรกิจ แต่การนำเสนอผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเดิมนั้นก็ยังไม่เพียงพอต่อการสนองความต้องการที่มากขึ้นของลูกค้าในปัจจุบัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงด้านความคาดหวังของผู้บริโภคควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบจากทุกอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมอีเวนต์ เนื่องจากอีเวนต์ถือเป็นสื่อกลางแห่งประสบการณ์ (Swaminathan, 2018) และการเข้าร่วมอีเวนต์นั้นได้ถูกคาดหวังจากผู้บริโภคให้เป็นช่วงเวลาพิเศษที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวันที่จะสร้างความทรงจำที่แปลกใหม่ (Duerden et al., 2018)

การอธิบายถึงความหมายของประสบการณ์อีเวนต์ยังคงเป็นความท้าทายสำหรับนักวิชาการ (Biaett & Richards 2020) Antchak & Ramsbottom (2019) กล่าวว่าประสบการณ์อีเวนต์เป็นการเผชิญหน้าทางความรู้สึกกับเนื้อหาของอีเวนต์ที่ส่งผลต่อการรับรู้ อารมณ์ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการร่วมงาน สอดคล้องกับ Richards (2017) ที่อธิบายว่า ประสบการณ์อีเวนต์คือการมุ่งเน้นไปที่ความรู้สึกของผู้เข้าร่วม 4 มิติ คือ การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ การมีส่วนร่วมทางปัญญา การมีส่วนร่วมทางกายภาพ และประสบการณ์ความแปลกใหม่ ในขณะที่ Liu & Draper (2022) มีมุมมองเกี่ยวกับประสบการณ์อีเวนต์ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้และเป็นผลลัพธ์หลังการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ Duerden et al. (2018) ยังได้แบ่งประสบการณ์อีเวนต์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ประสบการณ์ที่น่าจดจำ (Memorable) คือประสบการณ์ที่เกิดจากการดึงดูดความสนใจจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมและสร้างอารมณ์ที่ชัดเจนให้กับผู้เข้าร่วม 2) ประสบการณ์ที่มีความหมาย (Meaningful) คือประสบการณ์ที่สามารถสร้างปฏิกิริยาเฉพาะบุคคลอันเกิดจากการได้รับเนื้อหาเชิงลึกที่ผูกโยงกับตนเอง และ 3) ประสบการณ์ที่สร้างการเปลี่ยนแปลง (Transformative) คือประสบการณ์ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความเชื่อ หรือการรับรู้ตนเอง ในระดับบุคคล ทั้งนี้ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ประสบการณ์ล้วนเกี่ยวข้องกับการรับรู้ของผู้เข้าร่วม Haeckel, Carbone, & Berry (2003) อธิบายว่ายิ่งประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการสัมผัสมากเท่าใด ผู้ชมจะยิ่งจดจำเหตุการณ์ได้มากเท่านั้น ดังนั้นการออกแบบการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Sensory Design) อันได้แก่ 1) การมองเห็น 2) การได้ยิน 3) การได้กลิ่น 4) การรับรส และ 5) การสัมผัส จึงมีบทบาทต่อความสำเร็จของอีเวนต์เป็นอย่างมาก

หนึ่งในแนวคิดที่สำคัญที่ใช้อธิบายกระบวนการทัศนใหม่เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้บริโภคนั้นคือ แนวคิดขอบเขตประสบการณ์ 4 ด้าน (Four Realms of Experience) ที่นำเสนอโดย Pine & Gilmore (1998) ตามภาพที่ 1 ทั้งนี้แนวคิดดังกล่าวเป็นการแบ่งประสบการณ์ออกเป็น 4 ด้านด้วยมุมมอง 2 มิติ คือ 1) มิติด้านความมีส่วนร่วมของผู้บริโภค ที่แบ่งย่อยออกเป็น ผู้บริโภคมีส่วนร่วมมาก (Active Participation) และ ผู้บริโภคมีส่วนร่วมน้อย (Passive Participation) และ 2) มิติด้านความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม ที่แบ่งย่อยออกเป็น ความเชื่อมโยงแบบซึมซับ (Absorption) และความเชื่อมโยงแบบดื่มด่ำ (Immersion) ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้เกิดขอบเขตของประสบการณ์ 4 ด้านดังนี้ 1) ประสบการณ์ด้านความบันเทิง (Entertainment) ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ผู้บริโภคซึมซับกับสภาพแวดล้อม และมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมน้อย เช่น การชมการแสดงคอนเสิร์ต เป็นต้น 2) ประสบการณ์ด้านการศึกษา (Education) ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ผู้บริโภคซึมซับกับสภาพแวดล้อมแต่มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมมาก เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมเวิร์คช็อป เป็นต้น 3) ประสบการณ์ด้านสุนทรียศาสตร์ (Esthetic) ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ผู้บริโภคดื่มด่ำกับสภาพแวดล้อม แต่มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมน้อย เช่น การชมนิทรรศการงานศิลป์ เป็นต้น และ 4) ประสบการณ์ด้านการหลบหนี (Escapist) หรือประสบการณ์ที่นำผู้เข้าร่วมงานหลบหนีออกจากโลกความเป็นจริง ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ผู้บริโภคดื่มด่ำกับสภาพแวดล้อม และมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมมาก เช่น การท่องเที่ยวไปในสถานที่ที่หลงใหล เป็นต้น

ภาพที่ 1 แนวคิดขอบเขตประสบการณ์ 4 ด้าน (Four Realms of Experience)
ที่มา: ปรับปรุงจาก Pine & Gilmore (1998)

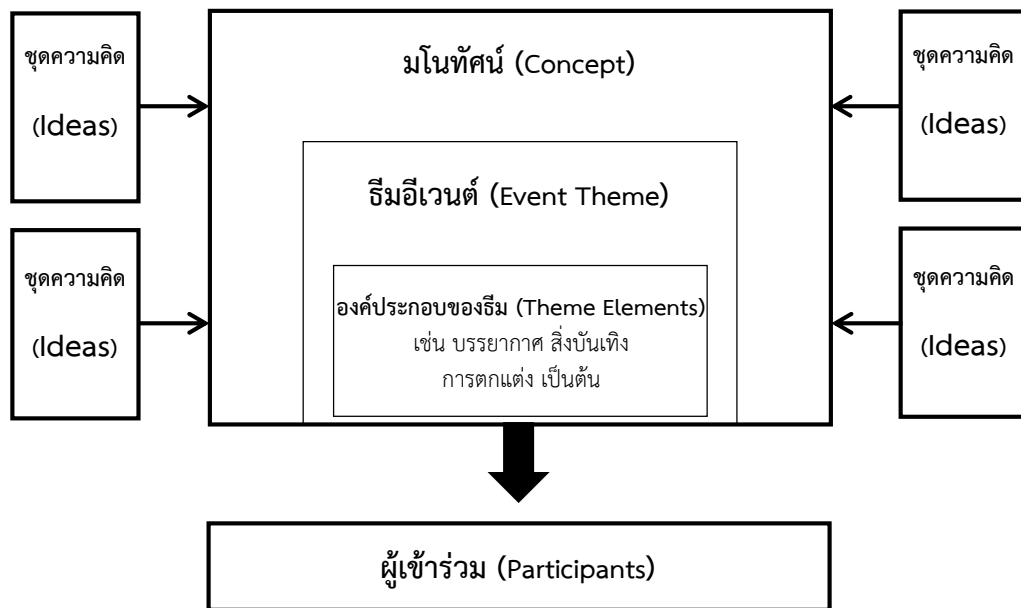
จะเห็นได้ว่าประสบการณ์นั้นถูกมองเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงไปสู่ อารมณ์ ความรู้สึก ของผู้บริโภค ผ่านช่องทางการรับรู้โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งความท้าทายในการออกแบบประสบการณ์ คือ ผู้ออกแบบไม่สามารถควบคุมประสบการณ์ได้โดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอีเวนต์ที่ประสบการณ์ จะเกิดได้เพียงครั้งแรกครั้งเดียว แม้ว่าผู้เข้าร่วมจะอยู่ในองค์ประกอบเดิมก็ตาม (Candi & Beltagui, 2015) ในขณะเดียวกันที่ผู้บริโภคก็ยังคงคาดหวังว่าจะได้รับประสบการณ์พิเศษอันน่าจดจำ ที่ไม่เคย สัมผัสมาก่อนอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้ผู้จัดงานจึงต้องพยายามพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้ที่มากขึ้น กว่าเดิม (Antchak & Ramsbottom, 2019) โดยขอบเขตประสบการณ์ 4 ด้าน ถือเป็นแนวคิดสำคัญ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบอีเวนต์ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การออกแบบต้องคำนึงถึง ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ และนำไปสู่ รายละเอียดอื่น ๆ ของการจัดการอีเวนต์ รวมถึงการออกแบบทีมงาน

ธีมอีเวนต์ (Event Theme)

ด้วยสภาพการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบัน ทำให้ตัวเลือกของผู้เข้าร่วมอีเวนต์เปิดกว้างและหลากหลายมากขึ้น ทั้ง คอนเสิร์ต เทศกาล อีเวนต์กีฬา งานเลี้ยงสังสรรค์ หรือแม้กระทั่ง งานเปิดตัวสินค้า การเพิ่มจำนวนของอีเวนต์เหล่านี้ยิ่งทำให้ความสำคัญของการออกแบบอีเวนต์ชัดเจนขึ้นกว่าในอดีต เพราะการสร้างความแตกต่างที่ทำให้ผู้เข้าร่วมจดจำได้นั้นยังเพิ่มโอกาสความสำเร็จให้กับงาน (McCartney, 2010) ด้วยเหตุนี้แนวความคิดและธีมของงานจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดอีเวนต์ในแต่ละครั้ง

ผู้คนต่างคุ้นเคยกับคำว่า มโนทัศน์ หรือแนวความคิด (Concept) และธีม (Theme) ทั้งในบริบทที่เกี่ยวข้องกับอีเวนต์ หรืองานออกแบบประเภทอื่น ๆ และถึงแม้ว่าทั้ง 2 คำ จะถูกใช้งานในลักษณะที่ใกล้เคียงกันจนทำให้สับสนว่ามีความหมายเหมือนกัน แต่ในความเป็นจริงมโนทัศน์และธีมมีความแตกต่างในเชิงสาระ Kuiper & Smit (2014) กล่าวว่า มโนทัศน์ทำงานเหมือนร่มที่ผูกมัดเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ความประสงค์ เงื่อนไข สิ่งจำเป็น ตำแหน่งเริ่มต้น รวมถึงความคาดหวังของผู้คน ซึ่ง Antchak & Ramsbottom (2019) สนับสนุนเพิ่มเติมว่า มโนทัศน์ นั้นเชื่อมโยงองค์ประกอบที่กระจัดกระจายของชุดความคิด (Ideas) เพื่อสร้างภาพรวม ในขณะที่ธีมมักถูกกล่าวถึงในฐานะขอบเขตงานหลักของการออกแบบอีเวนต์ Ferdinand & Kitchen (2017) อธิบายว่าการสร้างธีมคือการสร้างลักษณะเฉพาะของการออกแบบ ซึ่งสอดคล้องกับ Silvers (2007) ที่ระบุว่า การออกแบบธีมเป็นการประยุกต์แนวคิดของงานเข้ากับสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อสื่อสารและบูรณาการ วัตถุประสงค์ ข้อความ ภาพ และแบรนด์ของอีเวนต์ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการออกแบบธีมถือเป็นองค์ประกอบแรกที่ต้องพิจารณาเพื่อนำไปสู่การออกแบบด้านอื่น ๆ ได้แก่ การออกแบบเนื้อหา การออกแบบโปรแกรม การออกแบบสิ่งแวดล้อม การออกแบบการผลิต การออกแบบสิ่งบันเทิง และการออกแบบการจัดเลี้ยง โดยธีมมีบทบาทในการให้ความหมายกับอีเวนต์ และแสดงถึงวัตถุประสงค์แห่งการเฉลิมฉลองหรือการระลึกถึง (Getz & Page, 2016) ด้วยเหตุนี้ธีมจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างบรรยากาศที่มีชีวิตชีวาของอีเวนต์ ซึ่งการออกแบบธีมที่เหมาะสมจะสามารถโน้มน้าวอารมณ์ของผู้เข้าร่วมอีเวนต์ให้เคลื่อนไหวไปตามทุกรายละเอียดของงาน ในขณะเดียวกันการเลือกธีมที่ผิดพลาดก็สามารถนำไปสู่ความล้มเหลวของงานได้เช่นกัน (Charles, 2017)

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ชุดความคิดหรือไอเดียที่น่าสนใจสามารถเปลี่ยนไปเป็นมโนทัศน์ที่ใช้ในการกำหนดรูปแบบของอีเวนต์ในภาพรวมได้ ซึ่งนักออกแบบจะนำเสนอแนวคิดดังกล่าวผ่านธีมงานที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งนี้การออกแบบธีมที่สามารถถ่ายทอดมโนทัศน์ได้อย่างมีคุณภาพนั้น นักออกแบบต้องสร้างความชัดเจนเรื่องแนวคิด และวัตถุประสงค์ของงานก่อน รวมถึงเข้าใจวิธีการถ่ายทอดสู่องค์ประกอบต่าง ๆ ในแนวทางเดียวกันอย่างกลมกลืน เพื่อสื่อสารและโน้มน้าวอารมณ์ของผู้เข้าร่วมอีเวนต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดความสัมพันธ์ของมโนทัศน์กับธีมอีเวนต์

ความคิดสร้างสรรค์เพื่อการออกแบบธีมอีเวนต์ (Creativity for Designing Event Theme)

ในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับธีมอีเวนต์ การออกแบบและความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่สามารถแยกออกจากกันอย่างชัดเจน เนื่องจากความเกี่ยวพันกันของทั้ง 2 สิ่ง จะนำมาซึ่งการสร้างเอกลักษณ์ทางการมองเห็นและการจดจำให้กับงาน (Berridge, 2010) Ferdinand & Kitchin (2017) กล่าวว่า การออกแบบธีมอย่างสร้างสรรค์ คือการสร้าง ความมีลักษณะเฉพาะ (Uniqueness) ความแหวกแนว (Originality) และความเป็นต้นฉบับ (Authenticity) เพื่อเพิ่มคุณค่าด้านความตื่นตาตื่นใจของอีเวนต์ ในขณะเดียวกันก็สามารถพาผู้เข้าร่วมงานหลบหนีออกจากความเป็นจริงสู่จินตนาการที่เหมือนความฝัน ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ใกล้เคียงกับบริบทด้านการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้การออกแบบธีมอีเวนต์จึงไม่ควรยึดติดกับรูปแบบเดิมที่อยู่ในกรอบ Ferdinand & Kitchin (2017) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิด “ผ้าใบที่ว่างเปล่า” (Blank Canvas) ที่ระบุว่านักออกแบบจะต้องลิ้มภาพอีเวนต์ครั้งที่ผ่านมามาทั้งหมดก่อนเริ่มต้นสร้างประสบการณ์ใหม่อย่างสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามการพัฒนาธีมจากความคิดที่กระจัดกระจายถือเป็นเรื่องยากในการเริ่มต้น ผู้จัดการงานส่วนใหญ่จึงมักหาแรงบันดาลใจจาก อัตลักษณ์เชิงวัฒนธรรมที่อยู่รอบตัว เช่น การแสดง อาหาร ภาพยนตร์ หนังสือ ดนตรี ธรรมชาติ กีฬา การท่องเที่ยว เป็นต้น

นอกจากความคิดสร้างสรรค์จะมีความสำคัญกับการสร้างธีมอีเวนต์แล้ว ความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวยังต้องสามารถนำไปประยุกต์กับส่วนการทำงานอื่น ๆ ได้ด้วย เช่น เสียง การตกแต่ง โปรแกรมงาน การจัดเลี้ยง สื่อ เส้นทางการเดิน เป็นต้น (Berridge, 2010) ด้วยเหตุนี้ องค์ประกอบของธีมจึงเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ผู้จัดการงานต้องคำนึงถึง

องค์ประกอบของธีมอีเวนต์ (Event Theme Element)

ตามที่กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ว่าการออกแบบธีมที่มีคุณภาพนั้น นักออกแบบจะต้องถ่ายทอดลักษณะเฉพาะลงสู่องค์ประกอบต่าง ๆ อย่างกลมกลืน เพื่อสื่อสารแนวคิดและโน้มน้าวอารมณ์ของผู้เข้าร่วมให้คล้อยตาม Ferdinand & Kitchin (2017) กล่าวว่าองค์ประกอบของธีม เช่น สถานที่ความบันเทิง และการตกแต่ง จะต้องเป็นไปในแนวเดียวกัน และสิ่งสำคัญคือความเชื่อมโยงของอารมณ์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการจดจำและกลายเป็นความทรงจำในที่สุด ทั้งนี้มีเครื่องมือหลายประเภทที่สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบของธีมอีเวนต์ได้ เช่น แนวคิดภูมิทัศน์บริการ (Servicescape) ของ Bitner (1992) ที่กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านการให้บริการ และมักถูกนำมาใช้ในการออกแบบสภาพแวดล้อมของอีเวนต์ด้วยเช่นกัน ประกอบด้วย 1) บรรยากาศในสถานที่บริการ (Ambient conditions) 2) พื้นที่การให้บริการ (Space and Function) และ 3) ป้าย สัญลักษณ์ และสิ่งของประดับต่าง ๆ (Signs, Symbols and Artifacts) อย่างไรก็ตามจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า ยังไม่มีการกำหนดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับองค์ประกอบของธีม แต่สามารถสรุปเบื้องต้นได้ว่า สถานที่จัดงาน ความบันเทิง โปรแกรมงาน และการตกแต่ง ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้ในการถ่ายทอดธีมอีเวนต์

สถานที่จัดงาน (Venue) การเลือกสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับอีเวนต์ถือเป็นส่วนสำคัญของการจัดงาน สถานที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงาน รวมถึงความพึงพอใจโดยรวม ดังนั้นผู้จัดงานจึงต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ต้นทุนของสถานที่ คุณภาพของการจัดเลี้ยง สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึง บรรยากาศ รวมถึงความแปลกใหม่ (Antchak & Adams, 2020) มากไปกว่านั้นการเลือกสถานที่ถือเป็นการเลือกบรรยากาศของฉากอีเวนต์ตามธีมที่วางไว้ นอกจากนี้การกำหนดรูปแบบพื้นที่ก็มีผลต่อปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้าของงานและผู้เข้าร่วมอีกด้วย (Nelson, 2009)

ความบันเทิง (Entertainment) Nelson (2009) กล่าวว่าความบันเทิงสามารถใช้ในการควบคุมอารมณ์และความทรงจำเพื่อการสร้างประสบการณ์ตามธีมงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Matthews (2015) ที่สนับสนุนว่าความบันเทิงเป็นอุปกรณ์สื่อสารในอีเวนต์ที่ดึงดูดอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม และปลูกฝังความทรงจำลงไป ซึ่งรูปแบบของสิ่งบันเทิงจะมีทั้งลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเลือกนำเสนอความบันเทิงแต่ละประเภทจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และความสอดคล้องกับธีมอีเวนต์ที่กำหนด

โปรแกรมงาน (Program) โปรแกรมงานถือเป็นการออกแบบโครงสร้างและลำดับของกิจกรรม เพื่อสร้างความกลมกลืนกับเนื้อหา นิทรรศการ และการบริการ ภายในอีเวนต์ (Silvers, 2007) การออกแบบโปรแกรมที่ดีควรคำนึงถึงการปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วม ทิศทางการเคลื่อนไหวของอารมณ์ที่กำหนดโดยธีมอีเวนต์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับประสบการณ์ตามวัตถุประสงค์

การตกแต่ง (Decoration) ในการจัดอีเวนต์โดยคำนึงถึงธีม การตกแต่งนั้นถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างบรรยากาศของสภาพแวดล้อมภายในงาน ที่มีผลต่อความสำเร็จของอีเวนต์ การตกแต่งเป็นองค์ประกอบที่สะท้อนให้เห็นรูปแบบของธีมได้ในทันที เพราะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนที่ว่างธรรมดาให้กลายเป็นฉากใหม่ (Ferdinand & Kitchin, 2017) ซึ่ง Matthews (2015)

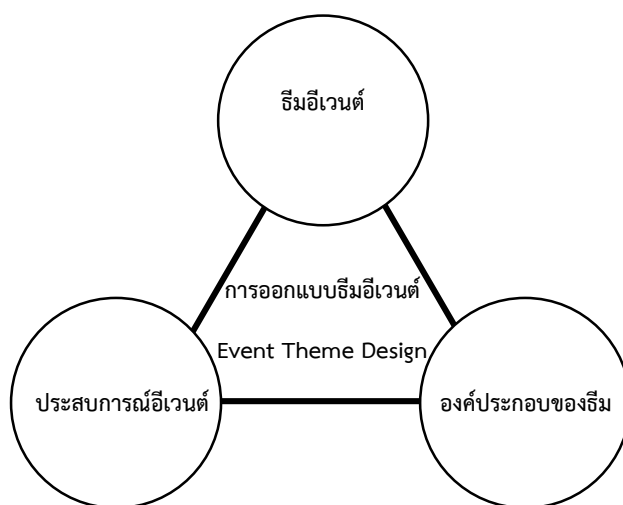
ได้อธิบายไว้ว่าผู้คนเข้าร่วมอีเวนต์เพื่อส่งตัวเองเข้าสู่สภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นคอนเสิร์ต การแข่งขันฟุตบอล หรืองานเลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการ ดังนั้นการทำงานของอีเวนต์ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการตกแต่งนั้นคือการเชื้อเชิญทั้งแขกและเจ้าของงานเข้าสู่ฉากแห่งจินตนาการ

นอกจากนี้การจะออกแบบองค์ประกอบของอีเวนต์ได้อย่างเหมาะสมนั้น จำเป็นต้องนำหลักการออกแบบอีเวนต์เบื้องต้นเข้ามาพิจารณาด้วย ซึ่ง Brown & James (2004) ได้นำเสนอ 5 หลักการออกแบบ ดังนี้ 1) ขนาด (Size) คือการเลือกขนาดของสถานที่จัดงานให้เหมาะสมกับขนาดของกิจกรรม รวมถึงจำนวนผู้เข้าร่วม 2) รูปร่าง (Shape) คือการกำหนดพื้นที่ภายในงานที่ต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาและพฤติกรรมของผู้ร่วมงาน 3) การเน้น (Focus) คือการสร้างทิศทางความสนใจต่อองค์ประกอบทางกายภาพภายในงาน เช่น สี การเคลื่อนไหว เป็นต้น 4) เวลา (Time) คือการกำหนดระยะเวลาของโปรแกรมงานอย่างเหมาะสม ไม่เร็วหรือช้าเกินไปจนเสียอรรถรส และ 5) การสร้าง (Build) คือการสร้างความเคลื่อนไหว ขึ้น-ลง ของอารมณ์ภายในงานที่จะเกิดผลกระทบทางจิตใจของผู้เข้าร่วม

เมื่อมองในภาพรวมจะพบว่าการออกแบบองค์ประกอบของอีเวนต์นั้นควรเป็นไปตามกรอบของอีเวนต์ที่ได้กำหนดไว้ โดยต้องคำนึงถึงความกลมกลืนและความเหมาะสมตามหลักการออกแบบ รวมถึงสามารถส่งต่อประสบการณ์อีเวนต์ให้กับผู้เข้าร่วมตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ผลงานวิจัยของ Nordvall et al. (2014) ที่ศึกษาเรื่องการออกแบบอีเวนต์เพื่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้สนับสนุนข้อมูลข้างต้น โดยพบว่า ทุกองค์ประกอบของอีเวนต์ ได้แก่ อิมและโปรแกรมการจัดการพื้นที่ อาหารและของที่ระลึก และการบริการ สามารถออกแบบอย่างกลมกลืนเพื่อสร้างประสบการณ์เชิงบวกให้กับผู้ร่วมงาน

บทสรุป

การก้าวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจประสบการณ์ ทำให้บทบาทของการออกแบบอีเวนต์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา อีเวนต์ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้จัดงานใช้ในการสื่อสารกับผู้เข้าร่วมเพื่อนำไปสู่ประสบการณ์ที่น่าประทับใจ จากการศึกษาเรื่องการออกแบบอีเวนต์เพื่อสร้างประสบการณ์อีเวนต์นั้น ผู้เขียนสามารถสรุปเป็นตัวแบบได้ตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตัวแบบการออกแบบธีมเพื่อสร้างประสบการณ์อีเวนต์

จากภาพที่ 3 สามารถอธิบายได้ว่าการออกแบบธีมเพื่อนำไปสู่ประสบการณ์อีเวนต์นั้นจะต้องคำนึงถึง 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ประสบการณ์อีเวนต์ 2) ธีมอีเวนต์ และ 3) องค์ประกอบของธีม โดยในด้านประสบการณ์อีเวนต์ นักออกแบบต้องพิจารณาความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมกับกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมงาน เพื่อสามารถกำหนดเบื้องต้นได้ว่า ประสบการณ์ที่จะสร้างขึ้นนั้นควรมุ่งเน้นไปที่ ประสบการณ์ด้านความบันเทิง ด้านการศึกษา ด้านสุนทรียศาสตร์ หรือ ด้านการหลบลี้ ตามแนวคิดขอบเขตประสบการณ์ 4 ด้าน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงแนวทางการรับรู้ประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้วยร่วมด้วย ส่วนการสร้างธีมอีเวนต์นั้น นักออกแบบต้องเริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจโมโนทัศน์ รวมถึงวัตถุประสงค์ของอีเวนต์อย่างชัดเจนก่อนการเริ่มต้นพัฒนาธีม ทั้งนี้ต้องใช้ทักษะด้านการออกแบบควบคู่ไปกับการคิดสร้างสรรค์ เพื่อทำให้เกิดธีมที่มีลักษณะเฉพาะที่ส่งผลต่อการสร้างความประทับใจและความทรงจำที่ดีต่ออีเวนต์ รวมถึงสามารถต่อยอดไปยังองค์ประกอบอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม และสุดท้ายคือองค์ประกอบของธีม เช่น สถานที่จัดงาน การจัดเลี้ยง ความบันเทิง โปรแกรมงาน และการตกแต่ง เป็นต้น ต้องออกแบบองค์ประกอบเหล่านี้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้ธีมที่กำหนด ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบ คือ ขนาดที่เหมาะสมของพื้นที่จัดงาน การกำหนดพื้นที่ภายในงาน การสร้างทิศทางความสนใจต่อองค์ประกอบทางกายภาพ การกำหนดระยะเวลาของโปรแกรมงาน และการสร้างความเคลื่อนไหวทางอารมณ์ของผู้เข้าร่วมงาน

ผู้เขียนเชื่อว่าบทสรุปของบทความรวมถึงตัวแบบการออกแบบธีมเพื่อสร้างประสบการณ์อีเวนต์ข้างต้นจะเป็นการนำเสนอมุมมองเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบธีมอีเวนต์อย่างเหมาะสม รวมถึงสามารถนำไปต่อยอดเพื่อสร้างแนวทางการออกแบบธีมเพื่ออีเวนต์แต่ละประเภทในบริบทที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ สำหรับผู้ประกอบการ ออแกไนเซอร์

รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ในสายงานอีเวนต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักออกแบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบธีมเพื่อสร้างประสบการณ์อีเวนต์ และนำไปสู่ความสำเร็จของการจัดงาน

เอกสารอ้างอิง

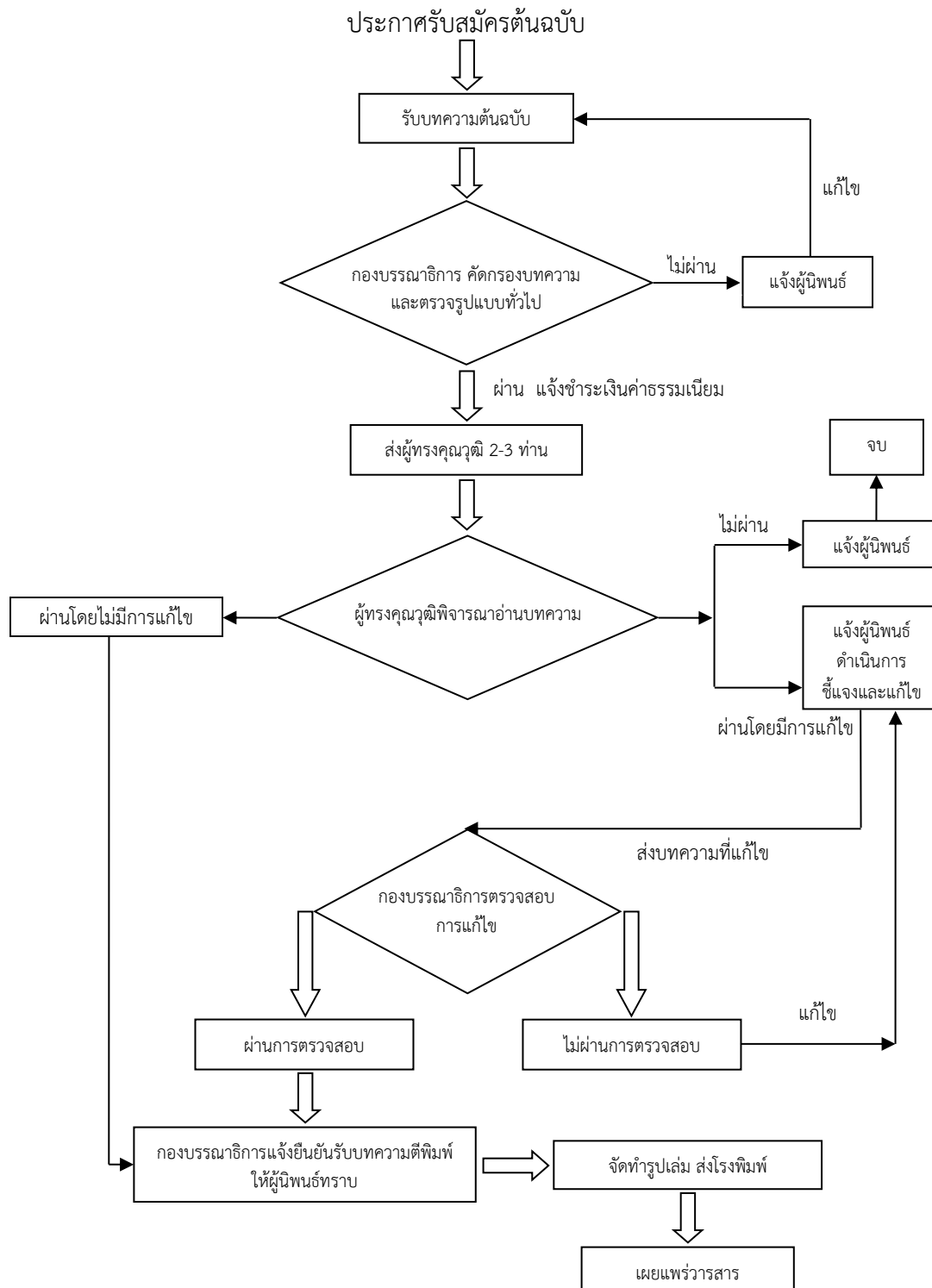
- Allen, J., Harris, R., Jago, L., Tantrai, A., Jonson, P. & D'Arcy, E. (2019). **Festival and special event management**. Queensland: John Wiley & Sons.
- Antchak, V. & Adams, E. (2020). Unusual venues for business events: key quality attributes of museums and art galleries. **International Journal of Tourism Cities**. 6(4): 847-862
- Antchak, V. & Ramsbottom, O. (2019). **The fundamentals of event design**. New York: Routledge.
- Berridge, G. (2010). Event pitching: The role of design and creativity. **International Journal of Hospitality Management**. 29(2): 208-215.
- Biaett, V. & Richards, G. (2020). Event experiences: measurement and meaning. **Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events**. 12(3): 277-292.
- Bitner, M. J. (1992). Servicescapes: The impact of physical surroundings on customers and employees. **Journal of Marketing**. 56(2): 57-71.
- Brown, S. & James, J. (2004). Event design and management: Ritual sacrifice. **Festivals and Events Management**. 53-64.
- Candi, M. & Beltagui, A. (2015). Designing services that sing and dance. In **Design Thinking: New Product Development Essentials from the PDMA**. (221-236). John Wiley & Sons.
- Charles, M. (2017). **Exploring the effect of event design and theming on enhancing attendees experience using boomtown fair as a case study**. Doctoral dissertation. Cardiff Metropolitan University. [Online], Available: <https://ec2-52-208-36-40.eu-west-1.compute.amazonaws.com/bitstream/handle/10369/8697/Megan%20Charles%20Dissertation.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (2022, 3 March)
- Duerden, M. D., Lundberg, N. R., Ward, P., Taniguchi, S. T., Hill, B., Widmer, M. A. & Zabriskie, R. (2018). From ordinary to extraordinary: A framework of experience types. **Journal of Leisure Research**. 49(3-5): 196-216.
- Ferdinand, N. & Kitchin, P. (2017). **Events management: An international approach**. (2nd ed.). London: Sage.
- Getz, D. & Page, S. (2016). **Event studies: theory, research and policy for planned events**. (3rd ed.). Routledge: Oxon.

- Haeckel, S. H., Carbone, L. P., & Berry, L. L. (2003). How to lead the customer experience. **Marketing Management**. 12(1): 18-18.
- Kuiper, G., & Smit, B. (2014). **Imagineering: Innovation in the experience economy**. Willingford: CABI.
- Liu, Y., & Draper, J. (2022). The Influence of Attending Festivals with Children on Family Quality of Life, Subjective Well-being, and Event Experience. **Event Management**. 26(1): 25-40.
- Matthews, D. (2015). **Special event production: The resources**. (2nd ed.). London: Routledge.
- McCartney, G. (2010). **Event management: an Asian perspective**. Singapore: McGraw-Hill Education (Asia).
- Nelson, K. B. (2009). Enhancing the attendee's experience through creative design of the event environment: applying Goffman's dramaturgical perspective. **Journal of Convention & Event Tourism**. 10(2): 120-133.
- Nordvall, A., Pettersson, R., Svensson, B., & Brown, S. (2014). Designing events for social interaction. **Event Management**. 18(2): 127-140.
- Orefice, C. (2018). Designing for events: A new perspective on event design. **International Journal of Event and Festival Management**. 9(1): 20–33.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1998). Welcome to the Experience Economy. **Harvard Business Review**. 76(4), 96–105.
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (2011). **The Experience Economy**. Boston: Harvard Business Press.
- Richards, G. (2017). Measuring event experiences: An international view. **Expediencias turísticas de festivales y eventos**. 11-27
- Silvers, J. R. (2007). Analysis of the international EMBOK model as a classification system. In **Proceedings of 2007 Las Vegas International Hospitality and Convention Summit**. Las Vegas: University of Nevada.
- Stein, A., & Ramaseshan, B. (2016). Towards the identification of customer experience touch point elements. **Journal of Retailing and Consumer Services**. 30: 8-19.
- Swaminathan, D. (2018). **The art of building experiential events: An event designer's almanac**. Chennai: Notion Press.
-

ภาคผนวก

ขั้นตอนการจัดทำวารสารไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

การเตรียมและการส่งต้นฉบับวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

กองบรรณาธิการวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ มีความยินดีที่จะรับผลงานทางวิชาการจากทุกท่าน เพื่อลงพิมพ์และเผยแพร่ในวารสาร เพื่อความสะดวกในการพิจารณา จึงขอแนะแนวทางการเตรียมต้นฉบับและการส่งต้นฉบับ ดังนี้

1. การส่งผลงานเพื่อลงพิมพ์

บทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาลงพิมพ์จะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น หากมีเนื้อหา ข้อมูลวิจัยบางส่วนเคยพิมพ์ในรายงานการประชุมวิชาการจะต้องมีส่วนที่เพิ่มเติมหรือขยายจากส่วนที่เคยลงพิมพ์และต้องมีคุณค่าทางวิชาการที่เด่นชัด กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ท่านส่งมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินคุณภาพความเหมาะสมของบทความก่อนการลงพิมพ์ ในกรณีที่ผลการประเมินระบุให้ต้องปรับปรุงหรือแก้ไข ผู้นิพนธ์จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 1 สัปดาห์ นับจากวันที่ได้รับผลการประเมินบทความ

ผู้นิพนธ์ที่แก้ไขบทความเรียบร้อยแล้ว กรุณาส่งบทความของท่านมายังระบบ ThaiJo2

บทความที่จะได้รับการลงพิมพ์จะต้องได้ผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

บทความที่ได้รับการลงพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ฉบับที่มีการตีพิมพ์บทความดังกล่าว จำนวน 2 เล่ม

2. บทความที่รับพิจารณาลงพิมพ์

บทความที่พิจารณาลงพิมพ์ ได้แก่

2.1 บทความวิชาการ หมายถึง งานเขียนซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล สรุป เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ต ประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางการแก้ไข รูปแบบบทความทางวิชาการอื่น ๆ เช่น

2.1.1 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานศิลปะ อาทิ นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลพินิจอันเหมาะสม

2.1.2 บทความปริทัศน์ (Review Article) หมายถึง งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.1.3 บทความอื่น ๆ เช่น บทความจากประสบการณ์ หรือความชำนาญของผู้นิพนธ์ (Professional Practice) บทความที่เกี่ยวกับนโยบายด้านต่าง ๆ ของหน่วยงาน (Policy Paper)

2.2 บทความวิจัย

มีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำ โดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อผู้พิมพ์ สถานที่ทำงาน (Work Place of Author and Co-authors) การติดต่อผู้พิมพ์ (Contact Address of Correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 3-5 คำ) โดยเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก (ถ้ามี)

เนื้อเรื่องจะประกอบด้วย บทนำ (Introduction), วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives), วิธีดำเนินการวิจัย (Materials and Methods), ผลการวิจัย (Results), อภิปรายผล (Discussion), สรุปผลการวิจัย (Conclusion), ข้อเสนอแนะ (Suggestions, ถ้ามี), กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement, ถ้ามี), เอกสารอ้างอิง (References)

บทความวิชาการควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้ากระดาษ A4 หรือไม่น้อยกว่า 2,500 คำโดยการใช้คำสั่ง Word Count ใน Microsoft Word เพื่อนับคำ (แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้ากระดาษ A4) บทความวิชาการควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้พิมพ์ สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้พิมพ์ บทคัดย่อ และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามด้วยเนื้อเรื่อง ซึ่งลักษณะองค์ประกอบของเนื้อเรื่องอาจจะคล้ายคลึงกับบทความวิจัย แต่ไม่มีเนื้อหาของวัสดุ อุปกรณ์และวิธีการทดลอง ผลการวิจัยหรือผลการทดลอง เป็นต้น

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้พิมพ์ต้องดาวน์โหลด (Download) แบบฟอร์มนำส่งบทความ และรูปแบบบทความ และกรอกข้อมูลพร้อมลงลายมือชื่อให้ครบถ้วนในแบบฟอร์มนำส่งบทความ จากนั้นให้ลงทะเบียนส่งบทความ ในระบบ ThaiJo2 กรอกข้อมูลให้ครบถ้วนและแนบไฟล์ใบนำส่งบทความและไฟล์บทความในรูปแบบ Word และ PDF ในเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/var/index>

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรจัดพิมพ์ผลงานทางวิชาการด้วย Microsoft Word for Windows 2003 หรือ 2007 บนกระดาษขนาด A4 ดังนี้ พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านล่าง 1 นิ้ว และด้านซ้าย 1.5 นิ้ว ด้านขวา 1 นิ้ว ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รายละเอียดดังตาราง และใส่เลขหน้ากึ่งกลางล่าง ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ บทความจะถูกจัดพิมพ์ในรูปแบบสีขาว-ดำ เท่านั้น

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำ เท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบ ขนาด และรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดรูปแบบและขนาดอักษรในบทความต้นฉบับ

ส่วนประกอบบทความ	บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ Font = TH SarabunPSK	
	ขนาดอักษร	ลักษณะตัวอักษร
ชื่อเรื่องภาษาไทย	22 [CT]	ตัวหนา
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ	18 [CT]	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
ที่อยู่ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม	14 [CT]	ตัวปกติ
E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประธานงาน	14 [CT]	ตัวปกติ
หัวข้อบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [CT]	ตัวหนา
เนื้อหาในบทคัดย่อ และ ABSTRACT	16 [LRJ]	ตัวปกติ
หัวข้อหลักต่าง ๆ เช่น บทนำ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และอื่น ๆ	16 [LJ]	ตัวหนา
เนื้อหาภายในหัวข้อทุกหัวข้อ	16 [LRJ]	ตัวปกติ

หมายเหตุ: CT = กึ่งกลาง, LJ = ซิดซ้าย, LRJ = Left and Right Justified (กระจายแบบไทย)

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม บทคัดย่อ และบ่งบอกสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม และ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประธานงาน ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างละหน้าเรียงตามลำดับ โดยจัดหน้าเป็นแบบ 1 คอลัมน์ กว้าง 5.7 นิ้ว สำหรับส่วนอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ชื่อเรื่อง

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษรตามที่ระบุในตารางที่ 1 โดยชื่อภาษาอังกฤษจะห่างจากชื่อเรื่องภาษาไทย 1 บรรทัด และพิมพ์โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวอักษร

4.2.2 ชื่อผู้นิพนธ์

พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ถ้ามีมากกว่า 1 คน ให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย โดยให้วรรค 1 ตัวอักษรหน้าคำว่า “และ” แต่ไม่ต้องวรรค 1 ตัวอักษร หลังคำว่า “และ” ถ้ามีมากกว่า 2 คน ให้ใส่เครื่องหมาย “,” คั่นชื่อผู้นิพนธ์คนแรก และให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อหรือตำแหน่งทางวิชาการใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยอกต่อท้ายนามสกุล เพื่อแสดงแตกต่างของสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา โดยให้ทำเครื่องหมาย * ไว้บนนามสกุล ของผู้นิพนธ์ประธานงาน (เจ้าของ E-mail Address) ดังตัวอย่าง

กันต์ฤทัย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวิสส์พร จิโรจพันธ์^{1*}
Kanreutai Klangphol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan¹

4.2.3 สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา และ E-mail Address

ให้พิมพ์สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของผู้นิพนธ์ทุกคนอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ โดยเว้นจากชื่อผู้นิพนธ์ 1 บรรทัด ให้เรียงลำดับตามหมายเลข และให้พิมพ์หมายเลขตัวยกไว้ด้านหน้าสถานที่ทำงาน

ให้พิมพ์ E-mail Address ของผู้นิพนธ์ประสานงานอยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ต่อจากบรรทัดสถานที่ทำงานหรือสถานศึกษา ดังตัวอย่าง

กันต์ฤทัย คลังพหล^{1*} ศศิธร จันทมฤก², และวัสน์พร จิโรจพันธ์^{1*}
Kanreutai Klangphahol^{1*}, Sasithorn Chanthamaruk² and Wassaporn Jirojphan¹

¹หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

²หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Bachelor of Education Program in Mathematics, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

²Bachelor of Education Program in Early Childhood, Faculty of Education,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: yingyim8@gmail.com

4.2.4 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “ABSTRACT” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ส่วนเนื้อความให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว มีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 250 คำ

4.2.5 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” ให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาไทย 1 บรรทัด และ จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณ 3-5 คำ ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยให้พิมพ์เว้นจากบทคัดย่อภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด ให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ทุกตัวแรกของคำ และระหว่างคำสำคัญให้ตามด้วยเครื่องหมาย (,) และเว้น 1 ตัวอักษร ก่อนขึ้นคำสำคัญใหม่

4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง ให้พิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชิดซ้ายของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

เนื้อหาและข้อมูลภายใน รูปภาพ และตาราง อาจใช้ภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษได้ โดยรูปภาพทุกรูป และตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายอย่างชัดเจน ในการใส่ตาราง รูปภาพ และกราฟ ในบทความจะต้องใส่หลังจากมีการกล่าวถึงแล้วในเนื้อหา โดยวางไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพ (Pictures) ภาพถ่าย (Photographs) แผนภูมิ (Charts) แผนที่ (Maps) แผนภาพ (Diagrams) และกราฟ (Graphs) ที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 5.7 นิ้ว และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก และต้องไม่เล็กกว่าตัวอักษรในเนื้อเรื่อง และเมื่อย่อขนาดลงที่ความกว้าง 3.02 นิ้ว จะต้องยังสามารถเห็นรายละเอียดของภาพที่ชัดเจน รูปถ่ายของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปภาพควรมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด ชื่อภาพให้จัดวางไว้ชิดริมซ้าย โดยวางไว้ใต้ภาพ ภาษาไทยใช้คำว่า **ภาพที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Figure** ตามด้วยหมายเลขภาพ ห่างจากคำว่าภาพที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยชื่อภาพ ควรระบุที่มาของภาพ (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา ให้ตรงกับคำว่าภาพที่ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วยเครื่องหมายทวิภาค (:) แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิงดังตัวอย่าง

ภาพที่ 1 ภาพตัวอย่างต้องเป็นภาพที่ชัดเจนเมื่อลงพิมพ์ขาว-ดำ
ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2557)

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง เพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือชื่อตาราง 1 บรรทัด และเว้นใต้ตาราง/หมายเหตุตาราง หรือ ที่มา 1 บรรทัด ชื่อตารางภาษาไทยใช้คำว่า **ตารางที่** ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า **Table** ตามด้วย หมายเลขภาพห่างจากคำว่าตารางที่ 1 ตัวอักษร ใช้ลักษณะตัวเลขเป็นตัวหนา และเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยชื่อตาราง โดยจัดรูปแบบชิดริมซ้าย ดังตัวอย่างตามตารางที่ 1

การระบุหมายเหตุท้ายตาราง ให้ระบุคำว่า หมายเหตุ ด้วยรูปแบบอักษรปกติ ตามด้วย เครื่องหมายทวิภาค (:) และเว้น 1 ตัวอักษร จึงตามด้วยข้อความของหมายเหตุ ควรระบุที่มา ของตาราง (ถ้ามี) โดยระบุคำว่า ที่มา: แล้วเว้น 1 ตัวอักษรตามด้วยแหล่งอ้างอิง ตามหลักการอ้างอิง ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ตัวอย่างตารางที่แสดงในบทความต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบ่อยครั้ง และไม่ควรมีเส้นแบ่งสดมภ์ (Column) ยกเว้นกรณีจำเป็น

หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	หัวตารางนิยมใช้ตัวหนา	
	หรือตามความเหมาะสม	ตามรูปแบบเนื้อหา
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	1,543.00	อักษร
เส้นแบ่งสดมภ์ไม่ควรปรากฏ	245.00	ตัวเลข
เนื้อหาตารางใช้ตัวปกติ	25,634.00	สัญลักษณ์

หมายเหตุ: ขนาดตัวอักษรในตารางอาจมีการปรับให้เหมาะสมแต่อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงความชัดเจนเป็นสำคัญ

ที่มา: สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2555)

4.4.3 สมการ

ต้องพิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้า หรือในกรณีที่สมการมีความยาวมากอาจยอมให้มีความกว้างได้เต็มหน้ากระดาษ และจะต้องมีหมายเลขกำกับอยู่ภายในวงเล็บ ตำแหน่งของหมายเลขสมการจะต้องอยู่ชิดขอบด้านขวา ดังตัวอย่างนี้ และเพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัด เหนือสมการ 1 บรรทัด และเว้นใต้สมการ 1 บรรทัด เมื่อจะกล่าวอ้างอิงถึงสมการที่ (1) ให้ใส่วงเล็บด้วยเสมอ ดังตัวอย่าง

$$5a+b = 11c^2 \quad (1)$$

5. การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในเนื้อหาความทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และให้ใช้การอ้างอิงตามระบบอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยมีรายละเอียดการอ้างอิงดังนี้ (สามารถดูเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ <http://acad.vru.ac.th>)

5.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

5.1.1 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ชื่อสกุลตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ในเอกสาร เช่น

Voss (1998) หรือ (Voss, 1998) แล้วแต่โครงสร้างประโยค และ (Hayes & Berkowitz, 2006) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป (Paul et al., 1999) หรือ Paul et al. (1999)

5.1.2 กรณีการอ้างอิงเอกสารภาษาไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลของผู้นิพนธ์ ตามด้วยปี พ.ศ. เช่น

กริช สืบสนธิ์ (2545) หรือ (กริช สืบสนธิ์, 2545) และ ดำรง สืบสกุล และคณะ (2550) หรือ (ดำรง สืบสกุล และคณะ, 2550) ในกรณีที่ผู้นิพนธ์มากกว่า 3 คนขึ้นไป

5.1.3 การอ้างอิงเอกสารมากกว่าหนึ่งรายการในวงเล็บเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามตัวอักษร โดยคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค “;” ไม่ต้องเว้นหน้าเครื่องหมายนี้ แต่ให้เว้น 1 ตัวอักษรหลังเครื่องหมาย เช่น

(เยาวนุช แสงยนต์, 2551; สุพาตา อินทรานุกูล, 2545) และ (Kartner, 1973; Kartner & Russel, 1975)

5.1.4 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏนามผู้แต่งให้ใช้คำว่า นิรนาม สำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Anonymous สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศแทนชื่อผู้แต่ง เช่น

(นิรนาม, 2541) (Anonymous, 1999)

5.1.5 การอ้างอิงเอกสารที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ในตำแหน่งที่ต้องระบุปีที่พิมพ์ ให้ระบุ ม.ป.ป. สำหรับเอกสารภาษาไทย เช่น

(สถาบันอินทรีย์จันทร์สถิตย์เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาด้านพืชศาสตร์, ม.ป.ป.) และ n.d. สำหรับ เอกสารภาษาต่างประเทศ เช่น (Miller, n.d.)

5.1.6 การอ้างอิงเอกสารสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น ธีรวุฒิ เอกะกุล เขียนตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (ธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543 อ้างถึง Krejcie & Morgan, 1970)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (ยุทพงษ์ กัยวรรณ, 2543 อ้างถึง Cronbach, 1974) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (ประคอง กรรณสูตร, 2538 อ้างถึง Best, 1978).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (วรรณิ แกมเกตุ, 2551 อ้างถึง Yamane, 1973).....”

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อื่นนำมาอ้างอิง ต่อในกรณีหนังสือของ ธีรฤทธิ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ให้นำ ผลงานนั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

“.....คำนวณจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ธีรฤทธิ เอกะกุล, 2543)”

“.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ Cronbach (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทพงษ์ กัยวรรณ, 2543) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น.....”

“.....ตามแนวความคิดของ Best (Best, 1978 อ้างใน ประคอง กรรณสูตร, 2538).....”

“.....ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (Yamane, 1973 อ้างใน วรรณิ แกมเกตุ, 2551).....”

5.2 การเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยอ้างอิงภาษาอังกฤษ กรณีที่ไม่มีชื่อผู้แต่งให้เรียงตามชื่อเรื่องแทน กรณีที่ผู้แต่งคนเดียวกันแต่มีเอกสารอ้างอิงหลายรายการ ให้เรียงตามปี พ.ศ. โดยให้กำหนดอักษร ก, ข, ค กำกับไว้ที่ ปี พ.ศ. ด้วย สำหรับเอกสารภาษาไทย และ อักษร a, b, c สำหรับภาษาต่างประเทศ และในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ชื่อผู้พิมพ์ให้ขีดเส้นเข้าไปประมาณ 0.5 นิ้ว หรือประมาณ 7 เคาะ แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) ดังตัวอย่าง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2547ก). **ตำราชุดฝึกอบรมหลักสูตร “นักวิจัย”**.

(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

_____. (2547ข). **นิยามเกี่ยวกับการวิจัย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

<http://www.nrct.go.th/mod/es.php?op=modload&name=Sections&file=index>. (2548, 14 เมษายน).

กรณีที่ผู้นิพนธ์คนเดียวกัน แต่มีเอกสารอ้างอิงหลายรายการ และเอกสารอ้างอิงแต่ละรายการพิมพ์ ปี พ.ศ. เดียวกัน ให้จัดเรียง ลำดับตัวอักษรของชื่อเรื่องหรือชื่อหนังสือ

บรรทัดแรกของเอกสารและสิ่งอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษ ด้านซ้าย 1.5 นิ้ว บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อ ๆ ไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 1 tab (อัตโนมัติ) หรือ 0.5 นิ้ว โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 การพิมพ์ให้ถือหลักการเว้นระยะหลังเครื่องหมายวรรคตอน ดังนี้

หลังเครื่องหมายทวิภาค (:) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายอัฒภาค (;) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นวรรค 1 ตัวอักษร

หลังเครื่องหมายมหัพภาค (.) เว้นวรรค 2 ตัวอักษร (ยกเว้นหลังอักษรย่อ เว้นวรรค 1 ตัวอักษร)

หน้าเครื่องหมายไม่ต้องเว้นวรรค ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรหรือสระตัวสุดท้ายของคำ

เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ให้พิมพ์ติดกับตัวอักษรทั้งข้างหน้าและข้างหลังเครื่องหมาย

5.2.2 การลงรายการครั้งที่พิมพ์

รายการครั้งที่พิมพ์ ให้อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บต่อจากชื่อเรื่อง และลงรายการตั้งแต่ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป (พิมพ์ครั้งแรก หรือ พิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องลงรายการ) โดยมีรายละเอียดดังนี้

พิมพ์ครั้งที่ 2 = 2nd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 3 = 3rd ed.

พิมพ์ครั้งที่ 4 = 4th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 5 = 5th ed.

พิมพ์ครั้งที่ 6 = 6th ed.

5.2.3 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากหนังสือ

กรณีชื่อผู้นิพนธ์ คนไทยให้ลงชื่อ ตามด้วยนามสกุล และตัดคำนำหน้านามออก เช่น นาย นาง นางสาว Mr. Mrs. ตัดตำแหน่งทางวิชาการออก เช่น ผศ. รศ. ศ. และให้ตัดคำระบุดีพิมพ์ออกเช่นเดียวกัน เช่น นายแพทย์ แพทย์หญิง พันตำรวจโท ร้อยตำรวจเอก เป็นต้น

กรณีที่ผู้นิพนธ์เป็นชาวต่างชาติให้นามสกุลขึ้นก่อนตามด้วยอักษรย่อทั้งชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่น (.) แบ่งชื่อสกุล และชื่อต้น

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์คนเดียว)

ชื่อ✓สกุลผู้แต่ง.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

เกษมชาติ นเรศเสนีย์. (2555). การบริหารองค์การในภาวะวิกฤต. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิสคอมเซ็นเตอร์.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2548). วิธีวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วรรณิ แกมเกตุ. (2551). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Best, J. W. (1978). *Research in Education*. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed). New York: Harper & Row.

- หมายเหตุ** 1. เครื่องหมาย✓แสดงว่าเว้นระยะ 1 ตัวอักษร หรือเคาะ 1 ครั้ง และในกรณีที่ขึ้นบรรทัดใหม่แต่ยังไม่สิ้นสุดการลงรายการ ให้เว้นระยะ 7 ตัวอักษร หรือใช้วิธีการตั้ง Tab ที่ 0.5 นิ้ว ก็ได้จะได้ไม่ต้องเสียเวลานับระยะ
2. เครื่องหมาย X ให้ใส่ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์สองคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1✓และชื่อ✓สกุลผู้แต่งคนที่ 2.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม. (2553). *พื้นฐานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2542). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Best, J. W. & Kahn, J. V. (1986). *Research in Education*. (5th ed). New Jersey: Prentice-Hall.

หมายเหตุ ให้ใช้เครื่องหมาย & แทนคำว่า and ในกรณีที่เป็นการลงรายการภาษาอังกฤษ

ตัวอย่าง (ผู้แต่งสามคน)

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 1,✓ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 2✓และชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์คนที่ 3.✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุขโข. (2547). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.

Sadlack, R. G., Theodorson, G. A. & Stanley, J. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut: Hill Enterprises.

หมายเหตุ ในกรณีที่เมืองที่พิมพ์เป็นกรุงเทพมหานคร ให้ลงรายการเป็น กรุงเทพฯ

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์มากกว่าสามคน)

ชื่อ✓สกุล✓ผู้พิมพ์คนที่ 1✓และคณะ✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิรภา แสนเกษม และคณะ. (2545). การวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร.

ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2545). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

Guy, T. J. et al. (1992). *Social Research: Theory and Methods*. Chestnut:
Hill Enterprises.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นบรรณาธิการ)

ชื่อ✓สกุล✓✓(บก.).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

สุเทพ บุญซ้อน. (บก.). (2545). *วิธีวิทยาการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในระดับบัณฑิตศึกษา
ของไทย*. กรุงเทพฯ: ที่แอนด์ดีการพิมพ์.

Gootnick, D. E. (Ed.). (1984). *The Standard Handbook of Business
Communication*. New York: The Free.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่ผู้รวบรวม)

ชื่อ✓สกุล✓✓(ผู้รวบรวม).✓✓(ปี.พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

ดำรงศักดิ์ ชัยสนธิ. (ผู้รวบรวม). (2547). *การวิจัยการตลาด*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

ตัวอย่าง (ผู้พิมพ์ที่เป็นสถาบัน หน่วยงานราชการ)

ให้ลงชื่อเต็มของสถาบัน โดยเรียงลำดับหน่วยงานย่อยก่อนหน่วยงานใหญ่ ถ้าสถาบันนั้น
เป็นหน่วยงานของรัฐบาล การระบุชื่อควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับกรมเป็นอย่างต่ำ

ชื่อหน่วยงานราชการ✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *แนวทางการพัฒนาแรงงานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2549). *การพัฒนาอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์ จำกัด.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2555). *คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ*. ปทุมธานี:
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล.

5.2.4 รูปแบบการเขียนจากวิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อวิทยานิพนธ์.✓✓ชื่อปริญญา.✓✓สาขาวิชา✓คณะ✓
✓✓✓✓✓✓มหาวิทยาลัย.

จิรพร สร้อยสุวรรณ. (2547). การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของ
นักศึกษาชายในสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธิดา สุขใจ. (2549). แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ: ศึกษากรณี
ส่วนโรงงานฟอกย้อม 2 บริษัท ยูเนียนอุตสาหกรรมสิ่งทอ จำกัด (มหาชน).
ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการบริหารทั่วไป
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

นคร สำเภาทิพย์. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง
พื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นพพร ศุภพัฒน์. (2549). ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจกับผลปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
ในสังกัดส่วนกลางของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

นพวรรณ อีร์พันธ์เจริญ. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมในสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พวงเพชร พลทอง, นางลักษณ สมณะ และเผด็จ หงส์ทอง. (2553). การศึกษาพฤติกรรม
การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.

Kasemsri, K. (2005). Participatory Communication in City Radio FM 96.0.
Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate
Kasetsart University.

Pongsophon, P. (2006). Enhancing Thai Students' Scientific Understanding of
Evolution: A Social Constructivist Approach. Doctor of Philosophy
Thesis in Science Education, Graduate Kasetsart University.

5.2.5 รูปแบบการเขียนจากหนังสือที่มีลักษณะเป็นการรวบรวมบทความ หรือหนังสือที่มีผู้พิมพ์ประจำบท

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์ประจำบท หรือชื่อผู้พิมพ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบท หรือ
✓✓✓✓✓✓ชื่อบทความ.✓✓ใน✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓
✓✓✓✓✓✓(หน้าของบทความ).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
แม่นมาส ขวลิศ, กริช สืบสนธิ์ และสมพิศ คูศรีพิทักษ์. (2539). หน่วยที่ 1 การสื่อสารกับ
งานสารนิเทศ. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร = Communication 13202
หน่วยที่ 1-8 (พิมพ์ครั้งที่ 4). (หน้า 1-37). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

5.2.6 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการวิจัย

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อรายงานวิจัย.✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.
ดำรงค์ วัฒนา. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการพลเรือน.

5.2.7 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากวารสาร และนิตยสาร

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์บทความ.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อบทความ.✓✓ชื่อเต็มของวารสาร.✓✓
✓✓✓✓✓✓ปีที่(ฉบับที่): หน้าของบทความ.
ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). สถานการณ์การคอร์รัปชันของประเทศไทย.
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 2(1): 1-10.
Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. *Education and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
McCarthy, B. & Hagan, J. (1992). Mean streets: The theoretical significance of
situational delinquency among homeless youths. *American Journal of
Sociology*. 98(3): 597-627.

5.2.8 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากหนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ., ✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อบทความหรือชื่อคอลัมน์.✓✓ชื่อหนังสือพิมพ์.✓✓
✓✓✓✓✓✓หน้าที่ตีพิมพ์.
นวลจันทร์ จินตนาพันธ์. (2546, 14 กุมภาพันธ์). ปรับหนี้เพิ่มแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจยั่งยืน.
คมชัดลึก. หน้า 15.
สัมพันธ์ พันธุ์พภักษ์. (2555, 8 ธันวาคม). สทศ. เดือนรับสมัครสอบก่อนระบบปิด. *ไทยรัฐ*.
หน้า 12.

5.2.9 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากรายงานการประชุม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุลของวิทยากร หรือผู้บรรยาย.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อเรื่อง หรือชื่อหัวข้อที่บรรยาย.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓ใน✓ชื่อรายงานการประชุม.✓✓ครั้งที่ประชุม.✓✓วัน✓เดือน✓ปี ที่ประชุม.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓(หน้าของเอกสารการประชุม).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.

จิราพรรณ สำเภาทอง. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงพยาบาล
ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน การประชุมทางวิชาการ
เสนอผลงานวิจัยและนิทรรศการ การวิจัยบัณฑิตศึกษาสู่การพัฒนาประเทศ. ครั้งที่ 2.
29 สิงหาคม 2552. (183-188). สุราษฎร์ธานี: เครือข่ายอุดมศึกษาภาคใต้ตอนบน
และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วรกร คำสิงห์นอก. (2550). ยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกันของประชาชนเพื่อสร้าง
พรรคการเมืองอย่างยั่งยืน. ใน การประชุมทางวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเรียนรู้
งานวิจัยขยายผลสู่ชุมชน. ครั้งที่ 3. 28 สิงหาคม 2550. (54-61). นครราชสีมา:
สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

5.2.10 รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์

ภาพเคลื่อนไหว ภาพนิ่ง แผนที่ แผนภูมิ ฯลฯ ให้ระบุลักษณะของสื่อทัศนวัสดุเอาไว้ด้วย

ประเภทของสื่อทัศนวัสดุ

ภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ

[สไลด์]

[Slides]

[ซีดี]

[Compact Discs]

[ฟิล์ม]

[Film]

[ฟิล์มสตริป]

[Filmstrip]

[แผนที่]

[Map]

[แผนภูมิ]

[Chart]

[แผ่นใส]

[Transparencies]

[ภาพยนตร์]

[Motion Picture]

[รายการวิทยุ]

[Radio Program]

[รายการโทรทัศน์]

[Television Program]

[รูปภาพ]

[Picture]

[วีดิทัศน์]

[Videotape]

ฯลฯ

ตัวอย่าง กรณีที่มีชื่อผู้พิมพ์ หรือผู้รับผิดชอบ

ชื่อ✓สกุลผู้พิมพ์.✓✓(ปีที่ผลิต).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ชนิดของวัสดุ].✓✓สถานที่ผลิต:✓
✓✓✓✓✓✓✓✓หน่วยงานที่เผยแพร่/ผู้ผลิต.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). แผนที่จังหวัดปทุมธานี. [แผนที่]. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
สมศิริ อรุณทัย. (2540). ลายเส้น. [รูปภาพ]. ม.ป.ท.
สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2527). เทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต.
[วิทยุทัศน์]. กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย.
อรวี สัจจานนท์. (2539). เพชรน้ำหนึ่ง ชุดที่ 3 รักต้องห้าม. [ซีดี]. กรุงเทพฯ: เอ็มจีอี.
เจมส์ คาร์ล ปิ่นทอง. (2543, 20 กุมภาพันธ์). ตามหาแก่นธรรม. [รายการโทรทัศน์]. กรุงเทพฯ:
สถานีโทรทัศน์สีกอง 9.

ก. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากต้นฉบับตัวเขียน

ตัวอย่าง

ชื่อผู้พิมพ์หรือผู้รับผิดชอบ.✓✓(ปี,✓วัน✓เดือน).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ลักษณะเอกสาร].✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เลขทะเบียน. (ถ้ามี)
หอสมุดแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). บาลีพระขุททกติกขา. [หนังสือโบราณ]. เลขที่ 3980/ก/1.

ข. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

1) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลออนไลน์

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[Online],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
Gsrcia, G. E. (1991). Factors Influencing the English Reading Test Performance
of Speaking. [Online], Available: DIALOG(R) Item: EJ435642.
(2005, 12 January).

2) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากฐานข้อมูลซีดี-รอม

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ซีดี-รอม],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ[CD-ROM],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูลซีดี-รอม.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้น).
Arms, W. Y. (2000). Small Business. [CD-ROM], Available: ABI/INFROM,
(2003, 12 May).

3) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงจากบริการสารสนเทศอื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปีที่พิมพ์ หรือปีที่ทำการสืบค้น).✓✓ชื่อเรื่อง.✓✓[ออนไลน์],✓
✓✓✓✓✓✓✓✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อเว็บไซต์ หรือ
✓✓✓✓✓✓✓✓แหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปีพ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
แผนกบริการค้นคว้าและวิจัย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). **รูปแบบการเขียน
บรรณานุกรม**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://library.bu.ac.th/help/libmanuals/other/Write_APA_Thai.pdf.
(2555, 19 ธันวาคม).
Computer Crime and Intellectual Property Section (CCIPS). (2003). **How to
Report Internet-related Crime**. [Online], Available:
<http://www.cybercrime.gov/reporting.htm>. (2004, 17 January).

4) หนังสือออนไลน์ กรณีที่มีทั้งฉบับตีพิมพ์ และฉบับออนไลน์ให้เขียนเหมือน
เอกสารอ้างอิงหนังสือที่ตีพิมพ์ตามด้วย วันที่สืบค้น ชื่อแหล่งสารสนเทศ และที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต
ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓สำนักพิมพ์.✓
✓✓✓✓✓✓✓✓[ออนไลน์],✓เข้าถึงได้จาก:✓หรือ [Online],✓Available:✓ชื่อฐานข้อมูล
✓✓✓✓✓✓✓✓หรือแหล่งสารสนเทศ.✓✓(ปี พ.ศ.,✓วันที่✓เดือนที่ทำการสืบค้นข้อมูล).
สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
(2555). **คู่มือการเขียนผลงานทางวิชาการ**. ปทุมธานี:
ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
http://acad.vru.ac.th/acad_guide_2555/acad_guide_2555_01.php.
(2555, 10 ธันวาคม).
Kizza, J. M. (2004). **Ethical and Social Issues in the Information Age**. (2nd ed.)
New York: Springer-Verlag. [Online], Available:
<http://www.netlibrary.com/reader>. (2008, 4 February).

5) รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงสองทอด

ในกรณีที่ไม่สามารถสืบค้นจากเอกสารต้นฉบับ ต้องสืบค้นจากเอกสารที่ผู้อื่นได้
อ้างอิงไว้ (Secondary Source) เขียนได้ 2 แบบ คือ

(1) การอ้างอิงผู้เขียนที่นำผลงานผู้อื่นมาอ้างอิง เช่น อีรวุฒิ เอกะกุล เขียน
ตำราใน พ.ศ. 2543 ได้อ้างอิง Krejcie & Morgan (1970) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสาร
อันดับรอง ตามด้วยคำว่า “อ้างถึง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited” สำหรับเอกสาร
ภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ของเอกสารอันดับแรก ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓
✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์. อ้างถึง ชื่อ✓สกุล.✓✓(ปี พ.ศ.).✓✓ชื่อหนังสือ.✓✓
✓✓✓✓✓✓✓(พิมพ์ครั้งที่✓X).✓✓เมืองที่พิมพ์:✓ ✓✓✓✓✓✓✓สำนักพิมพ์.

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี:

สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. อ้างถึง Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970).

Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.

ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Best, J. W. (1978). **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. อ้างถึง

Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York: McGraw-Hill.

วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อ้างถึง Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis**. (3rd ed). New York: Harper & Row.

(2) การอ้างอิงโดยระบุชื่อผู้แต่งต้นฉบับ (Original) ที่ผู้อ่านนำมาอ้างอิงต่อในกรณีหนังสือของ ธีรภูมิ เอกะกุล (2543) ให้ระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ ตามด้วย “อ้างอิง” สำหรับเอกสารภาษาไทย หรือคำว่า “Cited in” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ แล้วระบุชื่อผู้ทำผลงานนั้นมาอ้างอิง ดังตัวอย่าง

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities.

Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610. อ้างใน

ธีรภูมิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**.

อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

Best, J. W. (1978). **Research in Education**. (3rd ed). New Jersey: Prentice Hall.

อ้างอิงใน ประคอง กรรณสูต. (2538). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing**. (3rd ed). New York:

McGraw-Hill. อ้างใน ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ:

สุวีริยาสาส์น.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed). New York:

Harper & Row. อ้างใน วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทาง**

พฤติกรรมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

5.2.11 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากจดหมายเหตุ คำสั่ง ประกาศ ระเบียบ

ตัวอย่าง

ชื่อหน่วยงาน.✓✓(ปี, วัน เดือน).✓✓ชื่อของเอกสาร.✓✓เลขที่✓ประกาศ/ คำสั่ง/จดหมายเหตุ/
ระเบียบ. (ถ้ามี)
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2549, 18 มีนาคม). ระเบียบมหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ว่าด้วยการออกหลักฐาน
แสดงผลการศึกษา พ.ศ. 2549.
มหาวิทยาลัยบูรพา. (2548, 13 กุมภาพันธ์). ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา เรื่องกำหนดการ
เกี่ยวกับการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2548.
หอสมุดแห่งชาติ. (จ.ศ. 1206). จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3. เลขที่ 12.

5.2.12 รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมจากราชกิจจานุเบกษา

ตัวอย่าง

ชื่อกฎหมาย.✓✓(ปี,วัน เดือน).✓✓ราชกิจจานุเบกษา.✓✓เล่ม✓ตอนที่✓หน้า✓เลขหน้า.
พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. หน้า 1-24.
ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดชื่อปริญญา พ.ศ. 2549.
(2549, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 54 ง. หน้า 89-109.

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเขียนหน่วยต่าง ๆ ควรใช้ระบบ SI และเป็นสากล ถ้าหากต้องการย่อหน่วย ควรใช้
ตัวย่อเป็นภาษาอังกฤษที่ถูกต้องและเป็นสากล การใช้ศัพท์วิทยาศาสตร์ให้ยึดคำบัญญัติของ
ราชบัณฑิตยสถาน ชื่อสถานที่ต่าง ๆ ให้ใช้ตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรี

การเขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ หากต้องการทับศัพท์เป็นภาษาไทย หรือต้องการ
แปลเป็นภาษาไทย การแปลหรือเขียนทับศัพท์ครั้งแรกควรใส่คำศัพท์เดิมไว้ในวงเล็บต่อท้ายคำแปล
ด้วย ซึ่งถ้าคำศัพท์ใดที่ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะ ก็ไม่จำเป็นต้องขึ้นต้นด้วยตัวใหญ่เช่น “การเหนี่ยวนำ
(Induction)” “เวเบอร์ (Weber)” และเมื่อต้องการใช้คำแปลเดิมซ้ำอีก ให้ใช้ภาษาไทยโดยไม่ต้องใส่
ภาษาอังกฤษกำกับ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขเรื่องที่ส่งมาพิมพ์ทุกเรื่องตามแต่จะเห็นสมควร
ในกรณีที่จำเป็นจะส่งต้นฉบับที่แก้ไขแล้วกลับคืนผู้เขียน เพื่อความเห็นชอบอีกครั้งหนึ่ง

รูปแบบ (Template)

บทความวิจัย

[ชื่อเรื่องบทความวิจัย ภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องบทความวิจัย ภาษาอังกฤษ]

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย]* (ใส่เครื่องหมาย * หลังชื่อผู้นิพนธ์ประธานงาน)
[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ]

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ
*ผู้นิพนธ์ประธานงาน E-mail: [E-mail ผู้นิพนธ์ประธานงาน]

บทคัดย่อ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

คำสำคัญ: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ABSTRACT

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

Keywords: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทนำ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

วัตถุประสงค์การวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การเก็บรวบรวมข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

การวิเคราะห์ข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ผลการวิจัย (หรือ ผลการวิจัยและอภิปรายผล)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

อภิปรายผลการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

สรุปผลการวิจัย

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เอกสารอ้างอิง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[ชื่อเรื่องบทความวิชาการ ภาษาไทย]

[ชื่อเรื่องบทความวิชาการ ภาษาอังกฤษ]

[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม ภาษาไทย]* (ใส่เครื่องหมาย * หลังชื่อผู้นิพนธ์ประธานงาน)
[ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ร่วม ภาษาอังกฤษ]

ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาไทย
ชื่อผู้นิพนธ์ และผู้ร่วมนิพนธ์ ภาษาอังกฤษ
*ผู้นิพนธ์ประธานงาน E-mail: [E-mail ผู้นิพนธ์ประธานงาน]

บทคัดย่อ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

คำสำคัญ: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

ABSTRACT

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

Keywords: [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้], [พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทนำ

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[หัวข้อหลัก]

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

[หัวข้อย่อย]

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

บทสรุป (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

เอกสารอ้างอิง

[พิมพ์เนื้อหาที่ตำแหน่งนี้]

แบบฟอร์มส่งบทความเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ชื่อภาษาอังกฤษ (Mr./Mrs./Ms.).....

ตำแหน่ง.....สังกัดสาขาวิชา/ภาควิชา.....

คณะ.....มหาวิทยาลัย.....

ขอส่ง ☐ บทความวิจัย

☐ บทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง(ภาษาไทย).....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ).....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม(ภาษาไทย).....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....หมู่ที่.....ซอย.....

ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย ☐ เอกสารต้นฉบับจำนวน 1 ฉบับ ☐ หน้าบทคัดย่อ และ Abstract 1 ชุด

☐ แผ่นบันทึกข้อมูล (CD) ต้นฉบับ 1 แผ่น ☐ อื่น ๆ (ระบุ).....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ซึ่งบทความดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอรับรองว่ายังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่ได้
อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ๆ นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสาร
วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ในระหว่างการรอตีพิมพ์ หากตรวจสอบพบความซ้ำซ้อนหรือความผิดพลาด ไม่ว่ากรณีใด ๆ
ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ประสานงานและผู้นิพนธ์ร่วม และหากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความข้าพเจ้า
ยินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใด ๆ อันอาจเกิดขึ้น

ลงนามผู้นิพนธ์ประสานงาน..... ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม.....
(.....) (.....)

ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม..... ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม.....
(.....) (.....)

เจ้าหน้าที่ผู้รับบทความ วันที่/...../.....

E-mail: tabianvru@hotmail.com โทร. 0836074907 , 02-5293598 ต่อ 15 หรือ 02-9091432 ต่อ 1

ข้อความที่ปรากฏในบทความแต่ละเรื่องในวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ เป็นความคิดเห็นของ
ผู้เขียนแต่ละท่าน มิใช่ทัศนะและมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการจัดทำวารสาร
และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ถนนพหลโยธิน กม.48 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

<http://acad.vru.ac.th>

ศูนย์เรียนรู้ การผลิตและจัดการ ธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.พหลโยธิน อ.คลองหลวง
จ.ปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0674 7, 0 2909 1633
www.vru.ac.th